

VICTOR SUVOROV

FIASCO

**Ultima bătălie
a mareșalului Jukov**

POLIROM

VICTOR

SUVOROV

FIASCO

**Ultima bătălie
a mareșalului Jukov**

Traducere de Maria Sîrghe

POLIROM
2014

Viktor Suvorov, *ОБЛОМ. Последняя битва маршала Жукова*

© Viktor Suvorov, 2013

© 2014 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

© 2011 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5042-2

ISBN PDF: 978-973-46-5043-9

ISBN print: 978-973-46-4891-7

Coperta: Radu Răileanu

Foto copertă: © © ismeretlen, Un tanc T-34-85 avariat în Piața Móricz Zsigmond

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

VICTOR SUVOROV (Vladimir Bogdanovici Rezun), fost ofițer al Direcției Generale de Informații a Ministerului Apărării din Uniunea Sovietică, a defectat în 1978 și s-a stabilit în Marea Britanie, unde a lucrat ca analist de informații. Alte volume traduse la Editura Polirom: *Spărgătorul de gheață. Cine a declanșat al Doilea Război Mondial?* (1995, 2010), *Ultima republică* (vol. I: *De ce a pierdut Uniunea Sovietică al Doilea Război Mondial?*, 1997, 2010; vol. II: *Cauza sfântă*, 2011; vol. III: *Dezastrul*, 2011), *Ziua M. Când a început al Doilea Război Mondial?* (1998, 2011), *Epurarea. De ce a decapitat Stalin armata?* (2000, 2011), *Acvariul. Cariera și defectiunea unui spion sovietic* (2011), *Speșnaz. Istoria secretă a Forțelor Speciale Sovietice* (2011), *O să vă îngropăm! Cronica mărețului deceniu* (2012), *Sinuciderea. De ce a atacat Hitler Uniunea Sovietică?* (2012), *Umbra victoriei* (2013), *Eliberatorul* (2013), *Numele ei era Tatiana* (2013) și *Îmi retrag cuvintele* (2014).

*Memoriei lui Abdurahman Avtorhanov, un fost mare agent de informații,
primul care a descoperit secretul misterioasei morți a lui Stalin*

„Unul dintre secretele înălțării lui Hrușciiov pe culmile puterii stă în faptul că avea talentul de a insufla tuturor sentimentul că îi erau superiori. El a obținut puterea, dar nu a mai reușit să iasă din pielea prostănacului! S-a născut pentru a întruchipa acest personaj.”

Mihail Veller

Oblom^{1*}

Substantiv, inanimat, genul masculin. Derivat de la verbul *lomat* cu ajutorul prefixului *ob-*.

Sensuri

1. Ceea ce s-a rupt, s-a desprins prin rupere.
2. Locul unei crize, al unei cotituri.

Locul unde s-a produs cotitura despre care se relatează în paginile acestei cărți este capitala Patriei noastre, Moscova. În anul 1957, destinul țării și al întregii lumi a suferit o schimbare radicală la Moscova, la fel ca și destinul dictatorului potențial, Mareșalul Uniunii Sovietice, de patru ori Erou al Uniunii Sovietice, Jukov Gheorghii Konstantinovici, care își croia drum spre puterea absolută și pregătea o lovitură de stat.

În jargonul rus, cuvântul „oblom” are și alte sensuri: eșec, insucces, crah, faliment, prăbușire, dezastru, sfârșit, moarte. Pentru a descrie situația în care a ajuns Jukov, se potrivesc perfect toate aceste sensuri.

^{1*} Titlul ediției originale, în limba rusă (n.tr.).

Cuvânt înainte

Din iunie 1957, în Uniunea Sovietică a luat ființă un duumvirat: țara era condusă de Jukov și de Hrușciov. Oficial, primul părea a fi Hrușciov, însă asta doar pentru că așa a decis Jukov.

Relațiile dintre acești doi lideri nu erau nici pe departe simple. Plutea în aer o încăierare, era inevitabilă. Deznodământul acesteia a fost hotărât dinainte de câteva persoane, printre care:

- prim-loțtiitorul șefului GRU, generalul-locotenent Mamsurov;
- șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko;
- ambasadorul Uniunii Sovietice în Iugoslavia, Firiubin.

Prim-loțtiitorul șefului GRU Mamsurov a murit în anul 1968 (pe atunci era deja general-colonel). Doi ani mai târziu, eu, tânăr ofițeraș, am fost aruncat de soartă la Secția de Informații a statului-major al Regiunii Militare Privoljje, adică în structura GRU. Aici mulți îl cunoșteau pe Mamsurov și își aminteau de el. Am avut de la cine să aflu ceea ce nu scriau ziarele.

Ulterior am avut ocazia să activez în aparatul central al GRU. Structura ierarhică de aici semăna cu piramida lui Keops. Eu eram la bază, iar în vârf – loțtiitorul șefului Marelui Stat-Major, generalul de armată Ștemenko. Este de la sine înțeles faptul că generalul de armată Ștemenko nici măcar nu bănuia că exist, atât era de mare diferența de altitudine, în schimb, eu aveam posibilitatea de a afla despre generalul de armată Ștemenko tot ceea ce nu se cuvine să fie amintit nici în cele mai veridice memorii.

Am avut ocazia să lucrez și sub acoperire diplomatică. Pe culmile amețitoare ale diplomației sovietice trona loțtiitorul ministrului Afacerilor Externe, tovarășul Firiubin Nikolai Pavlovici în persoană. Era absolut evident că nici el nu avea de ce să știe de existența mea, în schimb eu aveam posibilitatea să pun întrebări despre felul în care Firiubin a ajuns pe aceste culmi unor oameni care știau multe lucruri.

Superiorul meu direct, șeful Serviciului de Spionaj GRU din Geneva, nu numai că îi cunoștea bine pe Ștemenko și pe Mamsurov, ci și participase direct la evenimentele din anul 1957 despre care va fi vorba în această carte. Sub acoperire, șeful meu direct era Mironova Zoia Vasilievna, reprezentant permanent al URSS în Secția Europeană a ONU și în alte organizații internaționale de la Geneva. Ea era, se înțelege, ambasador, în timp ce eu eram totuși doar un atașat. Reprezentanța permanentă a Uniunii Sovietice în cadrul Secției Europene a ONU era o structură destul de compactă. Ducând la îndeplinire sarcinile trasate de ambasador, raportând îndeplinirea misiunilor, puteam uneori, în anumite momente prielnice, să pun câte o întrebare despre trecutul eroic.

Trebuie să menționez că oamenii au obiceiul să povestească doar aventurile cu final fericit

pentru ei. Eu aveam posibilitatea să pun întrebări și profitam des de această oportunitate, însă cu prudență. Micile fragmente de informații se constituiau apoi într-un tablou clar.

La începutul noului mileniu au fost publicate unele documente secrete din arhivele sovietice, referitoare la evenimentele din anul 1957.

Aceste informații noi s-au suprapus cu cele vechi fără a le desființa, ci intensificându-le claritatea și expresivitatea. Reconstituind trecutul din fragmente mărunte, ca pe o amforă romană spartă, mi-am permis să inserez în narațiune dialoguri care nu au fost consemnate niciodată nicăieri. Însă acesta nu este un joc de fantezie, ci o încercare de a umple golurile pentru care nu am reușit să găesc micile cioburi potrivite. Dacă în mozaic nu se găsește o bucățică, știind ce se află în jurul golului respectiv, ne dăm seama imediat ce lipsește. Așa am procedat și eu.

Aceste dialoguri nu reproduc spusele participanților la evenimente, ci vorbele pe care, după părerea mea, ei le-ar fi putut rosti într-o situație sau alta.

Nu sunt foarte convins că am reușit să sap suficient de adânc. Am făcut tot ce mi-a stat în putință, dar poate alții se vor descurca mai bine.

Prolog

— Dezbrăcați-vă, zise zâmbind seducător, în timp ce-și dădea o șuviță castanie după urechiușa roz.

— Complet?

— Până la chiloți.

Locțiitorul șefului Direcției Principale de Informații a Marelui Stat-Major al Forțelor Armate Sovietice ale URSS, Erou al Uniunii Sovietice, generalul-locotenent Mamsurov Hadji-Umar Djiorovici se conformă. Fusese chemat pe neașteptate la policlinica de la Kremlin. Încercase să amâne consultația, pretinzând că este ocupat, însă a primit indicații foarte clare. Din Regiunea Militară Subcarpatică, în cadrul căreia generalul Mamsurov fusese până nu demult comandantul Armatei a XXXVIII-a, au fost expediate la Moscova toate documentele sale medicale. Nici doctorii nepricepuți din Lvov, nici medicii din Moscova nu au depistat nimic suspect. Însă în capitala Patriei noastre a poposit de peste hotare o somitate medicală, care a verificat radiografiile conducerii superioare a Uniunii Sovietice din anul precedent, și tot ceea ce nu au observat esculapii autohtoni nu a scăpat ochiului său vigilent. De aceea e musai ca generalul-locotenent să se prezinte imediat – astrul științei nu așteaptă, poate să apună după orizont.

Se înțelege că problemele de stat sunt mai importante decât sănătatea unui general-locotenent oarecare, dar totuși cu un asemenea diagnostic nu se trăiește prea mult. De aceea ar fi mai bine ca generalul-locotenent să amâne problemele de stat o zi-două. Trebuie luate măsuri urgente, până nu este totul pierdut.

Generalul-locotenent a sosit la ora și la adresa indicate, a evaluat situația. Îndrăznesc să menționez că policlinica în care a nimerit nu semăna deloc cu o instituție medicală, amintind mai degrabă de un sanatoriu luxos sau de oranjeria din reședința privată a lui Savva Morozov, unul dintre cei mai bogați oameni din Rusia începutului de secol XX. Liniște și pace, covoare luxoase moi, în care se afundă piciorul. Casa avea vitralii multicolore și o minunată grădină

cu plante tropicale. Nici urmă de îmbulzeală sau de cozi. Să vezi și să nu crezi: nu pacientul așteaptă să fie chemat de medic, ci medicul așteaptă sosirea pacientului.

Asistenta, dezinvoltă, i-a arătat unde să-și agațe tunică de general, pantalonii cu lampasuri late, duble, și a ieșit.

În aceeași clipă, pe o altă ușă a intrat somitatea medicală – un omuleț îndesat,chel.

Prim-loctiitorul șefului GRU, generalul-locotenent Mamsurov și-a întors privirea spre doctor și a înlemnit.

În fața lui stătea, studiindu-l cu atenție, prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tovarășul Hrușciov Nikita Sergheevici.

Îmbrăcat în alb din cap până-n picioare.

Dacă v-ați pus în gând să frângeți voința unui om puternic, știința numită psihologia agenților secreți recomandă ca pentru început să-l speriați zdravăn. Preferabil ar fi ca amenințarea să fie reală, palpabilă, letală. N-ar fi rău ca în ultimul moment, când victima s-a obișnuit cât de cât cu amenințarea, să fie pusă în fața unei noi nenorociri, absolut neașteptată. Și la fel de letală.

Apoi discutați cu victima. Este de preferat ca, înaintea unei discuții serioase, omul să fie dezbrăcat – dacă nu complet, măcar până la chiloți. Una este să ai ca interlocutor un general-locotenent încă tânăr, chipeș, înalt, zvelt, musculos, lat în umeri, brunet, ușor grizonant, într-o tunică sobră, croită după gustul lui Stalin, cu guler înalt, cu epoleți aurii, cu „Steaua de Aur” de Erou al Uniunii Sovietice pe piept, cu o mulțime de distincții, printre care trei ordine Lenin, patru ordine Steagul Roșu, un ordin Kutuzov clasa I și un ordin Suvorov clasa a II-a. Cu totul altceva este imaginea acelui om fără epoleți aurii și fără lampasuri, fără „Steaua de Aur” și guler înalt, în niște amărâți de chiloți albaștri până la genunchi, stând în fața celui mai înalt demnitar al măreței noastre Patrii.

Nu cred că prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tovarășul Hrușciov Nikita Sergheevici, a studiat vreodată psihologia agenților secreți, dar nu am nicio îndoială că, din când în când, el avea niște revelații și, în astfel de momente, simțea psihologia umană cu toată ființa sa. Instinctiv.

Printr-un soi de instinct animalic special, Nikita a simțit că întâlnirea cu generalul Mamsurov în policlinica de la Kremlin trebuia să fie organizată în această manieră, și nu altcumva. Hrușciov era absolut convins că lui Mamsurov trebuia să-i telefoneze o asistentă veselă, optimistă. Aceasta trebuia să-i

ciripească despre boala incurabilă cu o veselie prostească, cam în felul următor: uite ce necaz a căzut pe capul dumneavoastră, tovarășe general, sunteți un bărbat în floarea vârstei, cine s-ar fi putut gândi...

În concepția aceluiași Hrușciov, generalul Mamsurov trebuia să fie întâmpinat în sala de așteptare luxoasă de o persoană cu un caracter ușor diferit – o asistentă gânditoare, tăcută, fermecătoare, cu un zâmbet enigmatic de Giocondă vicioasă în colțul buzelor. Întreaga sa făptură trebuia să amintească de bucuriile vieții care pentru general se întrerupea atât de brusc și de dureros: tu, generale, peste vreo două luni sau chiar săptămâni o să dai ortul popii, în timp ce noi rămânem în viață.

Chiar așa a și fost organizat totul. Și ciripitul la telefon, și asistenta în halatul apretat atât de tare încât scârțâia, sub care se ghicea lipsa oricăror piese vestimentare. Cu pași ușori, ea s-a făcut nevăzută, iar în fața generalului a apărut Hrușciov. El l-a privit îndelung pe generalul care stătea în picioare numai cu chiloții pe el, apoi i-a arătat ferm un taburet alb:

— Ia loc.

A fost ceva între invitație și ordin. Înainte de a ordona ceva, orice șef, fie el comandantul unui echipaj compus din trei persoane sau Comandantul Suprem care are în subordine milioane de oameni, este dator să evalueze situația: vor executa subordonații acest ordin? Dacă are o cât de mică bănuială de nesupunere, trebuie să evite să dea ordinul respectiv.

Dacă ești convins că ordinul va fi executat, ordonă!

Dacă nu ești convins, taci! Trage de timp, apelează la șiretlicuri, caută alte metode de influențare, pentru că nimic nu este mai penibil și mai lamentabil decât o scenă de nesupunere față de comandant. Dacă subordonații au refuzat să se supună o dată, nu o vor mai face niciodată.

Hrușciov era conștient că generalul aflat într-o situație atât de bizară ar fi dat orice, numai să se poată ghemui, să-și acopere goliciunea măcar cu mâinile.

Dacă scena s-ar fi petrecut pe o plajă de pe litoralul Mării Negre, totul ar fi fost altfel. Și mâinile, și pieptul, și umerii generalului emană forță, picioarele sunt zvelte ca ale unui armăsar arab, pe abdomen se văd mușchii în loc de obișnuita burtică a generalilor. Mamsurov nu s-ar fi jenat să joace fotbal pe plajă în chiloți, în văzul unor dame oricât de arogante.

Din păcate, aici nu era pe o plajă de pe litoralul Mării Negre. Și nu se afla în fața unor dame, asta era deosebirea.

Pentru el, a lua loc însemna să micșoreze partea vizibilă a trupului despuiat.

A lua loc însemna să se ascundă puțin în spatele mesei.

De aceea ordinul de a lua loc a însemnat pentru Mamsurov, dacă nu

salvarea, cel puțin o oarecare ușurare. El însuși ardea de dorința de a lua loc și, primind ceva între ordin și invitație, se așează.

Aceasta a fost o dublă victorie a lui Hrușciov.

Prima: generalul s-a supus.

A doua: acest bărbat înalt și puternic nu-l mai domina cu statura sa pe Hrușciov cel grăsuț ca un papanas.

În momentele acelea, nici Mamsurov, nici Hrușciov nu se gândeau la efectele psihologice. Pur și simplu Hrușciov s-a simțit mult mai sigur pe sine. Mamsurov – mult mai puțin.

— Povestește, tovarășe general.

— Ce să povestesc?

— Totul.

— Totul?

— Povestește-mi ceva, așa, ceva ce eu nu știu... Dar de fapt eu știu totul. Acolo la dumneata la GRU ați înființat un fel de centru special. Însă cu mine nu v-ați sfătuit. Ați uitat sau cum?

În astfel de situații, cel mai important este să nu divulgi nici măcar printr-o aluzie sursa informației și limitele acesteia.

Pentru generalul Mamsurov situația era incredibilă: despre Centrul cu Destinație Deosebită al GRU știau, în afară de el, numai fondatorii acestuia – Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov și șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko. Nici unul, nici celălalt nu ar fi avut niciun motiv, niciun avantaj să pălăvrăgească pe această temă. Erau pasibili de judecată. Puteau fi împușcați. Pe vremea tovarășului Stalin, pentru astfel de scamatorii ar fi fost executați prin împușcare, fără ca cineva să intre în prea multe detalii. Cum a putut afla Hrușciov despre Centrul cu Destinație Deosebită al GRU? Nu avea cum! Nu avea și gata! Dar uite că știe! El știe totul!

Ce putea să facă generalul din moment ce l-au încolțit la zid ca pe un șobolan? Să o ia la fugă pe coridoare? În chiloți albaștri?

Gândul că a fost prins i-a produs pentru o clipă lui Mamsurov o oarecare ușurare. Generalul și-a amintit de diagnosticul letal. Apoi și-a dat seama că de fapt nu este vorba de niciun diagnostic. A fost o capcană. A fost atras într-o cursă de șoareci. Generalul este sănătos. Însă al doilea necaz este oare mai mic decât primul? Dacă Hrușciov a organizat atât de minuțios această întâlnire, atunci probabil că după ușă așteaptă o echipă de infirmieri vânjoși, având cămașa de forță pregătită.

Ce scenă ar mai fi fost: pe coridorul elegant al policlinicii de la Kremlin țâșnește unul în chiloți și se repede spre ieșire. În acest caz, infirmierii nici nu

mai au nevoie de un ordin prealabil. Este clar și fără alte instrucțiuni: omul e surmenat. Peăștia îi leagă cu cearșafurile. Infirmierii se reped la ciudatul în chiloți care aleargă pe unde este interzis să alergi în chiloți.

Infirmierii își cunosc foarte bine îndatoririle de serviciu.

Infirmierii îi vor face în fund injecția corespunzătoare.

În continuare, Hrușcirov are un evantai întreg de posibilități. Cea mai simplă este să-l lichideze imediat pe Mamsurov. Crimele medicale sunt cele mai simple.

Generalul și-a imaginat seringă din mâna asistentei dezinvolve, îmbrăcată într-un hălățel atât de apretat, încât scârțâie. A înțeles că în niciun caz nu va fi eliberat atât de ușor din această colivie aurită. Alegerea era simplă: fie se predă și trece de partea lui Hrușcirov, fie diagnosticul bolii incurabile care progresează incredibil de rapid se confirmă. Vreo zece zile se va zbate în delir și va fi chinuit de convulsii în aceste saloane strălucitor de albe, fără a-i recunoaște pe cei din jur.

— Nikita Sergheevici, permiteți-mi să-mi trag nădragii.

Acesta a fost steagul alb al capitulării.

— Îmbracă-te, generale. Și povestește-mi totul, de la începutul începutului.

— Chiar de la început?

— Ascult.

— Povestea asta, Nikita Sergheevici, a început la Congresul al XX-lea al PCUS...

Capitolul 1

1

În toată istoria universală este imposibil să găsești un eveniment care să egaleze prin josnicie Congresul al XX-lea al PCUS.

Ideea centrală a congresului poate fi exprimată în patru cuvinte: Stalin este singurul vinovat.

Rezultă că Lenin, care a dezorganizat armata rusă cu banii nemților, a acaparat ilegal puterea în țară, a lăsat la vatră trupele rusești în ajunul victoriei în Primul Război Mondial și a lăsat țara la mila kaizerului, nu era vinovat de nimic.

Rezultă că nici bolșevicii, care au dizolvat Adunarea Constituantă, ai cărei delegați fuseseră aleși de poporul țării pentru a-i hotărî viitorul după căderea monarhiei, nu aveau nicio vină.

Rezultă că nu era vinovat nici Sverdlov, cel care a semnat ordinul de lichidare fizică a căzăcimii.

Rezultă că erau curați ca lacrima și Tuhacevski, Bliuher, Uborevici, Iakir și o șleahtă întreagă de indivizi de teapa lor, care numeau deschis, inclusiv în presă, „ocupație” regimul instituit de ei, care au ucis milioane de cetățeni ai propriei țări, pentru că nu voiau să accepte puterea ocupanților.

Rezultă că nici staliști cei mai fideli nu aveau vreo vină. Călăul Moscovei și al Ucrainei, Nikita Hrușciov, nu făcea decât să execute ordinele. Ce putea să facă el dacă Stalin dădea ordin?

Și toți membrii Biroului Politic nu făceau altceva decât să execute pur și simplu ordinele lui Stalin. La fel și toți membrii CC. Și miniștrii. Și mareșalii. Și generalii. Și cekiștii. Și procurorii. Și judecătorii. Și gardienii.

Ei nu știau nimic. Nu înțelegeau nimic. Se conformau.

La Congresul al XX-lea era prezent în sală și bătea din palme locțiitorul președintelui Consiliului de Miniștri al URSS, ministru al Industriei Medii

Constructoare de Mașini, membru al CC al PCUS, de două ori Erou al Muncii Socialiste, laureat al Premiului Lenin clasa I, generalul-locotenent Zaveneaghin Avraami Pavlovici, fost șef al lagărului de la Norilsk, fost locțiitor al șefului NKVD. Rezultă că nici Avraami Palîci nu știa nimic despre lagăre. Rezultă că nici el nu era conștient de existența acestora.

În aceeași sală era prezent și Eroul Muncii Socialiste, doctor în științe tehnice, generalul-locotenent (ulterior general de armată, profesor, laureat etc. etc.) Komarovski Aleksandr Nikolaevici, marele nostru constructor militar. În *Sovețkaia Voennaia Ențiklopedia* (Moscova, Voenizdat, 1977, în șapte volume, vol. 4, p. 260) se afirmă că tovarășul Komarovski a fost șeful Glavpromstroii^{1*}. Această informație este o mostră de fals grosolan: șefii cei mari care au întocmit articolele pentru enciclopedie au omis trei litere din titulatura pompoasă a tovarășului Komarovski.

Precizez: Komarovski Aleksandr Nikolaevici a fost șeful Glavpromstroii MVD al URSS. Iar înainte fusese șeful Glavpromstroii NKVD al URSS, șeful Glavneftespețstroii^{2*} NKVD al URSS. Marele constructor, tovarășul Komarovski, a săpat canale, a construit hidrocentrala de la Kuibîșev, a înălțat spre cer Universitatea din Moscova, în timpul războiului a edificat combinatul metalurgic din Celiabinsk, după război a condus lucrările de construcție a unor obiective din industria atomică. Rezultă că nici tovarășul Komarovski nu-și dădea seama pe ale cui oseminte s-au clădit giganții industriei socialiste.

Asista la lucrările congresului, în aceeași sală, și Eroul Muncii Socialiste, membru al CC încă de pe vremea lui Lenin, membru al Biroului Politic din anul 1935, tovarășul Mikoian Anastas Ivanovici. În perioada industrializării, el a coordonat vânzarea către blestemații de capitaliști a comorilor Ermitajului pe niște prețuri micșorate cu bună știință. În anul 1934, la Congresul al XVII-lea al Partidului Comunist, el a stabilit un record: într-o cuvântare scurtă l-a pomenit pe tovarășul Stalin de 41 de ori, însoțind mărețul nume de epitetele corespunzătoare. În perioada Epurării, Mikoian i-a cerut în repetate rânduri lui Stalin să mărească limitele execuțiilor; de pildă, pe 22 septembrie 1937 el i-a expediat lui Stalin solicitarea de mărire a normei împușcărilor pentru Armenia până la 700 de persoane. Tovarășul Ejov i-a sugerat lui Stalin să nu se zgârcească și să-i permită tovarășului Mikoian să împuște suplimentar 1.500 de dușmani ai poporului.

Tovarășul Stalin era generos. A aprobat.

Și iată că acum tovarășul Mikoian asistă la ședința Congresului al XX-lea și ascultă indignat cuvântarea tovarășului Hrușciiov despre perioada stalinistă. Însuși tovarășul Hrușciiov i-a cerut de mai multe ori tovarășului Stalin să nu

ezite și să mărească limitele împușcărilor. Tovarășul Mikoian este puternic impresionat de cuvântarea tovarășului Hrușcirov. Tovarășul Mikoian este din cale-afară de indignat de samavolnicia și fărădelegile lui Stalin.

La congres erau prezenți și temnicheri vestiți, și iluștri savanți sovietici, călăi emeriți, precum și laureați ai Premiului Stalin pentru literatură. Toți întâmpinau cu strigăte de indignare fiecare nouă dezvăluire a lui Hrușcirov, ca și cum ei nu au știut nimic până atunci, ca și cum aveau aceste lucruri pentru prima dată abia acum, după trei ani de la moartea lui Stalin, ca și cum numai Congresul al XX-lea le-ar fi deschis ochii.

Am spus-o mereu și o voi repeta de mai multe ori: comuniștii au fost niște imbecili și criminali. La Congresul al XX-lea erau prezenți cei care au nimicit milioane de oameni în perioada colectivizării, cei care au organizat expedierea grânelor peste hotare în timp ce propriul popor mânca broaște și șoareci, cei care dispuneau după bunul plac de viața a milioane de sclavi pe marile șantiere ale socialismului, cei care în timpul războiului mânau la moarte sigură batalioanele disciplinare, precum și cei care au glorificat aceste fapte în operele lor nepieritoare.

Toți acești oameni aflați la conducerea unei țări uriașe s-au comportat la congres ca și cum capacitățile lor intelectuale erau la nivelul unui băiețel prostuț de la țară, care galopează călare pe băț pe ulițele satului și nu știe nimic, nu-și amintește nimic, nu înțelege nimic. Delegații la Congresul al XX-lea al PCUS s-au comportat la fel cum s-a comportat cândva comandantul de armată Iakir, care, prinzând curaj, a făcut-o de oaie. Când Stalin era de față, Iakir se declara stalinist fidel, dar, în timp ce-i zâmbea lui Stalin, pregătea răsturnarea acestuia. Când Stalin nu era prezent, Iakir îi tăia numele de pe ordinul festiv. Ajungând în beciurile instituției cunoscute, Iakir i-a scris lui Stalin o scrisoare: „Voi muri rostind vorbe de iubire pentru Dumneavoastră”. Pe această epistolă Stalin a mâzgălit o rezoluție: „Ticălos și curvă”.

În același mod s-au comportat și delegații la Congresul al XX-lea al PCUS – ca niște ticăloși și curve. Dându-și seama că nu sunt controlați de nimeni, s-au apucat să ponegrească numele lui Stalin. La congresele precedente, toți îl iubeau pe Stalin, însă acum s-a dovedit că de fapt toți îl condamnau. Și chiar îl urau. Și chiar luptau împotriva lui, având în suflete credința în luminoasele idealuri leniniste.

Congresul al XX-lea al PCUS amintea de procesul reeducării în masă a infractorilor pe șantierele de construcție de la canalul Belomorsk – numai acolo, la canal, prin foame, frig, ger și norme imposibil de îndeplinit, cekiștii trimiteau la moarte zeci de mii de oameni. Supraviețuiau numai cei care se reeducau, cei

care deveneau agitatori, activiști, fruntași de mucava. La Congresul al XX-lea al PCUS a avut loc reeducarea benevolă a nomenclaturii staliniste.

Dacă, printr-un miracol, Stalin s-ar fi sculat din morți și ar fi intrat în sala în care erau participanții la congres, toți acești „demascatori” s-ar fi repezit să-i pupe cizmele. Nu se vor învăța minte niciodată: nimeni altcineva decât ei, cu limbile lor, au creat cultul personalității. Și acum se întorc brusc toți spre direcția din care bate vântul.

În timpul lui Lenin erau leniniști.

În timpul lui Troțki – troțkiști.

În timpul lui Stalin – staliniști antitroțkiști.

În timpul lui Hrușciiov – hrușcioviști antistaliniști.

În timpul lui Brejnev – brejneviști antihrușcioviști, adică din nou staliniști, numai că nu adevărați, ci de operetă, de mucava, precum fruntașii reeducați.

După Congresul al XX-lea al PCUS, toți au lăsat-o mai moale, dar nu pentru că erau mai buni decât Stalin, ci pentru că înțelegeau că fără Stalin nu vor putea ține în cușcă popoarele Uniunii Sovietice și ale lagărului socialist.

2

Congresul al XX-lea al PCUS a fost o adunătură de ticăloși și curve, reprezentativă în istorie. Efectul narcotizant al aceluși congres urât mirositor tulbură mințile poporului nostru și ale altor popoare până în ziua de astăzi. Caracterul nociv al aceluși congres constă în faptul că participanții nu au condamnat marxismul, troțkismul, leninismul, socialismul și comunismul, în schimb, au aruncat toată vina în cărucia lui Stalin, atribuind unei singure persoane toate crimele sistemului.

Congresul al XX-lea al PCUS a fost o adunătură de falsificatori ai istoriei. În perioada de după acest congres, toată propaganda noastră a început să vorbească despre lagărele lui Stalin, însă „demascatorii”, nu se știe din ce motive, nu spuneau nimic despre lagărele lui Lenin, Troțki, Sverdlov, Zinoviev, Kamenev, Rîkov, Buharin. După acest congres, agitatorii au început să vorbească despre cruzimea lui Stalin, despre camerele staliniste de tortură, ca și cum sadismul leninist n-ar fi existat.

Conform aceleiași direcții trasate de Congresul al XX-lea trăim și în prezent. Vă dau un exemplu. În anul 1997, la Moscova, Fondul Internațional „Democrația” a scos o culegere de documente intitulată *Lubianka. VCK*^{3*}-

OGPU^{4}-NKVD-NKGB-MGB-MVD-KGB. 1917-1960* (autori: A.I. Kokurin și N.V. Petrov). Culegerea este uluitoare. Însă prefața uimește mai tare decât textele documentelor. Autorii culegerii afirmă că unele documente despre organele de represiune din perioada 1934-1960 au fost desecretizate și sunt accesibile cercetătorilor, în timp ce documentele din perioada 1917-1933 rămân în continuare secrete, nefiind accesibile. Ceea ce s-a întâmplat în anii 1940, 1950 și 1960, poftiți, studiați, dar studierea evenimentelor petrecute cu câteva decenii înaintea acestei perioade este interzisă.

Ce barieră despărțitoare mai este și asta? De ce documentele începând cu anul 1934 sunt parțial deschise, iar tot ce s-a întâmplat înainte de această dată este pecetluit cu zeci de peceti? Motivul este simplu. Ni se spune: Stalin este singurul vinovat, iată confirmarea. El, nemernicul, coordona totul și-i comanda pe toți.

De la sfârșitul anilor 1930, Stalin, într-adevăr, le comanda tuturor și coordona totul. Iată că aveți și confirmarea: admirați-o! Însă înainte de această perioadă puterea lui Stalin nu era absolută. Dacă deschidem documente mai timpurii, descoperim că, pe lângă Stalin, au mai fost și alți criminali, și încă din cei care, în privința ferocității, nu l-ar fi considerat pe Stalin bun nici măcar de ucenic.

3

După Congresul al XX-lea al PCUS, în toată lumea s-au întreprins încercări de a construi un socialism „bun”, însă deocamdată nimeni nu a reușit acest lucru.

Sunt contrazis: în Suedia, socialismul este bun, pur și simplu minunat. E minunat, într-adevăr. Nu am nimic de obiectat. Numai că admiratorilor socialismului suedez, nu se știe din ce motiv, nu prea le place să-și amintească secretul simplu al prosperității acestei țări. Secretul constă în faptul că Suedia a fost unul dintre liderii mondiali în știință, cultură și economie, în plus, a făcut avere de pe urma celor două războaie mondiale.

Toate lucrurile cu care se mândrește Suedia au fost create în perioada în care economia era liberă. Apoi au venit la putere socialiștii. Aceștia erau niște oameni extraordinari. Este simplu să fii bun când primești o moștenire uriașă. În Suedia toate sunt bune și frumoase, cât timp moștenirea nu a fost complet risipită. Lucrurile sunt cât se poate de simple. Din câte îmi amintesc, Suedia și Elveția erau, până nu demult, țările cu cel mai ridicat nivel de trai. Elveția a

rămas la fel, în schimb Suedia a început să alunece încet-încet la vale. Procesul s-a declanșat. Accelerează. Viteza căderii crește. În Suedia deja nu mai există oameni de știință, au plecat în California. O parte importantă a populației care muncește este reprezentată de funcționarii statului, de angajații instituțiilor de stat, adică de birocrați.

Aceste două tendințe se conturează foarte pregnant: plecarea din țară a oamenilor capabili să gândească și să creeze, pe de o parte, și creșterea birocrației, pe de altă parte.

Socialismul bun are un mic neajuns: el ruinează Suedia așa cum ruinează orice altă țară. Pur și simplu în Etiopia rezultatele socialismului sunt vizibile pentru toți dintr-odată, în timp ce în bogata Suedie, până la ruina completă trebuie să mai treacă o anumită perioadă de timp. În rest, totul este minunat în această țară.

Dar să ne întoarcem la oile noastre. Crima organizatorilor și a participanților la Congresul al XX-lea al PCUS constă în faptul că toată răspunderea pentru haosul economiei socialiste i-a fost atribuită lui Stalin. După aceea, decenii întregi conducătorii noștri (și nu numai ai noștri) au căutat calea spre socialismul „bun”. Însă toate drumurile, nu se știe de ce, duceau fie către modelul stalinist, fie către ruina țării.

4

Spiritul acestui congres al ticăloșilor și curvelor planează deasupra țării noastre și în ziua de astăzi. Nu a fost de-ajuns că delegații la congres au făcut pe idioții care nu știu nimic și nu înțeleg nimic, dar au mai și denaturat toată istoria noastră cu acest idiotism simulat.

La Congresul al XX-lea al PCUS s-a afirmat pentru prima dată că Uniunea Sovietică nu era, chipurile, pregătită pentru război. Tot la acest congres s-a afirmat în premieră că „până și puștile erau insuficiente” și că „armata era decapitată”.

Împroșcându-l cu noroi pe Stalin, Hrușciov mințea sincer. El le povestea delegaților la congres că în Regiunea Militară Specială Kiev, în cadrul căreia el era membru al Consiliului Militar, până și puștile erau insuficiente. Iar delegații la congres, tot felul de Șolohovi și Simonovi, Komorovski și Zaveneaghini, își exprimau nobila indignare.

Așa a început harababura. Preaînțelepții academicieni s-au apucat imediat să

întocmească *Istoria Marelui Război Patriotic al Uniunii Sovietice* în șase volume (Moscova, Voenizdat, 1960-1965). Câte tancuri avea Hitler ne-au informat: 3.410 bucăți (vol. 1, p. 384), dar au uitat să ne comunice numărul tancurilor noastre. În schimb au scris: „Pe atunci, superioritatea inamicului era mult prea mare pentru ca trupele de acoperire să poată opri înaintarea acestuia numai prin curaj și abnegație” (*ibidem*, vol. 2, p. 7).

Reiese că nemții aveau tancuri, tunuri și avioane, iar noi, în afară de curaj, nu aveam nimic.

Ca niște giruete foarte sensibile la cea mai mică adiere de vânt, inginerii sufletelor omenești s-au întors în direcția indicată.

Oricât de credincios i-ar fi fost lui Stalin membrul supleant al CC al PCUS, laureat de șase ori al premiilor Stalin, până la urmă tovarășul Konstantin Simonov s-a reorientat și el cât ai clipi, ca o cățea de pe șantierul canalului Belomorsk. Konstantin Simonov și-a revizuit în mod creativ opiniile, devenind un hrușciovist fervent, un dușman înverșunat al lui Stalin.

Scenariul ne este cunoscut deja: tot astfel lepădăturile din păturile educate ale societății s-au repezit în martie 1917 să se înscrie în partidul socialist-revoluționar, dar imediat ce a început să se întrevadă victoria bolșevicilor, s-au repezit cu toții în partidul bolșevic.

Cu puțin timp înainte de Congresul al XX-lea, Konstantin Simonov vărsa lacrimi amare în ziarul *Pravda*:

*Nu există cuvinte care să poată descrie
Insuportabila tristețe și melancolie
Nu există cuvinte care să poată povesti
Cât de mult ne lipsiți, tovarășe Stalin.*

Curând, toată tristețea și toată melancolia au dispărut ca prin farmec și supleantul-laureat s-a repezit să-l calce în picioare pe răposatul Stalin. A ticluit voinicește un roman (imposibil de citit până la capăt) cu titlul *Nimeni nu se naște soldat*, al cărui laitmotiv este același: noi nu eram pregătiți pentru război, armata era decapitată și nici măcar nu știam să luptăm, pentru că nu ne-am născut soldați, acest lucru se învață. În opinia lui Simonov, nemții învingeau pentru că se născuseră soldați, puteam noi să ne punem cu ei?

Hrușciov și toți cei care-i țineau isonul – Simonov, Nekrici, Șolohov și alții – au spus multe mârșăvii despre țara noastră, despre armata noastră, despre constructorii noștri, despre industria noastră, despre tancurile și avioanele noastre, despre soldații și ofițerii noștri, despre generalii noștri, despre Stalin. Dar minciuna cea mai josnică a fost afirmația că Stalin se temea, chipurile, de

Hitler.

5

În jumătate de secol, legenda despre rolul istoric al Congresului al XX-lea s-a cristalizat, s-a întărit, s-a fixat. Și sună cam așa: Hrușcirov cel drept și blând, Jukov cel și mai drept și intolerant față de minciună, precum și Mikoian care li s-a alăturat au decis să-l demaște pe criminalul Stalin, unicul lor scop fiind restabilirea legalității și a dreptății. Dar staliști periculoși, în frunte cu Molotov și Kaganovici, se împotriveau.

Din această legendă a fost omisă o verigă extrem de importantă.

Purificarea țării de moștenirea lui Stalin nu a fost începută de Hrușcirov și de Jukov, ci de Beria și de Malenkov. Modul în care abordau ei problema nu prevedea eradicarea cultului personalității printr-o lovitură năucitoare, ci încetul cu încetul. Prudenți, fără a bate toba, Beria și Malenkov desființau cele mai pregnante manifestări ale cultului. Ei au oprit editarea operelor lui Stalin, au dat dispoziție să se scoată treptat din biblioteci cărțile lui Stalin și despre Stalin, să fie date jos portretele sale și să i se demonteze statuile, le-au dat indicații inginerilor de suflete omenești să micșoreze elanul elogiilor din presă, literatură și artă.

În plus – și acest lucru este esențial –, Beria și Malenkov au început să modifice structura economică a țării: au închis zeci de șantiere de construcții gigantice inutile, de la „drumul morții” Salehard-Igarka, până la canalul gravitațional Volga-Ural. La propunerea lui Beria, în cadrul MVD au fost desființate funcțiile din construcțiile capitale, inclusiv din căile ferate, iar direcțiile de construcții și de producție au fost predate ministerelor de resort. Din inițiativa lui Beria a fost decretată o amplă amnistie și sute de mii de oameni au fost eliberați din închisori și lagăre. Beria și Malenkov au mers și mai departe. Era evident că aveau de gând să desființeze colhozurile, adică intenționau abolirea sclaviei în Uniunea Sovietică. Scopul lor nu era să facă dezvoltări senzaționale, ci să devieze economia țării de la drumul care ducea spre ruină.

Două decenii mai târziu, China a mers pe aceeași idee: fără a-l împroșca pe răposatul Mao cu noroi, întreaga țară s-a îndepărtat, sub conducerea unor oameni inteligenți, de „idealurile mărețe”, la început mai lent și cu prudență, apoi energic și cu hotărâre. Noii lideri chinezi le-au acordat oamenilor libertate

economică, țara a devenit o superputere economică, industrială, tehnologică, financiară și militară, în timp ce Mao, pe care nu s-a apucat nimeni să-l demaște postmortem, își doarme liniștit somnul de veci într-un sicriu aurit.

Drumul pe care Beria și Malenkov încercau să așeze țara era absolut de neconceput pentru Hrușciiov și Jukov. La ordinul lui Hrușciiov, Jukov l-a arestat personal pe Mareșalul Uniunii Sovietice Beria. Beria a fost judecat și împușcat de subalternii lui Jukov.

Jukov a efectuat experimente cu bomba atomică pe poligonul Toțk cu scopul de a le demonstra liderilor șovăielnici că intenția lui Hrușciiov de ocupație militară a Europei Occidentale are o bază absolut reală. Cu aceste experimente, Jukov l-a ajutat pe Hrușciiov să-l înlăture pe Malenkov.

În continuare, Hrușciiov și Jukov aveau nevoie de niște dezvăluiri răsunătoare ale crimelor lui Stalin pentru ca, făcându-l pe el vinovat de toate relele, să nu devieze totuși de la linia stalinistă.

Ca să nu dea libertate și pământ poporului.

Pentru ca grănicerii să-i lichideze pe toți cei care ar încerca să evadeze din raiul hrușciovist-jukovist.

Pentru ca majoritatea populației să nu aibă acte de identitate.

Pentru ca cei care alcătuiau această majoritate să nu fie considerați cetățeni ai propriei țări.

Pentru ca această majoritate să are în colhozuri, unde munca nu era retribuită și de unde nu puteau pleca nici măcar până în cel mai apropiat orașel dacă nu aveau acte de identitate.

Demascarea lui Stalin la Congresul al XX-lea i-a fost necesară lui Hrușciiov pentru a pune mâna pe putere. Tactica era foarte simplă: Stalin este rău, Hrușciiov îl demască, prin urmare Hrușciiov este bun.

Țara se afla în pragul crahului economic. Hrușciiov a acaparat puterea, a pus toate crimele pe seama lui Stalin și a început istoria „de la o filă albă”. Acest tertip a permis prelungirea agoniei țării cu câteva decenii.

Credinciosul stalinist Hrușciiov a fost primul care a luat atitudine împotriva lui Stalin, în timp ce lui Molotov, Kaganovici și altor camarazi ai lui Stalin nu le-a venit în minte așa ceva, de aceea Hrușciiov putea să-l declare stalinist pe oricare dintre ei și să-l îmbrâncească de pe culmile puterii.

O importanță și mai mare a avut acest congres pentru ministrul Apărării, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov.

Condamnându-l pe Stalin, automat Hrușciiov condamna și Partidul Comunist, al cărui conducător a fost timp de 30 de ani Stalin.

Condamnându-l pe Stalin, Hrușciiov condamna și organele de represiune

care, la ordinul lui Stalin, instauraseră în țară teroarea sângeroasă.

În țară existau trei forțe reale: partidul, Securitatea Statului și armata. La Congresul al XX-lea, Hrușciiov a mânjit cu sânge și noroi partidul și Securitatea și numai armata a rămas curată-curățică.

Hrușciiov l-a zugrăvit pe Stalin ca pe un comandant incapabil, dându-i astfel lui Jukov posibilitatea de a ocupa postul de comandant militar genial și de salvator al Patriei în lupta cu fascismul.

Linia trasată de Congresul al XX-lea al PCUS urma neabătut atât politica internă stalinistă, cât și pe cea externă. Țara era în continuare un lagăr bine păzit. În țară era în vigoare singura ideologie corectă și cea mai mică deviere de la această ideologie era considerată dezertare.

Hrușciiov a proclamat: „Comunismul reprezintă viitorul luminos al întregii omeniri”, anunțând astfel că direcția stalinistă spre revoluția mondială rămâne neschimbată. Acestea nu erau vorbe goale. În țară se depuneau toate eforturile pentru a se produce armament și numai armament. Au fost identificate noi puncte de vedere pentru a soluționa problema asigurării fericirii întregii omeniri. Este suficient să ne amintim că terorismul internațional s-a reactivat brusc în anul în care s-a ținut Congresul al XX-lea al PCUS, grație eforturilor lui Hrușciiov și Jukov. Iată de ce.

Din primul moment al existenței dictaturii comuniste, conducătorii proletariatului au încercat să-și extindă influența economică și politică pe teritoriile învecinate: „Dați-ne Varșovia! Cedați-ne Berlinul! Crimeea e a noastră!”.

În arsenalul liderilor sovietici existau două metode de luptă: campania eliberatoare (intervenție directă) și revoluția (declanșarea conflictelor în tabăra dușmanilor). Aceste două metode erau utilizate fie succesiv, fie simultan.

După ce toate forțele statului au fost epuizate în Războiul Civil, Troțki a propus ca toate resursele spirituale, intelectuale, economice și naturale ale Uniunii Sovietice să fie folosite pentru declanșarea unei revoluții permanente în întreaga lume.

Stalin avea un alt punct de vedere: toate forțele Uniunii Sovietice să fie canalizate către pregătirea campaniilor de eliberare, dușmanii să fie împinși într-un conflict armat sinucigaș, iar când se vor fi sleit reciproc de puteri, Stalin să arunce în luptă Armata Roșie, care să elibereze Europa și Asia de ororile capitalismului.

Hitler i-a zădărnicit planurile lui Stalin. De aceea, după al Doilea Război Mondial, liderii Uniunii Sovietice s-au pomenit într-un impas strategic. Țările cu economie liberă au făcut front comun împotriva amenințării comuniste. Era

imposibil să-i asmuți din nou într-un război sinucigaș. Lui Hrușciov i-a rămas doar soluția propusă cândva de Troțki: revoluția permanentă.

Începând cu anul 1956, Uniunea Sovietică și-a intensificat considerabil sprijinul ideologic, militar și financiar pentru așa-numitele mișcări naționale de eliberare din întreaga lume. În URSS au fost înființate centre secrete de pregătire, atât a teroriștilor de rând, cât și a organizatorilor luptelor de partizani. Pregătirea cadrelor se desfășura atât pe linie KGB, cât și pe linie GRU. Unul dintre aceste centre era institutul de învățământ superior de comandă pentru armele întrunite, care se afla sub controlul strict al GRU. În cadrul acestei instituții de învățământ a fost înființată așa-numita „facultate de partizani”, care pregătea luptători din țările Asiei, Africii și Americii Latine. În anul 1965, facultatea s-a extins atât de mult, încât institutul a fost împărțit în două: o parte funcționa la Odessa, iar cealaltă parte la Kiev. În Odessa au rămas să studieze luptătorii pentru libertate cu pielea tuciurie, iar cursanții sovietici au fost trimiși la Kiev.

De pe la mijlocul anilor 1950, luptele de partizani și atacurile teroriste care le însoțeau au luat amploare în toată lumea și au ieșit curând de sub controlul tovarășilor sovietici.

Cu cât mai departe își întindeau tentaculele conducătorii noștri, cu atât mai critică era situația în Uniunea Sovietică și în țările subordonate acesteia.

Flăcările unei revolte puteau izbucni în orice moment.

6

Hrușciov a fost nevoit să descurce singur ițele încurcate de el la Congresul al XX-lea. Zvonurile despre crimele lui Stalin și ale poliției secrete a acestuia s-au răspândit prin toată Europa. A fost zdruncinat întregul lagăr socialist, și iată de ce.

Crimele comuniștilor pe teritoriul fostului Imperiu Rus nu mai constituiau un secret pentru nimeni. În timpul Războiului Civil au părăsit țara milioane de cetățeni. Mărturii erau destule. Să ne gândim ce a însemnat numai cartea lui Serghei Melgunov *Teroarea roșie în Rusia*.

După al Doilea Război Mondial, sute de mii, dacă nu chiar milioane de foști cetățeni ai Uniunii Sovietice aflați peste hotare nu au mai dorit să revină în patria proletariatului mondial. Oricare dintre ei putea deveni martor la un proces răsunător al crimelor comuniștilor. Un astfel de proces chiar a avut loc.

Și nimeni nu a reușit să conteste ceea ce a dezvăluit instanței Viktor Kravcenko⁵.

Despre crimele comuniștilor s-a spus și s-a scris destul pentru ca întreaga ideologie și practicile comunismului să fie declarate criminale. Însă Occidentul nu a făcut acest lucru. Cineva avea o afacere extrem de profitabilă, cărând din Uniunea Sovietică valori și resurse naturale inestimabile. Cineva era întreținut pe cheltuiala Kremlinului și Lubiankăi. Cineva avea de câștigat de pe urma excluderii Uniunii Sovietice din rândul statelor civilizate, ignorând-o complet, declarând că Rusia nu este în Europa. Iar pentru majoritatea mic-burghezilor, rezultatul ultimului meci de fotbal dintre Arsenal și Chelsea era cu mult mai important decât uciderea a milioane de oameni într-o țară îndepărtată, stranie, izolată de tot restul lumii.

Cuvântarea lui Hrușciiov la Congresul al XX-lea al PCUS a avut un efect asurzitor nu pentru că au fost dezvăluite lumii niște fapte necunoscute până atunci, ci pentru că au fost oficial confirmate de comunistul principal al planetei Pământ. Tot ceea ce până nu demult amicii plătiți ai Uniunii Sovietice numeau minciuni, calomnii și invenții prostești ale scribilor burghezi cumpărați s-a dovedit brusc a fi adevărat. Fără să vrea, Hrușciiov i-a pus pe comuniștii din toate țările lumii în fața unei alegeri: fiecare trebuia să se recunoască ori membru al unei grupări criminale organizate, ori un idiot notoriu, care nu vrea să vadă și să înțeleagă nimic.

Cuvântarea lui Hrușciiov a provocat o rană fatală întregii mișcări comuniste mondiale. Aceasta nu a mai reușit niciodată să urce pe culmile strălucitoare ale purității morale și dreptății de fațadă de pe care a îmbrâncit-o Congresul al XX-lea al PCUS.

Situația trebuia să fie remediată cumva. Hrușciiov l-a chemat pe consilierul său, Șuiski Grigori Trofimovici, și l-a pus în încurcătură cu întrebarea: ce ne facem?

Grigori Trofimovici și-a dat seama și singur că la Congresul al XX-lea s-au cam înfierbântat nițeluș. De aceea nu dormea noaptea și se uita în tavan, căutând soluții, știa că îi va fi pusă această întrebare. Soluții a găsit, numai că nu s-a grăbit să le expună, a așteptat să-l întrebe Hrușciiov.

Și iată că întrebarea a fost pusă. Răspunsul a venit imediat. Prima propunere: anul viitor, în 1957, este planificată la Moscova desfășurarea Festivalului Internațional al Tineretului și Studenților. Nu se dorește nimic deosebit: să invităm vreo trei mii de pomanagii din diferite țări, să le dăm de mâncat și de băut, să le povestim despre avantajele socialismului. Dar ce-ar fi dacă am transforma acest festival într-un eveniment mondial, într-o sărbătoare a păcii și a prieteniei? Să invităm nu trei mii, ci treizeci de mii...

Nikita s-a înfierbântat. Trofimîci turuie în continuare: să invităm și studenți americani, și nemți, și chinezi, și francezi, și din toată Africa, plus din Japonia, din Guatemala, din Perú! Să facem un chef să se ducă vestea! Cu cântece, cu dansuri! Zeul roman Marte se pregătea de război, dar o porumbiță albă și-a făcut cuibul chiar în coiful său. De atunci, porumbelul alb este simbolul păcii. Un porumbel i-a adus lui Noe pe arcă o crenguță de măslin proaspătă, ca simbol al speranței. Prin urmare: vom slobozi deasupra stadionului o sută de mii de porumbei albi! După asta, nimeni n-o să-și mai amintească de niciun Stalin. Mesajul nostru adresat lumii întregi va fi: în timpul lui Stalin era închisoarea popoarelor, iar acum, priviți – e libertate!

Nikita Sergheevici și-a lăudat în gând consilierul: nu degeaba și-a ros omul nădragii pe scaunul din cabinet.

Mai ai și altceva?

Mai am.

Pe 13 iulie, americanii au anunțat că anul viitor, în 1957, vor lansa un satelit artificial al Pământului. Prima Lună creată de mâna omului va fi americană. Și va avea și o greutate fantastică – aproape un kilogram și jumătate! Nu ne putem pune cu ei. Dar de ce să nu încercăm? Ei vor lansa primii și imediat după ei, hop și noi: ia nu vă mai fuduliți atâta! Ce furori o să facem!

Momentul-cheie

La Congresul al XX-lea al PCUS, Hrușcirov și Jukov i-au aplicat Uniunii Sovietice o lovitură nimicitoare. De fapt, ei îl vizau pe Stalin. Hrușcirov și Jukov au anunțat că Stalin era rău, îi împușca pe comuniștii buni. Reieșea că Hrușcirov și Jukov au făcut să înceteze crimele acestuia, anulând epurările masive din rândul clasei conducătoare. Execuțiile în masă au încetat. Piramida represaliilor s-a întors cu susul în jos. În timpul lui Stalin, cu cât secretarul de partid era mai sus, cu atât era mai aspră pedeapsa care îl aștepta în cazul comiterii unei greșeli sau a unei infrațiuni. Din voința lui Hrușcirov și Jukov, lucrurile s-au inversat: cu cât era mai înaltă funcția de conducere, cu atât pedeapsa era mai mică.

Se mai găsesc și în prezent unii tovarăși care nu consideră Congresul al XX-lea o crimă. Aproape că îl văd ca pe un merit al lui Hrușcirov și al lui Jukov. La prima vedere, anularea epurărilor masive din pătura conducătoare este un fenomen pozitiv, deși consecințele ei negative le-au depășit pe cele pozitive.

Într-o societate normală are loc alternanța firească la conducerea țării. În

societatea socialistă nu există mecanismul alternanței conducerii și nici nu poate să existe. Iată de ce.

În societatea socialistă nu există exploatarea omului de către om. Uzinele, centralele electrice, conductele de petrol, minele, căile ferate, ziarele, radioul, televiziunea și tot restul se află în mâinile statului, adică în mâinile structurilor de stat, adică în mâinile funcționarilor, ale birocratilor.

Cel care s-a cățarat la putere stăpânește toate acestea. El are în mâinile sale toate mijloacele necesare pentru a-și consolida puterea pe vecie: la ordinul lui, toți Șolohovii și Simonovii proslăvesc înțelepciunea conducătorului, iar alde Iagoda și Ejev veghează la liniștea și pacea acestuia.

Cel care nu a reușit să ajungă la putere nu are nimic. El se pomenește într-o stare de totală dependență economică, și prin urmare politică și de orice altă natură față de stat, adică față de funcționari și de birocrati.

Cel care nu a reușit să ajungă la putere nu are absolut nicio posibilitate să-i schimbe pe cei care au pus mâna pe ea. El nu are nici edituri, nici bani, nici hârtie, nici tipografii, nici ziare, nici reviste în care să-i prezinte pe conducătorii cuprinși de euforia puterii, declasați, alcoolici, hoți. De aceea este imposibilă înlocuirea celor ajunși la putere.

Dacă se născocesc anecdote despre conducători sau se scriu lozinci pe ziduri la adăpostul întinericului, poliția secretă îi identifică imediat pe autori, îi arestează și procedează cu ei cum se procedează cu dușmanii poporului. Și nu e normal? Ce faci, nemernicule, acționezi contra socialismului? Vrei să reinstaurezi exploatarea omului de către om? Păi, pentru tine, canalie, și ștreangul este prea puțin!

Într-o societate normală, proprietatea este distribuită între diferite grupuri de persoane. Această dispersare a proprietății este baza economică a diversității politice: fiecare partid are surse proprii de finanțare.

În socialism, proprietatea se află în mâinile statului. De aceea nu poate exista decât un singur partid politic. Alte partide nu ar avea de unde să ia bani nici măcar pentru o încăpere modestă în care să-și păstreze documentele. Nu există decât o singură modalitate de a face rost de bani: cerșitul pe la ambasadele dușmane, ceea ce, cred că sunteți de acord, contravine intereselor statului, care de altfel interzice astfel de practici.

În orice țară sunt destui nemernici și escroci. Însă datorită faptului că proprietatea este dispersată, acești ticăloși și escroci sunt și ei împrăștiați prin diferite partide și grupări politice. Aceștia se mănâncă între ei, iar societatea are de câștigat și prosperă.

În societatea socialistă există un singur partid, cel care se află la putere. Toți

ticăloșii și escrocii se îmbulzesc în acest partid. Se adună sub același stindard. După ce ajung la putere nu mai vor să plece, iar societatea nu are la dispoziție niciun mecanism pentru a se debarasa de ei.

Stalin a utilizat singura modalitate posibilă în asemenea situații pentru înzdrăvenirea castei conducătorilor – rotația forțată a cadrelor. Acest proces era numit epurarea partidului.

Stalin efectua epurarea în mod regulat. Îi alunga din Partidul Comunist, prin urmare, de la putere, pe toți cei care întreceau măsura, pe cei puși pe căpățuială, care furau prea mult, care nu se achitau de sarcinile încredințate.

Numărul celor alungați din posturile-cheie era tot mai mare. Nemulțumirile lor se acumulau odată cu trecerea anilor și deceniilor. În orice moment, frustrările sutelor de mii de șefi și foști secretari, președinți și directori, responsabili și administratori puteau să răbufnească și să degenereze într-o revoltă. De aceea Stalin era nevoit nu numai să-i alunge, ci, într-o anumită etapă, să-i lichideze pe cei alungați.

Înainte de al Doilea Război Mondial, Stalin a efectuat epurarea Partidului Comunist. Cu toate acestea, în perioada războiului s-au ridicat, au prins puteri, au gustat din dulceața puterii nelimitate alte mii de escroci și lichele. Aceștia se ocupau cu hoția și cu jaful. Propovăduind egalitatea tuturor și dreptatea socială, zornăiau aurul furat, își decorau casele, apartamentele și vilele cu mobilier de anticariat provenit din vechile castele europene și cu tablouri din muzeele occidentale. Noua aristocrație a întrecut măsura.

Iată de ce Stalin i-a alungat după război de la vârf pe Jukov, Teleghin, Kriukov și pe alții ca ei.

Iată de ce după război Stalin pregătea o nouă mare epurare.

Iată de ce a fost asasinat de camarazii și discipolii săi credincioși.

Hrușciov și Jukov au organizat Congresul al XX-lea al PCUS pentru a-l demasca pe Stalin. Numai că nu trebuie să credem că ei au făcut această ticăloșie din bunătate sufletească și nici nu trebuie să le fim recunoscători.

Atât Hrușciov, cât și Jukov erau mânați de cu totul alte interese. Ei se străduiau să mențină puterea Partidului Comunist în țară și propria lor putere în cadrul Partidului Comunist.

Anularea epurărilor masive le-a convenit de minune secretarilor de toate rangurile și de aceea au aprobat în unanimitate linia Congresului al XX-lea. Însă imediat ce Hrușciov și Jukov au revocat epurărilor masive din conducere, țara a început să lăncezească.

Iată câteva exemple.

Ministrul Afacerilor Externe al URSS, tovarășul Gromîko, a ocupat acest post

timp de 28 de ani, după care a fost avansat.

Ministrul de Finanțe, Zverev, a ocupat 22 de ani aceeași funcție.

Secretarul CC al PCUS, Suslov – 35 de ani.

Adjunctul ministrului Afacerilor Externe, Firiubin – 26 de ani.

Secretarul General al CC al PCUS, Brejnev – 18 ani. Dacă nu ar fi murit, ar fi rămas la Kremlin în vecii vecilor.

Șeful Serviciului Topografic al Armatei Sovietice, generalul-locotenent Kudriavțev – 30 de ani.

Stăpânul Uzbekistanului, Rașidov – 24 de ani.

Procurorul General al URSS, Rudenko – 28 de ani.

Ministrul Comerțului Exterior, Patolicev – 27 de ani.

Ministrul Comunicațiilor, Beșcev – 29 de ani.

Președintele Comitetului de Stat al Planificării din URSS, Baibakov – în total 22 de ani, îndeplinind simultan și funcția de loțiitor al președintelui Consiliului de Miniștri al URSS pe o perioadă de 20 de ani.

Comandantul-șef al Flotei Militare Maritime, amiralul Gorșkov – 30 de ani fără trei săptămâni.

Această listă este imensă. O poate continua oricine. Slujitorii poporului ședeau în posturile lor până la deplina decrepitudine, până la completa senilitate și numai moartea îi smulgea din rândul luptătorilor pentru viitorul luminos al omenirii.

Cei care ajungeau la putere își trăgeau după ei rudele și cunoștințele. În primul rând fiii și soții fiicelor lor.

Fiul lui Brejnev, Iuri Leonidovici, a fost membru supleant al CC al PCUS, prim-loțiitor al ministrului Comerțului Exterior și general-maior în Armata Sovietică, fără să fi activat o zi în cadrul acesteia.

Iuri Ciurbanov, ginerele lui Brejnev, a ajuns prim-loțiitor al ministrului Afacerilor Interne. La 34 de ani, Ciurbanov era colonel, iar la 44 – general-colonel.

Inamovibilitatea conducerii s-a răspândit ca o molimă și în rândul fraților noștri din lagărul socialist. Tovarășul János Kádár, de exemplu, a condus Ungaria timp de 32 de ani. Conform standardelor majorității statelor occidentale, asta înseamnă opt mandate prezidențiale succesive. Situația nu are nicio legătură cu influența Moscovei. Aceasta este o lege obiectivă a socialismului. Cel care a acaparat proprietatea în țară stă la conducere mult și bine, fie până când îl dau jos alții mai vicleni, fie până la moarte.

Acolo unde a învins „dreptatea socială”, acolo unde proprietatea a trecut sub controlul statului, se înscăunează dinastiile socialiste conducătoare și fără

participarea noastră.

În Siria și în Azerbaidjan, puterea a trecut de la tată la fiu, iar în Coreea de Nord – chiar și la nepot.

Congresul al XX-lea al PCUS a desființat practica stalinistă a înlocuirii prin forță a clasei conducătoare.

Rezultatele au fost decăderea țării, destrămarea și moartea.

Personajele

Zaveneaghin Avraami Pavlovici. S-a născut în 1901. În timpul Războiului Civil, la vârsta de 18 ani, a fost șeful secției politice a unei divizii. După război a activat în cadrul partidului, a fost unul dintre protejații lui Hrușciov.

În ianuarie 1933, Zaveneaghin este numit director al Combinatului Metalurgic Magnitogorsk, construit cu forța de muncă a deținuților. În anul 1934 ajunge membru supleant al CC al Partidului Comunist. În 1938 este numit șeful NoriLAG NKVD al URSS, ocupând simultan funcția de director al combinatului minier-metalurgic din Norilsk, construit exclusiv cu forța de muncă a deținuților.

În martie 1941, Zaveneaghin este numit locțiitor al șefului NKVD, având în subordine patru GULAG-uri de sine stătătoare (Direcția Principală a lagărelor din construcțiile feroviare – GULJDS, Glavpromstroi, Glavghidrostroi^{6*} și Direcția Principală a lagărelor din industria minieră și metalurgică – GULGMP), precum și două Direcții Speciale (Dalstroi^{7*} și Direcția Principală a lagărelor pentru construcția uzinelor din Kuibîșev – ULSKZ, care, în afară de uzinele de avioane, construiau la Kuibîșev punctul de comandă subteran al lui Stalin și capitala de rezervă a Uniunii Sovietice).

În anul 1945, Zaveneaghin devine locțiitorul lui Beria în coordonarea proiectului atomic sovietic și este făcut general-locotenent. În februarie 1955 este numit locțiitor al Președintelui Consiliului de Miniștri al URSS și ministru al Industriei Medii Constructoare de Mașini (acest minister se ocupa de fabricarea armelor nucleare). La Congresul al XX-lea al PCUS, Zaveneaghin a fost inclus în componența Comitetului Central al PCUS. De două ori Erou al Muncii Socialiste, laureat al Premiului Stalin, cavaler a șase ordine Lenin.

În septembrie 1956, pe poligonul Semipalatinsk, membrul CC al PCUS, locțiitor al șefului guvernului sovietic, ministrul Industriei Medii Constructoare

de Mașini, Avraami Pavlovici Zaveneaghin, a coordonat instrucțiunile pe tema „Utilizarea desantului aerian tactic în urma unui atac nuclear, cu scopul de a apăra zona afectată până la apropierea trupelor ofensive de pe front”. Pe 10 septembrie 1956, în timpul acestor instrucții, Zaveneaghin a fost expus la o puternică doză de radiații și a murit în același an, pe 31 decembrie.

Ștemenko Serghei Matveevici. După arestarea lui Beria, șeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Ștemenko, a fost destituit din funcție, retrogradat la general-locotenent și transferat în Siberia.

Pe 13 septembrie 1954, în ajunul instrucției cu utilizarea bombei atomice pe poligonul Toțk, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov l-a chemat pe șeful statului-major al Regiunii Militare Siberia, generalul-locotenent Ștemenko, și a avut o discuție cu acesta. Jukov avea nevoie de un om care ar fi putut să se ocupe de o treabă extrem de serioasă.

Ștemenko l-a menționat pe comandantul Corpului 27 Infanterie al Armatei a XIII-a a Regiunii Militare Subcarpatice, generalul-locotenent Mamsurov.

Jukov a acceptat această sugestie și a făcut tot posibilul ca generalul-locotenent Mamsurov să fie promovat într-o funcție mai înaltă, cea de comandant al Armatei a XXXVIII-a a Regiunii Militare Subcarpatice.

A doua întâlnire a Mareșalului Uniunii Sovietice Jukov cu șeful statului-major al Regiunii Militare Siberia, generalul-locotenent Ștemenko, a avut loc după Congresul al XX-lea al PCUS. Jukov s-a interesat dacă Ștemenko nu și-a schimbat părerea despre Mamsurov. Mamsurov și-a reiterat convingerile.

Într-o altă carte am analizat destinul generalului-locotenent Ștemenko până la acest moment. Pe 31 august 1956, grație eforturilor lui Jukov, generalul-locotenent Ștemenko a fost rechemat la Moscova și numit în funcția de șef al Direcției Principale de Informații a Marelui Stat-Major – GRU GȘ.

Șuiski Grigori Trofîmovici. S-a născut în 1907. A absolvit Universitatea Comunistă de Jurnalistică din Ucraina. A lucrat în redacțiile ziarelor kievene *Comunistul* și *Comsomolistul ucrainean*, iar în aprilie 1941 a fost transferat la Comitetul Central din Ucraina al partidului. În perioada respectivă, stăpânul Ucrainei era Hrușciov Nikita Sergheevici.

Legenda despre prima întâlnire dintre Hrușciov și Șuiski are mai multe variante, destul de asemănătoare. O reproduc aici pe cea care mi se pare mai verosimilă.

Așadar, tânărul luptător pe frontul ideologic, scăpat cu viață și promovat în anii Marii Epurări, așteaptă în anticameră pentru a se înfățișa înaintea

amenințătorului membru al Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist Unional (al bolșevicilor), Prim-Secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist din Ucraina, prim-secretar al comitetului regional Kiev al Partidului Comunist din Ucraina, tovarășul Hrușciov Nikita Sergheevici.

Istoria omenirii este, repet, o înlănțuire de evenimente întâmplătoare. S-a întâmplat că așteptarea s-a prelungit. Hrușciov ba ieșea din cabinet, ba intra din nou. În aprilie 1941, el avea destule griji pe cap. Și iată că, ieșind încă o dată din cabinet, Hrușciov nu a mai reușit să-și reprime în ultimul moment o grimasă de suferință.

— Ce-i cu dumneavoastră, Nikita Sergheevici?

Jenat, Nikita a mărturisit: mă chinuie pacostea de boală a tuturor birocraților – hemoroizii.

— Ați încercat vreodată metoda populară? Din poziția șezând, inspirați profund, rețineți câteva clipe respirația apoi expirați profund, moment în care trageți cu toată puterea în interior țeava de eșapament și mențineți cât mai mult posibil. Se repetă procedeul încă o dată sau de mai multe ori consecutiv, dar nu mai puțin de o sută de ori pe zi. Și încă ceva: spălați o frunză de mușcată, uscați-o cu o sugativă, faceți-o sul și vârați-o... corect, tot acolo, în țeava de eșapament. În orificiul banal. Nu uitați să beți apă distilată, nu mai puțin de doi litri pe zi.

Hrușciov a mormăit ceva nedefinit, a schimbat tema discuției, l-a întrebat cine e, de unde vine, care consideră că e datoria lui în noua funcție, ce intenționează să păstreze la noul loc de muncă și ce anume vrea să schimbe, să desființeze sau să lichideze fără cruțare.

Au discutat vreo cinci minute chiar acolo, în anticameră, stând în picioare. Nikita Sergheevici i-a urat succes tânărului specialist și i-a permis să se retragă.

După trei zile l-a chemat în cabinetul său spațios, l-a invitat să ia loc într-un fotoliu de piele, iar el însuși s-a instalat comod în fotoliul din față. Nu erau fotolii din cele care se amplasează în fața biroului de lucru, ci fotolii în care stai în fața unei ferestre largi, sub un ficus. Între fotolii era o măsuță scundă. Pe măsuță – un clondir aburit, două pahare de cristal și o gustare după standardele de la Kremlin.

Au băut.

Hrușciov i-a mulțumit tânărului specialist: chiar mă simt mai bine! Degeaba m-am tratat atâția ani la medicii de la Kremlin.

S-a îngrozit Grișa Șuiski: cum așa? La medicii de la Kremlin? Cum se poate una ca asta? Păi, toți au ajuns acolo cu pile!

Așa a început colaborarea dintre Hrușciov și Șuiski, care a durat aproape un sfert de secol. Gurile rele spun că Șuiski l-a vindecat pe Hrușciov, de aceea i-a

atras atenția.

După părerea mea, alta a fost cauza. Orice șef poate face diferența, de pildă, între un bucătar bun și unul mai puțin bun, între un șofer care conduce impecabil mașina și unul nepriceput, între o secretară care redactează documentele la timp și fără greșeli și una care mănâncă sau confundă litere și omite cuvinte.

Dar cum ar putea un șef important să deosebească un medic bun de un șarlatan?

Nicicum. Toți au halate albe, toți poartă ochelari sau pince-nez pe șnuruleț. Dacă aceștia se înțeleg între ei să se numească unii pe alții somități medicale, cum să-i acuzi de ignoranță, când ei repetă în cor că în cazul respectiv medicina este neputincioasă?

Este posibil ca în anul 1918, în zorii puterii muncitorești-tărănești, să se fi adunat la policlinica de la Kremlin cei mai buni specialiști din țară. Însă ulterior aceștia și-au adus rudele, prietenii și cunoștințele. La mâncarea gratis de la Kremlin. La centrele închise de distribuire. La saloanele luxoase. La halatele scrobite. Aceștia, instalați cu pile în niște posturi călduțe, și-au adus la rândul lor cunoștințele, prietenii și rudele.

Hrușcirov nu s-a gândit niciodată la așa ceva, dar, auzindu-l pe tânărul specialist, l-a evaluat de îndată: nu-i prost deloc.

De atunci, Hrușcirov s-a tratat numai la vindecători populari, rămânând doar formal pacientul policlinicii de la Kremlin.

[1*](#) *Glavnoe Upravlenie Promișlennogo Stroitelstva* – Direcția Principală a Construcțiilor Industriale (n.tr.).

[2*](#) *Glavnoe Upravlenie Spețializirovannogo Neftestroitelstva* – Direcția Principală a Construcțiilor Specializate din domeniul petrolier (n.tr.).

[3*](#) *Vserossiiskaia Cirezvîciainaia Komissia* – Comisia Unională Extraordinară (n.tr.).

[4*](#) *Obiedinennoe Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie* – Administrația Politică Unită de Stat (n.tr.).

[5.](#) Viktor Andreevici Kravcenko – activist sovietic de partid și de stat, unul dintre primii care nu au mai revenit în țară. A studiat la Institutul Metalurgic din Dneprodzerjinsk împreună cu prietenul său Brejnev. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost membru în comisia sovietică de achiziții din Washington și în anul 1944 a cerut azil politic în SUA, unde a scris cartea *I Chose Freedom (Am ales libertatea)*, în care vorbește despre ororile perioadei colectivizării și foametea din URSS. Publicarea cărții a constituit o serioasă lovitură pentru reputația Uniunii Sovietice în țările occidentale. În anul 1949, ziarul francez procomunist *Les Lettres françaises* l-a acuzat pe Kravcenko de minciună, iar acesta i-a intentat proces de calomnie. La proces, care din cauza amplorii a fost numit „procesul secolului”, au depus mărturie mii de persoane. Pentru Kravcenko au depus mărturie foști deținuți ai lagărelor sovietice, pentru comuniști – o serie de celebrități, de pildă,

arhiepiscopul de Canterbury și Jean-Paul Sartre, precum și fosta soție și colegii de serviciu ai lui Kravcenko, pe care autoritățile sovietice i-au trimis la Paris pentru a-l discredita. Fostul activist sovietic a câștigat procesul, iar popularitatea Partidului Comunist Francez a scăzut drastic în această țară. În anul 1966, Kravcenko a fost găsit mort în apartamentul său din New York; decesul a survenit ca urmare a unei împușcături în cap. FBI a stabilit drept cauză a morții sinuciderea, totuși mulți presupun că Viktor Kravcenko a fost ucis de agenți KGB (n.red., în ed. rus.).

[6*](#) *Glavnoe upravlenie lagherei ghidrostroia* – Direcția Principală a lagărelor din construcțiile hidrotehnice (n.tr.).

[7*](#) *Glavnoe upravlenie stroitelstva Dalnego Severa* – Direcția Principală a construcțiilor din Nordul Îndepărtat (n.tr.).

Capitolul 2

1

Pe 23 octombrie 1956, în Ungaria a izbucnit revolta. Totul a început de la o demonstrație a studenților din Budapesta. Iar demonstrația din Budapesta a început din cauza Congresului al XX-lea al PCUS. Nikita Hrușciov, căpetenia tuturor comuniștilor de pe planetă, l-a numit pe Stalin criminal și tiran sângeros. Cuvântarea lui Hrușciov la Congresul al XX-lea a fost declarată secretă, dar s-a răspândit imediat prin organizațiile de partid și curând a fost editată într-un tiraj de fix un milion de exemplare. Numai cu această cuvântare Hrușciov a dat o lovitură mortală întregului comunism internațional, sfărâmându-l bucăți-bucățele.

Să încercăm să ne imaginăm situația în care s-au pomenit conducătorii tuturor statelor în care a fost instaurat un regim politic după chipul și asemănarea regimului de la noi. Majoritatea acestor țări era ocupată de trupele Armatei Sovietice. La ordinul Moscovei, liderii tuturor partidelor comuniste l-au elogiat pe Stalin timp de zece ani, i-au ridicat statui, i-au editat operele în tiraje de milioane de exemplare, l-au proclamat corifeu al tuturor științelor, geniu al tuturor timpurilor și popoarelor, au organizat traiul în țările lor așa cum îi învăța tovarășul Stalin.

Numai că Marele Conducător și Maestru s-a dovedit a fi un infractor.

Regimul nostru se numea sovietic^{1*}. De foarte mult timp încerc să înțeleg: cine se sfătuia la noi, când și cu cine? În chestiunea dezvăluirilor pe care urma să le facă despre Stalin, Hrușciov nu s-a consultat cu liderii proletariatului din țările socialiste și nici nu i-a prevenit în legătură cu aceste dezvăluiri. Hrușciov și Jukov au sărit din mers din tramvaiul lui Stalin. Împreună cu ei a sărit și întregul Partid Comunist al Uniunii Sovietice.

Toți ceilalți comuniști din toată lumea au picat de proști. Rezultă că toți comuniștii, din Phenian și Beijing până la Tirana și Berlin, îl slujeau cu credință

pe sângerosul bandit. Cum pot fi considerați acești lideri? Cum pot fi ei calificați? Cum să mai creadă cineva în ei? Cum să mai execute cineva ordinele lor? Și cine sunt ei, la urma urmei? Protejării unui canibal feroce. Ce altceva? Asta reieșea din cuvântarea lui Hrușciiov.

2

Pentru că este o țară mare, China s-a detașat imediat. Răspândirea materialelor Congresului al XX-lea a fost interzisă. Ruptura nu s-a produs și la nivel statal, deoarece China avea nevoie de tehnologia sovietică avansată, inclusiv de cea din domeniul aviației, rachetelor și nuclear. Însă, în cel mai important domeniu, cel ideologic, drumurile Uniunii Sovietice și Chinei s-au despărțit într-o clipă și pentru totdeauna.

Albania nu se temea de tancurile sovietice pentru că era protejată de Iugoslavia. Din acest motiv, liderii albanezi nu prea au fost entuziasmați de hotărârile Congresului al XX-lea, iar peste câțiva ani au ieșit complet de sub aripa protectoare a Moscovei.

Imaginați-vă acum în ce situație s-au trezit liderii partidelor comuniste frățești din țări precum Italia și Franța! În Kolîma, deținuții spălau aurul, în Siberia se tăiau pădurile, activități de pe urma cărora Uniunea Sovietică avea câștiguri enorme, iar pe bănișorii aceștia întreținea liderii comuniști din Canada și Uruguay, Argentina și SUA și mulți, mulți alții din lumea întreagă. Acești tovarăși duceau un trai fericit și lipsit de griji, îndemnând proletariatul la luptă pentru victoria comunismului. Timp de decenii, adevărul despre Uniunea Sovietică încerca să-și facă loc în paginile ziarelor și revistelor din diverse țări. Liderii comuniștilor din țările occidentale calificau acest adevăr drept calomnii răutăcioase ale scribilor burghezi plătiți. Însă pe neașteptate, comunistul principal al planetei confirmă în totalitate aceste „calomnii răutăcioase”, ba mai adaugă și câte ceva de la el.

Cel mai greu le-a fost conducătorilor țărilor la a căror liniște și pace vegheau trupele Armatei Sovietice. Aceștia nu se puteau detașa, urmând exemplul Chinei. Ce le rămânea de făcut acestor conducători? Să convoace congresele partidelor lor și să le vorbească despre crimele lui Stalin? Să lase lucrurile în voia sorții?

Prima variantă era primejdioasă.

A doua la fel.

Dacă ar anunța că Stalin a fost un infractor, poporul ar începe să pună tot felul de întrebări. Dacă nu ar anunța, întrebările ar apărea oricum. Și încă extrem de incomode.

3

Între timp, la Moscova avea loc pe ascuns destalinizarea nocturnă. Cum spune și cântecul: statuia de ipsos a lui Stalin a fost dată jos pe șest. Aleksandr Galici a exprimat savuros aceeași idee. Situația era următoarea: deținuții au fost treziți în toiul nopții. Aceștia se gândeau: gata, s-a zis cu noi. De fapt, nu i-au trezit ca să-i împuște:

*Cumătrul înghite în sec înc-o dată,
Oftează cu inima grea:
„Tătucul nu ne-a fost tată.
S-a dovedit a fi o cățea...”*

*Fraților, e groasă rău!
Parastas cu cântec, zău.
La noapte o să dărâăm
Statui. E ordin, îl executăm.”*

Dacă cei din generațiile mai tinere nu sunt la curent, „cumătrul” era delegatul executiv OGPU-NKVD-MVD din lagăr, „tăticul” tuturor turnătorilor.

Poporul nostru era obișnuit cu astfel de lucruri. Începând cu anul 1917, ne-au condus două mari genii, Lenin și Stalin, precum și hoarde întregi de dușmani – Troțki și Radek, Buharin și Zinoviev, Kamenev și Tuhacevski, Rîkov, Tomski, Postîșev, Eiche, Iagoda, Bliuher, Ejov, Voznesenski, Beria și alte turme întregi de conducători de toate rangurile. Până mai ieri erau oameni importanți, până mai ieri poporul purta pe brațe la demonstrații portretele lor și boteza cu numele lor orașe, uzine și vapoare, iar ei, toți, s-au dovedit a fi niște javre spurcate. Și atunci poporul a cerut o pedeapsă proletară aspră: câinii trebuie să moară de moarte câinească!

Pe noi nu ne mai pot surprinde astfel de răsturnări de situație. Am fost pregătiți pentru așa ceva. Iar când a venit rândul tovarășului Stalin, poporul nici măcar n-a tresărit. Poporul nostru a primit cu înțelegere dezvăluirile. S-a unit și mai strâns în jurul Partidului Comunist iubit și al Comitetului Central

leninist, care ne conduce spre noi victorii.

Ce le rămânea totuși de făcut conducătorilor polonezi, cehi, români? Puteau să scoată din rafturi cărțuliile lui Stalin. Discret. Puteau să dea jos portretele. Puteau să rupă filele din manuale. Iată, de pildă, în Budapesta exista un monument impozant. Tovarășul Stalin în mărime naturală. Cu cizme. În piața Stalin.

Dacă autoritățile ar fi încercat să-l demonteze, chiar și noaptea, s-ar fi adunat imediat o groază de lume. Mai ales că poporului maghiar nu-i explicase încă nimeni că tovarășul Stalin a fost un răufăcător. Doar zvonurile despre cuvântarea secretă a tovarășului Hrușciiov bântuiau prin Budapesta.

Conducătorii maghiari nu găseau deloc momentul potrivit pentru a da jos de pe soclu statuia din fontă a lui Stalin. Tovarășul Stalin rămânea neclintit în centrul Budapestei. Poporul frățesc al Poloniei i-a dat exemplul Ungariei: e timpul să ieșiți în stradă. Și poporul Ungariei a ieșit. Primii au fost studenții. Ei au decis să le amintească celor de la conducere cum trebuie procedat cu statuile tiranilor. Studenții s-au dus la monument, l-au legat cu frânghii și l-au tras în jos. Pe soclu au rămas doar cizmele.

Așa a început totul. În aceeași zi, șeful comuniștilor maghiari, tovarășul Ernő Gerő (fost ministru al Securității Statului), a vorbit la radio, condamnând demonstrația, calificând-o drept manifestație naționalistă. Atunci studenții s-au îndreptat spre Casa Radio pentru a protesta.

4

Nu putem înțelege revendicările demonstrației studențești din 23 octombrie 1956, dacă nu rememorăm momentul semnării tratatului de pace cu Ungaria, pe 10 februarie 1947, la Paris.

Întrucât războiul împotriva Germaniei și a aliaților ei a fost unul al coalițiilor, tratatul de pace cu fiecare dintre țările învinse a fost încheiat de coaliția următoarelor state:

- Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste;
- Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord;
- Statele Unite ale Americii;
- Australia;
- Noua Zeelandă;

- Canada;
- Cehoslovacia;
- Republica Populară Federativă Iugoslavia;
- Republica Sovietică Socialistă Ucraina;
- Republica Sovietică Socialistă Bielorussia²;
- Uniunea Sud-Africană;
- India.

Articolul 2 al tratatului prevedea obligația guvernului Ungariei „de a lua toate măsurile necesare pentru ca tuturor persoanelor aflate sub jurisdicție maghiară, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie, să le fie respectate drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv libertatea de expresie, libertatea presei, credinței religioase, convingerilor politice și a întrunirilor publice”.

Articolul 22 îi acorda Uniunii Sovietice dreptul „de a deține pe teritoriul Ungariei trupele necesare pentru apărarea căilor de comunicație ale Armatei Sovietice cu zona de ocupație sovietică din Austria”.

Folosindu-se de articolul 22, tovarășul Stalin a introdus în Ungaria nu numai trupele necesare apărării căilor de comunicație cu Austria, ci și trupe care-i permiteau realizarea unor „transformări socioeconomice radicale”.

Ca urmare a „transformărilor”, la putere a venit un partid mic, dar înarmat cu unica ideologie adevărată, un partid care, din rațiuni de camuflaj, nu se numea comunist. Numele acestuia era Partidul Muncitoresc Maghiar (PMM).

În timpul alegerilor, în urma presiunilor, amenințărilor și manipulărilor de tot felul, membrii PMM au obținut în parlament 70 de locuri din 409. Erau suficiente pentru ca partidul să fie recunoscut ca principal învingător în alegeri.

Toate celelalte partide au fost scoase în afara legii. Și era și normal, de vreme ce ele nu se călăuzeau după unica ideologie adevărată. Cine are nevoie de astfel de partide?

Activiștii tuturor partidelor interzise au fost aruncați în închisori. Periodic, inclusiv PMM trebuia să fie minuțios purificat. Aceasta nu însemna doar alungarea din rândurile partidului, ci, de multe ori, ani mulți de detenție, uneori închisoare pe viață sau chiar o cravată la gât din frânghie săpunită.

În fruntea unicului partid adevărat s-a afirmat unicul lider adevărat, tovarășul Rákosi, bine păzit de băieții cu inimi fierbinți din poliția secretă AVH, al căror nivel de cruzime era admirat chiar și de maștrii lor sovietici din MGB.

Tovarășul Rákosi, care conducea dictatorial Ungaria, se intitula în mod oficial „cel mai bun elev al tovarășului Stalin”.

Despre articolul 2 al tratatului de pace, cel care trebuia să garanteze libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor, credințelor religioase și convingerilor politice, nu pomenea nimeni în Ungaria – numai să rămână în viață...

5

Iată însă că tovarășul Stalin s-a dus pe lumea cealaltă și au venit vremuri noi. Tovarășul Rákosi era când destituit, când reinstalat în funcție. Ultima dată l-au înghesuit puțin și în locul lui au pus unul de aceeași teapă cu el, pe fostul ministru al Securității Statului, tovarășul Gerő.

În perioada aceea, pe teritoriul Ungariei se afla un Corp Special de armată sovietic, al cărui comandant era generalul-locotenent P.N. Lașcenko. Corpul Special de armată era compus din:

- Divizia 2 Mecanizată de Gardă;
- Divizia 17 Mecanizată de Gardă;
- Divizia 117 Aviație de Bombardament de Gardă;
- Divizia 195 Aviație de Vânătoare de Gardă;
- Regimentul 20 Poduri și Pontoane.

Pentru asigurarea drumurilor spre Austria, aceste forțe, delicat vorbind, erau mult prea mari. Fiecare divizie mecanizată avea în structura sa câte opt regimente (un regiment de tancuri-autotunuri grele, un regiment de tancuri, trei regimente mecanizate dotate cu tancuri proprii, două regimente de artilerie, un regiment de artilerie antiaeriană), fără a lua în calcul batalioanele separate.

Să zicem că prezența aviației de vânătoare era într-o măsură justificată. Dar ce căuta acolo divizia de aviație de bombardament? Ce drumuri spre Austria apăra aceasta?

6

Criza politică din Ungaria s-a declanșat nu în ultimul rând și din cauză că

tovarășii Hrușcirov și Jukov aveau de rezolvat problema crucială a eliberării Europei de lanțurile capitalismului. Din punctul de vedere al geografiei militare, lui Hrușcirov și lui Jukov le convenea să despartă în două, de la est la vest, frontul unic al statelor Europei Occidentale, printr-o barieră formată de două state neutre.

Acesta era motivul pentru care diplomația sovietică susținea ideea transformării Austriei în stat neutru. Tovarășii sovietici au reușit să-și impună punctul de vedere. Pe 15 mai 1955, la Viena, reprezentanții Uniunii Sovietice, SUA, Marii Britanii și Franței au semnat cu Austria un Acord de Stat. Austria a devenit stat neutru care, împreună cu Elveția, a împărțit în două frontul Europei Occidentale.

Dacă forțele armate ale URSS³ ar fi întreprins acțiuni împotriva Germaniei Occidentale, atunci transferul a sute de avioane de vânătoare din Italia, Grecia, Turcia sau de pe portavioanele din Marea Mediterană ar fi constituit o mare problemă. Dacă forțele armate ale URSS ar fi acționat în bazinul Mării Mediterane, burghezilor le-ar fi fost foarte greu să transfere rezervele din Germania Occidentală, Belgia, Olanda. De aceea lui Hrușcirov și lui Jukov le convenea de minune ca Austria să fie neutră.

Cu toate acestea, a apărut un oarecare inconvenient, un fel de cui în talpă, legat de articolul 22 al tratatului de pace cu Ungaria, semnat cu numai opt ani în urmă, inclusiv de Uniunea Sovietică. Conform acestui articol, trupele Armatei Sovietice se aflau în Ungaria numai pentru a asigura drumul spre Austria. Întrucât Austria a devenit neutră, toate trupele străine au fost retrase de pe teritoriul ei, prin urmare, Armata Sovietică nu avea de ce să mai apere căile de comunicație cu Austria. Astfel, Armata Sovietică nu mai avea ce căuta în Ungaria.

Ce era de făcut? Cum puteau fi menținute trupele sovietice în Ungaria în pofida tratatului de pace semnat inclusiv de guvernul tovarășului Stalin?

Soluția a fost găsită. Ai noștri se pricep. Când vor.

Tratatul cu Austria a fost semnat pe 15 mai 1955. Cu o zi înainte, pe 14 mai 1955, a fost semnat Tratatul de la Varșovia dintre Uniunea Sovietică și țările Europei Centrale aflate sub influența acesteia. Au fost create Forțele Armate Unite sub conducerea Mareșalului Uniunii Sovietice Konev.

Asta a fost tot. Viteză de reacție.

Înainte de 14 mai 1955, trupele sovietice se aflau în Ungaria pe baza Tratatului de Pace de la Paris, pentru a apăra căile de comunicație cu Austria. Începând cu 14 mai 1955, aceleași trupe ale Armatei Sovietice se aflau pe teritoriul Ungariei pe baza Tratatului de la Varșovia, pentru a apăra Ungaria de

atacurile dușmanilor.

Includerea Ungariei în rândul statelor semnatare ale Tratatului de la Varșovia și instalarea trupelor Armatei Sovietice pe teritoriul Ungariei în conformitate cu prevederile acestui tratat nu au fost altceva decât o încălcare a Tratatului de Pace de la Paris.

De cine anume voiau să fie apărați conducătorii Ungariei atunci când s-au hotărât să semneze Tratatul de la Varșovia? Ungaria nu avea granițe comune cu nicio țară membră a NATO. Avea o bucățică de graniță cu Austria neutră. În trecutul nu foarte îndepărtat, Austria și Ungaria au făcut parte din același imperiu. Nu aveau de ce să se războiască.

Ungaria avea graniță comună cu Iugoslavia, dar nici Iugoslavia nu avea motive să atace Ungaria. Mai avea granițe cu Cehoslovacia, România și Uniunea Sovietică. Presupun că liderii maghiari nu se prea temeau de o intruziune a cehilor sau a românilor. Așa că Ungaria nu avea de cine să se teamă.

În afară de Uniunea Sovietică.

7

Să privim acum situația din punctul de vedere al celor care se aflau în Piața Stalin din Budapesta.

Austria a făcut parte din al Treilea Reich. Însuși Hitler era originar din Austria. Și iată că aceasta obține independența de stat, devine neutră, de pe teritoriul ei sunt retrase toate trupele străine.

Ungaria nu a făcut parte din al Treilea Reich, a fost doar aliata Germaniei în al Doilea Război Mondial. Însă de pe teritoriul ei, nu se știe de ce, trupele străine nu se retrag. Și nimeni nu are intenția de a face Ungaria neutră.

Orice om normal și-ar fi pus întrebarea: de ce? De ce să nu fie și Ungaria neutră, la fel ca Austria?

Cu această întrebare mergeau studenții spre Casa Radio.

Casa Radio era păzită de subunități ale poliției secrete AVH. A început confruntarea între gardienii înarmați și mulțimea neînarmată. Ca să facă rost de arme, demonstranții au luat cu asalt cazărmile batalionului de construcții. După aceea, lupta s-a desfășurat de la egal la egal.

Momentul-cheie

În Uniunea Sovietică ni se arătau fotografiile cu scene feroce de pedepsire a cekiștilor de către poporul maghiar. Erau spânzurați în copaci de picioare și bătuți cu vergele de oțel, erau stropiți cu acid, bătuți în cuie de podele, erau udați cu benzină și apoi li se dădea foc. Pretutindeni poporul dărâma statuile lui Lenin, ardea portretele conducătorilor și literatura marxistă.

Privind fotografiile acelea îngrozitoare, strângeam pumnii și inima ni se umplea de mânie.

Nimeni însă nu ne-a explicat de ce poporul Ungariei îi ura atât de mult pe cekiști. În loc de explicații, ni se vâra în cap o idee simplă: istoria nu are mod conjunctiv. Ceea ce s-a întâmplat nu mai poate fi schimbat. De aceea nu are rost să scormonim trecutul.

Prima parte a afirmației nu poate fi contestată: trecutul nu poate fi schimbat. Dar de ce să nu-l scormonim pentru a trage niște învățăminte pentru viitor?

După o partidă de șah, sute de mii de experți și de amatori analizează greșelile marilor maeștri.

După ce învățătorul a corectat dictările, după ce a umplut caietele de corecturi cu cerneală roșie și a pus notele, le dă elevilor săi o temă cu greșelile pe care le-au făcut.

După încheierea unei zile de zbor, comandantul regimentului de aviație organizează analiza zborurilor.

Pe poligonul Toțk, după ce bombardierul Tu-4 a lansat bomba atomică, iar trupele, trecând prin epicentrul exploziei, au pătruns în spațiul liber din adâncimea operativă, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov i-a adunat pe generali și a desfășurat analiza aplicației tactice: tu ai acționat corect, iar tu vei ține cont data viitoare de greșelile pe care le-ai făcut aici.

De vreo sută de ani, țara noastră zboară spre prăpastie. Cine ne împiedică să analizăm acest zbor? Nu cumva, spre deosebire de popoarele altor țări, noi ne-am ratat șansa istorică atunci când le-am iertat călăilor crimele comise și le-am permis să rămână în cabinetele lor confortabile?

Trecutul nu poate fi schimbat. Însă ar fi interesant de aflat pe ce drum ar fi luat-o istoria noastră, dacă poporul nostru ar fi acționat cu mai multă hotărâre la momentul potrivit?

1* De la sovet – sfat, consiliu (n.tr.).

2. Organizația Națiunilor Unite a luat ființă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial din inițiativa conducătorilor celor trei state principale ale coaliției antihitleriste: URSS, SUA și

Marea Britanie. Tovarășul Stalin își dădea foarte bine seama că, pe măsură ce vor fi admiși noi membri în organizație, SUA și Marea Britanie își vor întări pozițiile în cadrul acesteia. Plecând de la această premisă, el a propus să fie membră ONU nu numai Uniunea Sovietică, ci și cele 16 republici sovietice care făceau parte atunci din structura acesteia. SUA și Marea Britanie nu au fost de acord cu propunerea, însă Stalin a reușit totuși să negocieze intrarea Ucrainei și Bielorusiei în ONU, ca țări care au avut cel mai mult de suferit de pe urma agresiunii germane. Ucraina și Bielorusia au intrat în rândul statelor fondatoare ale ONU. Tratatul de pace cu țările învinse au fost semnate nu numai de Uniunea Sovietică, ci și de Ucraina și Bielorusia (n.a.).

3. Armata Sovietică este denumirea oficială (din anul 1946) a unei părți principale a Forțelor Armate ale URSS. În structura sa intrau trupele de rachete cu destinație strategică, trupele terestre, trupele de apărare antiaeriană a țării, Forțele Militare Aeriene și alte formațiuni, cu excepția Flotei Militare Maritime, a trupelor de grăniceri și de interne (*Enciclopedia Militară Sovietică*, vol. 7, Moscova, Voenizdat, 1979, p. 411). Aici și în continuare, această noțiune se utilizează în sens mai larg, ca și înainte, când sintagma Armata Sovietică se referea la toate Forțele Armate, și nu la principalul segment al Forțelor Armate ale țării (așa cum se precizează mai sus) (n.red., în ed. rus.).

Capitolul 3

1

Tovarășii sovietici erau la curent cu faptul că situația din Ungaria era încordată. Despre acest lucru raporta la Moscova ambasadorul sovietic, tovarășul Andropov Iuri Vladimirovici.

Și nu numai el. Pe teritoriul Ungariei își desfășurau activitatea tovarășii din KGB și GRU, care vedeau cu ochii lor ce se întâmplă și expediau rapoarte la Moscova. Rapoartele erau din ce în ce mai alarmante, în special pe fondul posibilității izbucnirii unei revolte în orice moment și în Polonia.

Comandantul Corpului Special, generalul-locotenent Lașcenko, a primit încă din iunie 1956 ordin de la Jukov să elaboreze un plan pentru acordarea de ajutor internațional poporului frățesc al Ungariei, precum și pentru instaurarea ordinii, în caz de nevoie, în ograda altora. Planul represiunii a primit denumirea convențională „Volna”^{1*}. Pe 20 iulie 1956, Jukov a aprobat acest plan.

Pe 23 octombrie 1956, în ziua în care statuia lui Stalin s-a rupt în două la nivelul cizmelor și s-a prăvălit cu zgomot pe pavaj, ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, i-a ordonat de la Moscova comandantului Corpului Special, generalului-locotenent Lașcenko, să alerteze corpul și să pună în aplicare planul „Volna”.

Divizia 17 Mecanizată de Gardă era la granița cu Austria. Aceasta avea misiunea să acopere granița.

Divizia 2 Mecanizată de Gardă s-a pus în mișcare spre Budapesta.

În conformitate cu planul „Volna”, pentru întărirea Corpului Special, au fost introduse în Ungaria o divizie din componența trupelor sovietice din România, Divizia 33 Mecanizată de Gardă și două divizii din Regiunea Militară Subcarpatică, Divizia 11 Mecanizată de Gardă și Divizia 128 Infanterie de Gardă. Comandanții acestor trei divizii aveau ordin ca, în caz de necesitate, să treacă granița prin luptă, utilizând toate mijloacele pe care le aveau la dispoziție.

Pe 24 octombrie, la ora 2 noaptea, primele tancuri ale Diviziei 2 Mecanizată de Gardă au pătruns pe străzile Budapestei.

La ora 2 și 15 minute, detașamentele de avangardă ale Diviziei 11 Mecanizată de Gardă au rupt barierele și au trecut granița sovieto-maghiară.

La ora 6 dimineața, unitățile Diviziei 33 Mecanizată de Gardă au pătruns cu forțele principale pe teritoriul Ungariei.

În aceeași noapte, pe aerodromul Tököl a fost debarcat Regimentul 108 Parașutiști de Gardă al Diviziei 7 Desant Aerian de Gardă din cadrul Regiunii Militare Pribaltica. Curând au fost aduse aici cu avioanele încă două regimente de parașutiști din cadrul Diviziei 31 Desant Aerian de Gardă a Regiunii Militare Kiev.

Aerodromul a fost pus sub pază întărită. Aici s-au mutat punctul de comandă al Corpului Special și ambasada Uniunii Sovietice. Tököl a devenit un fel de Versailles în perioada înăbușirii Comunei din Paris.

Spre dimineață, Divizia 2 Mecanizată de Gardă a Corpului Special a ocupat și a pus sub pază clădirea parlamentului și a conducerii centrale a Partidului Muncitoresc Maghiar, banca de stat, poșta, telegraful, redacția ziarului de partid și alte obiective de importanță deosebită.

Întregul proces al represiunilor a fost coordonat de comandantul-șef al Forțelor Armate Unite ale țărilor participante la Tratatul de la Varșovia, Mareșalul Uniunii Sovietice Konev. Punctul său de comandă a fost inițial amplasat la Beregovo, pe teritoriu sovietic, fiind ulterior mutat în Ungaria, în orașul Szolnok. Conducerea generală a operațiunii de pedepsire a fost realizată de ministrul Apărării URSS, de trei ori Erou al Uniunii Sovietice, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov.

În total, în dotarea Corpului Special care se afla deja în Ungaria, a celor două divizii mecanizate și a diviziei de infanterie introduse în Ungaria de pe teritoriul Uniunii Sovietice și României, se aflau:

- 1.130 de tancuri și autotunuri, inclusiv IS-3, ISU-152, T-34-85, T-44, T-54, SU-100, PT-76;
- 380 de transportoare blindate BTR-40, BTR-50P, BTR-152;
- 615 tunuri și aruncătoare de grenade;
- 185 de tunuri antiaeriene;
- 159 de avioane de vânătoare MiG-15 și MiG-17;
- 122 de bombardiere Il-28;
- 3.830 de autovehicule.

Apariția tovarășilor sovietici, pe care nimeni (deocamdată) nu-i rugase să se

amestece în treburile interne ale unui stat suveran, a fost întâmpinată cu foc. Pe măsură ce soseau, trupele sovietice intrau în luptă din mers.

În oraș, tancul este ca un lup în cușcă, extrem de vulnerabil. Tancul nu a fost creat pentru luptele de stradă. Are nevoie de spațiu. În anul 1945, la Berlin, Jukov a distrus fără niciun rost două armate de tancuri. Lecțiile primite în timpul războiului nu i-au fost de niciun folos marelui comandant. Conform planurilor sale, tancurile au năvălit din nou într-un oraș imens. La Budapesta, ele au ars cu flăcări la fel de vii ca și la Berlin.

Când focul ajunge la proiectile, o explozie asurzitoare smulge turela. Turela unui T-54 cântărește opt tone și jumătate. Turela unui IS-3 – aproape douăsprezece. Când explodează unitatea de foc, turela zboară în lături, așa cum zboară prin bucătărie o tigare încinsă azvârlită de o muiere isterică.

2

Pe 24 octombrie, pe aeroportul Tököl, cu trei avioane diferite, escortate de avioane de vânătoare, au sosit tovarășii Mikoian, Suslov și Serov.

Mikoian era membru al Prezidiului CC al PCUS, prim-loctiitor al președintelui Consiliului de Miniștri al URSS.

Suslov era membru al Prezidiului CC al PCUS, secretarul CC al PCUS.

Serov, Erou al Uniunii Sovietice, general de armată, era președintele KGB.

În aceeași zi, Imre Nagy a fost ales președinte al Consiliului de Miniștri al Ungariei.

Pe 25 octombrie a avut loc o ciocnire între trupele sovietice și demonstranți în fața clădirii parlamentului, soldată cu zeci de morți și sute de răniți.

În aceeași zi, tovarășii Mikoian și Suslov raportau la CC al PCUS:

Lângă clădirea CC al PMM, în prezența t. Serov s-a încins un schimb de focuri între tanchiștii noștri și o companie maghiară, sosită pentru întărirea pazei clădirii CC. Tanchiștii i-au suspectat pe cei sosiți că sunt revoluționari. În schimbul de focuri au fost uciși 10 oameni din compania maghiară și unul a fost grav rănit. Incidentul a avut loc în timp ce noi eram în ședință cu tovarășii maghiari la CC, iar mitraliorul dintr-unul din tancurile noastre a tras o rafală din mitraliera de mare calibru asupra ferestrelor sălii de ședințe. Au căzut bucăți de tencuială, ceea ce a provocat panică în rândul conducătorilor maghiari.

Dacă este să dăm crezare raportului, s-au speriat rău de tot numai tovarășii maghiari, în timp ce tovarășii Mikoian și Suslov nici măcar nu au tresărit.

Pe 26 octombrie, luptele au continuat în Budapesta și în toată țara.

Pe 27 octombrie, tovarășul Geró a fost înlocuit din funcția de prim-secretar al CC al PMM de către tovarășul János Kádár.

Kádár era susținătorul retragerii trupelor sovietice din Ungaria.

3

Pe 28 octombrie, șeful guvernului, Imre Nagy, a semnat un decret privind demobilizarea poliției secrete AVH. S-a anunțat încetarea focului. Mareșalul Uniunii Sovietice Konev a dat ordin trupelor sovietice să părăsească Budapesta și celelalte orașe.

Revoluția a învins!

Pe 29 octombrie 1956, trupele Corpului Special au ieșit din Budapesta.

Pe 29 octombrie 1956 s-a declanșat criza Suezului. În regiunea Canalului Suez a izbucnit războiul. Canalul Suez însemna petrol pentru Europa. Prețurile petrolului au sărit în aer. Europa s-a cutremurat.

În schimb, tovarășii Hrușcirov și Jukov au fost cuprinși de un entuziasm de nedescris. Toată atenția Europei, toată atenția lumii s-au îndreptat spre zona Canalului Suez. Cine își va mai aminti acum de Ungaria?

Pe 30 octombrie, șeful guvernului Ungariei Imre Nagy a anunțat restabilirea sistemului pluripartinic și stabilirea datei alegerilor.

Pe 1 noiembrie, Imre Nagy a anunțat ieșirea Ungariei din Tratatul de la Varșovia.

Între timp, ambasadorul Uniunii Sovietice în Ungaria, tovarășul Andropov Iuri Vladimirovici, l-a invitat pe prim-secretarul Partidului Muncitoresc Maghiar, tovarășul Kádár, pe aeroportul Tököl pentru convorbiri pe tema viitorului mișcării comuniste în Ungaria. Tovarășul Kádár a venit la convorbiri. El a fost împins politicos într-un avion și dus în Uniunea Sovietică. A fost întâmpinat de tovarășul Hrușcirov, care a promis ajutor internațional frățesc poporului maghiar. Numai că tovarășul Kádár trebuia să ceară acest ajutor.

Tovarășul Kádár se opunea din răspuțeri, tovarășii sovietici cereau insistent ca el să ceară.

Ai noștri se pricep să convingă.

L-au convins. Și iată că în Uniunea Sovietică a luat ființă un guvern legitim al Ungariei, format din două persoane: János Kádár și Ferenc Münnich. Acest guvern legitim al Ungariei i s-a adresat guvernului Uniunii Sovietice, solicitând

ajutor.

Primind cererea de ajutor, tovarășii sovietici au promis să se mai gândească. Pe 3 noiembrie, pe aeroportul Tököl au fost invitați ministrul Apărării Ungariei, generalul-locotenent Pál Maléter, și colaboratorii săi apropiați pentru rezolvarea chestiunii privind retragerea trupelor Armatei Sovietice. În timpul convorbirilor s-a ajuns la un acord în privința coridoarelor prin care trupele sovietice vor părăsi țara. Ministrul Apărării Ungariei a ridicat receptorul telefonului și le-a dat dispoziție subalternilor săi din minister să nu deschidă focul asupra trupelor sovietice care se vor deplasa pe itinerarele stabilite.

După aceea a fost organizat un mic dineu prietenesc. Au fost rostite toasturi, pentru prietenie, chiar dacă urmau să se despartă. Au băut, au mâncat, au turnat din nou în pahare, se pregătea un nou toast, dar în acel moment a intrat în sală Eroul Uniunii Sovietice, președintele KGB, generalul de armată Serov, care era însoțit de o grupă de arestare. Toată conducerea Ministerului Apărării Ungariei a fost arestată.

În general, obiceiul este ca parlamentarul care duce tratative să fie lăsat să plece liniștit. Nici canibalii din Noua Guinee nu-i mănâncă pe canibalii din alte triburi veniți la ei pentru convorbiri. Însă noi trebuie să ținem cont de complexitatea situației internaționale. Trebuie să înțelegem că era vorba despre un popor frățesc care avea nevoie de ajutor. Aveau oare dreptul tovarășii Hrușciiov și Jukov să lase să le scape din mâini niște contrarevoluționari înrăiți, dușmani ai poporului maghiar și ai proletariatului din lumea întreagă? Ei, asta-i bună!

Nici nu i-au lăsat.

Și nu e nevoie să pomenim despre nu știu ce canibali din Noua Guinee atunci când vorbim de soarta întregii omeniri progresiste.

4

Pe 3 noiembrie 1956, la ora 23.00, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov a transmis comandantului Regiunii Militare Subcarpatice, generalului de armată Batov, și comandantului Corpului Special, generalului-locotenent Lașcenko, semnalul „Grom^{2*} 444”.

În conformitate cu semnalul primit, pe 4 noiembrie, la ora 4.15, a început operațiunea „Vihr”^{3*} de înăbușire a contrarevoluției.

În Ungaria se aflau deja patru divizii sovietice mecanizate, una de infanterie, două de aviație și patru regimente de parașutiști ale Diviziilor 7 și 31 Desant Aerian de Gardă. Toate trebuiau să se retragă, conform acordului la care s-a ajuns, prin coridoarele stabilite cu ministrul Apărării Ungariei. Pentru aceste coridoare era ordin să nu se tragă asupra trupelor sovietice.

Diviziile sovietice nu au mai plecat nicăieri. Mai mult, au fost introduse în Ungaria două armate din Regiunea Militară Subcarpatică: Armata a VIII-a Mecanizată a generalului-locotenent de trupe de tancuri Babadjanian și Armata a XXXVIII-a a generalului-locotenent Mamsurov. Acestea se deplasau pe coridoarele prin care nimeni nu trăgea asupra lor.

Dunărea separă Ungaria în două părți.

Armata a XXXVIII-a lua sub controlul său frontierele cu Austria și Iugoslavia și toată partea de vest a Ungariei de pe malul drept al Dunării.

Armata a VIII-a Mecanizată reinstaura ordinea în partea de est a Ungariei, pe malul stâng al Dunării.

Misiunea Corpului Special a fost drastic diminuată: numai Budapesta. Structura Corpului Special a fost radical modificată.

Divizia 17 Mecanizată de Gardă se afla la granița cu Austria. Ea a fost exclusă din Corpul Special și predată Armatei a XXXVIII-a.

Două divizii de aviație au fost scoase de asemenea din structura Corpului Special. În situația dată, ele nu-i erau necesare. Regimentul de poduri și pontoane, cu atât mai puțin. Toate au trecut în subordinea directă a mareșalului Konev.

În același timp, Corpul Special a primit drept completare la Divizia 2 Mecanizată de Gardă:

- Divizia 7 Desant Aerian de Gardă;
- Divizia 33 Mecanizată de Gardă, adusă din România;
- Divizia 128 Infanterie de Gardă din Regiunea Militară Subcarpatică.

Au fost aduse și câteva regimente:

- Regimentul 100 Tancuri din Divizia 31 Tancuri;
- Regimentul 97 Mecanizat din Divizia 27 Mecanizată;
- Regimentul 128 Tancuri-Autotunuri de Gardă, Regimentul 135 Artilerie de Gardă, Regimentul 145 Infanterie de Gardă din Divizia 66 Infanterie de Gardă.

Toate au intrat în luptă la ordinul lui Jukov.

Asediul Budapestei a fost cumplit. Cele patru zile de lupte aminteau de

asediul Berlinului din anul 1945. Asemănarea consta și în faptul că și Berlinul a fost asediat de trupele lui Jukov și ale lui Konev. Artileria sovietică trăgea necruțător. Abia după ce aceasta își termina treaba treceau la atac tancurile și autotunurile, acoperite de infanterie și de transportoarele blindate prevăzute cu mitraliere antiaeriene.

În ultimul moment, înainte ca vreo zece proiectile de calibrul 152 mm să lovească clădirea Agenției de Știri, directorul agenției, asumându-și rolul de crainic, a transmis lumii un mesaj care se încheia cu următoarele cuvinte: „Murim pentru Ungaria și pentru Europa”.

5

Imre Nagy, șeful guvernului Ungariei, s-a adăpostit în ambasada Iugoslaviei. Ce să facă cu el? Se bucura de prea multă popularitate în rândul maselor.

Să-l expulzeze din țară! Asta e. Așa i-au și transmis: cară-te în scumpa ta Iugoslavie! Aici nu avem nevoie de tine. Nu te teme, nimeni nu se va atinge de tine.

Pe 22 noiembrie, după îndelungi tratative și multe garanții de securitate, Imre Nagy a ieșit din ambasadă.

Și a fost capturat.

A stat închis aproape doi ani, așteptându-și moartea. Procesul său a fost închis și nu a început imediat, ci după ce s-au liniștit lucrurile. Nu a știut nimeni că se desfășoară pe undeva un astfel de proces.

Șeful guvernului Imre Nagy, ministrul Apărării, generalul Pál Maléter, și alți lideri ai revoluției au fost spânzurați. I-au spânzurat altfel decât se obișnuia în alte țări europene, pe spânzurătoare. Aici tehnologia era mai avansată. Era nevoie doar de un stâlp vertical și de un taburet. Ștreangul era petrecut prin vârful stâlpului. Condamnatul era urcat pe taburet sau pe ceva care-l înlocuia. Apoi frânghia era trasă din partea cealaltă a stâlpului, strângând lațul. După care se răsturna taburetul.

Avantajul constă în faptul că trupul nu mai atârână și nu mai bălângăne.

M-a uimit întotdeauna credulitatea conducătorilor revoluției maghiare.

Secretarul general al partidului s-a dus la tovarășul Andropov pentru tratative. Ministrul Apărării s-a dus la generalul de armată Malinin tot pentru tratative.

Șeful guvernului a crezut în garanțiile de securitate.

Și-au găsit în cine să aibă încredere.

Doar noi nu suntem canibalii din Noua Guinee.

Momentul-cheie

Canalul Suez reprezintă drumul cel mai scurt de la Oceanul Indian la Marea Mediterană. Ruta alternativă care înconjoară Africa este mai lungă cu 8.000 de kilometri. Adâncimea canalului este de 20 de metri, lățimea în unele locuri ajunge până la 169 de metri, lungimea este de 163 de kilometri. Canalul a fost construit de ingineri francezi, din inițiativa francezilor, după proiectele francezilor, cu bani francezi și a fost deschis navigației în anul 1869.

Guvernul Egiptului a primit 44% din acțiuni, dar, fiind înglodat în datorii, și-a vândut partea Marii Britanii. Canalul a devenit astfel franco-britanic.

În perioada despre care vorbim, aprovizionarea cu petrol a Europei avea loc în special prin Canalul Suez.

Hrușcirov și Jukov s-au decis să strângă Europa de gât, închizând acest robinet.

Marele conducător al Egiptului era Gamal Abdel Nasser, viitor Erou al Uniunii Sovietice. Mai târziu, cu ocazia acordării lui Nasser (în anul 1964) a celei mai înalte distincții a URSS, poporul sovietic a reacționat prin cuplete și strigături:

*Lungit pe nisip cu burta la soare,
Eroul Uniunii Sovietice o fi oare?
Semifascist și socialist pe jumătate,
Gamal Abdel, care Naser⁴* în toate.*

Acesta era personajul pe care Hrușcirov și Jukov îl îmboldeau să pună mâna pe canal. Adică tu ți-ai vândut, carevasăzică, grădinața, banii i-ai păpat, acum cere înapoi ceea ce ai vândut, noi o să te susținem, o să-ți dăm arme câte vrei, o să-ți construim un baraj pe Nil gratis sau aproape gratis.

Gamal a făcut așa cum l-au învățat și a pus mâna pe canal. Riposta a fost ceea ce propaganda sovietică a numit intervenție anglo-franco-israeliană împotriva pașnicului popor egiptean.

Printr-o coincidență demonică, războiul Israelului, Marii Britanii și Franței împotriva Egiptului a început tocmai în ziua în care trupele sovietice au ieșit din Budapesta și din alte orașe maghiare și se pregăteau să plece acasă pentru totdeauna.

[1*](#) „Valul” (n.tr.).

[2*](#) „Tunet” (n.tr.).

[3*](#) „Vijelia” (n.tr.).

[4*](#) „S-a căcat” (n.tr.).

Capitolul 4

1

Pentru înăbușirea Revoluției Maghiare, asupra generalilor sovietici s-a abătut o cascadă de distincții și recompense. Pe 26 noiembrie 1956, șeful GRU, generalul-locotenent Ștemenko, a fost avansat a doua oară la gradul de general-colonel, pentru activitatea exemplară a serviciului militar de informații, în timpul operațiunilor „Volna” și „Vihr”.

Șapte generali, printre care președintele KGB, Eroul Uniunii Sovietice, generalul de armată Serov, comandantul armatei a XXXVIII-a, Eroul Uniunii Sovietice, generalul-locotenent Mamsurov, comandantul Armatei a VIII-a Mecanizate (din 1957, Armata a VIII-a Tancuri), Eroul Uniunii Sovietice, generalul-locotenent de trupe de tancuri Babadjanian, au primit Ordinul Kutuzov clasa I, a treia distincție militară ca importanță și valoare, după ordinele „Pobeda” și Suvorov clasa I.

Opt generali, printre care comandantul trupelor Regiunii Militare Subcarpatice, de două ori Erou al Uniunii Sovietice, generalul de armată Batov, precum și generalul-locotenent Kitaev, general cu misiuni speciale pe lângă ministrul Apărării URSS, au primit Ordinul Bogdan Hmelnițki clasa I (a patra distincție militară ca importanță și valoare).

Mareșalul Uniunii Sovietice Konev, de două ori Erou al Uniunii Sovietice, care a asigurat conducerea operațiunii de represiune, și comandantul Corpului Special, generalul-locotenent Lașcenko, au primit Ordinul Lenin.

Recompensa cea mai generoasă i-a revenit membrului Prezidiului CC al PCUS, ministrului Apărării, de trei ori Erou al Uniunii Sovietice, Mareșalului Uniunii Sovietice Jukov: el a devenit primul din istoria țării noastre de patru ori Erou al Uniunii Sovietice. După el nu a mai atins asemenea culmi decât un singur comandant militar excepțional – Mareșalul Uniunii Sovietice Brejnev Leonid Ilici. Brejnev a primit toate cele patru „Stele de Aur” pe timp de pace,

pentru fapte eroice săvârșite în cabinetul de lucru.

A fost o întâmplare că Jukov a primit prima sa distincție sovietică pentru participarea la operațiunile de represiune împotriva poporului rus din gubernia Tambov, iar ultima distincție din timpul serviciului (nu vorbim de cele din perioada pensionării) tot pentru o operațiune de represiune, dar împotriva poporului Ungariei.

Acordarea celei de-a patra „Stele de Aur” lui Jukov nu se încadra în nicio prevedere legală. Nicio lege și niciun decret nu prevedea o asemenea recompensă. De trei ori Erou era maximum, stabilit prin decrete. Deși chiar și aceasta era o mare prostie.

Înțeleg ce înseamnă erou. Dar cum poți să fii erou de două ori? Sau de trei ori? Este ca și cum ai spune „de două ori geniu” sau „de trei ori sfânt”.

Mareșalul Uniunii Sovietice Konev a asigurat conducerea nemijlocită a operațiunii de represiune, aflându-se în Ungaria. Lui nu i-au dat „Steaua de Aur”. În schimb, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov a asigurat coordonarea generală a operațiunii. Din Moscova. În Ungaria n-a apărut nici măcar pentru o zi, pentru o oră sau pentru un minut. Și atunci, în ce a constatat eroismul său?

Ca să nu aibă legătură cu gloria participanților la represalii, recompensarea lui Jukov a fost mascată de ziua sa de naștere. Pe 1 decembrie 1956, Jukov a împlinit 60 de ani. În ziua aceea a primit și „Steaua de Aur” și Ordinul Lenin. Cadou de aniversare. Dar e complet ridicol. În ce constă eroismul? În faptul că până la 60 de ani nu a căzut în patima beției?

Apropo de Ordinul Lenin. Când titlul de Erou era acordat cuiva pentru prima dată, i se dădea „Steaua de Aur” și Ordinul Lenin (prima stea a lui Jukov avea numărul 435, iar Ordinul Lenin primit împreună cu aceasta avea numărul 6071). Când se acorda din nou titlul de Erou aceleiași persoane, aceasta primea numai „Steaua de Aur”, nu și Ordinul Lenin. Așa era regula. Așa a fost întotdeauna, inclusiv atunci când Jukov și-a primit a doua și a treia „Stea de Aur”.

Și, dintr-odată, la primirea celei de-a patra „Stele de Aur”, încălcând legea, i-au strecurat și Ordinul Lenin. Cine a permis o asemenea infamie?

Ia să ne gândim.

În țara noastră puterea aparținea unui organ numit Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist. În perioada istorică descrisă, Biroul Politic se numea Prezidiul Comitetului Central.

Și cine era în Prezidiu?

Corect. După Congresul al XX-lea, în Prezidiu dictau doi inși: Hrușciiov și Jukov. Iar Jukov trăgea îndărătnic spre el de plapuma puterii. Așa că s-a

recompensat singur.

2

Aplicațiile militare desfășurate în septembrie 1954 pe poligonul Toțk au relevat veriga slabă a doctrinei militare a Uniunii Sovietice. Pentru eliberarea clasei muncitoare a Europei trebuie rupt frontul inamicului. Dacă vor încerca să-l rupă așa cum au făcut în al Doilea Război Mondial, nu va ieși nimic. Dacă zile de-a rândul vor aduna pe sectoarele ruperii câte trei sute de tunuri pe fiecare kilometru cu muniția corespunzătoare, inamicul, dacă nu e prost, va lansa un atac nuclear asupra acestor acumulări. De aceea apărarea acestuia trebuia străpunsă fără concentrarea masivă a artileriei. Adică numai printr-un atac nuclear.

Cu toate acestea, era evident că bombardierul Tu-4, cu viteză redusă și motor clasic cu pistoane, nu se potrivea deloc cu rolul de purtător al încărcăturii nucleare. Nici cele mai noi bombardiere ale lui Tupolev, Miasişcev, Iliuşin și Iakovlev nu erau potrivite pentru această misiune. Acestea aveau o altă problemă, viteza lor era prea mare. Atacurile nucleare în adâncimea teritoriului inamicului nu constituiau o problemă pentru aceste avioane. Dar cum să lansezi aceste atacuri pe linia întâi, când trupele proprii sunt practic alături?

Dacă bombardierul zboară la mare altitudine, precizia loviturii este redusă. În plus, avionul poate fi ușor observat și doborât. Dacă avionul se apropie de țintă zburând la altitudine mică sau foarte mică, inamicului îi rămâne prea puțin timp pentru a reacționa la apariția acestuia. Dar și avionul are foarte puțin timp la dispoziție pentru a distinge unde este linia întâi, unde se termină pozițiile noastre și unde încep ale inamicului.

Și încă ceva: ce se va întâmpla dacă miile de tancuri și tunuri, zecile de mii de mașini și sutele de mii de soldați stau pregătiți pentru atac, operațiunea a fost calculată pe minute, iar purtătorul bombei este doborât în timp ce se apropie de țintă? Ce soluție propuneți în acest caz? Revocarea ordinului de atac pe sectorul respectiv, când vecinii s-au repezit înainte?

Experiența instrucțiilor militare de pe poligonul Toțk a indicat fără echivoc faptul că, pentru lansarea unui atac nuclear asupra liniei întâi a inamicului, mijloacele aviatice de transport nu sunt potrivite. Trebuia găsită o altă soluție.

Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, preluând în februarie 1955 postul de ministru al Apărării URSS, a dat dispoziție să-i fie prezentate propuneri de

elaborare a unor mijloace de transport a armamentului nuclear tactic, care le-ar permite trupelor să lanseze atacuri nucleare în imediata apropiere a pozițiilor proprii.

Au fost avansate câteva propuneri. Jukov a ales trei care, în opinia sa, promiteau rezultate reale. Pe 18 noiembrie 1955, la propunerea lui Jukov, Consiliul de Miniștri al URSS a adoptat hotărârea privind începerea activității simultan pe trei direcții.

Prima direcție: crearea unui autotun de calibrul 406 mm și a unui proiectil nuclear pentru acesta. Exista experiența necesară pentru construirea unor astfel de tunuri pentru navele de război, existau baza tehnologică și personalul calificat. În anul 1938 a fost construit cuirasatul „Sovetski Soiuz”, care a trecut în fruntea seriei. Fiecare cuirasat de acest tip trebuia să poarte câte trei turele cu trei țevi de calibrul principal.

Grosimea blindajului frontal al acestor turele era de aproape o jumătate de metru. Mai exact – 495 de milimetri. Fiecare turelă cântărea 2.364 de tone. Toate procesele de încărcare și ochire erau complet mecanizate. Echipa de servanți pentru fiecare turelă număra „doar” 105 ofițeri și marinari!

Fiecare țevă cântărea împreună cu închizătorul 136,7 tone. Aceste tunuri lansau proiectilele cu greutatea de 1.108 kilograme la 45 de kilometri. Greutatea încărcăturii – 310 kilograme. Resursa țevii – 300 de lovituri.

Până la agresiunea germană, niciun cuirasat de tipul „Sovetski Soiuz” nu fusese lansat la apă. Cu atacul său, Hitler a întrerupt construcția acestora. După război, corpurile neterminale ale navelor au fost demontate pentru recuperarea metalului.

S-a luat decizia utilizării tunului de 406 mm pentru trupele terestre. Ca bază pentru construirea afetului a fost utilizat tancul T-10M. Se înțelege că niciun afet nu poate ridica o țevă care cântărește 137 de tone, de aceea țeava a fost scurtată, greutatea proiectilului a fost redusă la jumătate, încărcătura a fost micșorată de cinci ori, durata de funcționare a țevii – de opt ori. Aceasta a permis diminuarea drastică a greutății cutiei închizătorului, a închizătorului și a țevii propriu-zise. S-a obținut un mecanism elegant și ușor – de numai 64 de tone. Acesta a primit indexul 2A3. Tunul putea lansa proiectilele cu greutatea de 570 de kilograme la distanța de 25 de kilometri.

Concomitent cu lucrările la realizarea autotunului de 406 mm 2A3, se lucra și în cea de-a doua direcție: crearea aruncătorului autopropulsat 2B1 cu calibrul de 420 mm, pe aceeași bază. Acest aruncător putea lansa mine cu o greutate de 670 de kilograme la 25 de kilometri și mine activ-reactive la 50 de kilometri.

Aruncătorul avea niște avantaje incontestabile comparativ cu tunul. Greutatea de luptă – 55 de tone. În Armata Sovietică, standardul de greutate era de 60 de tone. Echivalentul capacității de suport a unui vagon pe patru osii. Greutatea tancurilor grele și a oricărei alte tehnici de luptă este de dorit să fie menținută în acest interval. Pornind de la limitarea greutății la 60 de tone, au fost proiectate și construite pentru armată feriboturi și alte mijloace tehnice de luptă. Autotunul de 406 mm a depășit limita de greutate, în schimb, aruncătorul s-a încadrat în standarde.

Țeava netedă a aruncătorului a fost incomparabil mai ușor de construit, era și mult mai rezistentă. Calibrul mare și greutatea muniției, presiunea dinamică și termică în canalul țevii în momentul loviturii simplificau mult misiunea creării unui proiectil nuclear pentru un astfel de tun, deși aruncătorul avea o precizie mai mică a loviturilor.

Ambele tunuri aveau niște defecte de proiectare. În primul rând – gabaritul: lungimea depășea 20 de metri, înălțimea – 5,7 metri. Cum să circuli pe străzile orașelor fără să rupi cablurile electrice? Cum să încapi sub un pod suspendat deasupra unei șosele, cum să treci pe alt pod fără să te prăbușești?

A treia direcție era crearea unui tun fără recul. Constructorii tunului fără recul de calibrul 452 mm s-au confruntat cu alte probleme, pe care nu au reușit să le rezolve.

Testele și rectificările monștrilor erau în plină desfășurare, când la orizont s-a ivit marea dată – a 40-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Jukov a dat ordin să fie gata patru autotunuri și patru aruncătoare în cinstea acestei aniversări.

De ce câte patru? Ca să le arate la parada de pe 7 noiembrie 1957 și să creeze impresia că este vorba de o producție în serie a tunurilor, nu de niște modele unice experimentale, că avem cu ce străpunge frontul vrăjmașilor. Tremurați, burghezilor!

Au mai existat și alte probleme. Să admitem că vom rupe frontul, însă calea

eliberatorilor este barată nu numai de trupele asupritorilor poporului muncitor, ci și de obstacole naturale. În primul rând fluviile. Printre acestea – Rinul.

Comaniile de cercetași ale regimentelor de infanterie motorizată și de tancuri, batalioanele de cercetași ale diviziilor de infanterie motorizată și de tancuri aveau în dotare tancuri-amfibii PT-76 și transportoare blindate ușoare BTR-40.

PT-76 corespundea cerințelor viitoarei campanii eliberatoare din Europa. Blindajul asigura o protecție parțială împotriva radiațiilor, șenilele îi permiteau să nu dea atenție șanțurilor și tranșeelor, cursurile de apă erau o nimica toată pentru tancul-amfibiu. În schimb, BTR-40 nu putea merge prin apă, fără ajutor din afară nu putea trece peste tranșee și era descoperit în partea de sus.

În locul lui BTR-40 a fost creată BRDM¹ – mașina blindată de cercetare-patrulare. Aceasta se deosebea de BTR-40 prin faptul că avea o capotă blindată, iar acest lucru, așa cum a demonstrat experiența din Ungaria, nu a fost deloc un moft. În afară de cele patru roți cu diametru mare, BRDM avea dedesubt încă patru roți mai mici, escamotabile. Cu ajutorul lor, BRDM putea să se deplaseze foarte ușor pe câmpul de luptă, să treacă fără probleme peste tranșee. În plus, putea să meargă și pe apă.

Subunitățile de infanterie motorizată ale diviziilor de tancuri aveau în dotare transportorul blindat șenilat amfibiu BTR-50P, construit pe baza tancului PT-76. Nici pentru aceste mașini Rinul nu constituia o problemă. Pentru diviziile de infanterie motorizată a fost proiectat transportorul blindat amfibiu pe roți, cu patru osii, BTR-60P pentru a înlocui BTR-152.

Dar ce era de făcut cu tancurile? Podurile din pontoane sunt extrem de vulnerabile, în special într-un război nuclear. Un tanc de cercetare poate fi făcut să plutească, nu are blindajul prea greu. Însă un tanc de luptă poate fi făcut să plutească numai dacă i se atașează din toate părțile niște pontoane uriașe și un motor suspendat, cu elice. Toate acestea sunt realizabile, dacă vorbim de o sută de tancuri. Dar noi nu aveam numai o sută. Și nici o mie. Uniunea Sovietică avea opt armate de tancuri și puzderie de armate de arme întrunite, la fel de suprasaturate cu tancuri. Și, în perspectivă, toate trebuiau să forțeze cursuri de apă. De aceea pontoanele atașate nu constituiau o soluție, iar tancurile puteau forța cursurile de apă numai pe fundul albiei.

A fost luată decizia de a proiecta pentru tancurile T-54 un dispozitiv special care să le permită să treacă fluviile pe sub apă.

Principala amenințare la adresa Uniunii Sovietice nu venea însă din partea maleficilor săi dușmani. Aceasta consta în tendința noastră de a fericii întreaga lume, de a elibera toți oamenii muncii de asuprirea capitalistă.

Să vă explic. Dacă aveți posibilitatea, luați în mâini o parașută desfăcută, priviți cu atenție cusăturile, pipăiți suspantele, husa, voalura. Este o adevărată minunăție! Această minunăție a fost creată de mâinile unor fete foarte pricepute. Nu mai știu cum e acum, dar în anii aceia toate acestea se făceau manual de către specialiști de înaltă clasă, din materiale de cea mai bună calitate. În fiecare uzină se afla, împreună cu brigada sa, un reprezentant al Ministerului Apărării, reprezentantul militar cu epoleți de locotenent-colonel. Acesta verifica personal fiecare cusătură, întrucât răspundea cu capul de calitatea producției recepționate.

Fetele pricepute primeau bani frumoși. Și brigadierul. Și șeful de secție. Și directorul. Și reprezentantul militar. Și toți cei care confecționau suspantele, materialul pentru voalură, firele superrezistente și tot restul.

În acea perioadă glorioasă, Uniunea Sovietică avea de două ori mai multe divizii de desant aerian decât toate țările lumii la un loc. Își efectuau serviciul militar în aceste divizii (câte trei ani) soldățeii selecționați, care nu produceau nimic singuri. Care au fost smulși de la strung și de la treierătoare. Care trebuiau îmbrăcați, încălțați, hrăniți bine, înarmați, dotați, inclusiv cu parașute. Ofițerii trupelor de desant aerian (TDA) erau, pe lângă toate acestea, și foarte bine plătiți.

Pentru întreținerea TDA, care pentru apărarea țării sunt, în general, inutile, se cheltuiau mijloace bănești colosale. Toți cei care asigurau pentru TDA arme, muniții, carburanți, uniforme, tehnică de luptă și orice altceva era necesar trebuiau de asemenea hrăniți și plătiți.

Însă nu s-a terminat totul cu trupele de desant aerian. Pe undeva ședeau niște constructori renumiți și creau autotunul de 406 mm, necesar numai pentru ruperea frontului inamicului și atât, nu era bun de altceva. Și acei tovarăși primeau mulți bani. Alți tovarăși produceau muniția nucleară pentru tun. Și primeau și ei bani.

O uzină oarecare primea comandă pentru o serie limitată, își întrerupea producția obișnuită, producea modele cu bucata. Și în uzina aceea se afla un reprezentant militar. Și acesta verifica producția la sânge. Primea și el bani.

Oțelarii topeau oțel special pentru blindajul tancurilor noastre. În toată

lumea existau numai opt armate de tancuri. Toate opt erau ale noastre! Primeau bani frumoși oțelarii. Și mulți, mulți alții, care sfredeleau țevile de tun, inventau roțile escamotabile ale BRDM, testau rachetele și produceau plutoniul pentru următoarea bombă nucleară.

Țara avea 200 de milioane de locuitori. Pentru dezvoltarea normală a țării, efectivul maxim al armatei pe timp de pace, împreună cu trupele interne ale MVD, trupele de grăniceri ale KGB și toate celelalte, nu putea depăși două milioane. La noi, în timpul lui Hrușciiov și Jukov, de fapt, și-n timpul altor tovarăși, efectivul acesteia era de 2-2,5 ori mai mare, chiar fără a lua în calcul trupele de interne și de grăniceri.

În plus, cu armamentul nostru am înarmat o jumătate de glob.

Țara muncea pentru a produce armament. Minerii își depășeau planul pentru a da țării mai mult cărbune. Cărbunele era utilizat la producerea cocsului. Cocsul se folosea la producerea oțelului. Oțelul – la fabricarea tancurilor.

Entuziaștii ridicau baraje gigantice pe marile fluvii pentru a obține electricitate. Electricitatea era utilizată la producerea de aluminiu. Aluminiul înseamnă avioane de luptă, rachete, motoare pentru tancuri.

În orice lanț al producției, produsul final de bază era o armă. Mărfurile pentru populație constituiau producția secundară a uzinelor militare.

Pentru munca depusă, toți cei care participau la procesul de producție a armamentului primeau bani. În schimb, în magazine nu se găsea nimic de cumpărat. În gospodărie nu aveți nevoie de un aruncător autopropulsat de 420 mm și de muniție nucleară pentru acesta.

Conducătorii Uniunii Sovietice tipăreau bani și-i plăteau pe muncitori, ingineri, constructori, pe reprezentanții militari, pe directori, miniștri, secretarii de partid și pe gardienii care păzeau uzinele și deținuții puși să facă munca cea mai grea, mai murdară și mai periculoasă. Banii nu erau prea mulți, iar mărfurile din magazine erau și mai puține. Cu fiecare zi intrau în circulație tot mai mulți bani, însă mărfurile nu se înmulțeau.

Surplusul acut de bani în comparație cu mărfurile din magazine nu a dus niciodată la nimic bun. De aceea conducerea trebuia să ia cumva înapoi de la populație banii pe care i-a plătit.

S-au găsit soluții simple și sigure. În primul rând – să vândă poporului mai multă vodcă. Costurile de producție erau de ordinul copeicilor, iar prețul de vânzare era de ordinul rublelor. Iar monopolul băuturii trebuia ținut strâns. Numai statul (conducătorii, adică) avea dreptul să se ocupe cu acest business. Dacă încearcă vreunul să-și facă singur trăscau, pușcăria îl mănâncă.

A doua soluție era inflația. Ne întrebăm: de ce a fost folosit acest termen de peste mări și țări? De ce să nu fie numit procesul respectiv cu un cuvânt rusesc simplu? Pentru că traducerea literală sună puțin cam prea sincer: inflație înseamnă înșelăciune. În sensul cel mai propriu al cuvântului. Înseamnă înșelarea poporului. De pildă, dumneata mi-ai săpat grădina și, conform înțelegerii, trebuie să-ți dau o sticlă de vodcă. Însă eu am botezat băutura. Asta înseamnă inflație. Asta înseamnă înșelătorie. Sticla ca sticla. O sticlă ca toate celelalte. Numai că tăria băuturii nu mai e aceeași.

La fel este și cu banii. Conducătorii plătesc populația cu aceleași ruble, așa s-ar părea. Numai că „tăria” nu mai e la fel ca anul trecut.

A treia șmecherie era împrumutul. Conducătorii plătesc poporul care făurește arme, apoi cer de la populație bani cu împrumut. Obligațiunile ale împrumutului de stat erau emise în fiecare an. În timpul tovarășului Stalin erau distribuite în mod obligatoriu, în timpul tovarășului Hrușciiov – ceva mai blând: voluntar-obligatoriu.

Așadar, statul a emis obligațiuni, apoi, prin convingere și amenințări, le-a distribuit poporului, obținând bani în schimbul acestora. Împrumutul era cu dobândă de trei procente. Teoretic, acest lucru însemna că, împrumutând de la un cetățean o sută de ruble, după un an statul era obligat să-i restituie o sută trei ruble.

Dar așa ceva se întâmplă numai la burghezi. La noi, achitarea datoriei statului se făcea după regulile loteriei. O dată sau de mai multe ori pe an se publicau în ziare mii de numere: obligațiunile cu aceste numere erau declarate achitate. Dacă erai posesorul unei obligațiuni cu un astfel de număr, te duceai la casa de economii, prezentai obligațiunea, să zicem, de o sută de ruble și îți se returna în numerar valoarea nominală a acesteia – o sută de ruble.

Când vor fi achitate toate obligațiunile, nu știe nimeni. Cum se va nimeri. Una, poate, peste un an, alta peste zece, alta peste douăzeci. Șmecheria consta în faptul că omul muncii a plătit o sută de ruble și, dacă peste un an obligațiunea sa va fi achitată, el își va primi banii înapoi. Dar vor fi niște bani slăbiți de inflație. Dacă obligațiunea va fi achitată peste 20 de ani, puterea de cumpărare a celor o sută de ruble va fi de-a dreptul ridicolă.

Dar cum rămâne cu cele trei procente de profit? Unde au dispărut? O! Și aici

a fost anticipat totul. Cele trei procente de dobândă anuală nu erau plătite fiecăruia individual, ci numai celor care aveau noroc. O parte din obligațiuni erau achitate în fiecare an, iar o foarte mică parte, pe principiul loteriei, devenea câștigătoare. Pe baza unei obligațiuni de o sută de ruble puteai câștiga chiar și o mie de ruble, chiar și zece mii.

Dar nu vă impacentați: statul nostru drag nu-și răsfăța cetățenii cu câștiguri. Se anunța că cele trei procente se duc la plata numerelor câștigătoare. Cine voia să creadă credea. Cine nu voia să creadă nu avea nicio posibilitate să verifice.

Și uite-așa, statul împrumuta și tot împrumuta bani de la cetățeni, până când s-a înglodat foarte serios în datorii. Pe la începutul anului 1957, datoria internă a statului era de 259,6 miliarde de ruble și nu avea cu ce să o achite. Atunci conducătorilor le-a venit o idee: cetățenii să solicite singuri ca statul să nu le mai înapoieze împrumutul!

Imediat, ca la comandă, au început să curgă spre Kremlin scrisori de la oamenii muncii și hotărâri ale adunărilor colectivelor de muncă cu solicitarea ca banii împrumutați de stat să nu-i mai fie restituiți poporului sau cel puțin nu în momentul de față.

Dacă poporul o cere, Partidul Comunist nu poate refuza. Au decis în felul următor: plata datoriilor să fie înghețată timp de 25 de ani, adică până în anul 1982, iar din anul 1982 să înceapă plățile, câte 13 miliarde pe an, și în 20 de ani, adică până în anul 2002, să achite integral datoria către populație, se înțelege, fără a plăti niciun fel de dobândă.

7

Persoanelor care aveau 30 de ani în 1957, Hrușciiov le-a promis să le achite ultimele datorii când vor împlini 75 de ani. Hrușciiov însuși, la momentul încheierii plăților, ar fi trebuit să aibă 108 ani.

Însă prea puțini au dat atenție acestor mici neconcordanțe conținute în promisiuni. Programul PCUS, adoptat la Congresul al XXII-lea al PCUS, se încheia cu următoarele cuvinte:

Partidul declară solemn: generația actuală de oameni sovietici va trăi în comunism.

Partidul Comunist a promis să edifice comunismul în două etape.

Prima: crearea bazei tehnico-materiale a comunismului până în anul 1970.

A doua etapă: comunismul deplin până în anul 1980.

Cu alte cuvinte, începând cu această dată, țara va trebui să înceapă să trăiască în conformitate cu mărețul principiu: *de la fiecare după posibilități, fiecăruia după necesități*. Mai pe înțelesul tuturor, după anul 1980, fiecare își va lua din toate atât cât are nevoie. Baniii își vor pierde rostul. Nici nu vor mai exista.

Așadar, pe de o parte, liderii țării au anunțat că până în anul 1980 în Uniunea Sovietică banii vor ieși din uz. Pe de altă parte, tot ei au stabilit că, începând cu 1982, Partidul Comunist va începe, cetățeni, să vă restituie banii. Sigur, fără dobânda acumulată. Iar după anul 2000, adică în comunismul profund și extrem de dezvoltat, când nu vor mai exista bani deloc, ne vom achita complet de toate datoriile față de voi.

1. BRDM – *bronirovannaia razvedīvatelno-dozornaia mașina*, de aceea abrevierea aceasta este de genul feminin (genul unei abrevieri este dat de obicei de cuvântul de bază care o compune). Totuși, în Armata Sovietică, BRDM, prin analogie cu transportorul blindat, este utilizat întotdeauna la masculin (n.a.).

Capitolul 5

1

Pe 15 mai 1957, la 9.01 ora Moscovei, pe poligonul de stat Tiura-Tam a avut loc prima lansare din lume a unei rachete balistice intercontinentale 8K71. În primele 60 de secunde, zborul rachetei s-a desfășurat fără probleme, în secunda 61 a fost observată o flacără la unul dintre blocurile laterale. În secunda 98, blocul lateral s-a desprins, racheta și-a pierdut stabilitatea și în secunda 104 a explodat.

A fost un succes.

Era clar că această rachetă va zbura.

2

Jukov pregătea Armata Sovietică pentru un nou război. Pe 21 mai 1957, el a trimis la CC al PCUS o dare de seamă asupra rezultatelor conferinței științifice strict secrete, desfășurată sub conducerea sa:

Conferința a dezbătut probleme precum lupta pentru supremația în aer la nivel strategic și operativ, desfășurarea operațiunilor ofensive mult în adâncime în condițiile utilizării masive a armamentului nuclear, organizarea sistemului de Apărare Antiaeriană a țării în condițiile actuale, desfășurarea unor operațiuni pe mare în zona căilor de comunicație îndepărtate ale inamicului, distrugerea obiectivelor sale de pe coastă (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, Moscova, Fondul internațional „Democrația”, 2001, p. 115).

Din raportul lui Jukov rezultă că o conferință științifică de o asemenea

amploare a fost o premieră în cadrul forțelor armate ale Uniunii Sovietice. Una dintre cele patru chestiuni principale analizate în cadrul conferinței a fost întărirea și dezvoltarea sistemului apărării antiaeriene (AAA). După lectura acestei fraze, persoanele care nu au nicio legătură cu armata pot avea impresia că strategii noștri nu pregăteau numai operațiuni ofensive, ci se mai gândeau din când în când și la apărare.

Din păcate, perfecționarea și dezvoltarea sistemului AAA nu constituie deloc o dovadă a orientărilor defensive ale construcțiilor militare și nu sunt în contradicție cu pregătirea campaniei eliberatoare din Europa Occidentală. Dezvoltarea și perfecționarea sistemului AAA sunt la fel de importante, indiferent dacă ne pregătim pentru ofensivă sau pentru apărare. Dacă atacăm, dușmanul va riposta, de aceea va trebui să ne protejăm orașele, uzinele, centralele electrice, nodurile de cale ferată și podurile, porturile și aerodromurile și, bineînțeles, punctele de comandă, centrele de transmisiuni și grupările de trupe ofensive în cursul atacurilor nimicitoare.

În dezbaterile conduse de Jukov, strategii au analizat exact acest tip de scenariu. Problema centrală a conferinței a fost: *desfășurarea operațiunilor ofensive mult în adâncime în condițiile utilizării masive a armamentului nuclear*. Este totuși interesant de aflat: împotriva cui?

Împotriva Japoniei, Marii Britanii și SUA – nu, pentru că în acest caz ar fi fost vorba despre operațiuni de desant maritim, însă aici s-a vorbit despre nu știu ce inamici de pe continent.

Jukov nu pregătea astfel de operațiuni nici împotriva Chinei. În perioada respectivă, la cererea lui Jukov, Uniunea Sovietică, fără a-și precupeți mijloacele, înarma cu tenacitate armata chineză, furnizându-i cea mai perfecționată tehnică sovietică de luptă, iar industria chineză a beneficiat de cele mai noi tehnologii sovietice de producere a armamentului.

Jukov nu pregătea operațiunile respective nici împotriva Afganistanului, Iranului sau Turciei. Împotriva acestor țări putea desfășura operațiuni ofensive mult în adâncime și fără utilizarea masivă a armamentului nuclear.

Operațiuni ofensive în adâncime în condițiile utilizării masive a armelor atomice puteau fi desfășurate numai împotriva Germaniei Occidentale și a aliaților acesteia de pe continent: Belgia, Olanda, Luxemburg, Danemarca, Franța și împotriva trupelor SUA aflate pe teritoriul acesteia. Utilizarea masivă a armamentului atomic în Europa Occidentală era necesară pentru anihilarea punctelor de comandă și a centrelor strategice de transmisiuni, pentru distrugerea mijloacelor de AAA și a aviației de pe aerodromuri, pentru ruperea puternicului front al apărării și nimicirea principalelor grupări ale inamicului.

O altă chestiune importantă discutată la conferință a fost lupta pentru supremația în aer la nivel strategic și operativ. Supremația în aer este o condiție absolut necesară desfășurării unor operațiuni ofensive grandioase. Fără această supremație sau fără un avantaj semnificativ în aer, ofensiva nu poate avea loc.

Iată de ce în al Doilea Război Mondial Germania a căutat încă din primele momente ale ciocnirii cu oricare dintre inamicii săi să acapareze supremația în aer. Așa s-a întâmplat când a invadat Polonia, Danemarca, Norvegia, Franța, Belgia, Olanda, Iugoslavia. În schimb, încercarea de a prelua supremația deasupra Insulelor Britanice a eșuat, de aceea invadarea Marii Britanii nu a mai avut loc.

În continuare venea la rând Uniunea Sovietică. Ofensiva trupelor germane în primele luni ale războiului a avut atât de mult succes nu în ultimul rând și datorită faptului că generalii hitleriști au reușit să acapareze și să mențină timp îndelungat supremația în aer. În 1941, Stalin și Jukov pregăteau ei înșiși ceva asemănător, însă Hitler le-a luat-o înainte. Și iată că după un deceniu și jumătate Jukov, obținând puterea, se pregătea din nou să facă ceea ce Hitler nu le-a permis lui Stalin și lui în vara anului 1941.

În anul 1957, misiunile flotei, la fel ca înainte de invazia germană din anul 1941, nu constau în apărarea bazelor militare maritime și a căilor de comunicație, nici în apărarea orașelor Liepaia, Tallin, Sevastopol, Odessa, Leningrad, Murmansk, ci în desfășurarea de operațiuni maritime în zona căilor de comunicație îndepărtate ale inamicului și în distrugerea obiectivelor acestuia de pe coastă.

A trecut un deceniu și jumătate de la momentul în care, din vina lui Stalin și a lui Jukov, țara s-a trezit complet nepregătită pentru un război de apărare, pentru că Armata Roșie fusese instruită numai pentru desfășurarea de operațiuni ofensive. Și iată că Jukov, începând de la Congresul al XX-lea al PCUS și până la sfârșitul zilelor sale, nu numai că a dat vina pe Stalin pentru lipsa de pregătire a țării și a Armatei Roșii pentru apărare, nu numai că el însuși nu s-a considerat vinovat de acest lucru, dar a continuat să pregătească țara și Armata Sovietică numai în vederea desfășurării de operațiuni ofensive. Nici în timpul lui Stalin, nici după aceea, Jukov și alți strategii ca el nu au studiat problemele respingerii atacurilor dușmanului, nici măcar în plan pur teoretic.

Scopul principal al lui Stalin era instaurarea dictaturii comuniste pe întreaga planetă, în primul rând în Europa.

Se pune întrebarea: dacă Hrușciiov și Jukov s-au dezis într-adevăr de învățătura lui Stalin, de ideea revoluției mondiale, ce nevoie mai aveau să desfășoare operațiuni ofensive în adâncime, în condițiile utilizării masive a

armamentului atomic sau operațiuni maritime în zona căilor de comunicație îndepărtate ale inamicului pentru distrugerea obiectivelor acestuia de pe coastă? Dacă dușmanii perfizi ar fi încercat să ne cotopească țara, am fi putut să lansăm bombe nucleare pe vreo zece orașe ale dușmanilor și să le tăiem astfel cheful de a mai continua războiul. De ce să mai desfășoare Armata Sovietică operațiuni ofensive, dacă și fără ele dușmanii pot fi reduși la tăcere?

Jukov a dat dispoziție ca în planul viitorului război să se consemneze că Uniunea Sovietică este cea care începe războiul (*ibidem*, p. 300).

În anul 1939, planul atacării Germaniei era mascat de o afirmație din noul Regulament de Campanie al Armatei Roșii (PU^{1*}-39): *Dacă dușmanul ne va constrânge să purtăm acest război, Armata Roșie Muncitorească-Țărănească va fi cea mai ofensivă dintre toate armatele ofensive care au existat vreodată.*

18 ani mai târziu, ministrul Apărării URSS Jukov dădea dispoziție ca în noile planuri de cucerire a Europei să fie consemnat direct, pe șleau: noi atacăm primii!

3

Pe 11 iunie 1957, după trei încercări nereușite de a lua startul, din cea de-a doua rachetă 8K71 a fost scos carburantul, racheta a fost coborâtă de pe dispozitivul de lansare și retrimisă la complexul tehnic. Acest eveniment a avut o importanță deosebită în lupta pentru putere dintre elitele de la Kremlin. Iată de ce.

În anii 1950, dezvoltarea armamentului strategic în Uniunea Sovietică semăna cu goana după doi iepuri deodată. Au fost create armele nucleare care puteau fi transportate până la țintă cu rachetele sau cu bombardierele strategice. Atât rachetele, cât și bombardierele aveau avantajele și dezavantajele lor.

Amenințarea utilizării armei nucleare constituia un factor de reținere. Bombardierele strategice erau considerate spectaculoase, puteau fi trimise peste ocean pentru a etala această armadă urlătoare atât dușmanilor, cât și aliaților, atât celor care cred în forța statului respectiv, cât și celor care se îndoiesc de ea. Amenințarea utilizării armelor nucleare cu ajutorul bombardierelor putea fi intensificată până la extrem: avioanele puteau fi trimise până la granițele inamicului, întoarse din drum chiar în ultimul moment, după ce l-ar fi speriat zdrăvăn pe vrăjmaș, dar fără a provoca o catastrofă mondială.

Rachetele nu produceau asemenea impresii puternice. Câteva exemplare puteau fi plimbate prin piața centrală a capitalei, însă cine le va vedea vreodată cu ochii săi dincolo de frontierele țării? Îi puteau speria pe dușmani cu rachetele, însă odată lansate, nu mai pot fi întoarse din drum (cel mult pot fi distruse în zbor, dar a-l speria în felul acesta pe inamic este o distracție mult prea scumpă și mult prea riscantă).

În schimb, rachetele nu trebuiau să se strecoare prin sistemul apărării antiaeriene, iar la apărarea antirachetă în perioada aceea numai un fantezist putea să viseze.

Uniunea Sovietică nu avea posibilitatea să construiască simultan și cu succes atât rachete, cât și bombardiere strategice: economia socialistă slabă nu-i permitea acest lucru. Trebuia să se decidă: fie să-și concentreze eforturile principale pe proiectarea și producerea rachetelor, iar bombardierelor să le rezerve rolul secundar, fie invers.

Și rachetele, și bombardierele aveau susținători și oponenți. Aceștia erau în Marele Stat-Major, în ministerele care coordonau producția de armament, în Gosplan, în Comitetul Central al Partidului Comunist și chiar printre personalitățile de prim rang ale statului. Hrușciov, de exemplu, era un adversar înverșunat al bombardierelor și un adept convins al rachetelor. Jukov prefera bombardierele strategice. În timpul instrucțiilor de pe poligonul Toțk, bomba nucleară putea fi lansată cu ajutorul rachetei 8J38 (R-2), aflată în dotarea Armatei Sovietice, însă Jukov a dat dispoziție să se folosească în calitate de purtător bombardierul învechit Tu-4.

În vara anului 1957, Hrușciov trebuia să le demonstreze urgent camarazilor săi de partid succesele din domeniul construcțiilor de rachete. Eșecul lansării rachetei 8K71 a fost o lovitură pentru susținătorii rachetelor și-n primul rând pentru Hrușciov².

4

Pentru desfășurarea unor operațiuni în adâncime este necesară o voință unică. Este nevoie de un conducător adevărat care să poată concentra în mâinile sale puterea deplină și să dispună de ea în conformitate cu evoluția situației strategice. Jukov se pregătea pentru acest rol. Desființa, fără a se consulta cu nimeni, funcții importante din Comitetul Central³.

Uniunea Sovietică era condusă de Partidul Comunist. Era condusă în mod totalitar. Comuniștii îi lichidau imediat și fără cruțare pe toți cei care complotau sau atentau la puterea sa.

Puterea era exercitată pe calea numirii și destituirii șefilor de tot felul și de toate rangurile. Numirile și destituirile aveau loc conform unui sistem a cărui esență poate fi exprimată într-un singur cuvânt: nomenclatura.

Nomenclatura avea patru nivele: raional, regional, republican, central.

La rândul său, nivelul central avea trei subnivele:

1. nomenclatura CC al PCUS;
2. nomenclatura Secretariatului CC al PCUS;
3. nomenclatura Biroului Politic al CC al PCUS (din 1952 până în 1966 – Prezidiul CC al PCUS).

La fiecare nivel, de la comitetul raional de partid până la Biroul Politic exista o listă de funcții care puteau fi ocupate numai la decizia comitetului de partid respectiv. Nu avea nici cea mai mică importanță despre ce structuri era vorba – Biserica Ortodoxă sau organizațiile sindicale, o asociație sportivă sau o instituție științifică, o divizie de tancuri sau redacția revistei *Iunost*^{4*}. Toți cei care aveau o cât de mică legătură cu conducerea țării figurau în nomenclatura vreunui nivel, deseori fără să bănuiască măcar acest lucru.

Lichidând printr-o decizie proprie funcția de supraveghetor de partid, chiar dacă nu era o funcție de rang înalt, însă făcea totuși parte din nomenclatura CC, Jukov a atentat la puterea absolută a Partidului Comunist, încercând să iasă de sub controlul acestuia.

Înainte de Jukov, și Stalin făcea destul de des astfel de mișcări. Dar el era secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist. Era obligația și dreptul său de a crea funcții sau de a le desființa, de a numi pe cineva pe o funcție din nomenclatură sau de a-l destitui. Jukov nu avea acest drept, întrucât el nu era prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist. Cel care ocupa această funcție era Hrușciiov.

Desființând din proprie inițiativă funcții din nomenclatura CC, Jukov nu făcea altceva decât să smulgă puterea din mâinile lui Hrușciiov și ale Partidului Comunist în fruntea căruia acesta se afla. Arogându-și dreptul de a desființa funcțiile nomenclaturii CC al PCUS, Jukov și-a depășit prerogativele. Și a pășit cu hotărâre mai departe.

La nivelul armatelor, flotilelor, regiunilor militare, grupărilor de trupe și flotelor, autoritatea comandanților se afla sub controlul consiliilor militare. Dintr-un astfel de consiliu făceau parte comandantul însuși și încă unu-doi

membri care stăteau mereu în spatele acestuia. Fără acordul lor, comandantul nu avea dreptul să ia niciun fel de hotărâri de principiu. Consiliile militare erau ca o zgardă pe care Partidul Comunist a pus-o la gâtul Armatei Sovietice.

Jukov a pretins transformarea consiliilor militare din organe de control în organe consultative, iar componența acestora să fie confirmată nu prin hotărârea CC al PCUS, ci prin ordinul ministrului Apărării (*ibidem*, p. 445). Cu alte cuvinte, Jukov pretindea ca Partidul Comunist să nu mai numească niciun fel de controlori pentru comandanți. Să fie pur și simplu numai niște consilieri. Iar acești consilieri să fie numiți nu de Partidul Comunist, ci de ministrul Apărării, adică de Jukov.

Mai simplu spus, Jukov voia ca Armata Sovietică să i se subordoneze lui personal, și nu Partidului Comunist. Iar trupele KGB și MVD să intre în structura Armatei Sovietice, adică sub controlul lui Jukov.

Dar Jukov nu s-a mulțumit cu atât. În octombrie 1952, Congresul al XIX-lea al PCUS a adoptat noul Statut al Partidului, conform căruia fiecare comunist avea dreptul să se adreseze oricăror instanțe de partid, inclusiv Comitetului Central. Mulți ofițeri erau comuniști (altfel nu puteau fi avansați); generalii erau practic toți comuniști.

Jukov a introdus în Armata Sovietică propriile reguli. În pofida Statutului PCUS, el le-a interzis comuniștilor din armate și flote să se adreseze CC al PCUS. Din momentul respectiv, comuniștii armatelor și flotelor nu puteau beneficia de drepturile garantate prin Statutul PCUS (*ibidem*, p. 446).

Însă Jukov tot nu s-a liniștit. El i-a interzis șefului Direcției Politice Principale a Armatei Sovietice, generalului-colonel A.S. Jeltov, să mai informeze Comitetul Central despre tot ceea ce se întâmplă în cadrul forțelor armate (*ibidem*, p. 244). Direcția Politică Principală a Armatei Sovietice⁵ era un for politic superior de supraveghere. Era una dintre secțiile Comitetului Central.

În felul acesta s-a ajuns la următoarea situație: Jukov a interzis uneia dintre secțiile Comitetului Central să-și exercite funcțiile de control. Prin aceasta, Jukov a scos una dintre secțiile CC de sub autoritatea prim-secretarului CC al PCUS, tovarășul Hrușciov.

Repartiția cadrelor era singura pârgie a puterii care se afla în mâinile Partidului Comunist. Privăți Partidul Comunist de dreptul repartizării funcțiilor de răspundere și nu va mai avea nicio putere.

Asta încerca să facă Jukov. El smulgea puterea din mâinile lui Hrușciov, îmbrâncindu-i de la putere atât pe el, cât și pe ceilalți conducători.

Dar și tovarășul Hrușcirov a luat-o razna. Pe 13 și 19 mai 1957, în cadrul unor întâlniri cu oamenii de cultură, folosind un limbaj popular, aproape vulgar, Hrușcirov le dădea acestora indicații cum să scrie corect versuri și cărți, cum să picteze tablouri, cum să facă filme. Cu un an în urmă, la Congresul al XX-lea, Hrușcirov a condamnat cultul personalității lui Stalin. Întregului aparat ideologic al țării i s-a recomandat să lucreze în spiritul raportului tovarășului Hrușcirov. Autorii se străduiau.

Hrușcirov ar fi vrut ca ei să blameze persoana lui Stalin, fără a se atinge de dragul nostru sistem economic și politic, edificat totuși de Stalin. Acest lucru era însă imposibil. Urmând recomandările lui Hrușcirov, demolând cultul lui Stalin, luptătorii pe frontul ideologic zdruncinau, fără să vrea, bazele profunde ale ideologiei.

Hrușcirov era furios. Clasifica toți scriitorii și artiștii în spoitori și clevetitori. Primii, în opinia sa, înfrumusețau realitatea, ceilalți o denaturau, o răstălmăceau, prezentând-o într-o manieră caricaturală, când de fapt trebuia găsită o cale de mijloc.

De găsit, nu a reușit nimeni s-o găsească, pentru că nu exista. Nici nu avea cum să existe o cale de mijloc. Realitatea era caricaturală. Țara care râvnea la titlul de superputere nu era în stare nici să-și hrănească poporul, nici să-l îmbrace, nici să-l încălzească, nici să-i asigure locuințe. Orice afirmație adevărată era o acuzație la adresa sistemului conducerii birocratice.

Încă din iunie 1941, etalonul de realism socialist a fost stabilit de regizorul preferat al lui Stalin, Ivan Aleksandrovici Pîriev. Etalonul se numea *Porcărița și ciobanul*.

Pentru această realizare excepțională a artei noastre cinematografice, Pîriev a fost imediat distins cu Premiul Stalin. În doar zece ani, a reușit să primească șase astfel de premii, egalându-l pe însuși Konstantin Simonov, lider absolut în toate listele de laureați ai Premiului Stalin.

În capodopera lui Pîriev, la o fermă atât de curată, încât pare sterilă, o porcăriță cu manichiură elegantă și coafură la modă, cântând cântece care-ți merg la inimă, depășește planul. Ciobanul își paște oițele în Daghestan, pe munții cu crestele înzăpezite. Atât porcărița, cât și ciobanul, fiind fruntași în producție, au fost aleși să participe la o expoziție la Moscova. Aici s-au întâlnit cei doi. Și au cântat în duet.

Filmul avea de toate: și bucuria de a munci, și prietenia între popoare, și

îndeplinirea la timp a planului, și chiar și invenții (inventarea unui nou tip de troacă pentru porci).

După război, depășindu-se pe sine însuși, Pîriev a dat lumii o nouă supercapodoperă a realismului socialist, pe care a numit-o *Cazacii din Kuban*. Filmul era color. Acest amănunt îi conferea o prospețime aparte. Aceași porcăriță devenise acum președinte de colhoz. Colhoznicii (înveșmântați în cămăși de mătase zmeurii și roșii) cântau și jucau, între două cântece și jocuri depășeau planul, viața era o nesfârșită sărbătoare, mesele se rupeau de câtă mâncare era pe ele, dar niciunul dintre personaje nu era ispitit să guste nici în zilele de lucru, nici în zilele de sărbătoare.

Filmul a devenit un nou etalon al realismului socialist: nu înfățișa realitatea așa cum era ea, ci așa cum ar fi trebuit să fie. Orice pas lateral față de acest etalon scotea la iveală monstruoșitatea sistemului. Niciun film sovietic nu arăta cozile la salam. Nici cozile la cratițe, la pâslari, la petrol lampant.

Maeștrii se străduiau cum puteau, ocoleau nu numai unghiurile ascuțite, ci și pe cele obtuze, și cu toate acestea, orice îndepărtare de standardul *Porcăriței* și *Cazacilor din Kuban* în ochii conducerii părea o calomnie la adresa orânduirii noastre progresiste. Oricât s-ar fi străduit, probabilitatea de a fi considerat spoitor al realității sau clevetitor răutăcios era foarte mare. Hrușcirov îi înjura și pe unii, și pe alții. Însă nu s-a mulțumit numai cu atât și, în timpul întâlnirii cu oamenii de cultură a povestit asistenței buimăcite, compuse din laureați ai Premiului Stalin, amănunte din încăierările de culise ale liderilor de la Kremlin.

Aceasta a fost o încălcare monstruoasă a eticii nomenclaturiste. În cercul tău n-ai decât să trăncănești cât vrei despre orice, câtă vreme nu se găsește cineva să-ți smulgă limba cu tot cu cap. Dar să nu îndrăznești să scoți gunoiul afară din casă!

Hrușcirov a scos din Kremlin gunoi cu buldozerele, cu basculantele: eu uite-așa consider, dar se găsesc unii, mă-nțelegi, dintre conducători vreau să zic, care cred altceva!

Pe 22 mai 1957, în cuvântul adresat șefilor din agricultură, Hrușcirov a formulat obiectivul principal al agriculturii Uniunii Sovietice: în următorii 2-3 ani să ajungă din urmă și să întrecă America în producția de carne, lapte și unt pe cap de locuitor.

Cuvintele lui Hrușcirov au fost preluate imediat de întreaga propagandă sovietică și repetate de mii de ori în toată lumea. Poporul a reacționat printr-o avalanșă de anecdote și cuplete deocheate.

Este foarte simplu să formulezi un obiectiv: să-i ajungeți din urmă și să-i depășiți. Dar cum? Și Lenin a stabilit această sarcină, încă din septembrie 1917,

încă înainte ca bolșevicii să pună mâna pe putere. După aceea, tot timpul nu am făcut decât să încercăm să ajungem din urmă și să depășim pe cineva.

Hrușciiov i-a stabilit țării sarcina de a ajunge din urmă America până în anul 1960, fără a se sfătui cu nimeni, fără a-și anunța colegii din conducerea de partid și de stat. Aceasta a fost picătura care a umplut paharul. Proiectul de deștelenire eșuat, subminarea autorității Partidului Comunist și a organelor de represiune la Congresul al XX-lea al PCUS, fisurarea socialismului în Ungaria, Polonia, Bulgaria, România și RDG, proiectele nebunești, nefundamentate, de a întrece America, expunerea intrigilor de la Kremlin, pentru a fi comentate și dezbătute de oricine – toate aceste nerozii erau ca niște butoaie de pulbere ce se rostogoleau în aceeași pivniță.

Lipsea doar o mică scânteie pentru ca toată această grămadă de butoaie să explodeze dintr-odată sub scaunul lui Hrușciiov.

Momentul-cheie

Pentru ca nici eu, nici dumneavoastră să nu ne încurcăm în ierarhia comunistă, îmi permit să schițez încă o dată structura puterii din țară în perioada respectivă.

În perioada pe care o analizăm, Uniunea Sovietică era compusă din 15 republici. Cea mai mare dintre acestea, Rusia, era formată din 16 republici autonome, 6 ținuturi și 52 de regiuni. Republicile autonome, ținuturile și regiunile erau împărțite în raioane.

A doua ca mărime era Republica Ucraina, compusă din 26 de regiuni.

Republica Kazahă avea 16.

Republica Uzbekă – 9.

Republica Bieloruscă – 7.

Republica Kîrgîză – 5.

Republica Turkmenă – 4.

Republicile mici – Gruzină, Tadjikă, Azerbaidjană, Lituaniană, Moldovenească, Letonă, Armeană, Estoniană – nu aveau regiuni în structură, erau împărțite direct în raioane.

La toate nivelele, țara era condusă de secretarii de partid.

Raioanele erau conduse de comitetele raionale de partid. Un comitet raional avea câteva birouri care coordonau ideologia, industria, transporturile, agricultura și așa mai departe. În fruntea comitetului raional erau 3-4 secretari.

Fiecare dintre ei răspundea de unul sau mai multe birouri. Prim-secretarul comitetului raional era șef peste toți.

La fel era și la nivel de regiune. Regiunea era condusă de un comitet regional de partid. Acesta era compus din birouri. Un secretar răspundea de unul sau mai multe birouri. Deasupra tuturor era autoritatea prim-secretarului comitetului regional.

În ținuturi erau comitetele de ținut cu secretarii lor.

În republici – comitetele republicane.

Deasupra lor – Comitetul Central. În diferite perioade, Comitetul Central era compus din 6 până la 27 de birouri. În anumite perioade, aceste birouri au fuzionat, apoi s-au scindat, schimbându-și numele. Nu vom acorda atenție numelui, ci esenței.

Birourile principale au fost dintotdeauna următoarele:

- direcția militară (adică Direcția Politică Principală a Armatei Sovietice și a Flotei Maritime Militare);
- biroul de evidență și repartizare a cadrelor, care numea și destitua funcționarii superiori: generalii, amiralii, mareșalii, ambasadorii, miniștrii și adjuncții acestora, secretarii comitetelor raionale, de ținuturi, ai republicilor unionale, rectorii universităților, ierarhii bisericii și așa mai departe;
- secția internațională, care coordona politica externă a statului;
- secția ideologică, în sarcina căreia intra elaborarea liniei partidului, „singura adevărată”;
- biroul de agitație și propagandă (Agitprop);
- alte secții care practic asigurau coordonarea tuturor aspectelor vieții statului.

În birourile CC lucrau sute de funcționari sus-puși, aleși din rândul economiștilor, inginerilor, militarilor, ziariștilor, cekiștilor, diplomaților, adică din rândul persoanelor posesoare ale unor cunoștințe concrete necesare coordonării anumitor sfere de activitate.

Birourile erau conduse de directori. Directorii birourilor aveau puteri colosale. Activitatea lor era coordonată de secretarii CC, fiecare dintre ei având în subordine unul sau mai multe birouri. Deasupra tuturor secretarilor era Secretarul General, care din anul 1953 până în 1966 s-a numit prim-secretar al CC al PCUS. E simplu, nu-i așa?

În afară de acestea, mai existau și titlurile de partid, ceva de genul titlurilor de baron, conte, duce. În total erau cinci. Le enumerăm în ordinea crescătoare a importanței lor în ierarhia puterii:

- membru al Comisiei Centrale de Revizie;
- membru supleant al Comitetului Central;
- membru al Comitetului Central;
- membru supleant al Biroului Politic (Prezidiului) al CC;
- membru al Biroului Politic (Prezidiului) al CC.

Titlurile nu puteau fi moștenite și nici nu erau pe viață. Erau temporare. Ultimele două titluri erau acordate doar celor care aveau calitatea de membru al CC.

Titlurile se acordau în felul următor. Un șef important (de pildă, prim-secretarul unui comitet regional foarte cunoscut și apreciat, un comandant al trupelor unei regiuni militare, un diplomat de rang înalt, un director al unui birou al CC) primea pentru meritele sale titlul de membru al Comisiei Centrale de Revizie – CCR. De exemplu, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al URSS, reprezentant permanent al Uniunii Sovietice în secțiunea europeană a ONU, Zoia Vasilievna Mironova, a primit o dată titlul de membru al CCR. CCR era tribunalul Partidului. Șefii importanți nu puteau fi judecați de un tribunal obișnuit, pentru a nu scoate gunoiul în afara Kremlinului. Dosarele acestora erau judecate în secret în cadrul CCR, fără ca altcineva să fie anunțat.

Următorul rang în ordinea importanței era cel de membru supleant al CC. Dacă un tovarăș se afla în fruntea vreunui comitet de ținut important sau a unui comitet de regiune (de pildă, Kuibîșev) sau la comanda unei regiuni militare (de pildă, a Orientului Îndepărtat), dacă demonstra prin fapte că s-a achitat de sarcinile trasate, atunci i se putea acorda un astfel de titlu. În jargonul de partid se spunea „a fost ales”.

Și mai sus era calitatea de membru al CC. Acest titlu era acordat prim-secretarilor republicilor unionale, ai unor ținuturi și regiuni, anumitor miniștri, celor mai importanți cekiști, celor mai reputeți ideologi și militarilor de rang foarte înalt.

Conform Statutului Partidului, plenara CC era convocată o dată la trei luni, nu mai rar, reunind membrii CC, membrii supleanți ai CC și membrii CCR. Plenara soluționa cele mai importante probleme ale conducerii țării și ale mișcării comuniste mondiale.

În anul 1957, CC al PCUS avea 126 de membri, 117 membri supleanți și 62 de membri ai CCR.

Din rândul membrilor CC al PCUS, plenara alegea Biroul Politic, care în perioada pe care o analizăm se numea Prezidiul CC al PCUS; în anul 1957, acesta era compus din 11 membri și 7 membri supleanți. Biroul Politic (Prezidiul) se întrunea o dată pe săptămână conform unei planificări. În caz de necesitate – în

orice moment.

1* *Polevoi Ustav* – Regulament de Campanie (n.tr.).

2. În timpul lui Hrușciiov a apărut și un al treilea „iepuraș” după care trebuiau să alerge: submarinele atomice, înarmate cu rachete. Problema era că acțiunile submarinelor atomice trebuiau acoperite cu grupări puternice de nave de suprafață, prin urmare, trebuia dezvoltată flota. După Hrușciiov, cursa înarmărilor s-a desfășurat simultan pe trei direcții: rachete cu bazele la sol, bombardiere strategice și submarine atomice cu rachete balistice și cu aripi. Dacă la toate acestea adăugăm campaniile eliberatoare (Ungaria, Cehoslovacia, Afganistan) și revoluția permanentă (Indonezia, Egipt, Siria, Vietnam, Cuba, Algeria, Angola, Chile și altele), rezultatul poate fi prezis cu ușurință: Uniunea Sovietică s-a prăbușit sub greutatea cheltuielilor peste măsură de mari (n.a.).

3. Mai pe larg despre criza din URSS și lupta pentru putere în cadrul conducerii țării în primul deceniu postbelic puteți să citiți în cartea lui V. Suvorov *Protiv vseh* [Numele ei era Tatiana, Polirom, Iași, 2013 – n.tr.] (n.red., în ed. rus.).

4* *Tinerețea* (n.tr.).

5. Direcția Politică a Armatei Roșii, rămânând organul central politico-militar al activității partinice în cadrul forțelor armate ale RSFSR și URSS, și-a schimbat denumirea de mai multe ori. Astfel, în perioada 1946-1950 s-a numit Direcția Politică Principală a Forțelor Armate ale URSS (GPU VS SSSR), iar în perioada 1950-1953 s-a scindat în Direcția Politică Principală a Armatei Sovietice (GPU SA) și Direcția Politică Principală a Flotei Maritime Militare (GPU VMF). Din 1953 până în 1958 s-a numit Direcția Politică Principală a Ministerului Apărării URSS (GPU MO SSSR) (n.red., în ed. rus.).

Capitolul 6

1

18 iunie 1957. Sufrageria Kremlinului, sală specială pentru membrii Biroului Politic. În anul 1952, Biroul Politic și-a schimbat numele, devenind Prezidiul Comitetului Central al PCUS, dar numele sălii a rămas același pentru totdeauna.

Domnea o curățenie orbitoare. Era chiar mai curat decât la ferma de porci din filmul realist al lui Ivan Pîriev despre viața fericită din colhozuri.

Prânzul era pe sfârșite. În sală se aflau 7 din cei 11 membri ai Prezidiului CC al PCUS: tovarășii Bulganin, Voroșilov, Kaganovici, Malenkov, Molotov, Saburov, Pervuhin, precum și 3 din cei 7 membri supleanți ai prezidiului CC al PCUS: tovarășii Brejnev, Șepilov și Furțeva.

A început o discuție. Despre Hrușcirov.

Din una în alta, s-au hotărât: ce s-o mai lungim? Îl chemăm pe Hrușci și-l dăm jos. Suntem toți prezenți? Nu. Dar majoritatea este de față.

Cum să-l chemăm fără să-i dăm de bănuț? Simplu: se apropie ziua plecării la Leningrad a membrilor Prezidiului Comitetului Central. Pe 16 mai 1953, Leningradul a împlinit 250 de ani. Nimeni nu și-a amintit de această aniversare. Când și-au dat seama era prea târziu. De aceea au hotărât să-l sărbătorească peste patru ani, pe 21 iunie 1957.

Ce mare scofală, să aniversezi în mai sau în iunie, în anul care trebuie sau peste patru ani? Demnitarii au decis: nu-i nicio scofală. Trebuiau doar să stabilească cine dintre șefii de la Kremlin va lua cuvântul, cărui auditoriu i se va adresa și despre ce anume va vorbi.

L-au sunat pe Hrușcirov: Nikita Sergheevici, treci pe la noi pentru câteva clipe, trebuie să vedem ce facem cu Leningradul.

În așteptarea lui Hrușcirov, Malenkov a propus: îl dăm jos pe Hrușci și-l punem ministru al Agriculturii. Pe Molotov îl facem conducătorul Partidului Comunist.

Molotov: iar pe Malenkov îl punem în fruntea guvernului.

Tovarășul Kaganovici a propus ca Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin să fie numit președintele KGB, iar Bulganin l-a propus pe tovarășul Kaganovici pentru funcția de secretar al CC cu problemele controlului forțelor armate, industriei militare și politicii externe.

Toți cei prezenți au fost de acord și au trecut în sala de ședințe. Imediat a apărut și Hrușci în cadrul ușii: ce neclarități aveți în legătură cu Leningradul?

Tovarășul Malenkov i-a explicat că, în linii mari, cu Leningradul este totul clar. Nu e clar cu funcția de prim-secretar al CC al PCUS. Această funcție nu este prevăzută de Statutul PCUS, ca de altfel nici funcția de secretar general, care existase până atunci. Din acest motiv, Prezidiul Comitetului Central al PCUS a decis desființarea funcției de prim-secretar al Comitetului Central al PCUS ca neconformă cu Statutul Partidului.

Se repeta un scenariu mai vechi. În anul 1922 a fost înființată funcția de secretar general al Comitetului Central. Această funcție a fost ocupată de Stalin. Însă nu au fost aduse și Statutului modificările corespunzătoare. În octombrie 1952 a fost adoptat un nou Statut al partidului care, la fel ca precedentul, nu conținea nimic referitor la această funcție. Noul Statut fusese adoptat cu scopul de a-l înlătura pe Stalin de la putere: uite, Partidul Comunist a votat noul Statut, în care funcția dumitale, tovarășe Stalin, nu este prevăzută. Așa că zât de-aici!

După moartea lui Stalin a fost înființată funcția de prim-secretar al Comitetului Central, care pe 13 septembrie 1953 a fost ocupată de Hrușciiov. Cu toate acestea, Statutului nu i-au fost aduse nici acum niciun fel de modificări. Adică Hrușciiov ocupa o funcție care nu era prevăzută în Statut. Pe 18 iunie 1957, demnitarii au decis: desființăm funcția și în felul acesta îl înlăturăm pe tovarășul Hrușciiov de la conducerea partidului și a statului.

Hrușciiov a protestat: cine vă credeți? Plenara CC m-a numit prim-secretar și numai plenara mă poate destitui. Convocați plenara, convocați-i pe toți cei 126 de membri ai CC, 117 membri supleanți și pe cei 62 de membri ai CCR, să hotărască ei.

Ceilalți aveau răspunsul pregătit: în funcția de prim-secretar al CC, tovarășe Hrușciiov, te-am numit noi, membrii Prezidiului CC. Iar plenara, toți cei trei sute de demnitari de rang inferior, nu au făcut decât să aprobe docili decizia pe care am luat-o noi. Noi te-am numit, noi te dăm jos.

În acel moment a intrat în sală tovarășul Mikoian. Din cei 9 membri ai Prezidiului CC al PCUS, 7 erau împotriva lui Hrușciiov, 2 erau de partea lui: Hrușciiov însuși și, după o oarecare ezitare, Mikoian.

Membrii supleanți ai Prezidiului CC al PCUS aveau drept de vot consultativ,

dar nu aveau drept de vot deliberativ. Adică: ascultă, își spun părerea, dar nu participă la vot. În momentul respectiv, în sală erau prezenți trei membri supleanți. Părerile lor erau împărțite.

Șepilov era împotriva lui Hrușciov. Brejnev și Furțeva fuseseră promovați de Hrușciov. Dacă Hrușciov era înlăturat, îi aștepta aceeași soartă. E clar că erau de partea lui Hrușciov.

Jukov făcea și el parte din echipa lui Hrușciov, dar lipsea. Jukov era la Solnecinogorsk, unde își desfășura activitatea un grup de generali care elaborau documentele necesare desfășurării unor noi aplicații tactice cu utilizarea armamentului nuclear.

Prezența lui Jukov la ședința Prezidiului CC al PCUS nu era necesară. Jukov era doar membru supleant al Prezidiului CC al PCUS. El avea dreptul să-și spună opinia, dar nu avea drept de vot deliberativ.

2

Între timp Molotov, Malenkov și Kaganovici, ridicând tonul, îi adresau lui Hrușciov cele mai vulgare injurii, îi aminteau toate prostiile pe care le-a făcut în ultimii patru ani.

Aceasta a fost o greșeală de neiertat.

Tovarășul Șepilov, membru supleant al Prezidiului, care nu avea drept de vot deliberativ, urla cât îl ținea gura: da' votați odată, votați, mama voastră!

Ar fi trebuit să voteze fără întârziere, să adopte decizia privind destituirea lui Hrușciov, să înceteze discuțiile și să treacă la acțiuni hotărâte.

Prima: să-l încuie pe Hrușciov într-o încăpere fără telefoane. Măcar pentru o zi.

A doua: Mikoian, Brejnev și Furțeva, care-l susțineau pe Hrușciov – același tratament.

A treia: să-l cheme la Kremlin, sub orice pretext, pe președintele KGB, generalul de armată Serov, și să-l pună și pe el sub lacăt. Fie și numai pentru câteva ore. Noul șef al KGB, Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin, să schimbe imediat paza la Kremlin, în clădirile CC de pe Staraia Ploșciad, la centrele guvernamentale de transmisiuni, să asigure comunicarea între oamenii săi, să deconecteze canalele de legătură guvernamentală cu toate instituțiile în care Hrușciov și-a amplasat protejații.

După aceea, oamenii lui Hrușciov să fie convocați la o ședință la Kremlin.

Tema ședinței nu are nicio importanță, important este să dureze câteva ore sau până noaptea târziu sau, și mai bine, până la cântatul cocoșilor. În acest timp, oamenii proprii să fie anunțați de numirea în noile posturi din ministere și să li se ceară să preia imediat activitatea.

Cel mai important lucru: noul secretar al CC cu probleme de apărare și politică externă, tovarășul Kaganovici, trebuia să alerge ca vântul și ca gândul la Ministerul Apărării, să schimbe paza și să dea ordin ca Jukov, a cărui poziție în chestiunea de față era incertă, să nu fie primit în minister.

Abia după aceea putea fi convocată plenara Comitetului Central și făcut anunțul că tovarășul Hrușciiov nu s-a achitat de sarcinile pe care le presupune funcția de prim-secretar, că această funcție nu este prevăzută în Statutul PCUS, că ea a fost desființată printr-o hotărâre a Prezidiului CC, că tovarășul Hrușciiov este transferat pe o funcție de mai mică răspundere, cea de ministru al Agriculturii.

Cine ar fi avut ceva de obiectat?

Acolo, la plenară, ar fi trebuit să i se spună lui Hrușciiov tot ceea ce s-a acumulat împotriva lui.

Însă Molotov, Malenkov și Kaganovici s-au lăsat duși de val. Ei l-au destituit pe Hrușciiov și s-au apucat să-i amintească eșecurile, negliobiile și greșelile. Vorosilov, Bulganin, Pervuhin și Saburov nu se lăsau mai prejos. Nikita apucase să facă destule nerozii, aveau de ce să-și bată joc.

Hrușciiov îi contrazicea fără vlagă.

Profitând de o pauză, Furțeva Ekaterina Alekseevna, membru supleant al Prezidiului CC, secretar al CC al PCUS, s-a strecurat afară din sală, s-a furișat ca un șoricel în cabinetul său și a format numărul anticamerei lui Jukov de la Ministerul Apărării: unde este?

A primit răspunsul: la Solnecinogorsk.

Făcând uz de autoritatea Comitetului Central, Furțeva a cerut să i se dea neîntârziat legătura.

I-au dat legătura.

Iar ea a strigat în receptor: Jora, l-au dat jos pe Nikitka! Ajutor!

— Dumneata, tovarășe Hrușciiov, ai fost în Finlanda, și acolo, împreună cu președintele finlandez, ați fost la saună și ați stat în pielea goală! Unde s-a mai

pomenit ca un șef de stat să-și reprezinte țara în curul gol!?

— Iar dumneata, tovarășe Molotov, ai băut șampanie cu Ribbentrop și i-ai strâns mânuța lui Hitler. Mai bine să stai în curul gol cu prietenii decât să-l pupi în cur pe Hitler!

Schimbul de replici a continuat pe același ton. Nu mai povestesc mai departe, pentru că demnitarii utilizau, în cea mai mare parte, un lexic în afara normativelor.

4

Jukov a acționat așa cum ar fi trebuit să acționeze membrii Prezidiului CC, hotărâți să-l demită pe Hrușciiov.

Primul lucru pe care l-a făcut a fost să-l sune pe președintele KGB, Serov: Vania, dacă te cheamă la Kremlin, nu te duce! Închide-te în casă! Nu lăsa pe nimeni să intre! Nu le permite să schimbe paza la Kremlin! Ține strâns centrele de comunicații guvernamentale! Taie telefoanele tuturor celor care, după informațiile pe care le ai, îi susțin pe Molotov, Malenkov și Kaganovici!

Al doilea apelat a fost mareșalul Konev: Vania, ia lista membrilor CC, sună-i pe toți, cheamă-i la Moscova! Ordonă în numele meu comandanților regiunilor militare și flotelor să pună la dispoziția membrilor CC avioanele cele mai rapide. Avioanele să aterizeze pe Aerodromul Central!

Al treilea pe care l-a sunat a fost șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko: Serioj, dă fuga la Aerodromul Central! Vor sosi membrii Comitetului Central, pune-i la curent cu ce se întâmplă!

Cât timp Jukov i-a sunat pe cei trei camarazi ai săi, generalul-locotenent Kitaev, general cu misiuni de importanță deosebită al ministrului Apărării URSS, a luat legătura cu comandantul trupelor Regiunii Militare Moscova, Mareșalul Uniunii Sovietice Moskalenko, și i-a transmis ordinele ministrului Apărării.

Primul: să dea alarma de luptă (fără a scoate trupele din orășelele militare) Diviziei 2 Infanterie Motorizată Tamanskaia de Gardă, distinsă cu ordinele Suvorov și Kutuzov.

Al doilea: să fie alertați toți mareșalii, generalii și amiralii care se află în Moscova sau în zona Moscovei, să fie înarmați, convocați la Ministerul Apărării, să fie gata pentru a executa imediat ordinele ministrului Apărării URSS.

Al treilea: să dea alarma de luptă studenților academiilor militare, care vor fi

înarmați și puși santinele la Aerodromul Central din Moscova, la Hotelul „Moskva”, unde vor fi cazați membrii CC și membrii supleanți ai CC. Va fi blocată toată circulația din piețele și străzile care duc la Kremlin, amplasându-se patrule de ofițeri înarmați.

Al patrulea: va fi blocată toată circulația, de la Solnecinogorsk, până la Poarta Borovițki a Kremlinului.

5

Jukov și Kitaev au parcurs drumul de la Solnecinogorsk la Kremlin cu viteza unui meteorit.

Membrii supleanți ai Prezidiului Comitetului Central nu au drept de vot deliberativ în ședințele Prezidiului CC. Însă unul dintre membrii supleanți, pe nume Jukov, dând buzna în sala de ședințe, a avut totuși un cuvânt de spus, chiar dacă neoficial.

Glasul lui Jukov era mai puternic decât glasul tuturor celorlalți membri ai Prezidiului la un loc. Jukov era Mareșal al Uniunii Sovietice, ministrul Apărării URSS. Armata Sovietică era în mâinile sale.

Jukov a năvălit în sală și a anunțat: voi, tovarăși dragi, ați decis să-l înlăturați de la putere pe Hrușciov Nikita Sergheevici, dar Armata Sovietică nu susține decizia voastră. Dacă va trebui să aduc aici 200 de tancuri pentru soluționarea problemei, am s-o fac și pe asta.

Jukov a mai adăugat că tancurile execută numai ordinele sale, ale nimănui altcuiva.

Afirmația lui Jukov nu a fost înțeleasă, nu a fost analizată nici după o jumătate de secol.

De fapt, această afirmație nu a fost altceva decât *proclamarea dictaturii militare în Uniunea Sovietică*.

Sensul afirmației lui Jukov era următorul: voi, băieți, țineți aici ședințe, faceți pe conducătorii, vă credeți puterea supremă. Dar uite că Armata nu vă dă ascultare! Armata ascultă de mine! Problema viitorului conducător al țării nu se hotărăște la Kremlin, ci la Ministerul Apărării. Și nu voi o hotărâți, dragi tovarăși, ci numai eu.

6

Să analizăm situația. Să spunem lucrurilor pe nume. Chinezii știau încă din Antichitate că a numi corect înseamnă a înțelege corect.

Deci cum putem numi ceea ce s-a petrecut în zilele acelea în capitala Măreței noastre Patrii?

Corect: lovitură de stat militară.

Să ne înțelegem: nu au fost tancuri pe străzi, nu s-au tras focuri de armă, nu a fost vărsare de sânge. Însă toți cei prezenți în sală au înțeles: împotrivirea este inutilă. Dacă va fi nevoie, vor fi și tancuri, și focuri de armă, și vărsare de sânge.

Vă propun să transferăm imaginar situația în oricare altă țară: s-au întrunit oamenii politici importanți, magnații industriali și din domeniul finanțelor pentru a soluționa problema funcției supreme în stat. Brusc, li se adresează un mare șef militar: cine vă credeți? Asta nu e treaba voastră. Problema funcției supreme o soluționează armata, adică eu, cel mai mare comandant al ei.

Pe 18 iunie 1957, conjunctura la Kremlin era următoarea: fie puterea supremă de la Kremlin controlează armata, fie armata controlează puterea supremă. Alte variante nu puteau exista.

Jukov i-a anunțat deschis și cu impertinență pe liderii de la Kremlin că în țara numită Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste intră în vigoare varianta a doua. Prima se anulează. Chiar acum. Prin voința tovarășului Jukov Gheorghi Konstantinovici, cel respectat de toată lumea.

7

Pe 18 iunie 1957, ședința Prezidiului Comitetului Central s-a încheiat destul de devreme, la ora 8 seara. Hrușciiov trebuia să tragă de timp. Trebuia să câștige măcar o noapte. Katia Furțeva a propus amânarea ședinței pentru a doua zi. Demnitarii urlau unii la alții încă de pe la prânz. Consumul de energie nervoasă epuizează mult mai repede decât consumul de energie fizică. Toți erau obosiți, sleiți de puteri. De aceea au fost de acord.

Aceasta a fost încă o greșeală de neiertat a lui Molotov, Malenkov și Kaganovici. Trebuiau să supună chestiunea la vot și să-l destituie pe Hrușciiov. Șepilov insista neobosit asupra acestui aspect: votați odată!

Nu l-au ascultat. S-au risipit care încotro.

Hrușciov s-a repezit imediat în Staraia Ploșciad, în clădirea cenușie a Comitetului Central al PCUS, făcându-le cu ochiul camarazilor: ne întâlnim la mine.

În cabinetul lui Hrușciov erau cinci persoane: Nikita însuși, Brejnev, Mikoian, Jukov, Furțeva.

Jukov a raportat: eu am totul pregătit! Îi arestez pe toți! (*Krasnaia Zvezda*, 26 octombrie 2002).

Mikoian a fost de acord, dar a adăugat că la această măsură trebuiau să recurgă numai în caz de forță majoră. Există posibilitatea de a rezolva totul în mod decent. Trebuie dezbinată conspirația. Trebuie să-i convingem și să-i atragem de partea noastră pe cei care ezită. Pe cei mai înverșunați adversari îi vom declara instigatori și-i vom lovi fără cruțare. Ceilalți vor fi considerați rătăciți și înșelați. Nu vor fi puși la colț, li se va da posibilitatea să se retragă. În plus, toți cei care s-au răsculat împotriva lui Hrușciov vor fi puși sub observație și control personal.

L-au sunat apoi pe șeful KGB, generalul de armată Serov. Acesta a raportat că totul este sub control, că telefoanele tuturor răzvrătiților sunt ascultate. Însă tovarășii aflați sub supraveghere nu au obiceiul de a trâncăni la telefon. Ei se întâlnesc la vila lui Molotov. Pe aleile parcului.

În momentul acela, de geamurile cabinetului lui Hrușciov s-au lovit primele picături mari de ploaie. Și s-a dezlănțuit furtuna, transformată apoi într-o ploaie torențială care a durat toată noaptea.

Momentul-cheie

Membrul supleant al Prezidiului CC al PCUS Jukov a răsturnat majoritatea conducerii politice a țării cu amenințarea utilizării forței militare. Exact la fel a izgonit și Bonaparte puterea care nu era pe placul său, cu paturile puștilor gărzilor sale sau doar cu amenințarea de a-i chema în sala de ședințe pentru soluționarea problemei.

În orice țară, în afară de a noastră, acțiunile lui Jukov ar fi fost calificate drept lovitură de stat militară. Și nu-i așa? Pretendentul la conducere a izgonit de pe culmile puterii majoritatea demnitarilor. Cum altfel pot fi numite aceste acțiuni?

La noi însă nu se cheamă lovitură de stat. Ai noștri au găsit un termen inteligent. Se pare că împotriva lui Hrușciov nu s-a răsculat majoritatea

conducerii țării, ci numai „majoritatea aritmetică”. De aceea nici Jukov nu a răsturnat majoritatea conducerii, ci doar majoritatea sa aritmetică.

De atunci expresia aceasta a făcut înconjurul lumii. Iar tovarășii savanți publică în revistele științifice articole în apărarea lui Jukov. Articole în care apare ici și colo această expresie bizară. De exemplu: Naumov V. P., „«Dosarul» mareșalului G.K. Jukov”, *Istoria nouă și foarte nouă*¹, nr. 6, Moscova, Nauka, 2000, p. 79.

Să-i punem în încurcătură pe acești serioși istorici cu întrebarea: tovarășii oameni de știință, cum adică, în afară de majoritatea aritmetică, mai există și altfel de majoritate? Geometrică? Sau poate trigonometrică?

Personajul principal

Furțeva Ekaterina Alekseevna. Sau Ekaterina a treia. Sau (în popor) Katiușa nesătula.

S-a născut pe 7 decembrie 1910. Origine proletară. La fel ca multe alte milioane din țara noastră în acea perioadă, și-a început activitatea în câmpul muncii din fragedă tinerețe, ca muncitoare într-o fabrică. La 14 ani a intrat în komsomol^{2*}.

În anul 1930 a activat în komsomol. În același an se înscrie în Partidul Comunist. A absolvit institutul. Este inginer-chimist. În timpul facultății a fost secretar de partid pe institut. După facultate devine activist de partid.

În anul 1942 este numită (în cercurile de partid se obișnuia să se spună politicos „a fost aleasă”) al doilea secretar, apoi prim-secretar al comitetului de partid al unuia dintre cele mai prestigioase raioane ale Moscovei, raionul Frunze. În același an l-a cunoscut pe Hrușcirov și a rămas pentru totdeauna în echipa acestuia, deși în anul 1942 Hrușcirov nu era stăpânul Moscovei.

În anul 1950, Furțeva este al doilea secretar al comitetului orășenesc de partid Moscova. În octombrie 1952, la Congresul al XIX-lea antistalinist, a intrat în componența Comitetului Central al PCUS. Din 26 martie 1954 este prim-secretar al comitetului orășenesc Moscova al PCUS. La congresul următor, antistalinist pe față, Congresul al XX-lea al PCUS, este membru supleant al Prezidiului și secretar al CC al PCUS.

Încă din timpul războiului l-a cunoscut pe Nikolai Firiubin, care ocupa de asemenea funcția de secretar al comitetului orășenesc de partid Moscova. În

anul 1953, Nikolai Pavlovici Firiubin a obținut numirea într-un post diplomatic. Între 1954 și 1955, Firiubin a fost ambasador extraordinar și plenipotențiar al URSS în Cehoslovacia, iar din 1955 – ambasador extraordinar și plenipotențiar al URSS în Iugoslavia.

Firiubin și Furțeva s-au căsătorit în anul 1956. Ambii erau la cea de-a doua căsătorie.

1. Revistă științifică rusească, înființată de Academia Rusă de Științe și de Institutul de Istorie Universală al ARȘ (n.red., ed. rus.).

2* *Komunisticeski Soiuz Molodioji* – Uniunea Tineretului Comunist (n.tr.).

Capitolul 7

1

Pe 19 iunie 1957, Prezidiul Comitetului Central era în ședință cu efectivul complet. Membrii Prezidiului, tovarășii Kiricenکو și Suslov, care au lipsit în prima zi a ședinței, și-au dat seama către cine înclină balanța puterii și, fără nicio ezitare, au trecut de partea lui Hrușciov. La fel au procedat și toți membrii supleanți ai Prezidiului CC al PCUS care au lipsit în prima zi: Kozlov, Muhitdinov, Șvernik.

În timp ce Prezidiul Comitetului Central, trecând la țipete și urlete, decidea dacă să rămână sau nu Hrușciov la conducerea Uniunii Sovietice, la Moscova se aduna de urgență întregul efectiv al Comitetului Central.

Unii membri ai CC locuiau și lucrau în Moscova sau în apropiere. Locul lor de întâlnire era Kremlinul. Aici i-a întâmpinat și le-a făcut „urările cuvenite” secretarul CC al PCUS, generalul-locotenent Brejnev Leonid Ilici. Tovarășul Brejnev i-a informat pe membrii CC că un grup de fracționiști s-a ridicat împotriva dragului nostru Nikita Sergheevici. La vârf s-a produs o ruptură. Totul va depinde, dragi tovarășii, de decizia voastră. Decideți fiecare după cum vă dictează conștiința de comunist. Însă tovarășul Jukov m-a rugat să vă transmit că Armata Sovietică este de partea tovarășului Hrușciov și că nu va tolera și nu va accepta alte decizii. Apropos, și președintele KGB, tovarășul Serov, m-a rugat să vă transmit același lucru.

Membrii și membrii supleanți ai CC care locuiau și își desfășurau activitatea departe de Moscova au fost urgent aduși cu avioane militare care au aterizat pe Aerodromul Central al capitalei, pe Hodînka. Cei care nu locuiau prea departe au călătorit foarte confortabil cu avioanele personale ale comandanților trupelor regiunilor militare și flotelor. În perioada respectivă acestea erau avioane de pasageri Il-14 în variantă guvernamentală. Cei care administrau provincii îndepărtate au zburat cu bombardiere cu reacție Il-28, lipsite de

confort.

Pe Hodînka au fost întâmpinați de șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko. Acesta i-a explicat personal situația fiecăruia în parte: să votați așa cum vă dictează conștiința de comunist. Însă tovarășul Jukov m-a rugat să vă transmit... De pe Aerodromul Central, demnitarii au fost conduși la Kremlin, unde i-a întâmpinat tovarășul Brejnev, care le-a mai amintit o dată: votați cum vă dictează conștiința de comunist!

Membrii și membrii supleanți ai CC au înțeles corect aluziile șefului GRU, generalul-colonel Ștemenko, repetate o dată în plus, pentru mai multă claritate, de către generalul-locotenent Brejnev. Însă pentru ei era totul limpede și fără aceste aluzii. Dacă un membru al CC din îndepărtatul Vladivostok sau din Habarovsk este trezit în miez de noapte, apoi, fără explicații și fără întrebări, este condus pe aerodromul militar, împachetat în blănuri, dacă i se agață sub fund o parașută, după care este instalat în cabina trăgătorului din spatele bombardierului Il-28 (pentru că alte locuri pentru pasageri nu există în bombardier) înseamnă că această călătorie nu contravine intereselor forțelor armate.

Il-28 este un bombardier de front, adică nu este strategic. Distanța pe care o poate parcurge într-o direcție este ceva mai mare de două mii de kilometri. De aceea, membrii și membrii supleanți ai CC grăbiți să ajungă la Moscova erau predați și preluați pe aerodromurile militare ca ștafetele. Au aterizat pe un aerodrom, iar acolo îi așteaptă deja un alt bombardier, cu echipaj odihnit. Până la Moscova au de făcut două-trei sau chiar patru transbordări. Se vede treaba că vreun șef dintre cei mari a urlat la comandanții de aviație, i-a amenințat cu pedepse aspre în caz că va fi sabotat transportul acestor persoane importante la Moscova. De aceea totul funcționa cu precizia ceasului „Pavel Bure” de la mâna ministrului Apărării.

Dar pe cine susținea glorioasa noastră Armată Sovietică (adică tovarășul Jukov)? Corect: tovarășul Jukov îl susținea pe tovarășul Hrușcirov. Până și garda membrilor CC era din rândurile armatei. Vremurile erau tulburi, iar viața fiecărui membru CC era prețioasă. Doar era vorba de slujitorii poporului! Cine știe ce se putea întâmpla! De aceea trebuiau protejați. De aceea trebuia să aibă fiecare gardă personală!

Însă garda provenită din rândul forțelor armate putea în orice moment să se transforme în escortă. Nimănui nu trebuia să i se explice acest lucru. Și-au dat seama și singuri. De aceea, membrii și membrii supleanți ai Comitetului Central au ascultat cu atenție sporită instrucțiunile șefului GRU, generalul-colonel Ștemenko, și ale secretarului CC, generalul-locotenent Brejnev, au luat act de

toate informațiile cu multă înțelegere și chiar cu recunoștință: vă mulțumim, dragii noștri, că ne-ați pus la curent.

2

Ședința Prezidiului CC al PCUS a continuat și pe 19, și pe 20, și pe 21 iunie. Cei 11 membri și 7 membri supleanți ai Prezidiului CC urlau unii la alții, se acuzau și se demascau. Fiecare adunase pentru fiecare câte un vagon pe patru osii plin plus câte o căruță cu materiale compromițătoare. Și demnitarii loveau unii în ceilalți cu disperare prin intermediul acelor năucitoare dezvăluiri.

Între timp, pe coridoare se îmbulzeau două sute de demnitari de rang ceva mai mic, sosiți din toate colțurile întinsei noastre patrii. Aceștia erau membrii Comitetului Central, membrii supleanți ai CC, membrii Comisiei Centrale de Revizie. Aduși pe calea adevărului cu ajutorul instructajului simplu și ușor de priceput al generalilor Ștemenko și Brejnev, ei cereau să li se permită să asiste la ședința Prezidiului Comitetului Central.

Molotov, Malenkov, Kaganovici și adeptul lor, Șepilov, nu înțelegeau. Cum vine asta? În sală se desfășoară ședința liderilor de la centru, iar niște activiști oarecare, de rang mai mic, pretind ceva! În timpul tovarășului Stalin, nimeni nu a comis o asemenea impertinență!

Membrii CC, al căror număr creștea continuu pe coridoarele puterii, și-au ales o delegație. Din ea făceau parte comandantul-șef al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia, prim-loctiitorul ministrului Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Konev, prim-loctiitorul ministrului Afacerilor Externe, Patolicev, prim-secretarul comitetului PCUS Moscova, Kapitonov. Delegația a cerut ca demnitarii să înceteze discuțiile în contradictoriu și să supună divergențele de opinii judecății Comitetului Central.

Un taler al balanței se înclină încet, dar sigur în direcția lui Hrușciov. Primul din tabăra adversă care a trecut de partea lui a fost Mareșalul Uniunii Sovietice Vorosilov, urmat de Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin. După aceștia – tovarășii Pervuhin și Saburov. În felul acesta, Hrușciov a obținut majoritatea în Prezidiul CC; acest lucru i-a permis să redacteze următorul document:

Nr. P99/25 21 iunie 1957

Strict secret.

Membrilor CC al PCUS, membrilor supleanți ai CC al PCUS, membrilor Comisiei Centrale de

Revizie.

Convocați plenara CC al PCUS pe 22 iunie a.c. la ora 2 după-amiază, pentru o problemă internă de partid.

Secretarul CC¹.

(*Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenograma plenarei din iunie a CC al PCUS și alte documente*, p. 23)¹

3

Plenara CC a durat de pe 22 iunie 1957 până pe 29 iunie inclusiv. A degenerat într-o acțiune de pedepsire a tuturor celor care au îndrăznit să se ridice împotriva lui Hrușciov. A fost cea mai lungă plenară din întreaga istorie a Comitetului Central al Partidului Comunist.

Lui Molotov, Malenkov, Kaganovici și adeptului lor, Șepilov, le-a fost pusă eticheta de grup antipartinic.

Tonul l-a dat Jukov. El a fost primul care a vorbit și a ținut o amplă cuvântare. Laitmotivul acesteia era următorul:

La Congresul al XX-lea al partidului, după cum se știe, având sarcină de la Prezidiul CC, tovarășul Hrușciov a raportat despre masivele represiuni și împușcări ilegale, consecință a abuzului de putere al lui Stalin. Însă atunci, tovarăși, din motive pe care le cunoașteți, nu au fost nominalizați Malenkov, Kaganovici, Molotov ca principali vinovați pentru arestările și împușcările cadrelor de partid și sovietice (*Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenograma plenarei din iunie a CC al PCUS și alte documente*, Moscova, Fondul Internațional „Democrația”, 1998, p. 37).

Stenograma plenarei CC al PCUS, care și-a deschis lucrările pe 22 iunie 1957, a fost publicată. Sunt 843 de pagini de text tipărit cu caractere mărunte. Dacă citim cuvântarea tovarășului Jukov, care a dat tonul, apoi majoritatea intervențiilor celorlalți tovarăși, ne va scăpa un fluierat de uimire.

La prima vedere, totul pare a fi corect: Jukov a vorbit primul, a înfierat și a condamnat gruparea antipartinică. Timp de o săptămână încheiată, toți ceilalți participanți au făcut același lucru: au înfierat și au condamnat gruparea antipartinică.

Aceasta este asemănarea.

Iată și deosebirea: în acuzațiile sale, Jukov s-a sprijinit pe faptul că Molotov, Malenkov și Kaganovici sunt niște călăi sângeroși. Toți ceilalți participanți la plenară i-au acuzat pe Molotov, Malenkov, Kaganovici și pe Șepilov, adeptul

acestora, folosind cele mai josnice cuvinte, le-au amintit mulțimea de greșeli și gafe comise; totuși, în legătură cu împușcările masive au manifestat o inexplicabilă, la prima vedere, reținere și toleranță.

De ce?

Pentru că tovarășul Stalin era cum vreți, numai prost nu. Stalin nu a comis teroarea de unul singur. El a implicat, printr-o sângeroasă răspundere colectivă, întregul Partid Comunist. În toate raioanele, regiunile, ținuturile și republicile au fost create așa-numitele „troici”. O „troică” era compusă din secretarul de partid al raionului, regiunii, ținutului sau republicii, șeful secției sau direcției locale NKVD și un procuror. „Troicile” primeau un tabel: atâția dușmani urmează să fie împușcați, atâția urmează să fie aruncați în închisori și lagăre.

„Troicile” emiteau decizii de împușcare sau de internare în lagăre pentru termenul maxim, fără a chema la interogatoriu, fără a pătrunde în esența cazurilor. Numai pe baza listei. Secretarilor de partid le plăcea grozav acest stil de viață și toți, care mai de care, îl rugau pe tovarășul Stalin să le mărească normele. Tovarășul Stalin nu se zgârcea deloc, aproba toate cererile.

Și iată că în iunie 1957, 250 dintre acești secretari s-au adunat în aceeași sală, la ședința plenarei CC al partidului. Cu mulți ani în urmă, aceștia erau niște secretărași mărunți de raion și de regiune. Acum ocupă funcții de conducere. S-au ridicat pentru că s-au achitat exemplar de sarcinile trasate de tovarășul Stalin. Toți au fost crescuți și formați de tovarășul Stalin. Toți au primit indicațiile de la Secretarul General al Comitetului Central, iar cu timpul au devenit ei înșiși membri ai Comitetului Central.

În sala de ședințe nu se aflau pur și simplu cei mai zeloși executanți ai ordinelor lui Stalin, ci și cei mai șmecheri. Cei care erau mai naivi au nimerit de mult sub coasa proletară. Însă aceștia au supraviețuit. Și nu prea aveau chef să-și acuze confrății – pe tovarășii Molotov, Malenkov și Kaganovici – de exces de zel în îndeplinirea indicațiilor Comitetului Central.

4

În anul 1937, pe locul doi în privința setei de sânge dintre toți conducătorii regiunilor era un fost cioban și fochist cu studii constând din două clase primare, membru supleant al Biroului Politic, stăpânul Siberiei, tovarășul Eiche Robert Indrikovici. Acesta a dat dovadă de un entuziasm incredibil în chestiunea lichidării dușmanilor. El solicita continuu și insistent ca Stalin să

mărească limitele împușcărilor. Și totuși nu era niciodată mulțumit. Cu lacrimi în ochi cerea suplimentarea normelor.

Robert Indrikovici nu avea prea multă minte, de aceea a nimerit și el, destul de curând, sub tramvaiul istoriei. Pe 29 aprilie 1938 a fost arestat, timp de aproape doi ani a fost anchetat și torturat, pe 2 februarie 1940 a fost condamnat la pedeapsa capitală și în aceeași zi a primit binemeritul glonț în ceafă, câștigat prin ani mulți de muncă cinstită.

În februarie 1956, la Congresul al XX-lea al PCUS, tovarășul Hrușcirov l-a numit pe Robert Indrikovici leninist credincios și victimă nevinovată a despotismului stalinist sângeros.

În privința setei de sânge, Nikita însuși îl întrecea pe Robert Indrikovici. Dintre toți conducătorii regiunilor, el a fost numărul unu în îndeplinirea planurilor de stârpire a dușmanilor. Numai că el a fost șmecher.

5

În februarie 1956, la Congresul al XX-lea al PCUS, Hrușcirov l-a învinuit pe Stalin pentru represiunile masive. Mișcarea a fost riscantă și, după cum a demonstrat istoria ulterioară, sinucigașă pentru întregul sistem socialist.

Logica lui Hrușcirov a fost următoarea: Stalin este un criminal, în timp ce noi, toți ceilalți, suntem curați-curăței, leniniști credincioși, noi n-am știut absolut nimic!

În iunie 1957, Hrușcirov i-a învinuit pe Molotov, Malenkov și Kaganovici de multe păcate, dar despre împușcărilor masive nu a suflat niciun cuvânt, întrucât el însuși avea pufușor pe botișor. În schimb, Jukov le-a amintit că nu numai Stalin a fost vinovat pentru teroare, ci și Molotov, Malenkov și Kaganovici.

O idee mai proastă nu i-ar fi putut trece nimănui prin minte. Fiecare activist de partid putea să-și pună întrebarea: oare mâine ce prostii o să-i mai vină în cap lui Jukov? Puterea militară reală era în mâinile sale. Azi, Jukov și-a amintit că Molotov, Malenkov și Kaganovici sunt vinovați pentru represiunile masive. Pe cine va nominaliza mâine?

Pentru că toți cei prezenți la plenara CC din iunie 1957 erau protejații lui Stalin, pe fiecare dintre ei l-a ales personal tovarășul Stalin. Toți s-au remarcat prin merite în fața lui Stalin. Toți erau mânjiți cu sânge.

Cu trăncăneala lui, Jukov i-a transformat într-o clipă pe TOȚI membrii Comitetului Central și pe TOȚI membrii supleanți în dușmanii săi personali.

Fiecare tremura pentru propria soartă: ce mă fac dacă-și amintește și de mine?

Din cuvântarea lui Jukov, Hrușcirov putea trage o concluzie simplă și logică: cu un an în urmă, el nu i-a numit criminali pe protejații lui Stalin Molotov, Kaganovici și Malenkov, însă acum Jukov le-a amintit toate crimele. Astăzi Jukov nu-l acuză pe Hrușcirov, deși Hrușcirov a fost și el un camarad apropiat al lui Stalin, ca și ceilalți trei. Ce se va întâmpla dacă mâine Jukov își schimbă părerea?

Între timp, Jukov nu se potolea:

Tovarășul Hrușcirov, ca fiecare dintre noi, are lipsuri și unele greșeli în muncă, despre care Hrușcirov, cu toată sinceritatea și franchețea care-l caracterizează, a vorbit în Prezidiu. Dar, tovarăși, greșelile lui Hrușcirov, așa spune eu, nu ne-au dat niciun motiv să-l învinuim nici măcar de cea mai mică abatere de la linia partidului.

Pe Jukov l-a dus mintea să-i dea una cu copita până și lui Hrușcirov, singurul său aliat în lupta pentru putere. Reieșea că toți erau în rahat și numai Gheorghii Konstantinovici era înveșmântat în alb imaculat. Toți erau mânjiți, începând cu Hrușcirov, dar curățelul de Jukov îi ierta mărinimos deocamdată.

6

Dintr-o ceartă isterică de familie, dezbaterile se transformau treptat într-un adevărat interogatoriu al prizonierilor, coerent și serios.

Jukov: Haideți să vorbim despre răspunderea pentru crime, pentru împușcări. Este chestiunea cea mai importantă.

Kaganovici: Dacă membrii Prezidiului sunt de acord să amânăm celelalte probleme.

Jukov: Spune, de ce i-ai trimis pe lumea cealaltă pe cei 300 de muncitori feroviari?

Kaganovici: Problema pusă în discuție este o problemă politică.

Jukov: Și penală.

Kaganovici: Ea trebuie privită nu din perspectiva anului 1957, ci din perspectiva anilor 1937-1938.

Jukov: Frate, spune drept: ai împușcat membri ai CC. De ce, erau dușmanii noștri?

Kaganovici: Eu port o răspundere politică.

Jukov: Și penală.

Kaganovici (adresându-i-se lui Hrușcirov): Dar dumneavoastră nu ați semnat documente pentru împușcările din Ucraina?

Jukov: 300 de oameni, muncitori feroviari.

(*Ibidem*, p. 67)

Jukov bătea șaua să priceapă toți cei prezenți că Kaganovici, care a semnat listele pentru împușcarea celor 300 de muncitori feroviari, trebuie tras la răspundere penală. Pentru ca în locul sângheroșilor călăi Molotov, Malenkov și Kaganovici să troneze pe culmile puterii Hrușcirov cel bun și drept. Printre altele, „Nikita Hrușcirov, luptătorul împotriva cultului personalității lui Stalin, care în timpul acestuia s-a aflat în fruntea organizației regionale și orășenești Moscova a PCU(b), a fost unul dintre primii secretari regionali de partid care s-au adresat Biroului Politic cu cererea de aprobare a arestărilor masive și a împușcărilor care le succedau sau strămutarea «elementelor antisovietice» la decizia «troicilor». În listele din iulie 1937 ale lui Hrușcirov figurau peste 41.000 de persoane” (*Krasnaia Zvezda*, 17 mai 2003).

După preluarea funcției de prim-secretar al CC al PCUS, vicleanul Hrușcirov a avut grijă, încă din septembrie 1953, să șteargă temeinic orice urmă a activității sale clocotitoare din perioada în care a fost discipolul credincios și camaradul lui Stalin. Totuși, și după curățarea arhivelor mai reușești să descoperi câte ceva. Astăzi se știe în mod cert că numai în regiunea Moscovei, numai în iunie 1937, numărul victimelor lui Hrușcirov depășea 39.000². Iar Nikita nu a fost doar un subordonat constrâns să execute ordinul, ci un inițiator entuziast al epurărilor. Jukov nu și-a amintit acest amănunt.

7

Jukov a luat parte la complotul împotriva lui Stalin, altfel nu ar fi fost rechemat la Moscova din exilul său în Ural cu două săptămâni înainte de moartea lui Stalin și nu ar fi fost numit adjunct al ministrului Apărării.

Jukov a luat parte la complotul împotriva lui Beria, pe care l-a arestat personal.

În iunie 1957, Jukov s-a aflat în fruntea complotului împotriva conducerii colective a țării și a Partidului Comunist, împotriva majorității Prezidiului CC al PCUS.

Apărătorii lui Jukov demonstrează că împotriva lui Hrușcirov el nu a plănuit nimic și nici nu putea plănui.

Nu-i contrazicem. Îi credem.

Dar în acest caz, Jukov este un ticălos. Jukov l-a acuzat pe Kaganovici de

faptul că a semnat listele pentru împușcarea a 300 de muncitori feroviari, dar îi lua apărarea lui Hrușcirov, care a semnat liste pentru împușcarea și încarcerarea fără proces a zeci de mii de oameni.

Momentul-cheie

În discursul său, care a stabilit tonul întregii plenare a Comitetului Central, Jukov a afirmat:

Trebuie să spun că vinovați sunt și alți tovarăși foști membri ai Biroului Politic. Presupun, tovarăși, că știți despre cine este vorba, dar mai știți că acești tovarăși, prin munca lor cinstită, prin sinceritatea lor, au meritat încrederea Comitetului Central al partidului, și sunt convins că și de acum înainte, datorită sincerității mărturisirilor lor, îi vom considera conducători (*Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenograma plenarei din iunie a CC al PCUS și alte documente*, p. 41).

Plenara a reacționat prin aplauze furtunoase. Jukov a propus ca acești „alți tovarăși” nenominalizați să-și facă autocritica.

Aici, în cadrul plenarei, fără a omite nimic, ei trebuie să spună totul, apoi vom vedea ce vom face cu ei.

La vremea respectivă exact în felul acesta și-a rupt gâtul Robespierre. Acesta și-a trimis camarazii la ghilotină câte unul sau câte o ceată întreagă, iar majoritatea aleșilor poporului, tremurând de groază, reacționa prin strigăte de entuziasm. Fiecare se temea pentru propria piele, iar când își dădea seama că în ziua aceea a scăpat, jubila și chiuia de bucurie.

Dar iată că o dată Robespierre a anunțat: am descoperit în cercul nostru alți câțiva dușmani ai poporului, cărora trebuia să le tai capetele mai demult. Mâine așa vom face, dar deocamdată nu le spun numele. Evident că fiecare s-a gândit că este vorba despre el, de aceea, în toate capetele încă netăiate a încolțit un gând aparent paradoxal: dar de ce să nu-i tăiem noi capul lui Robespierre?

Așa au și făcut.

Jukov a luat-o pe același drum: pe aceștia îi alung, dar și ceilalți sunt vinovați, nu le dau numele, știți și singuri, tovarăși, cine sunt ei, dar fie, astăzi îi iert, deocamdată pot fi considerați conducători, după aceea vom vedea.

Jukov nu-și dădea seama că din momentul respectiv, toți cei prezenți la plenara CC al PCUS, adică 250 de luptători căliți în luptele de culise, au devenit dușmanii săi de moarte.

Aplauzele lor furtunoase erau doar o ipostază a instinctului de turmă, o formă de manifestare a groazei.

Însă tocmai această groază i-a unit pe toți în tentativa de a scăpa de Jukov.

1. În Uniunea Sovietică, liderii importanți (în cazul de față Hrușcirov) semnau deseori documentele menționând numai funcția cea mai înaltă, fără numele de familie, sau numai numele de familie, fără funcție, sau denumirea incompletă a funcției. Hrușcirov, fiind prim-secretar al CC, semna „secretar CC”; la fel proceda și Stalin de multe ori (pe această bază, unii cercetători trag concluzia greșită că Stalin a fost Secretar General al CC al PCU[b] până în anul 1934, după care a fost simplu secretar al CC, deși în cele mai importante documente – de pildă, în Hotărârea CCP URSS și a CC al PCU[b] privind „Cartierul General al Înaltului Comandament al URSS” nr. 1724-733 ss din 23 iunie 1941 – Stalin și-a menționat titlul complet: președinte al Consiliului Comisarilor Poporului URSS, Secretar General al CC al PCU[b]) (n.a.).
2. Prima decizie a așa-numitei „troici” din regiunea Moscovei, compusă din Redens, Maslov și Hrușcirov (această componentă și decizia respectivă au fost aprobate printr-o hotărâre a Biroului Politic al CC al PCU[b] din 10 iulie 1937), a fost condamnarea la moarte prin împușcare a 6.500 de persoane și deportarea în raioanele îndepărtate ale țării a 32.805 persoane. Decizia a fost aprobată (*Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenograma plenarei din iunie a CC al PCUS și alte documente*, p. 747) (n.a.).

Capitolul 8

1

Plenara își continua lucrările. Activiștii de partid se grăbeau să-și exprime atașamentul fierbinte față de tovarășul Hrușcirov – învingătorul.

Cu o lună în urmă, Hrușcirov aproape că i-a înjurat în public pe scriitorii sovietici și pe ceilalți oameni de cultură. Acum era rândul scriitorilor să-i dea replica. Ia cuvântul membrul Comisiei Centrale de Revizie, redactorul-șef al publicației *Literaturnaia gazeta*, scriitorul Kocetov:

O importanță deosebită a avut cuvântarea bolșevică, partinică a tovarășului Hrușcirov. Ne-a bucurat, pentru noi a fost ca o sărbătoare. Înainte de această cuvântare am avut parte doar de vorbărie goală (*Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenograma plenarei din iunie a CC al PCUS și alte documente*, p. 410).

Înainte de Hrușcirov, scriitorii au fost dojeniți cu blândețe de membrul supleant al Prezidiului CC, tovarășul Șepilov. După el, Hrușcirov a spus același lucru, numai că în grai popular. Reiese că intervenția lui Șepilov a fost vorbărie goală, iar cuvântarea lui Hrușcirov – un balsam pentru sufletele scriitorilor.

Membrul Comisiei Centrale de Revizie, laureat de șase ori al Premiului Stalin, Konstantin Simonov, dându-și seama că poziția sa în partid era prea neînsemnată și că el nu va avea vreodată cinstea de a-l pupa în fund pe învingător, i-a trimis lui Hrușcirov un bilet. Hrușcirov l-a citit plenarei CC:

Tovarășul Hrușcov i-a criticat aspru pe unii dintre noi, inclusiv pe mine, dar dincolo de această asprime se simțeau sufletul și inima, dragostea pentru literatură, grija față de ea și încrederea în noi. Eu și sunt convins că și alți tovarăși am plecat de la această întâlnire cu dorința de a munci încrezători în forțele proprii și cu recunoștință față de tovarășul Hrușcirov pentru cuvintele sale directe, aspre, dar pline de solitudine (*ibidem*, p. 67).

Cu alte cuvinte, boierul ne bate, iar noi îi suntem recunoscători. Dacă ne bate înseamnă că ne iubește.

În cursul schimbului de replici tăioase, lui Jukov i-a fost aruncată acuzația că și el este un călău, că și el a semnat sentințe. La aceasta, marele comandant militar ar fi răspuns cu trufie: „N-aveți decât să cotrobăiți cât vreți. N-o să găsiți semnătura mea!”.

Jukofilii și jukologii au repetat de prea multe ori aceste cuvinte, ele au fost incluse de mult în toate tratatele despre Jukov ca o dovadă a onestității și neimplicării sale în împușcările masive.

În schimb, pe mine m-a interesat un mic amănunt: lui Jukov i-a fost aruncată acuzația... Cine i-a aruncat-o? Am decis să-l găesc pe acuzator. Însă nu reușeam deloc să dau de el.

Atunci m-am repezit să-l caut pe cel care a istorisit primul această întâmplare. Așa am descoperit că sursa inițială este Konstantin Simonov, locțiitorul secretarului general al Uniunii Scriitorilor din URSS, Erou al Muncii Socialiste, laureat al Premiului Lenin și a șase premii Stalin, unul dintre principalii apologeti ai geniului jukovian. Simonov a descris această scenă în articolul „Despre biografia lui Jukov”. Scornelile lui Simonov nu sunt confirmate de niciun fel de surse.

Stenograma plenarei (*Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenograma plenarei din iunie a CC al PCUS și alte documente*, pp. 68-69) contrazice născocirile lui Simonov.

De fapt, totul s-a întâmplat în felul următor.

Jukov nu voia cu niciun chip să renunțe la întrebările despre cei 300 de muncitori feroviari, pe a căror sentință de împușcare și-a pus semnătura Kaganovici.

Kaganovici: Și ce, dumneavoastră, tovarășe Jukov, când erați comandant de divizie, nu ați semnat?

Jukov: Eu n-am trimis niciun om la moarte, tovarășe Kaganovici.

Kaganovici: E greu de verificat.

Jukov: Verificați, chiar vă rog.

Kaganovici: Cum adică, nu erați de acord cu politica CC, politica de luptă cu dușmanii?

Jukov: Eram de acord cu lupta împotriva dușmanilor, nu și cu împușcările.

Din răspunsul lui Jukov reiese că el susținea politica luptei cu dușmanii, dar nu era de acord cu practica împușcărilor.

Aș vrea să știi și eu cum s-a concretizat această atitudine. Te pomenești că în iunie 1937 comandantul de divizie Jukov s-a ridicat în ședința de partid și, cu

sinceritatea care-l caracterizează, a anunțat: eu, tovarăși, sunt împotriva împușcării dușmanilor și nu aprob politica iubitului nostru Partid Comunist în această chestiune.

Așadar: nu trebuie să mai căutăm dovezi că Jukov a luptat cu dușmanii. El însuși i-a spus acest lucru lui Kaganovici la plenara CC al PCUS. Din păcate, Jukov nu a prezentat și dovezi ale faptului că, luptând cu dușmanii, el ar fi fost, chipurile, împotriva împușcărilor.

Dându-și seama că discuțiile au luat-o într-o direcție nedorită, Hrușcirov a pus capăt controverselor: „Noi toți le-am aprobat”. Iar Jukov și-a ținut gura. Jukov nu l-a contrazis pe Hrușcirov.

În schimb, în alte situații, marele strateg nu tăcea. Jukov acuza, demasca și condamna, arunca replici, întrerupându-i pe vorbitori. Jukov era îmbătat de putere. Uneori spunea lucruri pe care ar fi fost mai bine să le treacă sub tăcere.

Vorbea Șepilov. Jukov îi aruncă:

Poate ne spui și unde te-ai întâlnit cu Kaganovici? Ieri pe ploaie Kaganovici stătea cu tine sub umbrelă în pădure.

Jukov se adresa tuturor acuzaților ca un anchetator din NKVD: frate, lasă șmecheriile, nu mă duci tu pe mine de nas!

Însă problema nu era felul mitocănesc de adresare. Ne-am obișnuit de mult cu acest lucru. Prin întrebările pe care le punea, Jukov nu făcea decât să se dea el însuși de gol, în loc să-i acuze pe cei care s-au ridicat împotriva lui Hrușcirov.

Interogatoriul insistent al lui Jukov scotea la lumină niște informații pe care acesta le deținea în legătură cu unele probleme, informații pe care ar fi fost mai bine să nu le divulge nimănui.

Iată despre ce este vorba. Cu un an în urmă, la Congresul al XX-lea, Hrușcirov a condamnat cultul personalității lui Stalin și a declarat: de acum înainte nu va mai exista dictatura unei singure persoane, vom avea o conducere colectivă. Cei 11 membri ai Prezidiului Comitetului Central al PCUS reprezentau conducerea colectivă. Ei erau cei care conduceau Uniunea Sovietică. Tovarășii aceștia locuiau în vile, iar vilele lor erau situate în păduri de basm, în parcuri pitorești, pe malul unor râuri sau lacuri cu apă limpede și pură. Pădurile acelea, parcurile, lacurile și râurile erau păzite așa cum nu mai era păzit nimic pe lumea aceasta.

Pe 18 iunie, prima confruntare în Prezidiul CC al PCUS s-a terminat cu un scor nul. Grupul care-l susținea pe Hrușcirov s-a întrunit târziu în noapte în clădirea CC de pe Staroia Ploșciad. Aici susținătorii lui Hrușcirov puteau vorbi deschis, fără teama de a fi ascultați, întrucât complexul clădirilor CC se afla sub paza vigilentă a KGB, iar șeful KGB, generalul de armată Serov, era de partea lui

Hrușcirov.

Era absolut normal ca și adversarii lor să se întâlnească undeva. La fel de normal era și faptul că discuțiile lor nu au avut loc între pereții unor încăperi, unde ar fi putut fi ascultați, ci pe aleile parcului.

În noaptea aceea, la Moscova a plouat torențial, incredibil de tare. Adversarii lui Hrușcirov și-au ținut consfătuirea sub umbrele. Iar Jukov le-a trântit-o: uite complotul! V-am prins!

Însă Jukov s-a dat singur de gol. Nimeni nu l-a contrazis, nimeni nu i-a pus nicio întrebare. Pentru că toți erau groaznic de speriați. Pentru că totul era clar și fără alte întrebări.

Așadar, adversarii lui Hrușcirov și-au ținut consfătuirea noaptea, în ploaie, pe aleile parcului. Dar parcul era sub pază sigură și vigilentă. Dacă Jukov cunoaște asemenea detalii înseamnă că a fost pusă sub urmărire conducerea superioară a țării.

Cine a făcut acest lucru? Când? Cu ce scop? Cu ce forțe?

Prima variantă: Jukov însuși, cu forțe din cadrul GRU care i se subordonau în totalitate, a stabilit să fie urmăriți membrii conducerii superioare a Uniunii Sovietice. Obligațiile ministrului Apărării URSS, ale Mareșalului Uniunii Sovietice Jukov, constau în apărarea țării de dușmanii externi. În loc de aceasta, Jukov, fiind doar membru supleant al Prezidiului CC al PCUS, a organizat urmărirea membrilor cu drepturi depline ai Prezidiului.

Dacă acesta nu este un complot împotriva conducerii superioare a țării, atunci ce este?

A doua variantă: membrii Prezidiului CC al PCUS erau spionați de agenți KGB, aceiași care păzeau reședințele guvernamentale. Cu alte cuvinte, paza conducerii superioare a țării nu era de fapt pază, ci o escortă formată din gardieni și turnători. Serviciul de pază al guvernului nu veghea la liniștea conducătorilor, ci îi urmărea și îi raporta șefului Serov, care îi transmitea informațiile lui Jukov.

Pe ce bază îi transmitea Serov lui Jukov aceste informații? KGB nu se subordona armatei. Comitetul Securității Statului de pe lângă Consiliul de Miniștri era direct subordonat președintelui Consiliului de Miniștri al URSS. În perioada respectivă, președintele Consiliului de Miniștri al URSS era Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin Nikolai Aleksandrovici.

Dacă președintele KGB, care avea obligația de a veghea la securitatea statului în general și la securitatea conducătorilor în special, în loc să-și îndeplinească aceste obligații, organiza urmărirea celor cărora le era în mod oficial subaltern, dacă, încălcând legile și regulamentele, îi transmitea lui Jukov datele obținute,

adică unei terțe persoane, căreia nici măcar nu-i era subaltern pe linie de serviciu, cum propuneți să definim situația creată?

Fie ce-o fi, eu n-am s-o numesc complotul Jukov-Serov. Să găsească altcineva o definiție mai potrivită.

3

Conducătorii de partid își exprimau la unison profunda recunoștință față de salvatorul lor, Jukov. Vorbește membrul CC, prim-secretarul comitetului orășenesc de partid Moscova, tovarășul I.V. Kapitonov:

Noi nu avem tancuri. Ele se află în mâinile sigure și de încredere ale lui Gheorghii Konstantinovici Jukov (aplauze). Iar el știe cum să folosească aceste tancuri (*ibidem*, p. 223).

Cu alte cuvinte, Kapitonov recunoaște: nu noi, membrii Comitetului Central, conducem țara și armata. Puterea și forța nu sunt în mâinile noastre. Puterea este în mâinile marelui Gheorghii Konstantinovici. El știe cel mai bine cum să folosească această putere, cum s-o administreze. Mulți ani trăiască!

4

Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, sprijinindu-se pe forța armatei, a răsturnat majoritatea conducerii politice a Uniunii Sovietice, i-a constrâns pe mareșalii Uniunii Sovietice Bulganin și Voroșilov să i se supună, a convins 250 de membri și membri supleanți ai Comitetului Central al Partidului Comunist să fie de aceeași părere cu el.

Așa a învins Hrușcirov.

Molotov, Malenkov, Kaganovici, Șepilov au fost izgoniți de pe culmile puterii.

Bulganin, Voroșilov, Pervuhin și Saburov au rămas temporar în posturile înalte de conducere, dar era limpede că s-a zis cu ei. La scurt timp vor fi și ei izgoniți unul câte unul.

Nu s-ar fi convenit să fie alungați toți odată. Ar fi fost limpede pentru toată lumea că minoritatea din Prezidiul CC a acaparat puterea prin forță, răsturnând majoritatea.

Pe 2 iunie 1957, în ședința de închidere a plenarei, tovarășul Jukov a fost ales membru al Prezidiului CC al PCUS.

În locul celor izgoniți – Molotov, Malenkov, Kaganovici, plus Șepilov, „care li s-a alăturat” –, în Prezidiu a intrat o turmă întregă de hrușciovști devotați, printre care Brejnev Leonid Ilici, Furțeva Ekaterina Alekseevna și Kozlov Frol Romanovici.

5

În ultima vreme, în țara noastră și chiar dincolo de hotarele ei au apărut o mulțime de oameni de știință, aparținând unui nou curent al istoriei, jukologia. Aceasta se ocupă cu studiul vieții și incredibilelor aventuri ale Mareșalului Uniunii Sovietice Gheorghii Konstantinovici Jukov.

Acești tovarăși savanți ne anunță în cor că în anul 1957 Jukov nu a pus la cale și nu a pregătit nicio lovitură de stat și, cu atât mai puțin, nu a înfăptuit-o. Conform asigurărilor celor care au pătruns adânc în biografia sa, Jukov, la ședința Prezidiului Comitetului Central al Partidului Comunist, a aruncat pur și simplu niște vorbe-n vânt la mânie, iar nătărăii de la Kremlin s-au speriat de moarte și l-au acuzat pe mareșalul Victoriei de bonapartism.

Să ne lămurim. Să punem punctul pe i.

Așadar, timp de patru zile, de pe 18 iunie până pe 21 iunie 1957, la Moscova s-a desfășurat o întrunire extrem de tensionată a conducerii superioare a statului. Au participat 11 persoane cu vot deliberativ și 7 persoane cu vot consultativ.

S-a dezbătut problema destituirii lui Hrușciiov. În prima zi, dintre cei care puteau decide, TOȚI au votat contra lui Hrușciiov!

În cea de-a doua zi a ședinței Prezidiului CC al PCUS cu efectivul complet, când a devenit clar pentru toată lumea că cei care sunt contra pot fi împușcați, au rămas numai 7 oameni contra lui Hrușciiov, 3 au votat pentru.

Conform oricăror convingeri omenești, în momentul în care s-a pus problema dacă Hrușciiov este capabil să conducă țara în continuare sau nu, el ar fi trebuit să se retragă și să nu participe la vot.

Însă Hrușciiov și-a acordat sieși un vot de încredere: sunt capabil să conduc! Chiar dacă acest vot ilegal ar fi fost luat în considerare, oricum majoritatea era contra lui Hrușciiov.

În acest moment, în procedura democratică s-a amestecat Jukov, care nici

măcar nu avea drept de vot deliberativ.

Jukov a anunțat că de acum înainte armata sovietică nu se mai subordonează conducerii superioare de la Kremlin.

Jukov a anunțat că de acum înainte conducerea superioară de la Kremlin se va subordona conducerii armatei.

Jukov a anunțat că el, deși nu are drept de vot deliberativ, sprijinindu-se pe forța armatei, răstoarnă din vârful puterii majoritatea conducătorilor țării.

Jukov a anunțat că alegerea sa la momentul respectiv s-a oprit asupra personalității lui Hrușciiov.

Jukov a anunțat că de acum înainte țara va fi condusă numai de cel pe care va binevoi el să-l numească.

Conducerea superioară de la Kremlin s-a predat și s-a supus, întrucât amenințarea era serioasă și reală. Dacă nu ar fi făcut-o, i-ar fi strivit pe toți tancurile Diviziei 2 Infanterie Motorizată Tamanskaia de Gardă, distinsă cu ordinele Suvorov și Kutuzov. În acest scop, 215 tancuri T-54 și 112 transportoare blindate BTR-50P ar fi fost pe deplin suficiente.

6

Din orice perspectivă am privi acțiunile lui Jukov, sensul lor este același. Fără variante.

Lovitură de palat.

Puci.

Lovitură de stat.

De aceea Hrușciiov cel victorios nu era decât un protejat al lui Jukov.

La taifasul de la Kremlin, în afară de Jukov, au mai fost prezenți doi mareșali.

Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin Nikolai Aleksandrovici avea drept de vot deliberativ. El era contra lui Hrușciiov.

Mareșalul Uniunii Sovietice Vorosilov Kliment Efremovici avea drept de vot deliberativ. Și el era contra lui Hrușciiov.

Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov Gheorghii Konstantinovici nu avea drept de vot deliberativ. Prin acțiunile pe care le-a întreprins, el l-a instalat pe Hrușciiov la conducerea țării.

Prin urmare, nu a fost vorba pur și simplu de un puci, deoarece militarii cu drept de vot deliberativ erau împotriva lui Hrușciiov. Anihilarea și destituirea

unui grup întreg din conducerea superioară a țării, precum și afirmațiile făcute în timpul dezbaterilor nu au reprezentat altceva decât proclamarea dictaturii personale a lui Jukov. Vreme îndelungată, această dictatură a fost ascunsă de fundul lat al protejatului lui Jukov, Hrușciiov.

Jukov a îmbrâncit de pe culmile puterii conducerea superioară de la Kremlin și l-a instalat la cârma țării pe cel pe care l-a ales el însuși.

În timp ce Jukov amenința conducerea superioară de la Kremlin cu folosirea forței, la ordinul său, generalii și amiralii, comandanții regiunilor militare și ai flotelor organizau transportul membrilor Comitetului Central din toată țara la Kremlin cu avioanele militare.

Din cei 309 membri ai CC, membri supleanți ai CC și membri ai Comisiei Centrale de Revizie, au ajuns la Kremlin 266 de persoane. De pe 22 până pe 29 iunie s-au desfășurat lucrările plenarei Comitetului Central. Activiștii de partid convocați la Kremlin i-au blamat la unison, timp de opt zile încheiate, pe toți cei spre care a arătat cu degetul Jukov.

Opt zile!

Turma de activiști a încetat să acuze, să condamne și să jignească așa-numita „grupare antipartinică” numai atunci când i s-a dat semnalul adecvat. Altfel ar fi continuat și o lună, fără zile libere, să-i blameze pe Molotov, Malenkov, Kaganovici și pe acolitul lor, Șepilov.

Nici măcar unul din cei 266 nu a spus vreo vorbă bună în apărarea celor izgoșiți. De ce? Pentru că erau cu toții de acord cu linia impusă de Jukov?

Nici vorbă. Toți erau cumplit de speriați. Nu va trece prea mult timp și toți îi vor spune lui Jukov adevăratele lor opinii.

7

Puterea comunistă exista în două variante: dictatura unui lider sau conducerea colectivă.

Conducerea colectivă nu apare datorită bunăvoinței conducătorilor, ci pentru că un mare conducător nu-l poate suporta în preajma sa decât pe moștenitorul care-i este fiu. Dacă nu are un fiu, marele conducător nu acceptă pe nimeni altcineva. Îl lichidează imediat pe cel care se remarcă din rândul celorlalți apropiați.

De aceea, după moartea sau destituirea unui mare conducător, indiferent de voința celorlalți demnitari, apare conducerea colectivă, adică o scurtă perioadă

de democrație și de slăbire a puterii centrale. Această perioadă provizorie de democrație este determinată de faptul că nici unul dintre camarazii fostului conducător nu-i poate strivi dintr-odată pe ceilalți.

După Lenin, conducerea colectivă era compusă din Troțki, Zinoviev, Kamenev, Stalin, Buharin. Stalin i-a sugrumat pe toți și a devenit un mare conducător.

După Stalin, conducerea colectivă a fost asigurată de Beria, Malenkov, Bulganin, Hrușciiov. În vârf s-a cățărat Hrușciiov.

După Hrușciiov, din conducerea colectivă au făcut parte Kosîghin, Podgornîi, Brejnev. În perioada respectivă, pentru prima dată în istoria omenirii, au zburat în cosmos cu aceeași navă trei cosmonauți sovietici. Au decolat în timpul marelui conducător Hrușciiov și au aterizat în perioada conducerii colective a lui Kosîghin, Podgornîi și Brejnev.

Pe aerodrom, cosmonauții au fost întâmpinați de conducerea colectivă și nu înțelegeau cui anume trebuie să-i raporteze îndeplinirea misiunii încredințate de Patrie. Nici conducerea colectivă nu știa. Nimeni nu se repezea înainte, nimeni nu voia să-și descopere cărțile înainte de vreme.

De aceea cosmonauții i-au raportat Partidului Comunist și guvernului sovietic.

După Brejnev n-a mai fost nicio conducere colectivă, pentru că spre final Leonid Ilici s-a ramolit complet și deja nu mai conducea el țara. Încă din timpul vieții lui Brejnev, pe când era atins de senilitate, puterea a fost preluată de Andropov, care a și trecut în fruntea țării după moartea lui Brejnev.

Dar să ne întoarcem la oile noastre. Lui Jukov i se atribuie tot felul de merite și virtuți. Inclusiv unele ca acestea:

Numai Jukov era capabil să vorbească fără vreo urmă de teamă despre caracterul inadmisibil al oricăror abateri de la principiile enunțate ale conducerii colective.

Această afirmație aparține unui istoric foarte serios, V.P. Naumov („«Dosarul» mareșalului G.K. Jukov. 1957”, *Istoria recentă și foarte recentă*, nr. 6, Moscova, Nauka, 2000, p. 84).

Propun să-i amintim acestui istoric serios următorul lucru: concentrarea tuturor mijloacelor de producție și a proprietății în mâinile statului presupune o administrare la fel de centralizată a tuturor acestor mijloace de producție și a acestei proprietăți. Puterea centralizată este o piramidă. În mod firesc, vârful piramidei este reprezentat de puterea unui singur om. Doi, și cu atât mai puțin zece, nu au loc în vârf.

Situația în care nu era nimeni în vârful piramidei s-a creat după moartea lui

Stalin, nu pentru că așa a binevoit marele democrat Jukov. Conducerea colectivă apare în mod firesc pentru scurt timp după moartea sau destituirea unui conducător. Conducerea colectivă nu este în niciun caz o renunțare la socialism, adică la domnia totalitară a birocrăției. Este o perioadă temporară de acalmie care precede instaurarea puterii absolute a noului mare conducător.

Și iată că se găsesc jukofili care-i atribuie eroului lor calități morale excepționale. Se pare că Jukov era singurul care putea proteja conducerea colectivă, care era în stare, fără vreo urmă de teamă, să vorbească despre caracterul inadmisibil al oricăror abateri de la principiile enunțate ale conducerii colective. Aceste calități sunt atribuite celui care a spulberat conducerea colectivă instaurată după moartea lui Stalin.

Prin acțiunile și afirmațiile sale, Jukov a anihilat conducerea superioară a țării. El s-a autoproclamat deschis și fără echivoc suveranul destinelor țării și ale conducătorilor acesteia, adică s-a proclamat conducător și dictator al Uniunii Sovietice. Acest lucru a fost înțeles de toți cei care făceau parte atunci din conducerea țării.

Iar nouă jukologii ne spun că Jukov nu se considera un dictator și că nu vedea propriile sale acțiuni ca pe o acaparare a puterii.

Vă propun să fim de acord cu acest lucru.

Atunci rezultă că 250 de demnitari întruniți la plenara CC în iunie 1957 considerau afirmațiile și acțiunile lui Jukov o proclamare a dictaturii, în timp ce Jukov însuși nu pricepea ce anume s-a autoproclamat.

Dacă așa stăteau lucrurile, nu ne rămâne decât să ne îndoim de capacitățile intelectuale ale mareșalului Victoriei.

Momentul-cheie

Pe 25 iunie, în ședința de dimineață a plenarei Comitetului Central (1957), Mareșalul Uniunii Sovietice Konev l-a acuzat pe Molotov de faptul că „se purta cu noi, militarii, comandanți de fronturi, disprețuitor, ca un boier, adresându-ne injurii”.

Sigur, Molotov nu era un înger. Dar nici acuzatorul său nu era mai breaz. În relațiile cu generalii subordonați, pe Konev Ivan Stepanovici, după cum se exprimau militarii, „îl mâncau palmele”, adică îi pocnea peste bot.

Imediat ce Konev a pronunțat cuvintele „ne adresa injurii”, Jukov s-a grăbit să adauge: „Și a amenințat nu o dată cu împușcarea”.

Oricine ar fi avut dreptul să fie revoltat de un astfel de comportament, numai Jukov nu. Iată cum proceda mareșalul Victoriei:

Ordin de luptă trupelor Frontului Leningrad
17.9.41.

[...] Pentru părăsirea liniei menționate fără ordin scris de la consiliul militar al frontului și armatei, toți comandanții, activiștii politici și soldații vor fi imediat împușcați.

Comandantul trupelor FL, Eroul Uniunii Sovietice, general de armată Jukov

Membrul consiliului militar al FL, secretar al CC al PCU(b) Jdanov.

Șeful statului-major al FL, general-locotenent Hozin.

(*Voенно-исторический журнал*, nr. 11, 1988, p. 95)

Iată și un fragment din telegrama cifrată a comandantului Frontului Leningrad, generalul de armată Jukov, adresată consiliului militar al Armatei a VIII-a, pe 22 septembrie 1941:

Un astfel de consiliu militar merită cu prisosință o pedeapsă aspră, mergând până la împușcare. Ordon: Șcerbakov, Ciuhnov, Kokorev să plece la d.v. 2, d.i. 11 și d.i. 10, pe care să le conducă personal în lupte. Șevaldin și Kokorev să-i prevină pe comandanții de toate gradele că pentru părăsirea Peterhofului din proprie inițiativă vor fi împușcați ca niște lași și trădători (*idem*, nr. 6, 1992, p. 1).

Generalul-maior Șcerbakov V.I. era comandantul Armatei a VIII-a.

Comisarul de divizie Ciuhnov I.F. era membru al consiliului militar al Armatei a VIII-a.

Generalul-locotenent Șevaldin T.I. era locțiitorul comandantului Armatei a VIII-a.

Generalul-maior Kokorev P.I. era șeful statului-major al Armatei a VIII-a. D.v. 2 era Divizia 2 Voluntari din Leningrad, adică 10.000 de oameni neinstruiți, inapți pentru serviciul militar, îmbrăcați în propriile haine civile, înarmați cu ce se nimerea, inclusiv cu săbii japoneze capturate în timpul Războiului Ruso-Japonez și cu puști numai bune de expus la muzeu. La Moscova au fost formate 16 astfel de divizii, la Leningrad – 10, fără a lua în calcul regimentele și batalioanele separate. Jukov i-a ordonat comandantului Armatei a VIII-a să alerge în fața unei astfel de divizii strigând „ura”, atrăgând după sine soldații spre câmpurile minate ale nemților și sub ploaia deasă de gloanțe de mitralieră. Dacă nu erau victorioși, îi împușca Jukov. Acesta era tot secretul măiestriei sale de comandant militar.

Pe 23 septembrie 1941, Jukov le-a expediat comandanților de armate ale Frontului Leningrad și Frontului Baltic cifrograma nr. 4976:

Să se aducă la cunoștința întregului efectiv că toate familiile celor care se predau inamicului vor fi împușcate, iar la întoarcerea din prizonierat vor fi și ei împușcați (*Nacealo*, nr. 3, 1991).

Niciunul dintre feldmareșalii sau generalii lui Hitler, nici chiar el însuși nu au dat vreodată asemenea ordine.

Iată un extras din telegrama cifrată din 12 octombrie 1941, expediată de Jukov comandantului Armatei a XLIX-a, generalului-locotenent I.G. Zaharkin:

Restabiliți situația prin trecerea la contraofensivă. În caz contrar, pentru părăsirea din proprie inițiativă a or. Kaluga, nu numai comandamentele unităților, ci și dumneata veți fi împușcați... (Merțalov, A.N., Merțalova, L.A., *Un alt Jukov*, Moscova, 1996, p. 66).

Pe 8 noiembrie 1941, comandantul Armatei a XLIII-a a Frontului de Vest, generalul-maior K.D. Golubev, s-a adresat Comandantului Suprem Stalin: a lucra sub comanda lui Jukov este imposibil.

A doua zi după ce am sosit mi s-a promis împușcarea, a treia zi – că voi fi trimis în judecată, a patra zi am fost amenințat că voi fi împușcat în fața formației armatei (*Analele CC al PCUS*, nr. 3, 1991, pp. 220-221).

Acestea sunt doar câteva documente și numai pentru două luni incomplete, dar Jukov s-a comportat astfel pe toată perioada războiului. Acum se găsesc unii care încearcă să ne convingă de faptul că după război Jukov era pur și simplu chinuit de dorința copleșitoare de a restabili adevărul istoric:

El considera că una dintre cele mai importante probleme ale vieții partinice era înlăturarea moștenirii cultului personalității lui Stalin. Chiar și în perioada dizgrației hrușcioviste, mareșalul a rămas devotat liniei de destalinizare trasate la Congresul al XX-lea, voia să-i spună poporului adevărul despre evenimentele Marelui Război Patriotic, așa cum îl vedea el (*Rodina*, nr. 10, octombrie 2000).

Capitolul 9

1

- Trebuie să-l văd pe tovarășul Hrușcirov. Pe Nikita Sergheevici.
- Cine sunteți?
- Maiorul Bulanov.
- În ce problemă?
- Importantă.
- Eu sunt adjunctul tovarășului Hrușcirov. Mie îmi puteți spune despre ce este vorba.
- Nu pot.
- Faceți măcar o aluzie.
- Nu fac nicio aluzie.
- Bine. Vă înscriu în audiență. În octombrie.
- Dar acum suntem în iulie!
- Acum tovarășul Hrușcirov este ocupat. Apoi pleacă în concediu. Iar septembrie este o lună extrem de încărcată.
- Dar eu trebuie să-l văd imediat.
- Imediat nu se poate. Numai în octombrie, tovarășe maior.

2

Istoria umanității este o înlănțuire de evenimente întâmplătoare. Am înțeles acest lucru încă din copilărie. Dacă-i lipsește un cui, potcoava se desprinde. Fără o potcoavă, calul începe să șchiopăteze. Pe un cal șchiop, comandantul este o țintă ușoară. El este ucis, iar armata se împrăștie. Dușmanul intră în oraș și nu

cruță pe nimeni. Toate acestea din cauză că în fierărie nu s-a găsit un cui pentru o potcoavă.

Sau: o mamă cu capul în nori a uitat să-i pună fiului ei la gât un fular, el a răcit, s-a îmbolnăvit și a murit. Iar noi nu știm de ce criminal am scăpat sau ce geniu am pierdut. Și nu ne este dat să știm în ce direcție ar fi mers istoria dacă băiețelul ar fi avut la gât un fular în acea zi rece și mohorâtă de noiembrie. În aceeași zi, o altă mamă a legat grijulie la gâtul subțirel al băiețelului ei un fular gros din lână roșie. Și băiețelul nu s-a îmbolnăvit și nu a murit. A crescut și a devenit adult. Îl chema Adolf. Iar istoria umanității a luat-o pe un alt drum. Cu gropi.

S-a întâmplat că pe 3 iulie 1957, la ora 12.18, ora Moscovei, Hrușciov Nikita Sergheevici, prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a ieșit din cabinet exact în momentul în care adjunctul său Șuiski Grigori Trofimovici pronunța cuvintele: „Numai în octombrie, tovarășe maior”.

Dacă Nikita ar fi ieșit din cabinet cu un minut mai târziu, nu ar fi auzit cuvintele adjunctului său principal, iar istoria ar fi luat un cu totul alt curs.

Însă Hrușciov a ieșit din cabinet exact în acel moment.

Și a auzit.

Hrușciov, cel poreclit Papanășul sau Membrul Chel de camarazii apropiați și de subalternii săi din conducerea țării, a ciulit urechea:

— Cine era?

— Nu știu ce maior.

— Numele?

— Bulanov.

— A lăsat vreun număr de telefon?

— Nu. A închis.

— Află imediat de unde a sunat.

Grigori Trofimovici Șuiski a format trei de zero și a primit imediat răspunsul: s-a apelat din cabina telefonică numărul 15884, situată lângă ieșirea de vest a gării Kiev din Moscova, convorbirea a fost prea scurtă, lume multă peste tot, de aceea Brigada 326 Urmărire externă a Direcției a 7-a a KGB nu a reușit să preia controlul situației.

— Fir-ar să fie...

Tovarășul Hrușciov s-a lăsat cu greutate într-un fotoliu.

— Nikita Sergheevici, lucrăm împreună de mulți ani. Îmi fac treaba corect, atunci când înțeleg ordinele dumneavoastră, dispozițiile, logica dumneavoastră. Dar acum nu înțeleg. Ce s-a întâmplat? Care-i problema? Explicați-mi. Am să

remediez situația, data viitoare n-o mai dau în bară.

— Gândește-te, boier din dumă, de ce dracu' un oarecare maior Bulanov cere audiență la prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice? Și cum a reușit un oarecare maior Bulanov să facă rost de numărul de telefon al adjunctului meu principal?

Tovarășul Șuiski Grigori Trofimovici a căzut pe gânduri, s-a scărpinat la ceafă. Are dreptate: am dat-o-n bară. Trebuia să-l fi tras de limbă pe maior, trebuia să iau un număr de telefon, o adresă, ceva.

— Uite care-i chestia, Grigori Trofimovici: mie să mi-l aduci pe maiorul Bulanov din pământ, din iarbă verde. Numai să nu afle nimeni, repet, nimeni, că îl caut eu.

3

Misiunea de căutare era îngreunată de faptul că maiori nu sunt numai în Armata Sovietică, ci și în miliție, în KGB, în trupele KGB de grăniceri și în trupele interne ale MVD.

Cu toate acestea, Trofimîci și-a îndreptat atenția principală spre Ministerul Apărării. Pentru că ofițerii din alte instituții ale statului au alt mod de a se prezenta. Ei nu-și spun maior pur și simplu, ci maior KGB, maior de miliție, maior al serviciilor interne.

Și iată că la Direcția Principală de Cadre a Ministerului Apărării URSS a sunat un referent din Prezidiul Sovietului Suprem: căutăm eroi din război cu numele de familie Berestov, Bulanov, Vozniuk, Rîlski, Smorodov. Problema este sub controlul personal al tovarășului Vorosîlov, de aceea aveți la dispoziție pentru căutare două ore.

Adjunctul tovarășului Hrușciiov, Șuiski Grigori Trofimovici a expediat cereri urgente și la KGB și la MVD. La fel, în numele altcuiva. Și a strecurat și numele lui Bulanov printre alte câteva nume.

De la sfârșitul războiului trecuseră 12 ani, de aceea se putea presupune cu o probabilitate foarte mare că maiorul care a sunat la secretariatul personal al tovarășului Hrușciiov a făcut războiul. El era căutat, chipurile, ca erou căruia nu i-a fost înmănată distincția.

Dar se putea presupune și că nu a făcut războiul. Dacă a intrat la școala militară abia la sfârșitul războiului sau chiar după sfârșitul victorios al acestuia, acum ar fi fost perioada în care trebuia să fie avansat maior.

Dacă maiorul nu a luptat în război, intra în acțiune o variantă specială de căutare.

4

În noaptea aceea, Nikita Hrușcirov a rămas să doarmă la Kremlin, dând dispoziții stricte să fie întărită paza nu numai la Kremlin, ci și la complexul de clădiri ale Comitetului Central de pe Staraia Ploșciad. Lui Trofimîci i-a poruncit să-l trezească în orice moment, imediat ce va avea un rezultat.

Grigori Trofimovici Șuiski l-a trezit pe prim-secretarul Comitetului Central cam pe când se îngâna ziua cu noaptea. La ora 4 și câteva minute dimineața. A apărut în apartamentul lui Hrușcirov de la Kremlin nebărbierit, cu ochii roșii, cu cearcăne sub ochi. A raportat înăbușindu-și căscatul:

— Maiorul Bulanov Iuri Sergheevici, ofițer pentru misiuni speciale al generalului-locotenent Mamsurov.

— Și unde-i Mamsurov ăsta? E cumva comandantul Armatei a XXXVIII-a?

— A fost. Până nu demult. La recomandarea ministrului Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, generalul-locotenent Mamsurov a fost numit prim-locțiitor al șefului Direcției Principale de Informații a Marelui Stat-Major.

— Și a fost confirmat?

— Sub rezoluția Prezidiului Comitetului Central este semnătura dumneavoastră, Nikita Sergheevici.

— Acum îmi amintesc. Am dat amândoi de belea, Grigori Trofimîci.

5

Pe maiorul Bulanov Iuri Sergheevici l-a oprit pe stradă un trecător necunoscut îmbrăcat într-un impermeabil ponosit, i-a fluturat o clipă pe sub nas o legitimație purpurie cu stemă aurită și l-a invitat să facă împreună câțiva pași. După colț aștepta neobservată o Pobeda cenușie.

Constructorii sovietici au proiectat acest automobil încă din timpul războiului. Testele au avut loc în anul victorios 1945. Mașina a primit mândrul nume „Rodina”^{1*}. Și i-au prezentat-o tovarășului Stalin. Tovarășul Stalin a

cercetat cu atenție capodopera gândirii inginerești și s-a interesat printre altele: și cu ce preț o să vindeți „Patria”?

Atunci i-au dat un alt nume mașinii: „Pobeda”^{2*}. I-au mai arătat-o o dată tovarășului Stalin. Tovarășul Stalin a mormăit: „Victorie”, da’ cam mică.

6

Când nu trebuia să știe nimeni despre ele, întrunirile înalților demnitari se țineau de obicei în vile, la adăpostul gardurilor vii, în pădurile de pini. Întrunirile conducerii superioare aveau loc în Serebriannîi Bor^{3*}.

Poporul nostru știe să pună nume frumoase locurilor. Pădurea de Argint! Câtă imaginație a putut avea cineva pentru a numi astfel păduricea de pini de pe malul canalului lat de la marginea Moscovei. Sună chiar mai bine decât dacă acest tărâm de basm s-a fi numit Pădurea de Aur.

Pădurea de Argint! Aici e minunat oricând, pe orice vreme. Mai ales în iulie: veverițele se fugăresc pe ramuri, păsările din specii necunoscute cântă în triluri bucuria de a trăi, bondarii bâzâie, sătui de nectar.

Primul lucru pe care i l-a comunicat tovarășul Hrușciiov maiorului Bulanov a fost că absența sa de la locul de muncă va trece neobservată: generalul-locotenent Mamsurov va fi foarte ocupat toată ziua la Secția Organelor Administrative a Comitetului Central. A avut cineva grijă de asta. Tovarășul Hrușciiov i-a pus maiorului tot felul de întrebări despre serviciu, despre familie, despre sănătate, după care a trecut la subiect.

— Nikita Sergheevici, înțeleg că nu am avut dreptul să...

— Aveți acest drept. Este înscris în Statutul PCUS, adoptat de Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist. Orice comunist are dreptul să se adreseze oricăror organe ale partidului, inclusiv Comitetului Central. Dumneavoastră sunteți comunist. V-ați adresat Comitetului Central. Eu sunt prim-secretarul Comitetului Central. Vă ascult, tovarășe maior.

— Nikita Sergheevici, puteți să mă pedepsiți, puteți să mă trimiteți în judecată, dacă sunt vinovat cu ceva, dar vă rog să-mi permiteți să vă pun mai întâi o întrebare.

— Ascult.

— Dumneavoastră știți ceva despre CDD? Este Centrul cu Destinație Deosebită al GRU.

- Nu.
- Știți cine este șeful acestui Centru?
- Nu știu.
- Șeful este generalul-locotenent Mamsurov.
- Mamsurov este prim-loctiitorul șefului GRU.
- Corect. Dar mai are și o funcție adiacentă.
- Curios.
- Și nimeni nu trebuie să știe despre această funcție.
- Dar dumneavoastră cum ați aflat?
- Întâmplător.
- Puteți detalia?
- Pot. Cu ce să încep?
- Cu începutul.

— Am înțeles. Problema este că eu am o funcție respectabilă – sunt ofițer cu misiuni speciale al generalului-locotenent Mamsurov. Însă uneori ofițerul cu misiuni speciale este nevoit să îndeplinească obligațiile mărunte ale unui aghiotant. Dumneavoastră înțelegeți, desigur, în ce constau deosebirile dintre obligațiile de serviciu ale celor doi.

— Înțeleg. Totuși, ar fi util să le precizați.

— Aghiotantul preia de la secția secretă documente și hărți. Aghiotantul cară servieta comandantului. Aghiotantul stă la telefon și ține registrul audiențelor, ascute creioanele. În condiții de campanie, unde nu sunt chelnerițe, îi toarnă comandantului tăria în pahar la cină, taie salamul, îi aduce o fată să-i țină de urât în timpul nopții, dacă i s-a făcut o aluzie în acest sens. Iertați-mă, Nikita Sergheevici, eu spun cum este, nu cum ar trebui să fie.

— Așa și trebuie.

— Ofițerul cu misiuni speciale are și rang mai mare, și grad superior, și îndatoririle lui de serviciu sunt altele. Ofițerul cu misiuni speciale trebuie să știe toate marile unități și unitățile aflate în subordinea șefului său, toate părțile slabe și tari ale acestora, amplasamentul, starea lor și misiunile care li s-au dat. Oricât de ciudat ar suna, ofițerul cu misiuni speciale este obligat să cunoască situația chiar mai bine decât comandantul său. Prin ochii acestuia, un comandant de rang înalt scrutează câmpul de luptă. Iată, de pildă, toamna trecută în Ungaria s-a raportat de la Divizia 66 Infanterie de Gardă, la statul-major al Armatei a XXXVIII-a, că primul batalion al Regimentului 139 Infanterie de Gardă a cucerit podul de cale ferată peste Dunăre. Comandantul armatei, generalul-locotenent Mamsurov, a luat imediat situația sub controlul său personal. Dar nu avea nici posibilitate, nici timp să se ducă el însuși acolo, și nici

nu i-ar fi permis nimeni să lase comanda Armatei a XXXVIII-a. M-a trimis pe mine. Am luat trei BTR-152. Unul avea o instalație antiaeriană jumelată ZPU-2, numai bună pentru rafalele lungi trase din două țevi simultan asupra etajelor superioare ale clădirilor. În celelalte două transportoare era un pluton de infanterie motorizată. Încercam să ajungem la pod. Pe drum am nimerit sub focul inamicului. Un soldătel a fost ucis, patru au fost răniți.

— Ați reușit să ajungeți?

— Am reușit. Îl iau la înjurături pe comandantul de batalion care apăra podul. Cu toate că el este locotenent-colonel, iar eu căpitan. Apărarea podului era cam slăbuță. Îi zic: o să te arunce-n aer contrarevoluționarii, o să împingă un camion cu dinamită pe pod și v-ați dus dracului. Și toată Armata a XXXVIII-a de pe malul vestic al Dunării o să rămână fără cartușe și fără proiectile, fără haleală și fără combustibil. De-aia, zic, apărarea acestui obiectiv strategic, comandante, este organizată neglijent. Sapă tranșee! Sapă șanțuri! Fă obstacole din sârmă ghimpată! Protejează căile de acces cu câmpuri minate!

— Le-a protejat?

— Le-a protejat, Nikita Sergheevici. Dar n-a fost vina lui. Nu i-au dat nici mine antiinfanterie, nici sârmă ghimpată. Iar efectivul batalionului era mult prea mic pentru a putea apăra un asemenea obiectiv. M-am întors în grabă la punctul de comandă al armatei. I-am raportat comandantului Armatei a XXXVIII-a, generalului-locotenent Mamsurov: comandantul de batalion face treabă bună. Trebuie propus pentru o decorație. Nu e vina lui că apărarea e cam slabă. Comandantul de regiment ar trebui scuturat pentru asta. De ce nu a mai trimis un batalion în apărare? De ce nu l-a întărit cu tancuri? Podul nu putea fi apărat de un singur batalion, și acela destul de slăbit.

— Au apărat podul?

— L-au apărat, Nikita Sergheevici. După evenimentele din Ungaria l-am întâlnit pe comandantul acela de batalion. Pentru apărarea podului eu am fost avansat înainte de termen la gradul de maior, iar el a primit Ordinul Aleksandr Nevski. Pe chestia asta am băut amândoi o gamelă de spirt.

— Vasăzică uneori trebuie să faceți și muncă de aghiotant?

— Da, Nikita Sergheevici. Acum trei zile, generalul-locotenent Mamsurov l-a trimis pe aghiotantul său la Tambov cu nu știu ce treburi, de aceea, temporar, obligațiile lui de serviciu au căzut pe capul meu. Generalul Mamsurov și-a preluat de curând noua funcție. După regulament, el, ca și mine, ca orice ofițer și general, trebuie să primească în acest caz o indemnizație suplimentară, adică încă o retribuție. Nu la sfârșitul lunii, ci imediat după prezentarea la noul loc de muncă. Este treaba aghiotantului să ia banii pentru comandant de la secția

financiară. Doar n-o să se îngheșuie ditamai generalul la coadă! Mă duc. Iau banii. Îi aduc plicul generalului Mamsurov. Acum trebuie să mă duc la partid să-i plătesc cotizația de membru. Generalul calculează procentele, îmi dă carnetul de partid și banii.

— Orice comunist are obligația de a-și plăti cotizația personal.

— Corect. Dar generalul Mamsurov era ocupat. Mă duc la comitetul de partid al GRU, dau să plătesc. Secretarul nu primește banii. Ai adus prea mult, zice.

— A greșit generalul Mamsurov?

— Aici e buba, Nikita Sergheevici, că generalul Mamsurov nu greșește niciodată.

— Și atunci, care-i treaba?

— La fel m-am întrebat și eu: care-i treaba? Încerc să mă lămuresc fără să-l deranjez pe general. Indemnizația suplimentară, ca și salariul, este compusă din trei părți: banii pentru gradul militar, pentru funcția ocupată și sporul de vechime. Calculele îmi ies aiurea. Știu sigur că generalul are o singură funcție – prim-loctiitor al șefului GRU, iar ăștia l-au mai plătit pentru încă o funcție, pe care eu nu o știu.

— Dacă înțeleg bine, generalul Mamsurov a primit o indemnizație suplimentară pentru două funcții în același timp. Și, ca un comunist onest, și-a calculat cotizația de partid din toți banii primiți. Dar secretarul comitetului de partid al GRU nu știe nimic despre cea de-a doua funcție, de aceea nu a primit banii. A considerat că generalul a greșit și că i-a trimis prea mult.

— Exact.

— Iar dumneavoastră i-ați comunicat generalului Mamsurov că s-a ivit o neînțelegere...

— Nu, Nikita Sergheevici. Nu i-am spus nimic generalului Mamsurov. M-am dus la secția financiară să mă lămuresc.

— Și?

— Și casierul mi-a comunicat că totul este corect. Pe 28 iunie 1957 a fost înființată Unitatea Militară 41339, iar generalul-locotenent Mamsurov, pe lângă funcția de prim-loctiitor al șefului GRU, a fost numit comandant al acestei unități, deci retribuiția i-a fost calculată corect.

— Dar pe contabili nu i-a mirat ciudățenia asta?

— Nu. Prin secția financiară a GRU trec milioane. Câteva mii în plus reprezintă pentru contabili o sumă nesemnificativă. Pentru ei, important este ca debitul și creditul să se potrivească. A fost angajat un nou prim-loctiitor al șefului GRU, deci trebuie să-și primească banii pentru asta, dar și pentru asta. Dacă în coloanele de cifre totul se potrivește până la rublă și copeică, contabilii

nu au de ce să-și facă griji. Au ordin să plătească pentru funcția de prim-loctiitor – plătesc. Dar mai au un ordin: să plătească și pentru funcția de comandant al nu știu cărei unități militare. Nicio problemă, plătesc și pentru ea.

— Ați aflat ce-i cu unitatea asta militară? Ce se ascunde sub numărul respectiv?

— Am aflat.

— Cum?

— Una dintre obligațiile aghiotantului este să preia documentele pentru șeful său de la secția secretă, să-i ducă servieta, să restituie documentele la secția secretă când se termină programul de lucru. Pentru că s-a nimerit să îndeplinesc îndatoririle mărunte ale aghiotantului, pentru că mi s-a ivit această ocazie, m-am folosit de ea și am aruncat o privire în documentele strict secrete ale generalului Mamsurov. Sunt gata să-mi primesc pedeapsa prevăzută de cel mai aspru articol din Codul penal.

— Dacă va intra cineva sub incidența Codului penal, acela nu veți fi dumneavoastră, tovarășe maior. Cine a semnat ordinul de constituire a acestei unități militare?

— Ministrul Apărării, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov.

— Și ce fel de unitate este?

— Unitatea Militară 41339, adică Centrul cu Destinație Deosebită al GRU este o formațiune absolut fantastică. Acolo se pregătesc diversioniști. În academiile militare, ofițerii studiază trei-patru ani. În Academia Militară a Marelui Stat-Major – și mai puțin. Iar aici, durata pregătirii soldaților de rând a fost stabilită la șapte ani. Nu-i o tâmpenie? Termenul serviciului militar obligatoriu în Armata Sovietică este de trei ani, iarăștia fac șapte. Efectivul este format numai din militari reangajați, ceea ce este o absurditate, niciodată nu s-a întâmplat așa ceva în Armata Sovietică.

— Ce fel de soldați sunt acolo?

— Sunt diversioniști, sportivi de înaltă clasă: luptători, sambiști, boxeri, trăgători, motocicliști, schiori, parașutiști, pentatloniști. Sunt cel puțin două mii acolo. La noi în armată, un simplu soldat primește 30 de ruble pe lună, iar un simplu soldat din CDD – fix de 24 de ori mai mult. Adică unul singur primește cât toți soldații unui pluton. Și asta nu e tot. Cele 720 de ruble reprezintă doar salariul de bază. Jukov a stabilit o grămadă întreagă de sporuri: pentru vechime, pentru calificare, pentru fiecare zi de instrucție în câmp, pentru săriturile cu parașuta, pentru accesul la documentele secrete. Sporurile depășesc salariul propriu-zis. Rezultă că acești soldați câștigă mai mult decât ofițerii Armatei Sovietice. În plus, mâncarea este excepțională, cazarmile sunt dintre cele mai

bune, armamentul – solid, uniforma – de cea mai bună calitate. Despre ofițerii CDD nici nu mai vorbesc. Ei au primit apartamente în Moscova din rezerva ministerului, retribuițiile lor sunt de-a dreptul incredibile. Mamsurov însuși primește pentru funcția de șef al CDD aproape tot atât cât primește pentru funcția sa de bază, cea de prim-loctiitor al șefului GRU.

— Unde se află centrul acesta?

— Nu există un centru propriu-zis. Ca să nu dea de bănuț autorităților locale și respectivelor organe vigilente și competente, mici subunități, plutoane și companii au fost împrăștiate prin diferite garnizoane și tabere militare: la Voronej, la Tambov, la Tula. Dacă ne gândim bine, niciuna dintre ele nu face mai mult de o noapte cu trenul până la Moscova. O companie se află la Alabino. Sub pretextul convocării echipelor sportive ale regiunilor miliare și ale flotelor.

— Uite cum facem, tovarășe maior. Trimit acum un om la comitetul de partid al GRU, el îi va comunica secretarului că a fost înființată o unitate militară specială, chipurile, la decizia Comitetului Central. De existența ei nu trebuie să știe nimeni. Omul meu îi va spune secretarului să încaseze cotizația de partid a lui Mamsurov fără niciun fel de întrebări. Îi va aminti secretarului de răspunderea pentru păstrarea secretului militar, de partid și de stat. După aceea vă veți duce la secretar și-i veți da banii. Aveți grijă să pună ștampila în carnetul de partid al lui Mamsurov, dovadă că a fost plătită cotizația. Înapoiati-i generalului carnetul, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat: el v-a înmânat banii, dumneavoastră i-ați dus la comitetul de partid. Nimeni nu a întrebat nimic. Pe mine, tovarășe maior, nu m-ați întâlnit niciodată, deci nu mi-ați comunicat nimic. E totul clar?

— Totul.

— Mulțumesc, tovarășe maior. O să rezolvăm. Puteți pleca, nu vă faceți griji pentru viitorul dumneavoastră. Viitorul am să vi-l asigur eu.

7

Maiorul Bulanov, ofițer cu misiuni speciale (în popor – mâna dreaptă) al prim-loctiitorului șefului GRU, a aflat absolut întâmplător că șeful său, generalul-locotenent Mamsurov, în afară de noua sa funcție principală, a primit și o funcție suplimentară, strict secretă, cea de șef al CDD – Centrul cu Destinație Deosebită al GRU. Maiorul s-a gândit că e ceva necurat la mijloc. Și i-a raportat lui Hrușciiov.

Maiorul, care era un analist, și prin felul său de a fi, și prin natura funcției sale, a evaluat corect crâmpeiul de informație pe care l-a obținut din întâmplare. Cu toate acestea, în virtutea poziției sale ierarhice relativ neînsemnate, el pur și simplu nu avea cum să înțeleagă profunzimea celor întâmplate.

Esența acestei descoperiri consta în faptul că ministrul Apărării URSS, de patru ori Erou al Uniunii Sovietice, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov Gheorghii Konstantinovici, împreună cu șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko Serghei Matveevici și cu prim-loțiitorul șefului GRU, Eroul Uniunii Sovietice, generalul-locotenent Mamsurov Hadji-Umar Djiorovici, au comis încă o lovitură de stat pe 28 iunie 1957.

Deși deocamdată nu au anunțat pe nimeni despre acest lucru.

Momentul-cheie

Jukov a fost un slugoi și un mitocan. Mitocan era cu cei care-i erau inferiori fie și numai cu o steluță. Slugoi era în relațiile cu cei de rang superior.

Era slugoi și mitocan în același timp, fără vreo tranziție între aceste două atitudini.

După război au ieșit la suprafață numeroase infracțiuni de drept comun comise de Jukov: distribuire ilegală de distincții, hoție, jaf. Pentru jaf, articolul 226 din CP al RSFSR prevedea pedepse aspre, inclusiv pedeapsa cu moartea.

Stalin era uimitor de indulgent. El nu l-a împușcat și nici măcar nu l-a trimis la închisoare pe jefuitorul Jukov. Nu a făcut decât să-l izgonească din rândul membrilor CC al Partidului Comunist. Însă apăreau mereu noi și noi detalii ale activității sale. Pe Jukov îl amenința excluderea din partid. Acest lucru ar fi însemnat sfârșitul carierei sale.

Pe 12 ianuarie 1948, Jukov i-a trimis o scrisoare de pocăință lui Jdanov, membru al Biroului Politic și secretar al CC, care, la ordinul lui Stalin, cerceta afacerile murdare ale criminalului de război Jukov. Jukov schelălăia ca un câine bătut, se ruga să nu fie exclus din partid, își lua angajamentul să se îndrepte. Pe Stalin îl numea în scrisoare când pur și simplu „măreț”, când „măreț conducător”. Pe sine se considera sluga mărețului Stalin (*Voенно-исторический архив*, nr. 2, 2007, p. 57).

Să analizăm: comuniștii luptă împotriva exploatării omului de către om, pentru egalitatea tuturor oamenilor de pe planetă. Iar comunistul Jukov scrie o

scrisoare oficială adresată organelor superioare de conducere a Partidului Comunist, în care imploră să fie lăsat în rândul comuniștilor, recunoscându-se de bunăvoie slujitorul, adică sluga altui om.

Cutul personalității lui Stalin a fost creat de niște omuleți fără voință, care aveau coloană vertebrală elastică și care, întocmai ca Jukov, nu numai că se considerau, dar se declarau în mod deschis slugile lui Stalin. Abolirea cultului personalității lui Stalin a fost ca o pedeapsă pentru comportamentul lor mârșav din trecut, pentru autoumiliința benevolă.

[1*](#) „Patria” (n.tr.).

[2*](#) „Victoria” (n.tr.).

[3*](#) „Pădurea de Argint” (n.tr.).

Capitolul 10

1

Funcția de comandant al Armatei a XXXVIII-a a Regiunii Militare Subcarpatice nu face parte din nomenclatura CC. Căutați ceva mai sus. Comandantul unei armate face parte din nomenclatura Secretariatului CC, adică decizia privitoare la numirea sau destituirea sa nu este luată de niște șefi oarecare ai unor birouri oarecare ale CC. Nomenclatura Secretariatului CC înseamnă că soarta comandantului de armată poate fi decisă numai de secretarii CC.

Locțiitorii șefului GRU, cu atât mai mult prim-locțiitorul, sunt granguri și mai mari. Ei fac parte din nomenclatura Biroului Politic, care în timpul lui Hrușciiov se numea Prezidiul Comitetului Central. Numai acolo, în vârf, putea fi confirmat un candidat pe acest post. Numai Prezidiul CC putea decide soarta locțiitorului șefului GRU. Nimeni altcineva.

Astfel, Prezidiul CC, la recomandarea Mareșalului Uniunii Sovietice Jukov, l-a numit pe comandantul Armatei a XXXVIII-a a Regiunii Militare Subcarpatice, generalul-locotenent Mamsurov, în funcția de prim-locțiitor al șefului GRU. Numai Prezidiul CC avea dreptul să-l destituie din această funcție, să-i dea sarcini în plus sau să-l degrezeze de anumite obligații suplimentare.

Maiorul Bulanov, fiind ofițer pentru misiuni speciale, mai întâi al comandantului Armatei a XXXVIII-a, apoi al prim-locțiitorului șefului GRU, având acces la secrete de importanță excepțională, a aflat absolut întâmplător de existența Centrului cu Destinație Deosebită al GRU. Personalitatea sa de ofițer a sesizat imediat o ciudățenie revoltătoare: soldații de rând ai acestui Centru primeau tot atâția bani cât ofițerii cu mulți ani de vechime, comandanți de companii și de batalioane.

Sergenții CDD, comandanți de grupe formate din câte zece soldați, primeau tot atât cât coloneii cărunți, comandanți de regimente, de brigăzi sau chiar de

divizii, compuse din mii de soldați, sergenți și ofițeri.

CDD al GRU, toată această organizație neobișnuită, secretă, era minuțios camuflată și ascunsă de persoanele din afară, inclusiv de conducerea țării, fiind un fel de școală care pregătea diversioniști. Durata stagiului de pregătire era de șapte ani, cu posibilitatea de a intra în luptă în orice moment. Comandantul acestei școli nu era un oarecare, ci prim-loctiitorul șefului GRU.

Numirea sa a fost o prostie și o absurditate: în subordinea GRU se afla Academia Militară Diplomatică strict secretă. Aceasta pregătea ofițeri pentru birourile și direcțiile de informații ale statelor-majore ale regiunilor militare, flotelor, grupărilor de trupe și fronturilor, ofițeri de informații pentru agenturile ilegale și diplomatice ale GRU, analiști ai Serviciului de Informații al GRU. Comandantul Academiei Militare Diplomatice era șeful acesteia, cu gradul de general-colonel. Nimănui nu i-a trecut prin cap să-l numească în fruntea Academiei Militare Diplomatice pe prim-loctiitorul șefului GRU! Ar fi fost sub demnitatea acestuia. El are probleme mult mai importante.

Cu toate acestea, pe generalul-locotenent Mamsurov, pentru care și funcția de șef al Academiei Militare Diplomatice era prea neînsemnată, cineva s-a gândit să-l pună în fruntea nu știu cărei școli care pregătea soldați și sergenți!

Tocmai acest amănunt l-a dat gata pe maiorul Bulanov. De aceea i-a și raportat prim-secretarului Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tovarășului Hrușciiov Nikita Sergheevici.

Așadar, să formulăm concluziile.

Prima. Ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, împreună cu șeful Direcției Principale de Informații a Marelui Stat-Major, generalul-colonel Ștemenko, din proprie inițiativă, fără a aduce acest lucru la cunoștința conducerii de stat, au înființat o școală secretă de diversioniști, cu un efectiv de 2.500 de bandiți selecționați.

A doua. Efectivul de soldați a fost înrolat pe bază de contract, ceea ce constituia o absurditate revoltătoare pentru Armata Sovietică. La noi nu se obișnuia așa ceva.

A treia. Nu se știe de ce, școala secretă a fost divizată în câteva unități mici, dispersate prin diverse garnizoane și tabere militare.

A patra. Școala nu a fost înființată oriunde, filialele acesteia nu se află la distanțe mai mari de cinci sute de kilometri de capitala țării. De ce nu în Kazahstan? De ce nu în Altai? De ce nu dincolo de Baikal? Cui îi sunt necesari diversioniștii în imediata apropiere a Moscovei, la 500 sau chiar la 100 de kilometri de Kremlin?

A cincea. Ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, le

plătește soldaților-bandiți salarii incredibile de ofițeri, încălcând disciplina financiară și principiile socialiste de retribuire a muncii.

A șasea. Jukov l-a numit în funcția de comandant al școlii de diversioniști pe prim-loctiitorul șefului GRU, ceea ce ar fi cam același lucru cu a trimite o basculantă de 40 de tone să transporte jucării la grădinițe sau a folosi un excavator pășitor, având capacitatea cupei de 25 de metri cubi și lungimea brațului de 100 de metri, la săparea unui șanțuleț de scurgere în curtea unei case.

A șaptea. Toate acestea erau învăluite în bezna de nepătruns a secretului militar. Faptul că generalul-locotenent Mamsurov, pe lângă funcția sa de bază, ocupă și funcția de șef al școlii de diversioniști nu trebuie să fie cunoscut de nimeni, nici măcar de ofițerul său personal cu misiuni speciale.

Ce se ascunde în spatele tuturor acestor lucruri?

Chiar dacă și-a pus această întrebare, chiar dacă și-a dat un răspuns logic, argumentat, maiorul Bulanov nu avea cum să pătrundă adevăratul sens al celor întâmplare, deoarece, ca orice om simplu, nu era inițiat în tainele nomenclaturii, nu cunoștea și nici nu avea cum să cunoască legile misterioase pe baza cărora funcționa mecanismul puterii.

2

Pentru noi toți, pentru țara întreagă, pentru poporul ei, ca și pentru lumea din afară, a fost creată o imagine de fațadă: Sovietul Suprem al URSS, sovietele locale, alegerea deputaților oamenilor muncii, votul, decretul Prezidiului Sovietului Suprem...

În realitate, mecanismul puterii era complet diferit și era ascuns de privirile mulțimii. Puterea exista și funcționa după niște legi secrete proprii, la fel cum lumea interlopă își organizează existența după legi deosebite, necunoscute străinilor, cu reguli proprii, cu propria etică și estetică, având propriul sistem de pedepse și recompense, propria scară de valori, propriile noțiuni în ceea ce privește binele și răul și chiar propriul limbaj pentru a comunica între ei, neînțeles de cei neinițiați.

Cel mai important principiu aflat la baza sistemului de funcții nomenclaturiste consta în faptul că numai Partidul Comunist și conducerea superioară a acestuia aveau dreptul să soluționeze problema cadrelor. Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, înființând în secret Centrul cu Destinație

Deosebită și numindu-l pe prim-locțiitorul șefului GRU în funcția de comandant al acestui Centru, a încălcat principiul fundamental al funcționării puterii. Mai simplu spus, a ieșit de sub controlul Partidului Comunist. A atentat la dreptul exclusiv al acestuia de a numi și a destitui conducătorii de orice rang, de a le distribui funcții și de a-i demite din aceste funcții. S-a creat o situație similară cu cea în care un membru al unei bande de infractori, împotriva voinței căpeteniei și fără să-l anunțe, ia decizii în niște chestiuni de principiu.

În vara anului 1957, în linii mari, situația era ca în banda de infractori. Conducerea Uniunii Sovietice era, într-adevăr, o bandă – cea mai mare și cea mai feroce din istoria universală. Pe o laviță aurită trona căpetenia poreclită Hrușci, iar infractorul principal Jucilo își înjgheba în taină propria ceată.

Apropo, în jargonul hoților din perioada respectivă, cuvântul *juk* era echivalent cu „pușcăriaș” și însemna infractor înrăit, hoț dibaci, ulterior – tâlhar în lege. Cuvântul avea o mulțime de derivate: *jukețalo*^{1*}, *jucilo*^{2*}, *jucika-vorovaika*^{3*}, *jukovatî*^{4*}, *juki-kuki*^{5*}, *jucit*^{6*}, *jukovat*^{7*}. În cercurile infractorilor, numele de familie Jukov suna precum Urkin^{8*} sau Jiganov^{9*}. Dar și numele de familie Hrușci are un înțeles apropiat: *hrușci* era numele dat cărăbușilor de mai, extrem de dăunători pentru agricultură și silvicultură.

Sigur, nu termenii din jargonul infractorilor constituie problema, ci faptul că atât Jukov, cât și Hrușci erau ei înșiși niște infractori de cel mai mare calibru. În vara anului 1957 se pune problema: care pe care?

Chiar dacă în uneltirile lui Jukov nu ar fi fost nimic perfid și tenebros, el ar fi trebuit oricum alungat sub o laviță, mai aproape de latrină. Pentru că s-a obrăznicit. Pentru că a încălcat legile sacre ale haitei.

Însă Jukov nu avea altă soluție. El a încălcat în secret legile unei lumi obscure, închise pentru cei neinițiați, o lume numită nomenclatură. El știa că, în toate epocile anterioare, astfel de fapte se pedepseau cu moartea. Cu patru ani în urmă, Jukov însuși l-a arestat pe Mareșalul Uniunii Sovietice Beria în fostul cabinet al lui Stalin, pentru că Lavrenti Palîci și-a numit câțiva băieți în MVD pe niște funcții-cheie, fără a se consulta cu membrii conducerii superioare a Partidului Comunist.

Pentru această faptă a fost împușcat și Beria, și cei pe care el i-a numit în posturile de conducere. Așa încât lui Jukov, care a apucat-o pe drumul lui Beria, nu-i rămânea decât să meargă până la capăt – să răstoarne căpetenia și să-i ia locul. În caz contrar, cariera lui Jukov se putea întrerupe în orice moment, cu niște consecințe imprevizibile pentru el și pentru anturajul său, dacă cineva ar fi aflat că ministrul Apărării, cu de la sine putere, se ocupă cu distribuirea de funcții subalternilor săi, fără a cere părerea și permisiunea Prezidiului

3

În iunie 1957, generalul-locotenent Mamsurov a fost numit prim-loctiitor al șefului GRU și în același timp comandant al Unității Militare 41339, adică al Centrului cu Destinație Deosebită al GRU. Ambele numiri au fost secrete. Nu numai că nimeni din afară nu trebuia să știe cine este șeful GRU și cine-i sunt loctiitorii, dar oamenii simpli și chiar majoritatea covârșitoare a ofițerilor și generalilor Armatei Sovietice nu știau nici de existența GRU. Numirea lui Mamsurov în două funcții simultan s-a realizat prin două procedee diferite. În funcția de prim-loctiitor al șefului GRU a fost numit prin procedeul obișnuit: ministrul Apărării Jukov a făcut o recomandare în cadrul Prezidiului Comitetului Central, iar acesta a luat decizia corespunzătoare.

În schimb, pe funcția de șef al Centrului cu Destinație Deosebită al GRU, generalul-locotenent Mamsurov a fost numit în alt mod. În această funcție l-a numit Jukov, fără să întrebe pe nimeni, fără să se consulte cu nimeni, fără să comunice nimănui sarcinile suplimentare încredințate generalului și fără să raporteze nimănui despre înființarea unității militare 41339. Despre această unitate militară, despre acest centru trebuiau să știe numai trei persoane: ministrul Apărării Jukov, șeful GRU, generalul-locotenent Ștemenko, și prim-loctiitorul acestuia, generalul-locotenent Mamsurov.

Două mii cinci sute de diversioniști pregătiți în cadrul CDD au fost dispersați în 20 de orașe mari și mici. Ei nu cunoșteau nici structura Centrului, nici forțele și mijloacele sale, nici măcar denumirea Centrului și nici obiectivele care le vor fi formulate.

4

Pe prim-loctiitorul șefului GRU, generalul-locotenent Mamsurov, l-a dat de gol corectitudinea. Corectitudinea în calcularea și plata cotizației de partid.

Mijloacele bănești pe baza cărora era finanțat partidul bolșevicilor, ulterior PCUS, „banii partidului”, „aurul partidului”, unul dintre cele mai mari și mai

bine păzite secrete ale secolului XX, constituie o temă pentru o discuție separată. La prima vedere, totul era extrem de transparent și expus în Statut pe înțelesul tuturor. Ultimul capitol al Statutului PCUS, capitolul XII, se numea „Mijloacele bănești ale partidului”. În el se spunea:

Mijloacele bănești ale partidului și ale organizațiilor acestuia se constituie din cotizațiile membrilor, veniturile provenite din întreprinderile partidului și din alte încasări.

Prima și cea mai importantă secțiune a veniturilor o constituiau cotizațiile membrilor. Cei care aveau salarii mici îndesau lunar în pușculița partidului un procent din banii primiți. Cei care aveau salarii ceva mai mari dădeau două procente. Cei care aveau salarii foarte mari contribuiau cu trei procente. Toți membrii Partidului Comunist plăteau la casieria partidului copeicile câștigate prin muncă. Secretarul de partid aplica în carnetul de membru ștampila care atesta plata cotizației și completa rubrica respectivă cu suma încasată.

A doua secțiune a veniturilor era reprezentată de întreprinderile partidului. Din rândul întreprinderilor Partidului Comunist făcea parte ziarul *Pravda*^{10*}, revistele *Kommunist* și *Partiinaia jizn*^{11**}, nenumăratele *Adevăruri* raionale, regionale, zonale, republicane, de tineret, sindicale și de alte feluri: *Adevărul komsomolist*, *Adevărul pionieresc*, *Adevărul ucrainean*, *Adevărul kievean*, *Adevărul Orientului*, *Adevărul Magadanului*, *Adevărul Amurului*, *Adevărul din Armavir*, *Adevărul din Ahtîrka* și așa mai departe. Adevăr, adevăr și numai adevăr pretutindeni, nimic altceva decât adevăr. Uneori, la chioșcurile de ziare puteai auzi: *Adevărul* nu mai este, *Rusia Sovietică* s-a vândut, a rămas doar *Munca* de două copeici.

A treia secțiune a veniturilor Partidului Comunist, „alte încasări”, nu era explicată nicicum, reprezenta un procent infim. Cel puțin aceasta era afirmația oficială.

De pildă, putem evalua veniturile Partidului Comunist al Uniunii Sovietice pe baza datelor anunțate oficial la Congresul al XXII-lea al PCUS.

Rubrica venituri a bugetului partidului în anul 1961 era constituită astfel:

- 67,8% pe baza cotizațiilor de partid ale comuniștilor;
- 31,7% pe baza întreprinderilor partidului;
- „alte încasări” reprezentau 0,5%.

Cât însemnau aceste procente în mod real? O sută de milioane de ruble sau un miliard? Sau zece miliarde? Nimeni nu punea asemenea întrebări. Cât anume încasa și cât cheltuia PCUS nu trebuia să știe nimeni. Toată lumea era

liniștită că, dacă la cei 67,8% se adaugă 31,7% și încă 0,5%, rezultă fix 100%! Totul se potrivea. Mai mult de atât nu ni se recomanda să știm.

În fruntea PCUS erau niște economiști magicieni. Pe baza unuia, două sau trei procente colectate de la membrii de partid și pe copeicile cu care se vindea *Pravda*, ei au reușit să înalțe la Kremlin un palat în care să-și țină congresele și au reușit să reconstruiască complexul de clădiri de pe Staraia Ploșciad.

Le ajungeau banii pentru satisfacerea necesităților tot mai mari ale imensului, umflatului aparat al Comitetului Central, al comitetelor centrale ale republicilor unionale, ale sutelor de comitete regionale și zonale și ale miilor de comitete raionale, aparat care beneficia de toate avantajele și privilegiile posibile.

Aveau destule mijloace pentru întreținerea unei rețele dese de depozite și sanatorii secrete ale partidului, restaurante și saune secrete, magazine și cinematografe secrete, policlinici și așezăminte secrete pentru distracții.

Aveau bani pentru parcuri auto personale uriașe, pentru întreținere și pază sigură.

În fiecare întreprindere exista un secretar de partid căruia i se asigura un salariu mare, cabinet, apartament, secretară, autoturism și mijloace de comunicare.

În fața sediului fiecărei uzine era amplasată, pe banii partidului, o statuie a lui Lenin.

În fiecare centru raional, în zona cea mai frumoasă a orașului, în piața centrală se construia sediul comitetului raional, cu statuia lui Lenin în față.

În fiecare oraș exista un comitet orășenesc, în fața căruia era o statuie a lui Lenin.

În fiecare centru regional, în zona cea mai frumoasă se afla clădirea luxoasă a comitetului regional. Cu o statuie a lui Lenin în piața centrală.

În fiecare centru zonal, pe locul cel mai frumos din oraș, se afla clădirea luxoasă a comitetului zonal de partid. Cu statuia lui Lenin în piața centrală.

În fiecare centru republican se afla clădirea luxoasă a Comitetului Central Republican. Cu statuia lui Lenin în piața centrală.

Au fost amplasate zeci de mii de statui ale lui Lenin. Pe baza acelor procente, acelor copeici muncite ale comuniștilor.

Partidul Comunist avea destui bani pentru a întreține Direcția Politică Principală a Armatei Sovietice și a Flotei Maritime Militare, cu o turmă întreagă de activiști cu epoleți de generali și amirali, direcțiile politice ale tuturor armelor forțelor armate, ale regiunilor militare, flotelor și grupărilor de trupe, direcțiile și secțiile politice din armatele de arme întrunite, de tancuri, de

rachete și aeriene, din flotile, corpuri, divizii, precum și loctiitorii politici din regimente, batalioane, companii și de pe nave.

Pe baza aceluiași copeici erau organizate grandioasele conferințe și congrese ale partidului în raioane și regiuni, în ținuturi și republici și, bineînțeles, la Moscova. Pe aceleași copeici, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice întreține Școala Superioară de Partid a CC al PCUS, Academia de Studii Militare și Politice „Lenin”, zeci de instituții de învățământ superior militar și politic. Cu aceleași copeici erau întreținuți mii și mii de veterani ai partidului care o viață întreagă n-au făcut decât să stea în comitetele raionale și regionale.

O rubrică specială este cea a partidelor comuniste frățești din SUA și Franța, Canada și Australia, Argentina și Austria, Marea Britanie și Belgia, Uruguay și alte Honduras-uri. Toate atârnau de gâtul PCUS, toate ciuguleau din palma sa generoasă.

Înțelegând că partea leului din bugetul de venituri al PCUS este reprezentată de cotizațiile membrilor de partid, cinstitul și corectul general Mamsurov a plătit la comitetul de partid al GRU exact trei procente din indemnizația de transfer la noul loc de muncă.

5

Istoria are la dispoziție un număr nelimitat de variante. Însă ea pune în funcțiune doar una singură.

Dacă Mamsurov, așa cum ar fi fost corect, s-ar fi dus el însuși la comitetul de partid și i-ar fi dat secretarului cele trei procente din banii încasați, secretarul nu i-ar fi primit: generalul a adus în plus. Și atunci Mamsurov, reacționând instantaneu, l-ar fi întrebat: dar cât trebuia? Ar fi numărat suma solicitată, s-ar fi scuzat pentru greșeală. Și n-ar mai fi repetat-o niciodată.

Astfel, acum am fi trăit în cu totul altă țară. Istoria țării noastre și a lumii ar fi fost complet diferită. Nu sunt deloc convins că s-ar fi schimbat în bine. Însă Mamsurov era foarte ocupat și nu a avut timp să se ducă personal la comitetul de partid. Punea prea mult zel în executarea ordinelor Mareșalului Uniunii Sovietice Jukov.

Dacă Mamsurov l-ar fi trimis la comitetul de partid pe aghiotantul său, locotenentul-major Enakiev, și atunci totul ar fi trecut neobservat. Locotenentul-major i-ar fi adus banii secretarului de partid, acesta ar fi refuzat să-i primească, iar locotenentul-major s-ar fi întors la Mamsurov. În continuare – ca

în prima variantă.

Însă locotenentul-major Enakiev era foarte ocupat. Punea prea mult zel în executarea ordinelor generalului-locotenent Mamsurov, alerga pe la garnizoane și pe la taberele militare, predând plicurile cu instrucțiunile prim-loctiitorului șefului GRU. De aceea îndatoririle mărunte ale aghiotantului au căzut pe capul ofițerului cu misiuni speciale, maiorul Bulanov Iuri Sergheevici.

În felul acesta a aflat Hrușciiov despre existența Centrului cu Destinație Deosebită al GRU.

Și imediat asistenta cea veselă și optimistă din policlinica de la Kremlin l-a sunat pe Mamsurov. I-a turuit ceva despre o boală incurabilă cu o veselie prostească: uite, zice, tovarășe general, ce nenorocire a căzut pe capul dumneavoastră, sunteți un bărbat în floarea vârstei, cine s-ar fi putut gândi... Așa că veniți imediat.

Mamsurov a venit.

Și a căzut în cursă.

6

Între timp, Jukov își comanda portrete și tablouri de gală, în care este înfățișat călare pe un cal alb ce calcă în picioare steagurile dușmanului învins. Tabloul *Jukov pe cal* are 298 pe 198 centimetri. Suprafața tabloului lui Iakovlev *Victoria* este de 12 metri pătrați.

Între timp, Jukov a dat dispoziție să fie scrisă o istorie în cinci volume a războiului, pe care o redacta personal¹².

Între timp, Jukov a vizionat personal filmul *Stalingrad*, terminat recent, încă netrecut prin cenzură, deci nelansat pe ecrane, și a dat dispoziție să fie modificat radical, subliniindu-se rolul crucial al lui Jukov în operațiunea ofensivă „Stalingrad”, deși de fapt Jukov nu a luat parte în niciun fel la această operațiune.

Între timp, pe adresa conducerii de stat, ca la comandă, au început să sosească stoluri de scrisori de la oamenii muncii cu propunerea de a i se acorda Mareșalului Uniunii Sovietice Jukov, de patru ori Erou al Uniunii Sovietice, titlul de Generalissim al Uniunii Sovietice.

Așadar, generalul-locotenent Mamsurov a predat comanda Armatei a XXXVIII-a și a plecat la Moscova. Armata a XXXVIII-a a fost preluată de generalul-locotenent Lașcenko, care până atunci comandase Corpul Special în Ungaria. Corpul Special a fost transformat în Grupul Sudic de Trupe. Comandant al acestuia a fost numit generalul de armată M.I. Kazakov. Această numire a avut rațiunile ei.

În primul rând, trebuiau scoși urgent din Ungaria toți generalii care s-au remarcat în toamna anului 1956, acordând ajutor frățesc internațional poporului maghiar. De aceea Lașcenko, Mamsurov, Babadjanian și alți luptători pentru fericirea poporului au fost înlocuiți cu generali pe care nu-i cunoștea nimeni în Ungaria.

În al doilea rând, înlocuirea unui general-locotenent cu un general de armată trebuia să sublinieze respectul nostru față de poporul maghiar și să confirme faptul că suntem gata și de acum înainte să apărăm cuceririle socialismului: vedeți ce șef mare v-am trimis, așa că nu vă faceți griji pentru viitor, dacă va fi nevoie, ne vom face din nou datoria internațională și nu vom permite nimănui să vă tulbure traiul liniștit.

Noul lider al Ungariei, tovarășul János Kádár, și generalul de armată Kazakov au găsit un limbaj comun, au ajuns curând la armonie în relațiile de serviciu, dar, nu se știe din ce motive, acest lucru nu a fost pe placul lui Jukov.

Ministrul Apărării a decis fără acordul CC să-l recheme pe tovarășul Kazakov și să-l numească în funcția de comandant al uneia dintre regiunile militare interne (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 245).

A fost o mare exagerare. Jukov nu avea niciun drept să decidă soarta unui general de armată, și nu a oricărui general, ci a celui care comanda trupele din recent cumințita Ungarie.

Înainte de aceasta, Jukov a desființat din proprie inițiativă funcția membrului Consiliului Militar al Forțelor Subacvatice ale Flotei Mării Negre și funcția membrului Consiliului Militar al escadrei Flotei Mării Negre. Jukov și-a mai permis și alte libertăți de acest gen. Însă încercarea samavolnică de a-l înlătura din funcție pe comandantul Grupului Sudic de Trupe, care avea pe epoleți patru stele de general, nu a fost altceva decât proclamarea independenței depline a lui Jukov față de orice fel de autoritate.

Momentul-cheie

Ajuns la putere, Jukov s-a apucat să facă ordine în armată. El se conducea după următorul principiu indestructibil: de starea disciplinei militare răspund comandanții. Acest principiu exista și înainte de Jukov, dar în timpul lui Jukov a fost ridicat la rangul de principiu unic, fundamental, și așa a rămas pentru totdeauna, până la prăbușirea Uniunii Sovietice.

Tovarășul Jukov a fost la flotele Baltică și Nordică, s-a familiarizat cu situația din aceste flote. Cum s-a încheiat această călătorie a ministrului Apărării, membru al CC al partidului nostru? S-a încheiat cu demiterea din Armată a 371 de ofițeri, cu destituirea și retrogradarea altor 24, adică aproape 400 de persoane au fost declarate „necorespunzătoare” ca urmare a unei singure excursii a ministrului (*ibidem*, p. 264).

Vizita la Flota Baltică a durat patru zile, iar la Flota Nordică – alte patru zile. Rezultă că în medie Jukov dădea afară din forțele armate câte 46 de ofițeri pe zi, printre care erau generali și amirali. Dacă lucra câte zece ore pe zi, în medie la fiecare 13 minute izgonea ca pe un câine afară în ger câte un ofițer, general sau amiral. Nu-i mai punem la socoteală pe cei pe care îi retrograda în funcții.

Pe toată durata războiului, comandanții celor patru flote sovietice nu au fost niciodată schimbați: au început războiul în funcția de comandant, așa l-au și terminat. Faptul demonstrează că Stalin nu a avut nimic de reproșat flotelor. Iată însă că a apărut Jukov, care-i cosește pe toți de-a valma. El a vizitat două flote și se pregătea să le viziteze și pe celelalte două.

De la terminarea războiului trecuseră 12 ani. Jukov nu-i dădea afară pe locotenenți, nu se cobora la acest nivel. El se lua de căpitanii de rangul 1 și 2, de colonei, de generali și de amirali, adică de oameni care trecuseră prin război. O asemenea amploare, un număr atât de mare de demiteri indică faptul că Jukov dădea afară din armată și din flotă practic pe oricine nimerea în câmpul său vizual. Se limita la a-i da afară, întrucât pe timp de pace nu avea dreptul să-i împuște. Când Jukov a avut acest drept, a făcut uz de el cu aceeași frecvență.

În cartea *Îmi retrag cuvintele*^{13*} am făcut o statistică a activității „profesioniste” a lui Jukov la Halhin-Gol. Stalin l-a trimis în zona de conflict pe Secretarul General al Uniunii Scriitorilor din URSS, V.P. Stavski, pentru ca acesta, ca cetățean civil, să evalueze în mod obiectiv ceea ce se întâmpla acolo. Stavski i-a raportat lui Stalin: „În câteva luni au fost împușcați 600 de oameni, iar pentru decorații au fost propuși 83” (*Vesti*, 10 iulie 2003, p. 39).

Jukov a sosit în Mongolia pe 5 iunie 1939. Pe 16 septembrie, acțiunile militare

au încetat, împuternicirile lui Jukov de a împuşca au luat sfârşit. Bilanţul activităţii sale – 600 de împuşcări în 104 zile. În medie, Jukov semna câte şase sentinţe de condamnare la moarte pe zi. Inclusiv în zilele libere şi în sărbători. Dacă presupunem că dormea aproximativ şase ore pe zi, în cele 18 ore de veghe semna câte o sentinţă de condamnare la moarte la intervale de câte trei ore.

Eu am primit epoleţii aurii de locotenent după 11 ani de la înlăturarea lui Jukov, dar principiul jukovian fundamental de instaurare a disciplinei, conform căruia comandantul era răspunzător pentru disciplina subordonaţilor săi, nu fusese abolit. Vă explic pe baza exemplului personal ce însemna în mod practic acest lucru.

Aşadar, eram comandant de pluton şi aveam în subordine patru sergenţi şi 30 de soldaţi: trei grupe a câte 11 oameni plus loctiitorul meu. În plutonul meu se întâmplă un incident grav: plutonul este de gardă, în timpul nopţii, o santinelă, soldatul Rzaev, încalcând Regulamentul Serviciului de Garnizoană şi Pază, se aşază un moment pe o ladă de lemn, deşi nu avea voie, şi comite o faptă pe care Regulamentul o interzice categoric santinelelor în post.

Adoarme.

Ca şef al gărzii, verificam posturile şi l-am surprins pe somnoros. În timpul războiului, pentru dormitul în post erai împuşcat. Pe timp de pace se aplică sancţiuni disciplinare, dar există şi pedepse mai aspre. Vă daţi seama că a doua zi la instrucţie şi în zilele următoare am scos unul din soldatul Rzaev. Alerga ticălosul cu masca pe figură şi îmbrăcat cu mantaua de cauciuc pentru protecţia contra armelor chimice, tocmai în vârful cotei 333,8, până-i venea să vomite şi leşina. (Cred că soldăţei mei nu vor uita până la mormânt cota 333,8.)

În schimb, nu i-am aplicat soldatului Rzaev niciun fel de sancţiuni disciplinare. Şi nici nu m-am apucat să-i raportez comandantului de companie despre incidentul grav petrecut. Nu pentru că aş fi fost atât de bun la suflet. Ci fiindcă eu personal răspundeam pentru disciplina subordonaţilor mei.

Comandantul meu de companie, Valera Arbuzov, era locotenent ca şi mine, numai că absolvise cu un an înainte. Armata se mărea cu repeziciune. În Cehoslovacia au format Grupul Central de Trupe, în Orientul Îndepărtat s-au luat la hartă cu chinezii şi au desfăşurat o mulţime de divizii noi. Nu erau destui ofiţeri. În plus, din divizia mea, Divizia 66 de Gardă, ofiţerii de toate gradele erau trimişi şi în Cuba, şi în Egipt, şi în Algeria, şi în Vietnam, iar în locul celor plecaţi trebuia să le preia cineva sarcinile, de aceea, în funcţiile căpitanilor şi maiorilor erau locotenenţi sau locotenenţi-majori.

Voi explica pe baza unui exemplu cum stăteau lucrurile în Regiunea Militară Subcarpatică. La comanda regiunii se afla generalul de armată Laşcenko Piotr

Nikolaevici, cel care cu 12 ani în urmă, având gradul de general-locotenent, comanda Corpul Special din Ungaria. Însă noi nu l-am văzut niciodată pe comandantul regiunii. După înfrângerea armatei egiptene în anul 1967, Lașcenko a plecat în Egipt pentru a restabili capacitatea de luptă a fraților noștri africani. Cu toate acestea, era ordin ca funcțiile celor plecați în delegații peste hotare să nu fie ocupate. Așa că el a continuat să fie considerat comandantul trupelor Regiunii Militare Subcarpatice. Această regiune militară, care avea patru armate și două corpuri separate, fără a lua în calcul diviziile, brigăzile și regimentele separate, a existat aproape doi ani fără comandant. Același lucru se întâmpla la toate nivelele. De aceea locotenenții comandau nu numai companii, ci se ridicau și mult mai sus.

Eu eram prieten cu locotenentul Valera, comandantul de companie, totuși nu puteam să-i mărturisesc că la mine în pluton a avut loc un incident grav, pentru care soldățelul vinovat ar fi putut fi trimis la batalionul disciplinar.

Eu eram primul filtru în calea informațiilor despre starea disciplinei militare. Șeful gărzii sau adjunctul acestuia nu verifică singur posturile, ci împreună cu schimbul format din două-trei santinele. Așa că informația despre incident putea să iasă la suprafață. Dacă, într-un fel sau altul, comandantul de companie miroase ceva, o să mi-o trântescă: ai scăpat plutonul din mână! Nu ești în stare să faci ordine!

Dar, după ce o să-mi tragă o săpuneală zdravă, Valera n-o să-i raporteze nimic comandantului de batalion. Pentru că soldățelul este în subordinea mea, dar și a lui. Pentru orice abatere, nu voi fi numai eu pedepsit, ci și el. El este cel de-al doilea filtru.

Comandantul de batalion, locotenentul-colonel Protasov, nu trebuie să afle nimic despre cele întâmplate. Dacă află, o să-mi tragă un perdaf și mie, și comandantului de companie, dar comandantului de regiment, locotenentului-colonel Bajerin nu-i va raporta nimic. Comandantul de batalion este al treilea filtru.

În cazul în care comandantul de regiment Bajerin miroase ceva în legătură cu incidentul, am dat de belea cu toții. Comandant de divizie era generalul-maior Nilga. Acesta, se înțelege, nu avea cum să afle nimic, întrucât comandantul de regiment era al patrulea filtru.

Dacă s-ar fi întâmplat ceva mai grav, comandantul de divizie ar fi fost al cincilea filtru. Comandantul Armatei a XIII-a – al șaselea. Comandantul Regiunii Militare Subcarpatice – al șaptelea. Și tot așa, până în vârf.

Datorită aplicării principiului jukovian de instaurare a disciplinei, conducătorii de toate rangurile primeau informații filtrate. Cu cât era mai sus

comandantul, cu atât mai frumoasă era priveliștea care i se deschidea în fața ochilor. Acest lucru însemna că soldățul Rzaev a priceput: pentru că a adormit în post, nu va răspunde numai el, ci și locotenentul gărzii Rezun și toți șefii săi ierarhici.

După mulți ani, ajungând în Occident, am scris câteva cărți despre armata sovietică, lucrări ce au avut un oarecare succes. De aceea eram invitat în instituțiile de învățământ militar și în unități militare ale armatelor din diferite țări ale lumii, pentru a le povesti despre regulamentele sovietice. La rândul meu, profitând de ocazie, mă interesam cum stau lucrurile la ei cu disciplina.

Se pare că în armatele normale ofițerul, de la locotenent în sus, este organizatorul luptei. Și atât. Controlul asupra disciplinei îl dețin sergenții, poliția militară și procuratura militară. Fiecare soldat răspunde personal pentru greșelile și infracțiunile comise și este pedepsit cu toată severitatea. Să fie învățătură pentru ceilalți.

În armata sovietică, Jukov a impus alte reguli. Confirmă acest lucru și Mareșalul Uniunii Sovietice Timoșenko:

Pentru greșelile soldaților și sergenților neglijenți, care meritau pedepse aspre, de regulă erau destituiți și dați afară din rândurile armatei comandanți merituosi de regimente și de divizii (*Gheorghi Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 306).

Încă un exemplu. O fată, fără să mai aștepte ca logodnicul ei soldat să vină din armată, s-a măritat cu altul. Soldatul s-a împușcat după ce a lăsat un bilet în care ruga să nu fie nimeni învinuit de moartea sa. I-au raportat lui Jukov. Putea Jukov să nu învinuiască pe nimeni? Nu putea! Jukov, se înțelege, a turbat. Comandantului de divizie – mustrare! Comandantul de regiment să fie destituit din funcție și trimis la mama dracului! Loțiitorul comandantului de regiment să fie dat afară din armată!

Ce-i rămânea de făcut loțiitorului comandantului de regiment, care și-a dedicat întreaga viață slujbei, dar nu a mai apucat să se pensioneze? Care era vina lui? Trebuia să-i aducă soldatului altă logodnică? Unde să se ducă fără bani, fără serviciu și, probabil, fără apartament? Ofițerul s-a împușcat (*ibidem*, p. 241).

În cazul de față, nimeni (în afară de Jukov) nu ar fi avut ce să le reproșeze comandanților. Când acest lucru era posibil, pedepsele erau mult mai aspre și mai numeroase.

În aceeași carte se afirmă că în urma măsurilor luate, „au avut loc schimbări pozitive: s-a întărit disciplina, s-a micșorat numărul incidentelor grave” (*ibidem*,

p. 9).

Nu, stimați cetățeni. Disciplina s-a prăbușit, iar numărul incidentelor grave a scăzut într-adevăr – în situațiile statistice.

Aruncând responsabilitatea pentru greșelile și abaterile subordonaților pe umerii comandanților, Jukov îi scutea de răspundere pe soldați și pe sergenți și-i împingea pe comandanții de toate rangurile, de la comandanții de pluton și companie, până la comandanții de armate, regiuni militare și comandanții-șefi ai armelor forțelor armate, pe calea mascaradei, a prafului în ochi și a mușamalizării infracțiunilor.

În felul acesta, Jukov a distrămat Armata Sovietică.

Este regretabil faptul că Jukov a constituit un exemplu pentru cei care i-au urmat la conducerea armatei. Reguli similare au introdus în Armata Sovietică mareșalii Uniunii Sovietice Ciuikov, Greciko, Iakubovski, Kulikov, Ustinov, Ogarkov, Ahromeev. Le era mai simplu să-i pedepsească pe comandanți decât să introducă disciplina regulamentară în rândul trupelor. Urmând exemplul lui Jukov, ei au dus Armata Sovietică la descompunere și ruină.

1* „Șmecher” (n.tr.).

2* „Escroc” (n.tr.).

3* „Cățea hoată” (n.tr.).

4* „Pișicher” (n.tr.).

5* „Pușcăriași recidiviști” (n.tr.).

6* „A se învârti”, „a umbla cu șiretlicuri” (n.tr.).

7* „A înșela”, „a face escrocherii” (n.tr.).

8* De la *urka* – „pușcăriaș”, „deținut” (n.tr.).

9* De la *jigan* – „huligan cu pretenții de lider” (n.tr.).

10* „Adevărul” (n.tr.).

11* „Viața de partid” (n.tr.).

12. După ce Jukov a fost destituit din funcții, lucrul la cele cinci volume a fost sistat, iar ulterior a apărut în locul acestora lucrarea în șase volume *Istoria Marelui Război Patriotic al Uniunii Sovietice. 1941-1945*, Moscova, Voenizdat, 1960-1965 (n.a.).

13. Editura Polirom, Iași, 2014 (n.tr.).

Capitolul 11

1

Lavrenti Pavlovici Beria considera că toate colhozurile trebuie desființate dracului, pământul trebuie înapoiat oamenilor, să-l lucreze ei, să hotărască ei ce să planteze și ce să semene. Dar s-a lovit de un obstacol. Dacă pământul va fi înapoiat oamenilor, dacă mujicii se vor hrăni singuri, ce nevoie vor mai avea de Partidul Comunist?

De aceea Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov l-a arestat personal pe Lavrenti Pavlovici Beria. De aceea Mareșalul Uniunii Sovietice Konev a semnat condamnarea la moarte a lui Beria. De aceea viitorul Mareșal al Uniunii Sovietice Batițki personal l-a împușcat pe Lavrenti Beria.

Următorul după Beria era Malenkov. Acesta era mai prudent. Nu a făcut decât să propună ca loturile de pe lângă case să nu fie impozitate atât de crunt. Nu a făcut decât să mărească aceste loturi.

Dar a fost imediat destituit. În vara anului 1957, Malenkov a fost izgonit de pe culmile puterii și chiar și din Moscova. Dacă n-ar fi fost Jukov, n-ar fi fost niciun puci în cursul căruia să fie înlăturat de la putere un om care încerca să elibereze țăranii din sclavie și să salveze satul rusesc. Dacă Malenkov ar fi rămas la conducerea țării, este posibil ca Uniunea Sovietică să nu fi ajuns în situația de a cumpăra grâne de peste hotare. Sclavia din colhozuri nu a fost abolită după moartea lui Stalin, iar de acest lucru se face vinovat Jukov.

Bilanțul plenei din iunie a CC al PCUS din anul 1957: cei care s-au ridicat împotriva lui Hrușcirov au fost declarați „grup antipartinic”. Membrii grupului: Molotov, Malenkov, Kaganovici, plus Șepilov, care li s-a alăturat. Aceste cuvinte erau repetate pe toate tonalitățile în paginile tuturor ziarelor, de la tribunele mari și mici: plus Șepilov, care li s-a alăturat... care li s-a alăturat... alăturat...

Pentru ca „grupul antipartinic” să nu pară prea numeros, în mod oficial tovarășul Pervuhin nu a fost inclus. Fără zarvă, l-au trecut de la membru al

Prezidiului la membru supleant, adică l-au privat de votul deliberativ. La congresul următor nu va mai fi ales în organele de conducere ale partidului.

Tovarășul Saburov nu a fost nici el inclus oficial în „grupul antipartinic”, însă de la vârful puterii l-au dat afară tot atunci.

Tovarășii Bulganin și Vorosilov, pentru că s-au pocăit, au rămas în continuare în conducerea de stat. Bulganin va fi alungat peste un an, Vorosilov – peste trei.

Există opinia că Jukov l-a salvat pe Hrușcirov.

Opinia este corectă. Totuși, trebuie făcută o mică precizare: *salvându-l pe Hrușcirov, Jukov, înainte de orice, s-a salvat pe sine.*

Jukov era protejatul lui Hrușcirov. Dacă Molotov, Malenkov, Kaganovici, Vorosilov, Bulganin, Pervuhin și Saburov l-ar fi dat jos pe Hrușcirov din fotoliul de prim-secretar, imediat după el ar fi zburat și Jukov. Mitocanul analfabet, care cu acțiunile sale nebunești a descompus armata, nu-i era de niciun folos nici țării, nici conducerii acesteia.

2

Prin strădaniile lui Jukov, „conducerea colectivă” instaurată după moartea lui Stalin a fost alungată sau neutralizată. În vârf au rămas doar doi: Hrușcirov, salvat de Jukov, și Jukov însuși, capabil, cu un singur cuvânt, să destituie pe oricine, din orice funcție, oricât de înaltă, și să numească apoi pe cine voia el.

Cu toate acestea, dualitatea puterii nu putea avea o viață lungă și nici trainică. Tocmai de aceea, pe 22 iunie, în prima zi a lucrărilor plenarei Comitetului Central al PCUS, Jukov l-a convocat la Moscova pe comandantul Armatei a XXXVIII-a a Regiunii Militare Subcarpatice, generalul-locotenent Mamsurov, și l-a numit prim-loctiitor al șefului GRU și concomitent șef al Centrului cu Destinație Deosebită al GRU. După cum vă amintiți, numirea lui Mamsurov pe funcția de prim-loctiitor al șefului GRU a fost discutată cu Hrușcirov și aprobată de acesta. În zilele acelea, Hrușcirov nu avea timp de Mamsurov: Jukov i-a vârât sub nas o hârtie, Nikita a semnat-o. Cea de-a doua numire, în funcția de șef al Centrului cu Destinație Deosebită al GRU, Jukov nu a discutat-o cu nimeni.

Un regiment de infanterie al Armatei Roșii, conform schemei de personal aprobate pe 5 aprilie 1941, număra 3.182 de soldați și comandanți. În anul 1957, prim-loctiitorul șefului GRU, generalul-locotenent Mamsurov, preluând o

funcție adiacentă, comanda o unitate militară compusă din 2.500 de soldați, sergenți și ofițeri. Rezultă că Mamsurov, în afară de funcția de bază, cea de prim-locțiitor al șefului GRU, a ajuns și un fel de comandant de regiment.

Să analizăm situația. Cu 20 de ani în urmă, în Spania, Mamsurov comandase nu un regiment, nu o brigadă, nu o divizie, ci un corp de armată. Și nu oricare, ci primul corp de diversioniști din lume. În război, Mamsurov a fost comandant de divizie, a fost locțiitor al comandantului unui corp de armată și din nou comandant de divizie. După război, Mamsurov a fost comandant de corp de armată, apoi comandant de armată. Nu era o armată oarecare, ci armata căreia pe timp de pace i s-a dat alarma de luptă, fiind trimisă peste hotare într-o țară vecină, unde a desfășurat acțiuni militare extrem de dure. Ungurii au luptat pentru libertatea lor cu dârzenie și tenacitate. Războiul a fost scurt, dar crâncen.

În toate funcțiile pe care le-a avut, Mamsurov s-a dovedit un comandant inteligent, hotărât, curajos și instruit. Și brusc, această incredibilă avansare: este numit prim-locțiitor al șefului GRU. În plus, concomitent și strict secret, el, un comandant de armată, preia comanda a ceva în genul unui regiment!

Cu mult timp în urmă am reușit să mă obișnuiesc să scriu fără semne de exclamare. Textul trebuie să vorbească de la sine, să țipe sau să urle. Însă aici nu mă pot descurca fără semne de exclamare. Nu-mi iese! Nu reușesc!

Numindu-l cu de la sine putere pe prim-locțiitorul șefului GRU într-o funcție oarecare, fără a se consulta cu membrii conducerii superioare a statului, Jukov a ieșit de sub controlul lui Hrușciiov, pe care l-a apărat recent de Malenkov, Molotov, Kaganovici și de Șepilov, care li s-a alăturat, precum și de Vorosilov, Bulganin, Saburov și Pervuhin.

Cu alte cuvinte, după lovitura de stat, când i-a îmbrâncit din vârf pe toți cei care s-au ridicat împotriva lui Hrușciiov, Jukov a comis simultan încă o lovitură de stat. Deocamdată secretă. Împotriva lui Hrușciiov.

Însă pe Mamsurov l-a dat de gol corectitudinea.

3

Imediat după plenară, printre membrii conducerii de partid a trecut, ca o adiere de vânt, un zvon: Hrușci înnoiește într-un ritm rapid aparatul Comitetului Central al PCUS. Personalul tehnic al Secretariatului Comitetului Central, toți acești referenți și consilieri, bătrânii retrograzi staliniști de toate rangurile, de la cele mai mari până la cele mai mici, sunt trimiși la pensie unul

câte unul, iar aceia ceva mai tineri sunt aruncați prin câte-un fund de provincie. Tactica este de a destrăma clanurile care au rezistat, de a nu le permite birocrățiilor partidului să-și dezvolte relații folositoare. În schimbul cadrelor vechi, Hrușciiov aduce în aparatul Comitetului Central oameni noi, care nu au conexiuni cu nicio fracțiune, cu nicio grupare. Hrușciiov aduce tineri specialiști din cele mai diverse structuri – din industrie, din agricultură, din instituțiile științifice, din armată și KGB, pentru că are nevoie de oameni cu experiență diversă de muncă și de viață.

Zvonul a trecut, și imediat șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko, a primit dispoziție să detașeze la dispoziția Secției Organelor Administrative ale CC al PCUS cinci ofițeri tineri cu cele mai mari perspective. Ofițerii urmau să lucreze în Secretariatul CC al PCUS, dar rămâneau în cadrul Armatei Sovietice.

Al treilea din lista ofițerilor tineri detașați era ofițerul cu misiuni speciale al generalului-locotenent Mamsurov, maiorul Bulanov Iuri Sergheevici.

4

Slujitorii cultului lui Jukov ne anunță că acest mare comandant militar era absolut hotărât să ducă până la capăt linia Congresului al XX-lea al PCUS, adică să-i demaște pe toți călăii și criminalii. Și aceiași oameni, în aceleași cărți și articole, iar uneori pe aceeași pagină, demonstrează că Jukov nu a pregătit niciun complot împotriva lui Hrușciiov.

Stați puțin! Dar dacă înlăturarea călăilor sângeroși Molotov, Malenkov și Kaganovici a însemnat respectarea liniei Congresului al XX-lea al PCUS, înlăturarea lui Hrușciiov ar fi trebuit să fie continuarea procesului început. Cu ce era Hrușciiov mai bun decât, să zicem, Kaganovici?

Dacă Jukov a decis să meargă până la capăt pe linia Congresului al XX-lea, ar fi trebuit să-i înlătore pe toți conducătorii Partidului Comunist. Și nu numai pe ei. Criminali erau toți activiștii, de la Comitetul Central până jos de tot, la periferie.

A duce până la capăt linia Congresului al XX-lea însemna un singur lucru: înlocuirea întregii pături conducătoare, pentru că toți conducătorii au fost aleși de Stalin, toți au fost legați de el și de puterea lui printr-o răspundere colectivă. În plus, trebuiau vânați prin Moscova și pe tot teritoriul necuprins al Patriei noastre atât criminalii activi, cât și veteranii CK, VCK, GPU, OGPU, NKVD, NKGB, MGB, MVD, GUKR „SMERȘ” și ai GULAG-ului, ca și zecile de milioane de

turnători.

Dar dacă mareșalul Victoriei a decis într-adevăr să meargă până la capăt pe linia Congresului al XX-lea, trebuia să înceapă cu sine: să scrie o scrisoare în care să-și mărturisească crimele, după care să se împuște.

Printre criminalii principali de la Kremlin, Jukov a fost unul dintre călăii cei mai sângeroși. Jukov nu a semnat numai liste de împușcare, ci, depășindu-i pe toți călăii, a dat ordin să fie împușcate rudele soldaților și comandanților Armatei Roșii, dacă aceștia vor fi luați prizonieri. Cu alte cuvinte, Jukov i-a declarat ostatici pe părinții, frații, surorile, soțiile soldaților și comandanților Armatei Roșii.

Ordinele lui Jukov nu erau numai criminale, ci și stupide. După asemenea ordine, soldații și comandanții încercau să se țină la distanță de linia întâi, cercetașii găseau diverse pretexte și nu se grăbeau să treacă linia frontului, iar dacă la ordinul comandantului ajungeau totuși în spatele frontului inamicului, stăteau un timp prin păduri și se întorceau cu mâinile goale. Ca să nu riște. Piloții avioanelor de vânătoare survolau cât mai mult timp posibil teritoriul propriu, iar bombardierele lansau bombe pe unde se nimerea, pentru a reveni cât mai repede din misiune. Însuși Stalin a fost nevoit să anuleze ordinele idioate ale lui Jukov.

5

După anihilarea „grupului antipartinic”, Jukov a intrat în rolul stăpânului cu puteri depline al țării și al armatei. Cu un sentiment de profundă satisfacție, el smulgea epoletii ofițerilor, generalilor și amiralilor. Și se delecta cu această activitate. Mărturii în acest sens există din abundență. Nu le mai citez pentru că lectura ar deveni monotonă, mult prea plictisitoare. În schimb, vă propun să privim cazurile de smulgere a epoletilor și lampasurilor dintr-o perspectivă ușor diferită. Din interiorul Comitetului Central al PCUS.

Acordarea gradelor de general și amiral, după cum am spus în repetate rânduri, la fel ca și retragerea acestora, nu era de competența ministrului Apărării sau a loctiitorilor săi. Gradele de general și amiral se acordau printr-un decret al Consiliului de Miniștri al URSS. Numai Consiliul de Miniștri avea dreptul de a-i retrograda pe generali și pe amirali sau de a le retrage complet aceste grade.

Aceasta era partea vizibilă a chestiunii. Exista și o parte nevăzută. În

Uniunea Sovietică, toate problemele legate de cadre erau administrate de Comitetul Central al PCUS. Mai întâi CC lua niște decizii secrete. Acest procedeu era denumit cu o frază birocratică nebuloasă: „Hotărârea instanței a fost adoptată”. După aceea, Consiliul de Miniștri lua aceeași decizie, chipurile, independent de decizia luată la nivel superior.

Jukov smulgea epoleții și rupea lampasurile generalilor. Însă nu cruzimea și sadismul sunt problema. Problema este prostia. Jukov nu cunoștea și nici nu voia să cunoască limitele puterii sale. El făcea tot ceea ce nu era permis fără acordul CC și al Biroului Politic. În esență, Jukov și-a însușit în mod subversiv autoritatea așa-numitelor „foruri conducătoare”. Polemicile pe tema se pregătea sau nu Jukov să preia puterea sunt inutile. Tot ceea ce a întreprins Jukov când avea funcția de ministru al Apărării demonstrează că el încerca să acapareze puterea. Numai că făcea acest lucru neîndemânatic și prostește.

Prostia lui Jukov consta în următoarele: trebuia mai întâi să strivească CC și Biroul Politic, apoi să facă tot ce-i place. Cât timp nu i-a strivit încă, trebuia să se mențină în cadrul ordinii și regulilor stabilite.

6

La Congresul al XX-lea al PCUS, Hrușciov l-a supus pe Stalin unei critici necruțătoare, însă această critică a fost de fapt o puternică lovitură dată autorității partidului și KGB.

În momentul când se făceau aceste dezvăluiri, Partidul Comunist era la putere de 38 de ani. Din aceștia, 30 de ani în fruntea partidului s-a aflat Stalin.

Reputația Partidului Comunist a fost brusc zdruncinată, pentru totdeauna.

Stalin și partidul pe care-l conducea au comis crimele cu mâinile poliției secrete, care în diverse perioade s-a numit CK, VCK, GPU, OGPU, NKVD, MGB și așa mai departe. Reputația organelor Securității Statului a fost și ea grav afectată.

Din cele trei puteri principale, în ochii poporului, singura care a rămas nepătată era armata. Armata nu a vărsat sângele propriului popor – cel puțin așa credea majoritatea oamenilor. Armata l-a învins pe Hitler. A salvat țara. Iar în fruntea armatei era Jukov. Jukov era perfect conștient de faptul că pe Hrușciov el l-a instalat în cea mai înaltă funcție, că Hrușciov este protejatul său, că Hrușciov este o marionetă.

Până și Hrușciov era conștient de acest lucru. Jukov avea puterea în mână și,

bazându-se pe ea, dădea afară pe oricine și numea în posturi de conducere pe cine voia.

Hrușciiov pe cine să se bazeze? Pe birocrații partidului? Ce pot face aceștia în fața tancurilor? Pe președintele KGB, Serov? Dar dacă Serov este înțeles cu vechiul său prieten Jukov?

Hrușciiov Nikita Sergheevici, prim-secretarul Comitetului Central al PCUS, conducătorul Uniunii Sovietice și al altor câteva zeci de state ocupate, s-a simțit dintr-odată ca un trecător singuratic, stând într-o noapte rece și ploioasă de noiembrie sub un felinar scârțâind, pe o străduță lăturalnică, întunecoasă. În orice moment puteau țâșni din întuneric niște băieți vânjoși, să-i împlânte un cuțit între coaste. Și nimeni nu-i va sări în ajutor, nimeni nu-l va salva. Să ceară îndurare ar fi inutil.

În schimb, Jukov se purta ca un mitocan și-și făcea de cap. El era stăpânul unic, absolut, cu puteri depline al Uniunii Sovietice.

7

Oficial, în fruntea partidului, guvernului și statului se afla Hrușciiov. Dar Jukov se pricepea să demonstreze și partidului, și guvernului, și statului că stăpânul în casă nu este Hrușciiov, ci Jukov. Da, Jukov!

Jukov îl numea în public pe Hrușciiov Nikitka. Jukov își arăta disprețul față de Hrușciiov nu numai în cerc restrâns, ci și public. Ziarul *Krasnaia zvezda* (13 mai 1997) descrie una dintre numeroasele ieșiri de acest gen ale mareșalului Victoriei.

În calitate de ministru al Apărării, Jukov a fost invitat la o „acțiune guvernamentală” – premiera unui spectacol la care trebuia să asiste Hrușciiov. Funcția de ministru îl obliga pe Jukov să fie prezent. Acesta a sosit împreună cu soția și s-au așezat în loja guvernului, pe rândul al doilea. Când a apărut Hrușciiov, toți cei prezenți în sală s-au ridicat în picioare și au început să aplaude. Băteau toți din palme, cu excepția mareșalului, care studia gânditor programul. Soția l-a rugat în șoaptă: „Ai putea să te prefaci măcar...”.

Krasnaia zvezda este extaziată de această purtare a lui Jukov: soția l-a rugat să se prefacă cel puțin, dar el nu a ascultat-o! Cât de curajos era mareșalul Victoriei!

Din păcate, aici nu miroase a curaj, ci pute a mitocănie cale de o verstă. Mitocănie de cea mai josnică speță, mitocănie față de un om care oficial este

numărul unu într-un stat uriaș. Poți să-l consideri un nătărău pe Nikitka, dar de ce să-ți manifesti public lipsa de respect?

În cazul de față, Jukov a manifestat lipsă de respect nu numai față de primul om în stat, ci și față de toți cei prezenți în sală. Dacă toți aplaudau în picioare, iar unul ignora în mod ostentativ elanul general era ca și cum le-ar fi zis: puțin îmi pasă de voi toți! Dar în sală asistau la „acțiunea guvernamentală” nu numai crescătore de porci și ciobani. Era prezentă și toată elita conducătoare. Și fiecare dintre ei – sunt convins – se gândea: ce se va întâmpla dacă acest mitocan va ajunge în cele din urmă la putere?

Cu purtarea sa, Jukov nu l-a jignit numai pe lider, ci, în persoana acestuia, întreaga țară. Dacă cineva are în mod public o atitudine de mitocan față de șeful statului, aduce de fapt o jignire întregului popor. Iar în sală erau prezenți și ambasadori ai unor mari puteri, și numeroși prieteni ai noștri de peste hotare.

Prin asemenea ieșiri – făcea destul de des scene de acest gen –, Jukov nu-și demonstra doar disprețul total față de toți cei din jur, ci și uimitoarea, pur și simplu incredibila imbecilitate. Ca și cum ar fi probat ca pe o haină personalitatea lui Nero sau pe cea a lui Caligula. Ca și cum ar fi asimilat aceste roluri, intrând în pielea personajelor respective. Puterea în țară îi aparținea aproape în totalitate lui Jukov, de aceea ar fi trebuit să dea dovadă de puțină răbdare și viclenie, însă Jukov, încă înainte de acapararea completă a puterii, s-a erijat în stăpânul țării, comportându-se ca atare. Ei, mai ai puținică răbdare, ai să ajungi dictator și n-ai decât să te porți mitocănește cât vrei. Dar deocamdată nu ești dictator sută la sută, deocamdată ești nevoit să împarți puterea cu Hrușciiov, așa că mai ține-ți în frâu apucăturile de dictator. Doar ești considerat strateg. Elementul principal al unei bune strategii este surpriza. Învață să-ți disimulezi adevăratele intenții.

În purtarea de bădăran a acestui caraghios de strateg și comandant militar se manifestă iar și iar defectul său incorrigibil: Jukov și-a subestimat întotdeauna adversarii. Inclusiv pe naivul Nikitka.

Jukov era un mitocan. Se purta mitocănește deseori, și acest lucru îi făcea plăcere. Iată încă un exemplu. Avea loc o prezentare a noii tehnici de luptă în fața corpului superior de comandă al Armatei Sovietice. În față stătea Jukov, iar în spatele acestuia – o armată întreagă de mareșali și generali. Era prezentat noul radar pentru detectarea avioanelor. Locțiitorul ministrului Apărării, comandantul-șef al Trupelor Apărării Antiaeriene ale țării, Mareșalul Uniunii Sovietice Biriuzov, l-a întrebat pe constructorul care dădea explicațiile: nu s-ar putea ca fiecare nouă țintă care apare pe ecran să fie de altă culoare?

Imediat a intervenit Jukov în discuție cu următoarea replică: „Ce observație

stupidă! Dacă nu pricepi nici pe dracu' din cheștiile astea, nu-ți mai vâri nasul unde nu trebuie" (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 364). Jukov i-a aruncat aceste cuvinte loțiitorului său, care avea pe umeri epoleți identici cu ai săi, de Mareșal al Uniunii Sovietice.

Este interzis să faci observație unui comandant de față cu subordonații săi. Un locotenent nu-i poate face observație loțiitorului său sergent-major în prezența sergenților care comandă grupe. Sau cel puțin nu într-un mod atât de grosolan.

Mareșalul Uniunii Sovietice Biriuzov era comandantul-șef al Trupelor Apărării Antiaeriene ale URSS. Radarul fusese construit pentru trupele aflate sub comanda lui. Trei ani mai târziu, acest radar va detecta în spațiul aerian al Uniunii Sovietice un avion american de recunoaștere.

Întrebarea lui Biriuzov a fost pertinentă. O întrebare la obiect. Iar Jukov îl face prost pe loțiitorul său cu epoleți de mareșal în prezența unei mulțimi de generali și mareșali, printre care erau și subordonații lui Biriuzov.

Un om deștept nu poate fi mitocan, pur și simplu pentru că deșteptul, chiar dacă este un criminal, înțelege: purtându-se mitocănește, își face rău în primul rând sieși. Această regulă nu are excepții: dacă ești mitocan, ești și imbecil.

Putea un imbecil să fie un mare comandant militar?

8

Jukov a răsturnat conducerea colectivă a țării și a curățat locul din vârful piramidei puterii. Pentru cine? Pentru Hrușciiov sau pentru sine?

Să presupunem că a făcut-o pentru Hrușciiov, pe care-l considera un prostănac, față de care își arăta în mod public disprețul, în fața întregii conduceri de stat, precum și în fața reprezentanților unor state străine.

Dacă într-adevăr Jukov instala în mod conștient pe tronul Moscovei un om pe care-l disprețuia, ce era în acest caz Jukov însuși?

Dacă Jukov așeza în fruntea unui stat mare un om față de care își manifesta public lipsa de respect, ce credea el despre poporul nostru?

Să admitem că Jukov a alungat conducerea colectivă și a eliberat locul din vârful piramidei puterii pentru altcineva, nu pentru Hrușciiov. Dar dacă pică Hrușciiov, cine rămâne?

Momentul-cheie

Vom analiza metoda lui Jukov de a face ordine și rezultatele acestei metode, pe baza exemplului biografiei unui singur om.

Acest om este Losev Anatoli Ivanovici. S-a născut în anul 1906. La 17 ani a fost înrolat în Armata Roșie. A absolvit o școală de artilerie. La 32 de ani este comandantul unui regiment de artilerie. A luptat în Finlanda, a primit prima distincție. Ziua de 22 iunie 1941 l-a surprins pe locotenentul-colonel Losev la frontiera vestică, în funcția de comandant al Regimentului 306 Artilerie al Diviziei 155 Infanterie din cadrul Armatei a X-a a Frontului de Vest.

Marele Jukov, care răspundea de pregătirea planurilor de război și de constituirea grupărilor de trupe pentru război, a împins superputernica Armată a X-a în proeminența Belostok, care pătrundea ca o săgeată pe teritoriul Poloniei ocupate de Germania. Astfel, încă pe timp de pace Armata a X-a era înconjurată din trei părți de trupe germane. Încă pe timp de pace trupele germane se aflau atât în flancul drept, cât și în cel stâng al Armatei a X-a. Jukov a condus spre dezastru Armata a X-a și întregul Front de Vest. În primele zile ale războiului, Armata a X-a a nimerit în încercuire.

Locotenentul-colonel Losev împreună cu regimentul său au reușit să iasă din încercuire.

A urmat bătălia de la Smolensk. Dintotdeauna, toți cotropitorii care se îndreptau spre Moscova dinspre vest treceau în mod obligatoriu prin regiunea cuprinsă între două râuri: Dvina de Vest și Nipru. Zona aceasta era numită de strategii militari¹ Poarta Smolenskului. Strategul Jukov nu cunoștea istoria militară, nu a pregătit pentru apărare Poarta Smolenskului nici înainte de război și nici măcar după izbucnirea războiului, când s-a conturat clar direcția atacului principal al armatei germane, spre Smolensk și Moscova.

În urma bătăliei de la Smolensk, Frontul de Vest urgent refăcut după dezastrul din Bielorusia a fost încercuit și nimicit pentru a doua oară. Armata germană avea cale liberă atât spre Moscova, cât și în spatele frontului de Sud-Vest, extrem de puternic.

În cursul bătăliei de la Smolensk, regimentul de artilerie al locotenentului-colonel Losev a nimerit pentru a doua oară în încercuire. Pentru a doua oară locotenentul-colonel împreună cu ce a mai rămas din regimentul său au reușit să se smulgă din încercuire.

Apoi Losev a luat parte la apărarea Moscovei și Voronejului, a fost rănit. În octombrie 1942, la Stalingrad, Losev a preluat comanda Diviziei 29 Infanterie.

Artileristul are o specialitate destul de îngustă. Foarte rar i se încredințează unui artilerist comanda unei unități de arme întrunite. Losev nu avea experiență în conducerea unei unități de arme întrunite, dar s-a descurcat. Divizia sa nu a luptat pe un sector oarecare, liniștit, al frontului, ci chiar la Stalingrad.

Pe 1 martie 1943, pentru apărarea cu eroism a Stalingradului, Divizia 29 Infanterie a fost transformată în Divizia 72 de Gardă, iar comandantul în vârstă de 36 de ani al acesteia a fost avansat la gradul de general-maior.

A urmat bătălia de pe Arcul Kursk, apoi forțarea Niprului. Divizia 72 de Gardă a cucerit un cap de pod pe malul drept, pe care l-a apărat 20 de zile. Pentru acest lucru, divizia și comandantul ei au fost nominalizați în ordinul Comandantului Suprem, iar generalului-maior Losev i-a fost decernat titlul de Erou al Uniunii Sovietice.

Neoficial, Divizia 72 de Gardă se numea Divizia Permanentă. Din momentul acordării titlului de gardă până la sfârșitul războiului și chiar ceva mai mult, până pe 11 mai 1945, ea a făcut parte din armata activă. Ea nu a fost niciodată restructurată sau trimisă în rezervă. Generalul-maior Losev și-a condus divizia prin Ucraina, România, Ungaria, Austria. În martie 1945, Losev preia comanda Corpului 27 Infanterie de Gardă. A terminat războiul în Cehoslovacia și a devenit cetățean de onoare al Bratislavei.

După război, Losev a absolvit Academia Marelui Stat-Major, a comandat un corp de armată, apoi o școală militară din Kiev. În afară de „Steaua de Aur” de Erou al Uniunii Sovietice, generalul-maior Losev a fost recompensat cu două ordine Lenin, cu patru ordine Steagul Roșu, cu două ordine Suvorov clasa a II-a, un ordin al Războiului Patriotic clasa I, două ordine Steaua Roșie.

În februarie 1956, ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, l-a dat afară din armată pe generalul-maior Losev, în vârstă de 49 de ani. Fără pensie.

Generalul-maior de gardă Losev avea două profesii. Prima era cea de artilerist. A doua – comandant de arme întrunite. A slujit în armată 32 de ani, iar pentru fiecare zi a războiului petrecută pe front în armata activă sau în spital, conform legii, trebuia să i se socotească trei zile.

Generalul-maior de gardă Losev a luptat în Războiul de Iarnă și tot războiul împotriva Germaniei, de pe 22 iunie 1941 până pe 11 mai 1945. Socotiți și dumneavoastră câți ani de serviciu trebuiau să i se calculeze suplimentar.

Jukov nu i-a calculat nimic. Ieși afară!

În ce a constatat vina generalului-maior de gardă Losev nu știu. Caut, dar deocamdată nu am aflat. Dacă s-a făcut într-adevăr vinovat de ceva, trebuia

judecat. Dar bădăranul de Jukov dădea generalii afară din armată fără niciun fel de anchetă sau proces.

Unde să se ducă Eroul Uniunii Sovietice, cavaler a unsprezece ordine militare, cetățean de onoare al Bratislavei?

Corect. Se mai găsesc și pe la noi oameni de treabă. I-au găsit Eroul Uniunii Sovietice și cetățeanului de onoare o slujbă de portar în Kiev. Aflând acest lucru, până și Hrușcirov a fost indignat: „Cum așa, fără nicio pensie?” (*ibidem*, p. 335).

Cazul e tipic, un caz standard. Unul dintr-o mulțime. Un om sănătos din punct de vedere psihic nu ar fi putut face așa ceva. Jukov s-a purtat astfel cu sute și mii de comandanți merituoși care au trecut prin război.

Însă aici nu este vorba despre sadismul lui Jukov. Este vorba despre faptul că Jukov a strivit sub greutatea sa puterea de stat. Numai CC al PCUS avea dreptul să decidă soarta generalului-maior. În final trebuia să hotărască prim-secretarul CC al PCUS, Hrușcirov Nikita Sergheevici. Așa erau regulile în țara noastră. Dacă un general comitea o greșală, ministrul Apărării era obligat să expună situația acestuia în CC al PCUS, în Secretariatul CC al PCUS, în Prezidiul CC al PCUS. Însă Jukov a făcut cum l-a tăiat capul, încălcând toate legile și regulile, fără să se consulte cu nimeni.

Și iată rezultatul.

Zvonuri despre represiunile lui Jukov s-au răspândit într-o clipă prin armată. Jukov nu făcea nimic pentru a le interzice. Dimpotrivă, ordinele lui răsunătoare erau aduse la cunoștința întregului corp ofițeresc al Armatei Sovietice la fiecare ședință a ofițerilor, de multe ori sub semnătură: ai luat cunoștință de ordinul respectiv, semnează, să nu spui pe urmă că n-ai știut.

Confruntându-se cu samavolnicia sălbatică și cu fărădelegea, ofițerii au început să plece din armată, invocând diverse motive. Mai bine să le spună medicilor de rănille și bolile de care sufereau și să ducă un trai liniștit decât să aștepte să fie alungați în mod rușinos și fără pensie. Prin toată țara circula un cântecel sumbru, pe o melodie cunoscută:

*De ce stai trist, oftând amar
Ofițer în rezervă trecut?
În colhoz te așteaptă de mult
Postul de porcar.*

Plecarea benevolă masivă din armată a mii de ofițeri reprezenta aversul medaliei. Lipsa oricărei dorințe a tinerilor de a urma școli militare era reversul.

În toate epocile anterioare, înscrierea la oricare instituție de învățământ militar din URSS nu era deloc simplă. Existau două categorii de tineri care

deveneau elevi ai școlilor militare.

În primul rând, fiii ofițerilor. Băieții creșteau în garnizoane îndepărtate, printre tancuri și tunuri, visau din copilărie la slujba militară, iar la terminarea școlii călcau pe urmele taților lor.

A doua sursă importantă era reprezentată de băieții din colhozuri. Ei erau luați în armată, își satisfăceau stagiul militar, timp în care vedeau ce viață duc ofițerii și, după un an sau doi, făceau cerere de admitere în școala militară.

În anul 1956, pentru prima dată în toată istoria sa, Armata Sovietică s-a confruntat cu problema completării locurilor din școlile militare. Așa ceva nu se mai întâmplase nici pe vremea țarilor, în timpul lui Nikolai sau Aleksandr. În Rusia tuturor timpurilor, profesia de ofițer era onorată și respectată, iar acum, brusc, tinerii nu mai puteau fi convinși cu niciun chip să se înscrie în școlile militare.

Deveniți majori, fiii ofițerilor vedeau cum se poartă bădăranul de Jukov cu tații lor. Slujești 30 de ani, lupti în două războaie, ai pieptul plin de decorații, iar Patria te alungă ca pe un câine, fără pensie, fără profesie. Băieții de la țară, luați în armată, vedeau și ei aceste abuzuri și fărădelegi. Doritorii de a intra în rândurile ofițerilor s-au împuținat considerabil.

Toate acestea se întâmplau în perioada când Jukov încă nu ajunsese oficial în vârful puterii. Dacă ar fi ajuns, armata sovietică s-ar fi destrămat în cel mai scurt timp.

Fără ofițeri, armata nu poate exista. Ofițerul își ia benevol pe umeri povara slujbei. Însă voluntari care să slujească sub comanda lui Jukov nu existau în Uniunea Sovietică.

1. Expresia „strategie militară” probabil că sună pentru militari la fel ca expresia „ulei uleios”: cuvântul „strategie” în traducere din greaca veche înseamnă „artă militară” și încă din Antichitate a fost folosită exclusiv cu sensul de știință a conducerii războaielor. Cu toate acestea, întrucât în prezent acest cuvânt se utilizează într-un sens mult mai larg (strategia este modalitatea de atingere a unor obiective complexe în orice domeniu de activitate; se vorbește, de pildă, de strategie în partidele de șah, de strategia dezvoltării unei organizații, de strategie financiară și chiar despre strategii de viață), în unele cazuri în această carte și în alte cărți ale mele folosesc expresia „strategie militară” pentru limitarea sensului cuvântului „strategie” într-un context concret (n.a.).

Capitolul 12

1

După anihilarea „grupului antipartinic”, Jukov a pretins onoruri deosebite. A poftit ca statuia sa ecvestră din marmură albă să fie amplasată nu oriunde, ci în sala Gheorghievski de la Kremlin.

Pictorii pictau portrete ale lui Jukov. Sculptorii îi ciopleau fălcile în granit și marmură. Scriitorii compuneau romane despre faptele sale de vitejie. Istoricii găseau în arhive mărturii încă necunoscute ale măreției sale.

Apariția lui Jukov pe 14 iulie 1957 la parada marinei militare din Leningrad este demnă de a fi menționată în mod deosebit. În general, la toate flotele, trupele participante la paradă erau trecute în revistă de amirali. Jukov a încălcat tradiția: eu voi trece în revistă trupele!

Mai mult decât atât, ignorând propriul ordin, Jukov a trecut în revistă trupele marinei militare în uniformă de culoare albă, care nu era prevăzută de niciun regulament sau ordin. Prin culoare, uniforma sa amintea de cea a amiralilor, deosebindu-se totuși de aceasta: croiala era diferită, borul chipiului nu era negru, ci roșu, chipiul era peste măsură de împodobit cu frunze aurii.

Pe 30 iunie 1955, ministrul Apărării URSS Jukov a semnat Ordinul nr. 105 cu privire la „Intrarea în vigoare a regulamentului de purtare a uniformei militare de către mareșalii, generalii și amiralii Armatei Sovietice și Flotei Maritime Militare”. Articolul 2 al acestui ordin prevedea:

Uniforma militară va fi purtată strict în conformitate cu acest Regulament. Toate piesele vestimentare care compun uniforma trebuie să corespundă modelelor și descrierilor stabilite.

Articolul 4 stabilea patru cazuri în care mareșalii, generalii, amiralii și ofițerii trebuiau să poarte uniforma de paradă pentru formație. Primul caz era participarea la parade. Ordinul lui Jukov prevedea pentru mareșalii Uniunii

Sovietice următoarea uniformă de vară de paradă pentru formație:

Chipiu de paradă și de gală de culoare acvamarin cu bor roșu, tunică de paradă cu nasturi și pantaloni acvamarin pentru cizme, cămașă albă cu cravată neagră, cizme, centură de paradă, stilet, mănuși albe; ordine, medalii și însemne pe piept (*Regulamentul purtării uniformei militare*, Moscova, Voenizdat, 1956, p. 9).

În timpul paradelor, toți mareșalii trebuiau să fie îmbrăcați în uniforma stabilită de Jukov. Toți, cu excepția lui Jukov însuși.

Toți mareșalii purtau cizme negre, mareșalul Jukov – pantofi albi.

Toți mareșalii aveau pantaloni pentru cizme, mareșalul Jukov – pantaloni pentru pantofi.

Pentru amiralii și ofițerii flotei au fost stabilite trei uniforme de vară de paradă pentru formație:

- nr. 1: veston alb, pantaloni albi, pantofi albi, mănuși albe, stilet, ordine și medalii;
- nr. 2: veston alb, pantaloni negri, pantofi negri, restul – ca pentru uniforma nr. 1;
- nr. 3: veston negru de paradă, restul – ca pentru uniforma nr. 2.

Conform tradiției, la paradele marinei militare a Flotei Mării Negre, amiralii și ofițerii purtau uniforma nr. 1, celelalte flote – uniforma nr. 2, dar în ajunul paradei marinei militare de la Leningrad, Jukov le-a ordonat amiralilor și ofițerilor să poarte uniforma nr. 3 – în întregime de culoare neagră.

În timp ce el însuși era înveșmântat din cap până-n picioare în alb.

Pentru marinari și caporali au fost stabilite de asemenea trei uniforme de paradă pentru formație:

- nr. 1: totul de culoare albă;
- nr. 2: bluză albă (cămașă de uniformă), pantaloni negri;
- nr. 3: bluză din postav bleumarin și pantaloni negri.

Jukov le-a ordonat marinarilor să se îmbrace pentru paradă cu uniforma nr. 3.

Din Marea Neagră a sosit la Leningrad pentru a participa la paradă crucișătorul „Mihail Kutuzov”. Nimeni nu se aștepta să fie nevoit să poarte uniforma de paradă din postav într-o zi toridă de vară. Mulți dintre marinari nici n-o aveau la ei. S-au schimbat de urgență la depozitele Flotei Baltice. După încheierea paradei a avut loc o recepție în cinstea conducerii superioare a flotei și a comandanților de nave care au participat la paradă.

Era o zi fierbinte. Toți amiralii și ofițerii erau îmbrăcați în negru. În timpul paradei, excepție făcea Comandantul-Şef al Flotei Maritime Militare, amiralul Gorşkov, care din greşeală a apărut îmbrăcat în uniforma nr. 2. Înainte de recepție și-a îndreptat greşeala: i-au făcut rost urgent de o uniformă neagră.

Numai Jukov se fâţâia de colo colo ca o cioară vopsită în alb. O altă explicație a acestei atitudini, în afară de dorința de a ieși în evidență ca o pată albă pe fondul negru general, este imposibil de găsit.

Vestea despre mitocănia provocatoare a lui Jukov s-a răspândit într-o clipă în rândul conducerii de stat și forțelor armate. Purtarea sa amintea prea mult de apucăturile *Reichsmarschall*-ului Göring, care își concepea singur uniformele, ignorând prevederile ordinelor și regulamentelor. Diferența consta în faptul că Göring, împopoțonându-se, nu-și obliga miile de subordonați să se îmbrace în vreo uniformă specială, pentru a ieși el în evidență.

Kozlov Frol Romanovici, membru al Prezidiului Comitetului Central al PCUS și prim-secretar al comitetului regional de partid Leningrad, care a stat lângă Jukov în timpul paradei și recepției, i-a raportat lui Hruşciiov despre cele întâmplate. Hruşciiov s-a abținut, dar nu a uitat ieşirea lui Jukov și, după două luni și jumătate, în timpul plenarei, i-a amintit lui Jukov întâmplarea respectivă:

Jukov i-a obligat pe toți comandanții flotei să sărbătorească îmbrăcați în negru, iar el însuși s-a gătit în uniformă albă de marină. Oamenii se coceau în haine negre, pentru ca el, ca un pescăruș alb, să fie mai vizibil pe fond negru (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 346).

2

— Gheorghii Konstantinovici, haideți să vorbim pe șleau.

— Ce-i, Nikita, s-a întâmplat ceva?

— Nu s-a întâmplat nimic. Pur și simplu cred că ar trebui să ne împărțim atribuțiile.

— Păi, ce, nu-s împărțite?

— Sunt, dar nu foarte strict.

— Și ce-ai mai vrea?

— Vreau agricultura. Admiteți, Gheorghii Konstantinovici, că nu pricepeți nici pe naiba din agricultură.

— Adică să nu mă bag deloc în agricultură?

— Exact.

— Bine, mă mai gândesc. Dar ce primesc în schimb?

3

Economia socialistă a Uniunii Sovietice condusă de stat (adică de birocrați) nu putea satisface necesitățile populației nici măcar în privința celor mai simple și indispensabile bunuri de consum. De aceea, problema supraviețuirii Uniunii Sovietice putea fi soluționată numai aducând la nivelul nostru țările din jur, numai distrugând baza de comparație.

Încercarea de a închide Canalul Suez cu mâinile președintelui Egiptului, Gamal Abdel Nasser, „cel care s-a căcat pe toți”, pentru a determina astfel surparea economiei Europei s-a soldat cu un eșec. În perioada aceea încă nu existau supertancuri petroliere. Existau tancuri petroliere obișnuite. Acestea navigau din Golful Persic spre Europa prin Canalul Suez. Ocolirea Africii era mult prea costisitoare. Lungirea traseului cu 8.000 de kilometri determina o creștere drastică a cheltuielilor și prețului petrolului transportat, ceea ce pentru Europa însemna criză. De aceea Hrușciiov și Jukov nu au abandonat ideea de a pune mâna grea, proletară pe Canalul Suez, pentru ca în caz de necesitate să-l poată închide.

Tentativa din anul 1956 a eșuat pentru că Uniunea Sovietică nu avea un punct de sprijin în Marea Mediterană, adică nu avea baze militare maritime în această regiune.

Strict vorbind, exista totuși o bază. În Albania. Valoarea acesteia era însă destul de mică: era imposibil să ții acolo o flotă puternică. Problema era că un plin de combustibil al celui mai obișnuit distrugător însemna 500 de tone de combustibil lichid, iar alimentarea unui crucișător ușor, de tipul „Ceapaev”, însemna 3.600 de tone. Pentru a face plinul unui crucișător ușor erau necesare două garnituri feroviare cu câte 30 de vagoane-cisternă de 60 de tone fiecare. Pentru acțiuni militare intensive, câte plinuri trebuia crucișătorul să facă?

Însă o navă de război nu trebuie alimentată doar cu combustibil. Are nevoie și de proiectile, cartușe, mine marine. Dacă trimiți în Mediterana o escadră formată nu numai din crucișătoare ușoare, ci și din crucișătoare grele, distrugătoare, submarine, nave de patrulare, dacă acoperi cu aviație această escadră, cât combustibil, câtă muniție și multe altele vor fi necesare? Și ce se va întâmpla dacă navele ies în Marea Mediterană, iar dușmanul blochează

Bosforul, amplasând mine de-a curmezișul strâmătorii pe vreo sută de rânduri, iar pe maluri așază tancuri în adăposturi? Fără combustibil, toată escadra va nimeri într-o cursă de șoareci.

Ar fi putut plăti bani grei liderilor Egiptului sau Siriei și să construiască baze pe teritoriile acestor țări. Însă valoarea acestora ar fi fost aceeași cu a bazei din Albania.

Uniunea Sovietică nu avea nevoie pur și simplu de baze în Marea Mediterană, ci de baze capabile să recepționeze garniturile feroviare cu cisternele respective, venite de pe teritoriul nostru. Asemenea baze puteau fi create numai în Iugoslavia. Care a refuzat să se supună încă de pe vremea tovarășului Stalin.

4

Toți cei prezenți la plenara din iunie 1957 a Comitetului Central au înțeles faptul că Uniunea Sovietică va fi condusă de acum înainte de Jukov.

Printre primii care au înțeles acest lucru s-a aflat Furțeva Ekaterina Alekseevna.

Ce trebuia să facă ea în momentul apariției unui mod absolut nou de repartizare a forțelor? Corect: să-l invite la vila proprietate personală pe liderul care-și croia impetuos drum către vârf, pentru a sta de vorbă ca între prieteni. Mai ales că Jukov și Furțeva aveau atât de multe în comun.

Jukov și Furțeva au devenit membri supleanți ai Prezidiului CC la Congresul al XX-lea al PCUS în februarie 1956.

Jukov și Furțeva au devenit membri ai Prezidiului CC în iunie 1957.

Jukov și Furțeva au devenit membri ai Prezidiului pentru că l-au salvat pe Hrușciiov.

Furțeva l-a salvat pe Hrușciiov prin faptul că, în momentul în care liderii răsculați l-au dat jos pe Nikita din postul său principal, ea nu s-a pierdut cu firea și l-a chemat pe Jukov la Kremlin. Jukov l-a salvat pe Hrușciiov amenințând să rezolve conflictul cu ajutorul tancurilor. Jukov i-a convocat pe membrii Comitetului Central al partidului din toată țara și i-a adus la Moscova cu avioane militare, demonstrând astfel hotărârea Armatei Sovietice de a-l apăra pe Hrușciiov prin orice mijloace.

Ekaterinei Alekseevna Furțeva îi plăcea să trăiască bine. Avea unde să-și primească înaltul oaspete – în vila care semăna cu un palat, pe malul râului

Moscova. Avea și cu ce să-l servească.

Ekaterina Alekseevna iubea cu pasiune puterea. Avea despre ce vorbi cu cel care urma să devină în curând conducătorul oficial.

De aceea Ekaterina Alekseevna a început o discuție despre eroii războiului. Despre cei care au scăpat omenirea de dictatura naziștilor, de ciuma brună. Despre felul în care trebuie apreciate meritele eroilor.

Iată, acolo la ei, în Occident, nedreptatea socială este strigătoare la cer, bogății înoată în lux, locuiesc în palate, în timp ce proletarii trăiesc în sărăcie. Nu există egalitate! Numai într-o singură chestiune avem ce învăța de la ei.

În America, cine este principalul erou al războiului? Corect, Eisenhower. Ce este el acum? Acum el este președintele SUA.

În Franța, cine este principalul erou al războiului? Corect, Charles de Gaulle. După război a fost în fruntea guvernului Franței, acum este în opoziție, dar în curând va fi președinte. Pentru că altcineva nu are cine.

În Iugoslavia, cine este eroul principal al războiului? Corect, Iosip Broz Tito. Mareșal. El a luat puterea în mâinile sale și va conduce țara până la sfârșitul vieții. Dacă a învins în război, trebuie ca și în timp de pace să conducă țara. Nu-i așa?

Fiindcă veni vorba de Iugoslavia, Ekaterina Alekseevna și-a chemat soțul: Kolea, vino puțin, să faci cunoștință cu Gheorghi Konstantinovici.

Ekaterina Alekseevna și-a prezentat soțul, pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al URSS în Iugoslavia, Firiubin Nikolai Pavlovici. Nikolai Pavlovici i-a povestit lui Jukov lucruri despre care nu avea dreptul să povestească: mareșalul Tito, care conduce Iugoslavia, i-ar putea ceda Uniunii Sovietice niște baze maritime militare și aerodromuri. Economia nu prea merge, are nevoie de bani, de-i crapă măseaua. Urgent. Și mulți. Necazul este că Tito nu vrea să discute cu Hrușcirov. Cine-i Hrușcirov, la urma urmei? Un general-locotenent. Și nici măcar nu e militar, ci activist politic. Tito este mareșal. Tito a fost distins cu Ordinul sovietic „Pobeda”. În toată lumea există numai 19 astfel de ordine. Unul este al lui Tito, în timp ce Hrușcirov nu poate avea nici măcar ceva asemănător acestui ordin. O întrevvedere cu Hrușcirov ar însemna o înjosire pentru Tito. Chiar dacă ar accepta să se întâlnească, Tito nu s-ar lăsa convins de rugămintele lui Hrușcirov.

Hrușciov a convocat noul efectiv al Prezidiului Comitetului Central al PCUS la o consfătuire. Pe ordinea de zi era situația internațională. Tabloul era cât se poate de clar. Anul trecut am fi putut lua Canalul Suez de la blestemații de dușmani, dacă am fi avut măcar o singură bază maritimă militară în Marea Mediterană, o bază care să poată fi aprovizionată pe calea ferată, fără obstacole, adică în Iugoslavia. Nikita Sergheevici oftă:

— Va trebui, tovarăși, să plec în Iugoslavia, să negociez cu Tito. Poate reușesc să-l conving.

— Ce-ar fi să-l trimitem pe tovarășul Jukov, s-a interesat cu prudență tovarășa Furțeva. Mai degrabă s-ar înțelege doi mareașali.

— Și asta-i drept, a susținut-o tovarășul Brejnev.

— Ar putea să le facă o aluzie ducându-se acolo, s-a amestecat în discuție și tovarășul Kozlov. Să nu se ducă cu avionul, ci cu un crucișător. Adică, tovarășe Tito, unde am putea acosta și noi?

Tovarășii s-au înviorat. Spusă la momentul potrivit, o glumă face mai plăcută orice discuție serioasă. Toți s-au întors către tovarășul Jukov: ce zici, Gheorghi Konstantinovici, ai să te descurci cu această misiune diplomatică?

6

Imediat după întâlnirea cu Jukov, Nikolai Pavlovici Firiubin a plecat în Iugoslavia. Uitănd de toate, abandonându-și toate treburile, el se întâlnea cu liderii Iugoslaviei, cu secretarii de stat pe probleme de apărare, cu grangurii de pe frontul ideologic, cu secretarii de stat pe probleme de politică externă. El avea convorbiri cu generali și diplomați, cu miniștri și cu locțiitorii acestora. A reușit să obțină o întrevedere cu mareșalul Tito și a avut cu acesta o lungă discuție. Pe 12 iulie 1957, la Ministerul Afacerilor Externe al URSS a sosit o telegramă cifrată din Belgrad:

Secretarul de stat cu problemele apărării naționale a RPF Iugoslavia, generalul de armată I. Goșniak, a transmis prin locțiitorul secretarului de stat pentru politica externă a RPF Iugoslavia, D. Vidic, o invitație oficială pentru ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov, de a vizita Iugoslavia în perioada pe care acesta o va alege. Firiubin (*Gheorghi Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 166).

Pe 12 iulie 1957, la ora 15.53, pe poligonul de stat Tiura-Tam a avut loc lansarea rachetei 8K71. În secunda 33 a zborului, racheta și-a pierdut stabilitatea. A fost dat semnalul de explozie.

În timpul analizei cauzelor eșecului, locțiitorul ministrului Apărării cu problemele armamentului special (adică nuclear) și tehnologiei rachetelor, mareșalul de artilerie Nedelin, a afirmat că nici țara, nici armata ei nu au nevoie de această rachetă și că el va pune în fața lui Hrușciiov și a lui Jukov problema încetării testelor.

Constructorul principal Koroliiov Serghei Pavlovici stătea în fotoliu, cu capul în piept. Mâna stângă i-a alunecat de pe genunchi și atârna. Un murmur a trecut ușor prin sală, apoi s-a stins.

Koroliiov a scuturat din cap aproape imperceptibil, ca și cum ar fi vrut să alunge un crâmpeli de vis sau un gând neplăcut. Mâna sa dreaptă s-a întins spre carafa cu apă. Degetele îndoite au apucat toarta.

Și Koroliiov a explodat!

Aționat parcă de un arc din oțel, a țâșnit din fotoliu, a ridicat carafa deasupra capului și, cu o forță diabolică, a izbit-o de marginea mesei. Cioburile de sticlă și doi litri de apă s-au împrăștiat ca în explozia unei grenade, făcându-i pe toți cei prezenți să-și acopere fața și ochii cu palmele, țipând. Asupra mareșalului Nedelin s-a abătut o avalanșă de acuzații absurde de sabotaj, amestecate cu perle ale graiului popular rus, de genul „gândești cu curul, nu cu capul”.

Koroliiov zbiera că 8K71 este cea mai mare realizare a civilizației umane. Că nimeni nu are nimic similar în lume. Că industria a primit comandă să facă 12 exemplare pentru teste. Și până atunci au explodat doar două în timpul testelor. Și uite că se găesc niște tra-ta-ta, care tra-ta-ta și tra-ta-ta, în loc să tra-ta-ta, tra-ta-ta și tra-ta-ta! Koroliiov și-a rotit privirea, gândindu-se ce ar mai putea sparge de marginea mesei, dar, negăsind nimic care să-i convină, a ieșit mândru din sală, izbind ușa cu piciorul în așa fel încât a făcut-o țândări.

Momentul-cheie

Jukov a instaurat o disciplină de fier în Armata Sovietică.

Exemplu. Locotenentul Pavlov l-a împușcat pe sergentul Ocikasov în fața a trei sergenți pentru refuzul de a face de serviciu în locul altcuiva. Primul foc l-a rănit pe sergent în obraz, al doilea l-a nimerit în cap și l-a ucis. Pe timp de război, pedeapsa pentru neexecutarea ordinului superiorului era împușcarea. Pe timp de pace poate fi împușcat un om fără proces? Printr-o hotărâre a Consiliului Militar al Regiunii Militare Moscova, locotenentul Pavlov a fost arestat pentru 20 de zile. I s-a raportat lui Jukov. Jukov a dat ordin ca locotenentul să fie eliberat imediat și să fie retrimis la regiment.

Un alt exemplu. Niște marinari au venit în vizită la prietenii lor. A apărut și un cetățean în stare de ebrietate, căruia prezența marinarilor nu i-a plăcut deloc. A pretins ca marinarii să se întoarcă la cazarmă. Marinarii au refuzat. Cetățeanul beat s-a înfuriat și a asmuțit asupra lor un câine ciobănesc. Marinarii au plecat. Cetățeanul s-a întors acasă, a luat un pistol, i-a ajuns din urmă pe marinari într-o stație de tramvai și l-a împușcat în piept pe unul dintre ei, pe Kondratiev. Glonțul a trecut prin plămân, la doi centimetri de inimă.

Cetățeanul beat era contraamiralul Narîkov. Marinarii nu știau că au în față un contraamiral, de aceea nu au executat ordinul său. Jukov a ordonat ca dosarul contraamiralului să nu fie înaintat tribunalului. Acesta a fost retrogradat la căpitan de rangul 1 și trecut în rezervă cu pensie completă (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 331).

Ați remarcat, probabil, că Jukov, făcând ordine în Armata Sovietică, îi susținea pe cei care acționau în stilul său. Stilul de conducere al lui Jukov și al celor care îl imitau ar putea fi numit de unii exigență înaltă.

Însă mai corect ar fi să-l calificăm drept o dezlănțuire a fărădelegii.

Capitolul 13

1

Pe 28 iulie 1957 a început la Moscova Festivalul Internațional al Tineretului și Studenților. 34.000 de oaspeți din 131 de țări ale lumii cântau în diferite limbi Imnul Tineretului Democratic:

*Copiii popoarelor lumii suntem,
Visând doar la pace trăim.
În anii aceștia cumpliți vă chemăm
Luptând fericirea să ne-o dobândim!*

Ultima dată când Moscova a văzut un număr atât de mare de străini a fost cu 13 ani în urmă. Pe 17 iulie 1944, la ordinul lui Stalin, au fost mânați pe străzile Moscovei 19 generali germani prizonieri, 1.227 de ofițeri și 41.000 de soldați capturați de trupele Mareșalului Uniunii Sovietice Rokossovski în cursul operațiunii „Bagration”.

Atunci străinii erau mânați sub escortă. Acum, mii de străini mergeau pe aceeași rută, fără niciun fel de escortă. Puteai să te apropii de ei și chiar să-i atingi cu mâna.

Sigur că și înainte de festival au fost străini în Moscova. Dar nu în număr atât de mare. Locuiau dincolo de zidurile ambasadelor lor, aveau cluburi și magazine proprii. Treceau cu viteză pe străzile Moscovei în limuzinele lor strălucitoare. Nu aveau nevoie să comunice cu poporul sovietic, iar poporul sovietic fusese instruit să se țină cât mai departe de ei: pentru orice contact cu un străin puteai primi termenul maxim de detenție.

Și deodată, 34.000! Umblă nestingheriți pe străzi! Două săptămâni!

Moscova s-a cufundat într-o stare de delir năvalnic. Pe noul stadion Lujniki a fost organizată o defilare grandioasă. 3.200 de sportivi și-au demonstrat forța și

măiestria. Spre cer s-au avântat în zbor zeci de mii de porumbei albi, rotindu-se deasupra stadionului.

Nimeni în lume nu a întreprins vreodată ceva asemănător. Numai noi am fost capabili să organizăm acțiuni de o asemenea amploare. Nici porumbeii nu mai văzuseră până atunci o mulțime atât de mare de semeni de-ai lor. Înnebunite, păsările se roteau iar și iar deasupra stadionului.

Porumbeii albi simbolizează pacea. Prin zborul lor, parcă-i îndemneau pe oameni: fiți vigilenți! Nu mai permiteți un nou război! Priviți ce vi se va întâmpla dacă va izbucni un război atomic. După explozia nucleară va lua naștere un nor radioactiv din care vor cădea produșii de descompunere. La fel cum din uriașul nor alb, din zecile de mii de intestine ale porumbeilor, a căzut peste spectatori o ploaie de produși de descompunere.

Noaptea, plimbări cu bărcile la lumina torțelor pe râul Moscova. Și dans până dimineața.

Și niciunul dintre cei 34.000 de trântori sosiți la festival din diverse țări nu și-a pus întrebarea: cine are nevoie de toate astea? Și de ce? Cine a plătit să adune din toată lumea atâtă pierde-vară și să-i aducă la Moscova?

În perioada aceea, avioanele de pasageri erau o raritate. Delegații din țările îndepărtate erau mai întâi aduși cu navele în porturile sovietice Leningrad, Odessa, Vladivostok, apoi cu trenul până la Moscova.

Drumul din Brazilia și Argentina până la Marsilia durează multe zile. Apoi de la Marsilia la Odessa, încă o dată pe atât. Iar trântorii sunt mândăcioși. Trebuie hrăniți. Trebuie să li se asigure și drumul de întoarcere, ca să nu le stricăm impresia despre ospitalitatea noastră. Drumul de la Sidney la Vladivostok nu este nici el mai scurt. Apoi șapte zile cu trenul. Și retur.

Guvernanților noștri nu le părea rău. Bunii noștri guvernanți le-au asigurat bilete de călătorie tuturor oaspeților festivalului, i-au hrănit pe drumul spre Moscova, i-au întreținut la Moscova și le-au asigurat drumul de întoarcere. Cu doar câteva luni înainte, acești guvernanți au furat de la propriul popor sute de milioane de ruble¹. Ei nu aveau bani să-și achite datoria față de poporul de la care au smuls și ultimul ban. În schimb, au găsit destule fonduri ca să organizeze această mascaradă pentru trântorii veniți din străinătate: admirați-ne viața frumoasă, priviți care sunt avantajele socialismului! Și uitați faptele de eroism ale lui Jukov în Ungaria!

Apropo, din comitetul de organizare al festivalului făcea parte și un tovarăș în costum gri. Îl chema Ivan Aleksandrovici. În timpul liber, când nu era ocupat cu grijile festivalului, acesta avea funcția de președinte al KGB. Sub supravegherea lui Ivan Aleksandrovici, mii de pierde-vară din SUA și Canada,

Cuba și Brazilia, Uruguay și Australia se zbenguiau în piețe și pe străzi.

Mâncarea bună corupe. Două săptămâni de pălăvrăgeală despre pace și prietenie, de haleală din belșug și dans. Fără să trebuiască să facă nimic altceva.

Căminele în care erau cazați delegații străini la festival s-au transformat în focare de desfrâu nemaivăzut la Moscova. Rusoaicele se repezeau într-acolo ca la întâlniri cu actori și cântăreți renumiți. Curând au apărut și primele rezultate:

- o explozie a afecțiunilor venerice în Moscova, care s-au răspândit apoi în toată țara;
- o anumită parte a tineretului din Moscova, ulterior și din Leningrad, Kiev, Odessa și chiar din provinciile îndepărtate, și-a schimbat radical nu numai stilul vestimentar, ci și stilul de viață; celibatarii stilați au existat și înainte, însă după festival numărul acestora a crescut considerabil;
- a intrat în modă tot ce era străin: pantaloni scurți strâmți cu manșete, care puteau fi îmbrăcați numai după ce te săpuneai bine pe picioare, tălpi groase din cauciuc, cravate pestrițe până aproape de genunchi, fuste scurte și strâmte cu șlițuri;
- s-au înmulțit bișnițarii, care cumpărau bulendre purtate de la străinii în trecere și le vindeau de trei ori mai scump sovieticilor;
- după festival, în maternitățile din Moscova au apărut curând copii sovietici cu o culoare neobișnuit de închisă a pielii.

Pe atunci circula următoarea anecdotă: cine a rămas în Moscova după ce delegații la festival au plecat acasă? Copiii popoarelor lumii.

2

Jukov a ridicat receptorul telefonului alb cu profilul aurit al turnului Spasskaia pe cadran:

- Tovarășe Gorșkov, care crucișător este cel mai bun din Marea Neagră?
- „Kuibîșev”.
- În ce stare se află?
- Excelentă.
- Dați-mi două dintre cele mai bune distrugătoare ca escortă.
- Luați „Bivalii” și „Blesteașcii”.
- Pregătiți toate cele trei nave. Vor pleca în vizită oficială în Iugoslavia.

3

Pe 21 august 1957, la ora 15.25, de pe poligonul de stat Tiura-Tam a țâșnit spre înaltul cerului încă o rachetă 8K71. Probabil temându-se de furia distrugătoare a creatorului său, de data aceasta ea s-a purtat ca o școlăriță ascultătoare din clasa întâi. Și-a făcut temele. A parcurs tot drumul până la Kamceatka și a nimerit, așa cum a fost instruită, în perimetrul stabilit.

Pe 27 august a fost publicat un comunicat TASS în care se spunea că în Uniunea Sovietică, pentru prima dată în lume, s-au desfășurat cu succes testele cu racheta balistică intercontinentală cu mai multe trepte.

Aceasta însemna că, pentru prima dată în istorie, teritoriul SUA era expus unui atac distrugător din partea inamicului.

4

Construcția crucișătorului „Kuibîșev”, conform proiectului 68-K, a început pe 31 august 1939, iar pe 31 ianuarie 1941 a fost lansat la apă. După 22 iunie 1941, lucrările de construcție au fost sistate, crucișătorul neterminat a fost remorcat până la Sevastopol, apoi în portul Poti și a fost conservat. După război, lucrările de construcție au fost reluate. Pe 20 aprilie 1950, crucișătorul a fost dat în exploatare.

Deplasamentul maxim al crucișătorului era de 14.000 de tone. Puterea totală a motoarelor era de 124.600 de cai-putere. Viteza maximă – 33,4 noduri. Armamentul – 12 tunuri de calibrul 152 mm, cu câte patru turele, 8 tunuri universale de calibrul 100 mm, cu câte patru turele, 13 tunuri antiaeriene automate jumelate de calibrul 37 mm, mine marine. Echipajul era format din 1.184 de oameni.

În anul 1957, Flota Mării Negre avea în dotare crucișătorul „Frunze”, a cărui construcție a început cu doi ani înaintea crucișătorului „Kuibîșev”. Era construit după același proiect, din aceeași serie, avea exact aceleași caracteristici și aceeași istorie cu a crucișătorului „Kuibîșev”.

Alegerea comandantului-șef al FMM, amiralul Gorșkov, s-a oprit asupra crucișătorului „Kuibîșev”. Printr-o coincidență întâmplătoare, orașul Kuibîșev era capitala secretă de rezervă a Uniunii Sovietice. În vara anului 1957, toți cei care erau apropiați ai puterii au înțeles cât se poate de limpede: prietenia cu

crocodilul durează atâta vreme cât îi convine crocodilului, de aceea dualitatea puterii Hrușciiov-Jukov nu putea fi decât de scurtă durată și instabilă. Nimeni nu se îndoia că în curând dualitatea puterii va lua sfârșit, că Jukov îl va devora pe Hrușciiov fără să se înece.

Jukov îi înlăturase deja din conducerea superioară de stat pe foștii șefi ai guvernului Uniunii Sovietice, Molotov și Malenkov, iar soarta celui de-al treilea, aflat încă în funcție, Bulganin, era și ea pecetluită. Jukov îi eliminase din conducerea superioară a țării și pe Mareșalii Uniunii Sovietice Beria, Voroșilov, Vasilievski, Biriuzov, Bagramian și pe Amiralul Flotei Uniunii Sovietice, Kuznețov. În afară de Jukov, în vârful puterii politice și militare a rămas doar Hrușciiov, care nu era nici șef al guvernului, nici mareșal.

Sfătuindu-l pe Jukov să aleagă crucișătorul „Kuibîșev”, Gorșkov părea să-i facă o aluzie: capitala de rezervă a țării este la dispoziția ta, pe cea principală ia-o singur.

Printre altele, capitala secretă putea fi o capcană. În mai 1937, Stalin l-a trimis pe Mareșalul Uniunii Sovietice Tuhacevski în orașul Kuibîșev, acordându-i în felul acesta o avansare secretă: eu voi governa la Moscova, iar tu – în capitala de rezervă. Acolo, la Kuibîșev a și luat sfârșit puterea lui Tuhacevski.

5

Pe 21 august, racheta 8K71 a căzut în zona stabilită. Evident, racheta nu avea ogivă nucleară, ci doar o machetă, echivalentul în greutate și gabarit al acesteia. Înainte de a atinge solul, macheta ogivei s-a dezintegrat și a ars din cauza erorilor în construcția scutului termic.

A fost un dublu succes al lui Koroliiov. Macheta distrusă a ogivei unei rachete a dat o nouă direcție istoriei secolului XX.

S-a întâmplat următorul lucru. Când erau lansate rachete cu raza de acțiune de până la două-trei mii de kilometri, totul decurgea normal. Însă racheta balistică intercontinentală iese în spațiul cosmic. Apoi, pe segmentul final al traiectoriei, ea se întoarce în straturile dense ale atmosferei cu o viteză fantastică. De aceea ia foc și arde ca o stea căzătoare.

Primul succes al lui Koroliiov a constat în faptul că racheta sa a dus încărcătura la destinație. Racheta-purtător a jucat rolul unui taxi care a adus până la ușa casei un pasager beat. Ce s-a întâmplat pe urmă cu pasagerul nu mai este treaba sau responsabilitatea taximetristului. Ogiva nu o crease Koroliiov,

așa încât n-au decît să-și bată alții capul cu problema siguranței încărcăturii pînă în momentul exploziei la intrarea în straturile dense ale atmosferei.

Măreția lui Koroliov consta, printre altele, și în faptul că el putea să explice orice problemă, oricât de complexă, unor oameni absolut neinițiați, într-o manieră simplă și clară.

Este foarte ușor să-i explici ceva unui om care stă în fața ta când gesturile te ajută să-ți exprimi ideile pe înțelesul lui. Koroliov însă a trebuit să explice la telefon, fără să-l vadă pe interlocutor, fără să-și întărească argumentele cu gesturi. Este cunoscut faptul că dacă elevii nu-și înțeleg profesorul înseamnă că acesta nu este destul de bun încât să se facă înțeles de toată lumea. Sub acest aspect, Koroliov era un profesor foarte bun: el putea explica oricui esența oricărei probleme.

În cazul de față a trebuit să-i dea explicații lui Hrușciov.

Koroliov a expus esența chestiunii simplu și concis.

Unu. Cu rachetele noastre putem acum să ajungem în America.

Doi. Este necesară perfecționarea ogivei care intră în straturile dense ale atmosferei cu viteză cosmică. Această problemă ar trebui rezolvată de cei care au această sarcină de serviciu.

Trei. Perfecționarea ogivei necesită calcule teoretice complicate și experimente științifice.

Patru. Între timp avem gata pregătite trei rachete 8K71. De ce să nu utilizăm una dintre ele pentru a lansa în cosmos un satelit artificial al Pământului? Se apropie o dată foarte importantă – a 40-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Lansarea satelitului, chiar dacă vom ajunge în cosmos după americani, va fi oricum o victorie.

La celălalt capăt al firului legăturii guvernamentale, Hrușciov Nikita Sergheevici l-a privit întrebător pe adjunctul său, Șuiski Grigori Trofimîci.

Trofimîci ședea alături, făcând niște însemnări în carnețel. Ca răspuns la privirea întrebătoare a lui Hrușciov, și-a strâns mâna pumn cu degetul mare în sus, într-un gest aprobator: corect!

Pe 7 septembrie 1957 a mai avut loc o lansare a unei rachete 8K71. Și de această dată racheta a ajuns cu bine în perimetrul stabilit, dar ogiva nu a atins nici acum suprafața solului, arzând pe ultimul segment al traiectoriei. Așadar,

racheta-purtător era gata, în schimb, mai era de lucru pentru a pune la punct ogiva. De aceea, până la crearea unei ogive perfecționate și a unui scut protector eficient împotriva solicitărilor termice, lansarea aiurea a rachetelor dincolo de orizont nu avea niciun sens.

În aceasta a constatat cel de-al doilea succes al lui Koroliov: i-au rămas la dispoziție încă două rachete, cu care deocamdată nu avea ce face. În cazul în care constructorii ar fi reușit din prima încercare să creeze o ogivă care să nu ardă pe segmentul final al traiectoriei, atunci testarea rachetelor și ogivelor ar fi continuat conform programului. Nimeni nu i-ar fi permis lui Koroliov să se joace, lansând sateliți artificiali de care nu are nimeni nevoie.

În acest caz, un an mai târziu, americanii ar fi lansat ei primul satelit artificial al Pământului. Lumea, evident, ar fi acordat atenție acestui eveniment, dar probabil că acesta n-ar fi provocat un agiotaj mai mare decât finalizarea la New York a construcției unui nou zgârie-nori cu o înălțime record. Dacă primul satelit artificial ar fi fost lansat de americani, n-ar fi fost un eveniment senzațional. Dacă primul satelit artificial ar fi fost lansat de americani, nu s-ar fi declanșat nicio competiție între URSS și SUA pentru cucerirea spațiului cosmic. În acest caz, istoria secolului XX ar fi fost complet diferită.

7

În aceeași zi, pe 7 septembrie 1957, ambasadorul URSS în Iugoslavia, Firiubin, a primit o telegramă cifrată cu ordinul de a reveni imediat la Moscova.

La Kremlin, tovarășul Firiubin a fost întâmpinat de membrii Prezidiului Comitetului Central al PCUS Hrușciov, Furțeva și Kozlov. Hrușciov l-a măsurat pe Nikolai Pavlovici cu o privire deloc binevoitoare și i-a spus:

— Printr-o hotărâre a Prezidiului CC al PCUS, vă eliberăm, tovarășe Firiubin, de obligațiile de ambasador extraordinar și plenipotențiar al Uniunii Sovietice în Iugoslavia.

Firiubin se aștepta la orice, numai la asta nu. Hrușciov a zâmbit:

— Printr-o altă hotărâre a Prezidiului CC al PCUS, vă numim, Nikolai Pavlovici, în funcția de locțiitor al ministrului Afacerilor Externe.

8

Vara nebună a anului 1957 era pe sfârșite. Liderii Uniunii Sovietice, tovarășii Hrușcirov și Jukov, au plecat în concediu.

Crimeea. Palatul țarilor. Sezonul de catifea. Jukov și Hrușcirov se întâlnesc în fiecare dimineață pe plajă. Își zâmbesc unul celuilalt.

Jukov a încetat să se poarte ca un mitocan cu Hrușcirov. Între Jukov și Hrușcirov s-au stabilit relații normale – calde, prietenești, profesionale.

Exact ca între Stalin și Hitler în mai 1941.

Momentul-cheie

Uniunea Sovietică avea forțe armate uriașe. Soldații erau înrolați pentru trei ani, marinarii pentru patru ani. În timpul stagiului militar, soldații și marinarii puteau fi avansați sergenți și plutonieri.

Pe lângă stagiul militar obligatoriu, exista și stagiul suplimentar. După terminarea primului, soldații, marinarii, sergenții și plutonierii puteau să rămână în armată și în flotă și să-și continue serviciul. În acest caz le creștea semnificativ solda, primeau uniforme noi, de calitate mai bună, puteau locui în afara cazărării. Situația militarilor reangajați era mai apropiată de a ofițerilor decât de cea a soldaților sau marinarilor.

Militarul reangajat avea deja trei-patru ani de serviciu militar, avea experiența corespunzătoare. Își cunoștea slujba și o iubea. Nu era acolo împotriva voinței sale, era voluntar, de aceea nu număra zilele și orele rămase până la liberare. Dacă în timpul stagiului militar obligatoriu unii soldați sau marinari erau jigniți, nu erau respectați, aceștia nu solicitau niciodată reangajarea. Rămâneau doar cei care știau să se apere, care impuneau respect.

Militarii reangajați erau folosiți acolo unde era nevoie de cunoștințe și de deprinderi: specialiști inferiori de aviație, instructori de conducere, comandanți ai grupelor de asistență tehnică a tancurilor, operatori radar, interpretatori foto și așa mai departe. Era o cerere foarte mare de militari reangajați în aviație, în flotă, în trupele de transmisiuni și în unitățile topografice.

Jukov a desființat bazele statornicite și verificate de viața însăși ale serviciului militar. El a decis să economisească banul public. Raționamentul său a fost următorul: acum soldații și marinarii au carte, deci dacă în școala de șapte ani din sat li s-a povestit despre Pușkin și despre Lermontov, despre dreptele paralele și despre circuitul apei în natură înseamnă că se vor descurca ei cumva și cu reparația sau reglarea antenei pentru legătura troposferică.

Așa că Jukov a lovit în militarii reangajați. Angajarea pe o perioadă lungă a fost desființată. Condițiile angajării pentru perioade scurte s-au înrăutățit drastic. În cadrul flotei, lucrurile arătau în felul următor:

El [Jukov – n.a.] a anunțat că în legătură cu studiile medii ale celor înrolați, militarii reangajați și-au pierdut rolul pe care-l aveau în cadrul forțelor armate și a ordonat ca în primul rând să fie diminuat drastic numărul acestora... Care a fost urmarea? Din peste 28.000 de militari reangajați [în flotă – n.a.] au fost demși 12.800 de oameni... De unde au plecat militarii reangajați? De pe submarine, din echipele de mecanici ale navelor de suprafață, specialiști în tehnologia instrumentelor și aparatelor (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 279).

Aceeași situație era și în aviație, artilerie, în trupele de tancuri și în toate celelalte trupe. Lovitura dată militarilor reangajați a diminuat drastic pregătirea de luptă a forțelor armate. Cei mai afectați au fost aviatorii, transmisioniștii, topografi, trupele de rachete.

După rapoarte insistente, tov. Jukov a recunoscut că în această chestiune s-a comis o greșeală, dar la o analiză recentă în cadrul colegiului a afirmat că, întrucât a trecut doar un an de la publicarea noii prevederi, ar fi penibil să prezentăm Consiliului de Miniștri propuneri de modificare (*ibidem*).

În același mod, Jukov a decis să economisească și pe baza controlului calității tehnicii de luptă. În uzinele de armament lucrau ofițeri ai Ministerului Apărării care controlau calitatea activității și efectuau recepția armamentului și a tehnicii de luptă pentru Armata Sovietică și pentru Flotă. Jukov a decis micșorarea numărului acestor ofițeri.

Fără a analiza unde anume trebuie redus personalul și unde acesta este indispensabil, ministrul a dat ordin Marelui Stat-Major, iar acesta, învățat să nu comenteze concluziile comandanților-șefi, a disponibilizat 38 la sută din aparatul de control și recepție, chiar și din uzinele unde se reutilizează navele cu tehnologie a rachetelor... În lunile următoare vom fi nevoiți să demitem din armată și flotă câteva sute de specialiști cu experiență, eliberați din aparatul de control-recepție, mulți dintre ei – fără pensie (*ibidem*, p. 279).

Acești ofițeri și-au oferit tinerețea Patriei, au activat mulți ani în forțele armate și mai aveau foarte puțin până la pensie. Nu aveau nicio vină, pur și simplu Jukov a dat dispoziție să fie economisiți banii.

Această economie i-a ieșit pe nas țării noastre.

1. Se face referire la înghețarea plăților către populație a obligațiunilor de stat (vezi pp. 76-77) (n.red., în ed. rus.).

Capitolul 14

1

Toamna este anotimpul aplicațiilor militare. Grânele au fost recoltate. Ciorile de câmp au plecat. Codrul e desfrunzit. Câmpurile sunt pustii. Exercițiile pot începe.

Anul 1957 a fost un an deosebit. Se apropia o dată importantă – 40 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. Întregul popor sovietic îi raporta Patriei despre succesele obținute.

Armata Sovietică se pregătea și ea să-i raporteze Patriei despre succesele sale. În acest scop, comandamentul a decis să desfășoare în Regiunea Militară Kiev o aplicație extraordinară, cu participarea a patru divizii de tancuri, cinci divizii de infanterie motorizată și patru divizii de aviație, cu întăriri corespunzătoare de artilerie, geniu și altele. Atracția programului trebuia să fie forțarea Niprului de către Divizia 41 Tancuri de Gardă, fără montarea de poduri și fără bacuri.

Planul forțării râului era următorul: de pe malul stâng al Niprului, două aruncătoare autopropulsate 2B1 de calibrul 420 mm și greutatea de 55 de tone fiecare vor lansa două atacuri nucleare asupra dispozitivului inamicului de pe malul drept al râului. Sunt convins că Jukov regreta faptul că atacurile nucleare urmau să fie simulate și nu reale. Imediat după cele două explozii, Niprul urma să fie forțat de batalionul de cercetare al diviziei de tancuri și de companiile de cercetare ale regimentului de infanterie motorizată și ale celor trei regimente de tancuri.

Toate subunitățile de cercetare ale Armatei Sovietice au fost dotate cu tancuri-amfibii PT-76 și cu transportoare blindate ușoare deschise BTR-40. Divizia 41 Tancuri de Gardă a primit, în loc de BTR-40, noile mașini de cercetare-patrulare BDRM, care încă nu intraseră în dotarea armatei. Pentru mașinile BDRM, ca și pentru aruncătoarele autopropulsate 2B1, această aplicație

constituia un test.

La primul val de forțare a râului participau în total 19 tancuri-amfibii și 43 de BDRM. După traversarea Niprului, misiunea batalionului de cercetare al diviziei și a companiilor de cercetare ale regimentelor era să înainteze vertiginos, continuând cercetarea prin forță¹ mult în adâncime, să cucerească și să apere capul de pod din zona epicentrelor exploziilor nucleare.

Urma cel de-al doilea val – un regiment de infanterie motorizată pe transportoare blindate amfibii șenilate BTR-50P. Aceste transportoare blindate treceau peste Nipru nu numai infanteria, ci și tunuri antitanc de 85 mm². Misiunea regimentului era să cucerească și să apere capul de pod de pe malul vestic al Niprului.

În cel de-al treilea val trebuiau să traverseze pe fundul apei trei regimente de tancuri și un batalion de tancuri al regimentului de infanterie motorizată. În total, 315 tancuri T-54.

Ultima urma să traverseze artileria, pe transportoare-amfibii K-61. Pentru mașinile de transport, al căror număr depășește o mie într-o divizie de tancuri, trebuia totuși montat un pod de pontoane sau un punct de trecere cu bacurile, dar acest lucru nu făcea parte din programul reprezentăției.

Înainte, traversarea râurilor pe fundul albiei se făcea cu companiile de tancuri. Uneori și cu batalioanele. O dată – cu un regiment întreg. Dar traversarea unui râu cu o divizie, și nu a unui râu oarecare, ci a Niprului, aceasta urma să fie o premieră.

Stați puțin, dar de ce trebuia forțat Niprul în cadrul acestei aplicații?

Cum de ce? Proletariatul din Germania Occidentală, Franța și din alte țări ale Europei Occidentale gemea sub jugul capitaliștilor. Frații noștri de clasă trebuiau eliberați. Mareșalul Jukov a descoperit metoda de a rupe cel mai puternic front al oricărui inamic și a testat această metodă în cadrul aplicațiilor de pe poligonul Toțk în septembrie 1954³. În Europa de Vest, în calea diviziilor noastre de tancuri și de infanterie motorizată, a armatelor de tancuri și de arme întrunite vor apărea o mulțime de obstacole constând din cursuri de apă. Printre acestea și Rinul.

Pentru ca în viitor să poată traversa Rinul, trebuiau să se antreneze pe Nipru.

Rachetele lui Koroliov se construiau la Kuibîșev, la uzina „Progress”.

Pe 22 septembrie 1957 a fost transportat din Kuibîșev la Tiura-Tam produsul 8K71PS.

PS era cel mai simplu satelit artificial.

3

Pe 29 septembrie 1957, la ora 16.22 a avut loc o explozie în Ural. În orașul Celiabinsk-40.

Nu căutați în Celiabinsk. Este o adresă din aceeași categorie cu Arzamas-16, Krasnoiarsk-26, Tomsk-7, Sverdlovsk-44 sau Moscova-400, Moscova-600 și așa mai departe. În documentele secrete, Celiabinsk-40 era numit Oziorsk, dar acest nume nu figura pe nicio hartă sovietică. Locuitorii Celiabinskului nu aveau voie să spună nimănui numele adevărat al orașului.

Orașul închis Celiabinsk-40 sau Oziorsk a fost construit cu deținuți, concomitent cu combinatul chimic „Maiak”, imediat după război. În orașul păzit locuiau numai cei care lucrau la combinat și cei care le asigurau paza și serviciile. Combinatul chimic se justifica în fața Moscovei pentru fiecare gram de produs obținut. Acest produs se numea plutoniu.

Plutoniul se utilizează pentru producerea bombelor nucleare cu nume romantice, precum „Tatiana”, și pentru tot felul de bombe termonucleare de tipul „mama lui Kuzka”. Obținerea câtorva grame de plutoniu înseamnă mii de metri cubi de reziduuri radioactive lichide. Cum să procedeze cu ele? Au găsit o soluție simplă, genială în simplitatea sa. Prin apropiere curgea pârâul Tecea, așadar – la pârâu cu ele!

Până în anul 1949 au deversat cantități mari. Apoi, când oamenii din satele de pe malurile pârâului au început să moară unul câte unul, au deversat mai puține reziduuri.

Tecea se varsă în Iset, Iset – în Tobol, Tobol – în Irtîș, Irtîș – în Obi. Irtîș izvorăște din China, trece prin Kazahstan, prinzând puteri radioactive din poligonul Semipalatinsk, administrându-și pe drum și alte doze, inclusiv din Tobol. Bazinul Irtîșului are peste un milion și jumătate de kilometri pătrați. Lungimea sa este de 4.248 de kilometri. Irtîș este cel mai lung râu-afluent din lume. Pe locul al doilea este Missouri.

Tecea, apoi Iset, Tobol, Irtîș și Obi au fost poluate într-un asemenea hal, încât au început să deverseze deșeurile în lacuri. În Ural sunt destule. După ce au

poluat și lacurile din regiune, s-au apucat să caute altă soluție. Și au găsit-o. Săpau gropi cu diametrul de 20 de metri și adâncimea de 12 metri, iar pe fundul și pe pereții acestora fixau armătură și turnau beton. Apoi căpțuseau fundul și pereții cu plăci din oțel inoxidabil sudate împreună. Se obținea un fel de cratiță uriașă. Pe fundul cratiței, în centru, așezau un stâlp cilindric din oțel inoxidabil cu diametrul de un metru și jumătate. Din capătul de sus al pereților până în vârful stâlpului erau fixate grinzi din oțel inoxidabil. Se obținea ceva foarte asemănător cu o roată de bicicletă cu spițe. Pe această roată era apoi fixată armătura și se turna beton. Se obținea un capac din beton cu grosimea de un metru. Capacul era acoperit cu un strat de pământ. Au fost construite sute de astfel de recipiente. În ele erau deversate reziduurile cele mai active.

Din cauză că deșeurile erau radioactive, ele continuau să degaje căldură, de aceea fiecare construcție de acest tip trebuia să fie răcită în permanență. Deșeurile radioactive constituie un mediu extrem de agresiv. Ca urmare a coroziunii, s-a defectat sistemul de răcire al recipientului nr. 14 din complexul C-3. S-a produs autoîncălzirea conținutului. Apa s-a vaporizat instantaneu. Resturile solide au continuat să se încălzească rapid. Când temperatura a depășit 300 de grade, capacul „cratiței” a sărit, așa cum vi se întâmplă și dumneavoastră în bucătărie, când soția se uită la televizor la serialul preferat. Capacul nu era foarte greu. Doar 160 de tone. Cu un strat de pământ deasupra. Și nici nu a fost aruncat prea departe. Numai la 25 de metri.

Nu a fost o explozie nucleară. A fost o explozie termică. Conținutul „cratiței” a fost aruncat în aer până la o înălțime de doi kilometri. Vântul a împins norul în direcția nord-est, împrăștiindu-i pe toți cei de jos cu precipitații radioactive, la fel cum porumbeii i-au împrăștiat cu găinaț pe participanții la defilarea de pe stadionul Lujniki.

Locuitorii orașelor din Ural au admirat în seara aceea un tablou fantastic: cerul era scaldat într-o lumină de culoarea smaraldului și roz. Pentru a-i liniști, oamenilor li s-a spus că și în aceste locuri este vizibilă aurora boreală. Din când în când. Va mai putea fi observată și altă dată, așa că nu vă faceți griji.

Pentru lichidarea urmărilor exploziei au fost aduși deținuți, soldați, studenți și elevi. De la Celiabinsk-40 spre nord-est, pe un coridor de 300 de kilometri cu o lățime de 5-10 kilometri, s-a așternut pentru totdeauna DRUE – Dâra Radioactivă a Uralului de Est. Suprafața acesteia – 23.000 de kilometri pătrați. În anul 1968 a fost înființată aici o rezervație naturală, care nu poate fi vizitată nici după 50 de ani de la catastrofă. Nu va fi deschisă nici peste un secol.

De la toți cei care au participat la lichidarea urmărilor catastrofei s-au luat declarații semnate de nedivulgare. Nici nu era nevoie să le ia. Studenților și

elevilor, soldaților și deținuților nu li s-a povestit ce s-a întâmplat acolo, și nici la ce pericol au fost expuși. Aceștia înlăturau și transportau pământul, demolau casele din satele părăsite, săpau nu știu ce șanțuri, spălau trotuarele și străzile din Oziorsk, scuturau praful de pe pervazuri și de pe bănci, adunau frunzele căzute din grădini și parcuri, făceau tot felul de activități ciudate.

De aceea nu puteau avea nimic interesant de povestit.

Și nici nu au trăit prea mult după aceea.

4

Noi am avut întotdeauna noroc. Am fost ai naibii de norocoși. La sud de Oziorsk este Celiabinsk, la nord – Sverdlovsk. Dâra radioactivă a trecut printre ele! Fără să le atingă! În apropiere mai sunt și Tiumen, Kurgan, Kamensk-Uralski, Șadrinsk. A trecut și pe lângă ele și dusă a fost!

În zona în care au căzut precipitații radioactive trăiau doar 270.000 de oameni. Și a explodat doar o „cratiță”. Nici aceea plină. Și n-a fost nicio explozie nucleară. Pur și simplu a zburat capacul.

Cu toate acestea, erupția deșeurilor radioactive de la „Maiak” a fost un record pentru vremea aceea. Nu se mai întâmplase nicăieri în lume ceva asemănător. Țara noastră a deținut recordul contaminării radioactive timp de 29 de ani!

Acest record a fost doborât numai de explozia de la Cernobîl. Și ne-am pomenit din nou primii de pe planetă! Laurii întâietății la proporțiile catastrofelor nucleare din secolul XX nu i-am cedat nimănui!

Păcat că birocrății noștri au ținut strict secret până în anul 1990 tot ceea ce s-a întâmplat la „Maiak”. Timp de trei decenii, lumea nu a știut nimic despre „realizările” noastre.

5

I-au raportat lui Jukov: la combinatul „Maiak” a avut loc o explozie, zona este contaminată. Planul producției de plutoniu este amenințat.

Jukov a dat dispoziție să fie trimise trupe pentru lichidarea urmărilor.

I-au raportat lui Hrușciov: a avut loc o explozie la „Maiak”. Se iau măsuri. Ministrul Industriei Medii Constructoare de Mașini, Slavski, împreună cu loțiitorul său se află la fața locului. La ordinul lui Jukov, trupe dotate cu tehnică genetică s-au apucat de lucru. În Ural sunt multe lagăre, așa că locul exploziei este curățat cu deținuții. Localnicii dau și ei o mână de ajutor.

Hrușciov scrâșnește din dinți. Sigur îl sapă careva și vrea cu tot dinadinsul să-i joace o festă. Abia a scăpat de Molotov, Kaganovici, Malenkov, Voroșilov, Bulganin, Pervuhin, Șepilov și Saburov, iar acum și Jukov pune ceva la cale. Și nu se mai cară naibii odată în Iugoslavia!

6

2 octombrie 1957. Tiura-Tam. Zorii zilei. De la corpul de montaj și probe până la poziția de start este un kilometru și jumătate de câmp deschis. Locomotiva diesel împinge încet o platformă feroviară cu un suport pe care se odihnește produsul 8K71PS. Alături pășește tăcut constructorul principal Koroliov Serghei Pavlovici. Produsul a fost dus pe rampa nr. 1, ridicat în poziție verticală. În ziua aceea, o comisie de stat a semnat actul „Lansarea primului satelit artificial al Pământului va avea loc pe 4 octombrie”.

Tot pe 2 octombrie 1957 a sosit la New York delegația oamenilor de știință sovietici, condusă de academicianul Blagonravov Anatoli Arkadievi. În anii aceia, apariția savanților sovietici în America era un eveniment senzațional. El ar fi putut fi eclipsat doar de aterizarea în oraș a unei nave extraterestre. Ziarele îi numeau pe sovietici „Troica celor roșii”.

Blagonravov era un specialist renumit în domeniul balisticii, general-locotenent de artilerie, până în anul 1950 – președinte al Academiei de Științe Artileristice. Acum nu se mai ocupa cu artileria, ci cu alte probleme.

Delegația sovietică a fost invitată cu scopul inițierii unei colaborări între specialiștii celor două țări în domeniul studierii straturilor superioare ale atmosferei. Însă adevăratul scop al invitației era de a afla cât de mult le-a luat-o înainte Uniunea Sovietică în privința tehnologiei rachetelor, cât sunt de verosimile comunicatele TASS privitoare la faptul că în Uniunea Sovietică a fost, chipurile, creată o rachetă balistică intercontinentală și că testarea acesteia s-a încheiat cu succes.

Pe 3 octombrie a avut loc o întâlnire de lucru a celor două delegații, care a durat câteva ore. Blagonravov și doi dintre însoțitorii săi au vorbit mai mult

despre razele cosmice, despre activitatea solară și alte asemenea fleacuri. Pentru americani devenea clar că rușii nu se prea pricep la proiectarea rachetelor balistice intercontinentale și confundă dorința cu realitatea. S-au cam grăbit să se laude cu succesele lor imaginare.

Pentru a se convinge definitiv că rușii nu au habar de nimic în afară de razele cosmice, pe 4 octombrie a fost programat un banchet grandios: îi îmbătăm și le lămurim pe toate.

7

În Regiunea Militară Kiev erau pe sfârșite pregătirile pentru desfășurarea grandioaselor aplicații militare cu forțarea Niprului de către Divizia 41 Tancuri de Gardă, fără montarea de poduri din pontoane și puncte de trecere cu bacurile.

La Kiev era așteptată să asiste la aplicații întreaga conducere superioară a Armatei Sovietice. Era așteptat și Hrușciov. Numai ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, nu putea fi prezent la aplicații. Urma să plece în Iugoslavia.

Pe 3 octombrie 1957, comandantul trupelor Regiunii Militare Kiev, Mareșalul Uniunii Sovietice, Ciukov Vasili Ivanovici, care urma să conducă aplicațiile, l-a sunat pe Jukov pe canalele speciale de comunicare guvernamentală:

— Tovarășe Mareșal al Uniunii Sovietice, Gheorghii Konstantinovici, ar fi bine să veniți aici, la acțiunea noastră. Avem probleme foarte grave.

— Am să văd despre ce este vorba când mă întorc.

— Tovarășe Mareșal al Uniunii Sovietice, Gheorghii Konstantinovici, ar fi totuși bine să fiți aici și dumneavoastră.

1. Cercetarea prin forță este cercetarea în spatele frontului inamicului, efectuată de subunități și unități de tancuri și de infanterie motorizată, care au în dotare tancuri, transportoare blindate și altă tehnică grea, ceea ce le dă posibilitatea, pe lângă obținerea de informații despre inamic, evitând confruntările cu forțe mai numeroase, să distrugă statele-majore, centrele de transmisiuni, mijloacele de transport pentru armele nucleare, subunitățile mici ale inamicului, să cucerească și să apere podurile, punctele de traversare, alte obiective și aliniamente importante. A nu se confunda cu *cercetarea prin luptă*, care reprezintă acțiuni de luptă ofensive ale unor subunități special selectate în acest scop, împotriva unui inamic aflat în imediata apropiere. Cercetarea prin luptă se efectuează pentru menținerea spiritului ofensiv al trupelor proprii aflate în apărare, pentru epuizarea și imobilizarea inamicului, pentru precizarea traseului liniei întâi a apărării acestuia, pentru a afla de ce

mijloace de foc dispune inamicul, pentru a lua prizonieri, pentru disimularea propriilor intenții ofensive pe alte sectoare ale frontului. Cele mai potrivite pentru efectuarea cercetării prin luptă erau companiile și batalioanele de pedeapsă, care în memoriile postbelice ale unor comandanți militari se numeau simplu *de asalt*, nu *de pedeapsă* (n.a.).

2. Transportorul blindat BTR-50P a fost construit pe baza șasiului tancului amfibiu ușor PT-76 și putea transporta până la două tone de încărcătură (de pildă, un aruncător sau un tun de 85 mm) și să forțeze cu această încărcătură cursuri de apă, iar construcția transportorului blindat îi permitea acestuia să execute foc dintr-un astfel de tun în timpul traversării (n.red., în ed. rus.).
3. Mai pe larg despre acest subiect puteți să citiți în cartea lui Victor Suvorov *Protiv vseh* [Numele ei era Tatiana, Polirom, Iași, 2013 – n.tr.] (n.red., în ed. rus.).

Capitolul 15

1

După un concediu de scurtă durată, Jukov a sosit la Moscova, a dat ultimele dispoziții, inclusiv șefului GRU, generalului-colonel Ștemenko, și prim-locțiitorului șefului GRU, generalului-locotenent Mamsurov.

S-a interesat dacă totul merge conform planului.

Răspunsul a fost: totul este în perfectă ordine.

2

Pregătirea pentru o vizită oficială în străinătate este o treabă cât se poate de serioasă. Trebuia reglat și un mic amănunt diplomatic. Pe 22 iunie 1957, ambasadorul Firiubin i-a făcut rost lui Jukov de o invitație pentru o vizită în Iugoslavia. Nu era o invitație în scris (Arhiva Rusă de Stat a Istoriei Recente – ARSIR, fond 3, opis 12, dosar 247, f. 34). Partea sovietică trebuia să țină ascuns faptul că Jukov s-a autoinvitat în Iugoslavia, ajutat de Firiubin.

Fostul ambasador extraordinar și plenipotențiar al Uniunii Sovietice în Iugoslavia, ulterior adjunct al ministrului Afacerilor Externe, tovarășul Firiubin, a reușit să rezolve și această problemă. Cu acordul tovarășilor iugoslavi, a fost pregătit un comunicat TASS despre faptul că invitația lui Jukov din partea comandamentului armatei iugoslave a fost primită cu mult timp în urmă.

Meritul lui Firiubin consta și în faptul că a reușit să organizeze o vizită grandioasă și de lungă durată, de mai multe zile. Jukov mergea în Iugoslavia la invitația generalului de armată Goșniak, dar Firiubin i-a organizat întâlniri cu multe personalități importante. Jukov a avut posibilitatea să se întâlnească și cu

mareșalul Tito și să viziteze personal locurile care prezentau interes din punct de vedere strategic.

Înainte de plecare, tovarășul Firiubin l-a pus la curent pe Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov cu toate problemele, i-a expus situația din Iugoslavia, i-a descris pe mareșalul Tito și pe cei din anturajul acestuia, i-a povestit despre concepțiile lor politice, despre înclinațiile și pasiunile lor, despre planurile de viitor ale tovarășilor iugoslavi.

3

Printr-o hotărâre a Prezidiului CC al PCUS, în rândul persoanelor care l-au însoțit pe Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov în timpul vizitei în Iugoslavia au fost incluși: comandantul trupelor Regiunii Militare Odessa, generalul-colonel Radzievski, și locțiitorul comandantului Flotei Mării Negre, viceamiralul Ciursin.

Alegerea nu a fost întâmplătoare: dacă Iugoslavia va fi de acord cu amplasarea de baze sovietice pe teritoriul ei, atunci în Marea Mediterană vor acționa în primul rând nave ale Flotei Mării Negre și trupe ale Regiunii Militare Odessa.

În plus, printre persoanele însoțitoare se numărau și locțiitorul șefului Direcției Politice Principale, generalul-locotenent Stepcenko, care la scurt timp a fost avansat la gradul de general-colonel, și generalul cu misiuni speciale pe lângă ministrul Apărării, generalul-locotenent Kitaev, care se remarcase recent în Ungaria.

Din grupul care însoțea delegația făceau parte corespondenți ai agenției TASS, ai ziarelor *Pravda*, *Izvestia*, *Krasnaia zvezda*, reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe și de asemenea un referent de la Secția Organelor Administrative a CC al PCUS, tovarășul Bulanov Iuri Sergheevici.

4

Ziarul *Pravda* din 5 octombrie 1957 a descris cu lux de amănunte momentul plecării lui Jukov în Iugoslavia:

Plecarea în Iugoslavia a ministrului Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov

Pe 4 octombrie a decolat din Moscova spre Crimeea ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov. Acesta va face o vizită în Republica Populară Federativă Iugoslavia, răspunzând invitației făcute de generalul de armată Goșniak în numele guvernului iugoslav, în timpul vizitei sale din această vară în Uniunea Sovietică.

Pe Aeroportul Central au venit să-l conducă pe Mareșalul G.K. Jukov Mareșalul Uniunii Sovietice I.S. Konev, adjuncții ministrului Afacerilor Externe N.S. Patolicev și N.P. Firiubin, amiralul S.G. Gorșkov, mareșalul de aviație S.I. Rudenko, generalii de armată M.S. Malinin și G.K. Malandin, generalii-colonei A.V. Gherasimov, A.A. Grîzlov, N.I. Gusev, A.S. Jeltov, S.U. Rubanov, E.G. Troțenko, M.A. Șalin, comandantul orașului Moscova, generalul-maior I.S. Kolesnikov, alți ofițeri ai Armatei Sovietice, colonelul D.F. Cikin, care ocupă funcția de șef al secției de relații externe a ministerului Apărării URSS, adjuncții șefilor de secții ale MAE al URSS, P.S. Dedușkin și K.A. Kocetkov, reprezentanți ai presei.

Printre cei veniți să-l conducă pe Mareșalul G.K. Jukov erau: corpul diplomatic al ambasadei Iugoslaviei în URSS, ambasadorul Republicii Populare Albania în URSS, Mihail Prifti, atașatul militar al Albaniei, colonelul H. Aranitasi.

Toți cei prezenți pe aeroport și-au luat rămas-bun cordial de la Mareșalul G.K. Jukov, al cărui avion a decolat la ora opt dimineața. La bordul avionului se află și atașatul militar al Iugoslaviei în URSS, colonelul Sava Popovici, invitat de Mareșalul G.K. Jukov.

Sevastopol. 4 octombrie (TASS). Astăzi la amiază a sosit la Sevastopol cu avionul de la Moscova ministrul Apărării URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov, care face o vizită în RPF Iugoslavia. La ora 15.25, Mareșalul G.K. Jukov se urcă într-o șalupă la debarcaderul Grafkaia și trece în revistă torpiloarele ancorate în Golful Sudic. Ministrul Apărării URSS se salută cu personalul torpiloarelor și-i felicită pe marinari cu ocazia călătoriei în Iugoslavia prietenă. Deasupra golfului răsună un puternic „Ura!” marinăresc. Șalupa se îndreaptă spre crucișătorul „Kuibîșev”, pe puntea căruia s-a aliniat echipajul navei. Mareșalul Jukov urcă pe navă pe scara principală. Răsună comanda ofițerului de cart: „Drepti!”. Pe arborele mare flutură steagul ministrului Apărării URSS. Comandantul detașamentului de nave, contraamiralul A.N. Tiuniaev, raportează că navele sunt gata de plecare.

Comandantul navei, căpitanul de rangul 1 V.V. Mihailin, dă raportul.

Tovarășul G.K. Jukov trece în revistă garda de onoare. Orchestra navei intonează imnul Uniunii Sovietice. Apoi ministrul Apărării URSS se îndreaptă spre personalul navei. Ca răspuns la salutul său răsună puternic: „Să trăiți, tovarășe Mareșal al Uniunii Sovietice!”.

Ministrul Apărării URSS, Mareșalul G.K. Jukov, și cei care-l însoțesc au fost conduși de: locțiitorul comandantului-șef al Flotei Maritime Militare, amiralul A.G. Golovko, comandantul Flotei Mării Negre, amiralul V.A. Kasatonov, prim-secretarul comitetului regional Crimeea al PC al Ucrainei, V.G. Komiahov, președintele comitetului executiv al Consiliului Regional Crimeea al deputaților oamenilor muncii, I.M. Filippov, și alții.

Navele ridică ancora și ies din golful Sevastopol. Navele rămase în golf și posturile de pe țărm semnalizează: „Vă urăm călătorie plăcută”. Semnalizatorii de pe crucișătorul „Kuibîșev” răspund: „Mulțumim pentru urare”.

Mulți dintre locuitorii orașului-erou au venit pe bulevardul Primorski pentru a-l conduce pe tovarășul Jukov în Republica Populară Federativă Iugoslavia. (TASS)

5

4 octombrie 1957. Tiura-Tam. Poligonul 5 de cercetare științifică al Ministerului Apărării URSS.

— Atenție! Ultimul minut de pregătire.

— Cheia la start.

— Am înțeles. Cheia la start.

— Start înregistrare unu.

— Am înțeles. Start înregistrare unu.

— Baleiaj!

— Am înțeles. Baleiaj!

— Cheia pe drenaj.

— Am înțeles. Cheia pe drenaj.

— Pornire!

— Start înregistrare doi!

— Am înțeles. Start înregistrare doi!

Au început să vuiască motoarele. Cablul de alimentare s-a retras.

— Provizoriul!

— Intermediarul!

— Principalul!

— Lansare!

La ora 22, 28 de minute și 34 de secunde, ora Moscovei, de pe platforma 1 de start s-a desprins lin produsul 8K71PS, țâșnind cu zgomot puternic spre cerul nopții, mărindu-și viteza vertiginos. După 4 minute și 55 de secunde, blocul central al rachetei-purtător cu o greutate de șapte tone și jumătate a ieșit pe orbita eliptică.

După alte 19 secunde, satelitul Sputnik, cu o greutate de 83,6 kilograme, s-a desprins de blocul central al rachetei-purtător. Și a început imediat să semnalizeze simplu și monoton „bip-bip-bip”, comunicând întregii omeniri că el este primul care a ajuns în cosmos.

6

Luându-și grăbit rămas-bun de la poligonul 5 de cercetări științifice al Ministerului Apărării URSS, Sputnik a dispărut după orizont. Semnalele sale au

încetat.

Poligonul jubila. Pe Serghei Palici, constructorul principal, îl aruncau în sus iar și iar. Și pe el, și pe loctiitorii săi, și pe toți cei din echipa de start. Oamenii se îmbrățișau și încercau aproape țipând să-și explice unii altora ceea ce se întâmplase.

Și brusc s-a așternut liniștea. Bucuriei furtunoase i-a luat locul tăcerea încordată și chiar mohorâtă.

Pe toți i-a cuprins neliniștea unei așteptări chinuitoare.

Va mai apărea *el* vreodată?

Dar el nu apărea.

Secundele păreau secole, minutele – veșnicii. Ceasul a bătut ora cea mai lungă din istoria omenirii și încă multe, multe minute nesfârșite. Toți aveau privirile plecate. Era liniște ca într-o catedrală pustie. În asemenea momente, nimeni nu vrea să privească în ochii colegilor.

Și deodată, încet de tot, prin pârâitul și fâșâitul eterului, din întunericul înghețat, s-a auzit din nou semnalul cunoscut „bip-bip-bip”, îndrăgit de-acum pentru totdeauna.

Bucuria a rupt toate barierele. Tensiunea nervoasă acumulată în ultimele zile a erupt într-un entuziasm de nedescris. La fel cum zăpușeala sufocantă a unei zile de vară este întreruptă brusc de strălucirea veselă, de trosnetele și bubuiturile voioase ale furtunii care se apropie. Sute de oameni au ieșit afară în noaptea întunecată. Și au văzut steluța pe care ei înșiși au făcut-o. Plutea pe cer, iar din buncăr răsuna ca un marș triumfal semnalul ei vesel: „bip-bip-bip”.

Dacă ar fi să abordăm chestiunea oficial și sec, ar trebui să spunem că pe orbită erau de fapt doi sateliți: Sputnik, cântărind puțin peste 83 de kilograme, și blocul central al rachetei-purtător 8K71, care cântărea șapte tone și jumătate și care s-a înscris pe aceeași orbită.

Oamenii auzeau semnalele satelitului Sputnik, dar evident că nu-l vedeau. Ei vedeau uriașul bloc central al rachetei, luminat de soare, care nu emitea semnale.

Însă nimeni nu voia să intre în astfel de amănunte.

Sputnik era pe orbită.

Aceasta era o mare victorie.

Marea Neagră. Noapte. Cerul e plin de stele. Crucişătorul „Kuibîşev” îşi menţine ferm cursul, îndreptându-se spre Bosfor cu toată viteza. Două dintre cele mai noi distrugătoare, „Bîvalii” şi „Blestiaşcii” sunt puţin mai în urmă, în dreapta şi în stânga sa.

Ofiţerul timonier de pe „Kuibîşev” poate localiza cu precizie nava, orientându-se după stele. Pe cer trece acum o stea foarte mare.

Stelele nu se deplasează pe cer. Mai bine zis, se deplasează, dar nu cu asemenea viteză, mişcarea lor este insesizabilă.

Ofiţerul timonier de pe „Kuibîşev” nu este un oarecare. Ofiţerul timonier de pe „Kuibîşev” este cel mai bun din Flota Mării Negre. Ştie totul despre stele. Ştie numele fiecărei constelaţii, ştie fiecare stelută din toate constelaţiile. Doar privind stelele, fără cronometru şi sextant, este capabil să calculeze drumul chiar şi până la Polul Nord sau la Polul Sud. Aceasta este datoria lui, să cerceteze cerul nopţii. Dar acum pe cer se întâmplă ceva extraordinar: străluceşte o stea necunoscută. Nu numai că străluceşte, dar, în pofida tuturor legilor astronomiei, se deplasează cu o viteză foarte mare. Ofiţerul timonier ştie că aşa ceva este imposibil, pentru că aşa ceva nu se poate întâmpla niciodată.

Întrebare pentru „Bîvalii”: Aţi văzut?

Răspuns: Da, să trăiţi.

Întrebare pentru „Blestiaşcii”: Confirmaţi?

Răspuns: Da, să trăiţi.

Ofiţerul timonier – ofiţerului de cart: consemnaţi în jurnalul de cart! Ora, coordonatele!

În noaptea aceea, apariţia unei stele noi pe bolta cerească a fost consemnată în jurnalele de cart ale multor nave aparţinând tuturor flotelor lumii.

Momentul-cheie

Pe 4 octombrie 1957, la ora 16.00, crucişătorul „Kuibîşev” s-a desprins de chei, a ieşit din golful Sevastopol, îndreptându-se spre Bosfor. Crucişătorul, escortat de două distrugătoare, îl ducea pe Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov departe de pământul natal.

Pe 4 octombrie 1957, după şase ore de la ieşirea crucişătorului „Kuibîşev” din golful Sevastopol, racheta 8K71, construită în oraşul Kuibîşev, ducea departe de pământul natal primul satelit artificial.

Printr-o hotărâre a Prezidiului CC al PCUS, lansarea satelitului intra în

sarcinile Ministerului Apărării. Adică, în final, era responsabilitatea lui Jukov. Lansarea s-a efectuat de pe un poligon al Ministerului Apărării, adică de pe un obiectiv aflat în subordinea directă a lui Jukov. Poligonul a fost construit cu batalioane de construcții ale Armatei Sovietice. Pregătirea rachetei pentru lansare a fost asigurată de ofițeri ai Armatei Sovietice, adică de subordonații lui Jukov. Cel care a răsucit cheia la pupitru a fost locotenentul Boris Cekunov, tot un subordonat al lui Jukov.

Conform caracterizării sale din dosarul personal, Jukov era „excesiv de orgolios”. Pretindea onoruri, mergând până la pretenția de a i se amplasa statuia ecvestră în sala Gheorghievski de la Kremlin.

Jukov a coordonat personal întocmirea istoriei oficiale a războiului, în cinci volume, unde el apărea ca erou principal. (Executanții plini de zel ai ordinelor sale nu au mai apucat să editeze această variantă a trecutului nostru glorios.)

Jukov a pretins să fie refăcut filmul *Stalingrad*, pentru ca rolul său în această mare bătălie să fie mai bine reliefat. Jukov a cerut chiar schimbarea titlului filmului, ca să nu fie menționat nicăieri numele lui Stalin. Deși Jukov a apărut la Stalingrad o singură dată, în august 1942. Tentativa de contraofensivă întreprinsă de Jukov lângă Stalingrad s-a soldat cu un eșec. Contraofensiva victorioasă din apropierea Stalingradului s-a desfășurat două luni și jumătate mai târziu, fără participarea lui Jukov, care în momentele acelea se afla pe un alt sector al frontului, unde conducea o altă ofensivă grandioasă, soldată, ca toate celelalte operațiuni pe care le-a condus, cu un eșec.

După numirea lui Jukov în funcția de ministru al Apărării, ziarele centrale nu i-au publicat fotografia. Pentru această greșeală „Direcția Politică Principală a încasat o săpuneală cum nu mai văzuse ea niciodată”¹ (*Gheorghe Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 252).

Pe banii Ministerului Apărării, adică pe bani publici, Jukov și-a comandat portrete uriașe în care, aidoma sfântului Gheorghe Purtătorul de Biruință, era înfățișat călare pe un cal alb.

Întrebare: de ce ministrul Apărării Jukov nu a profitat de lansarea satelitului artificial pentru a-și acoperi numele de glorie veșnică, nepieritoare? Pe 4 octombrie 1957 ar fi trebuit să fie prezent la Tiura-Tam. Să-și fi pus părintește mâna pe umărul locotenentului Cekunov și, în bâzâitul camerelor de filmat, să spună câteva cuvinte simple, dar pline de conținut. După care să decoleze spre Sevastopol. Ministrul Apărării Iugoslaviei, generalul de armată Goșniak, l-ar fi scuzat pentru întârzierea de câteva ceasuri.

În schimb, ce efect ar fi avut anunțul: la ordinul lui Jukov, sub conducerea și controlul său personal, a fost realizat un salt extraordinar în știință și

tehnologie!

După ce s-ar fi remarcat pe poligonul Tiura-Tam la momentul oportun, marele comandant militar, fără a pierde nicio clipă, ar fi putut pleca în vizita oficială în Iugoslavia prietenă. Ce bază pentru discuții ar fi avut atunci Jukov: sub conducerea mea, omenirii i-a fost deschisă calea către cosmos! Am în spate o forță indestructibilă! Sub comanda mea, Uniunea Sovietică este în stare să întrecă orice Americă!

Realitatea a fost alta: în absența lui Jukov, subalternii săi au săvârșit un miracol. Și atunci de ce ministrul Apărării nu s-a folosit de posibilitatea de a smulge și el măcar o bucățică din gloria cosmică? De ce nu a folosit acest atu ca să-i ducă de nas pe liderii nehotărâți ai Iugoslaviei?

Jukov ar fi putut nici să nu zboare la Tiura-Tam. Pe crucișătorul „Kuibîșev” a fost desfășurat un punct de comandă și un centru de transmisiuni al ministrului Apărării URSS. Înainte de ieșirea în larg ar fi putut (tot în bâzâitul camerelor de filmat) să asculte prin radio raportul șefului poligonului 5 al Ministerului Apărării, generalul-locotenent de gardă Nesterenko Aleksei Ivanovici. Și să-i răspundă răspicat: acționați în conformitate cu dispozițiile mele!

Sau, și mai bine, să-l invite la bordul crucișătorului pe mareșalul de artilerie Nedelin Mitrofan Ivanovici. Nedelin era adjunctul ministrului Apărării. Așa era menționată funcția sa în documentele deschise. În documentele secrete – adjunct al ministrului Apărării cu problemele armamentului special și tehnica rachetelor.

Adjunctul ministrului Apărării i-ar fi raportat ministrului: tovarășe Mareșal al Uniunii Sovietice, poligonul 5 al Ministerului Apărării este gata pentru începerea erei cosmice! Permiteți să începem? Apoi, după lansare, să-i dezvăluie poporului cronică desecretizată: Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, de patru ori Erou al Uniunii Sovietice, și subalternii acestuia pregătesc cucerirea spațiului cosmic!

Însă Jukov nu a manifestat niciun interes față de lansarea satelitului. Nu a făcut nicio încercare de a-și fixa rolul în această măreață realizare a secolului XX, deși, repet, sarcina lansării satelitului a fost încredințată în mod oficial Ministerului Apărării, adică lui Jukov, deși pregătirea ieșirii în spațiul cosmic au realizat-o subalternii săi, de la locotenentul Cekunov, care a răsucit cheia, până la adjunctul ministrului Apărării, mareșalul de artilerie Nedelin.

Cum poate fi explicată această stranie atitudine a lui Jukov?

Eu nu am un răspuns la această întrebare. Doar o presupunere.

Jukov nu a înțeles importanța epocală a acestui eveniment.

1. Citatul păstrează stilul sursei inițiale. Acesta era limbajul în care se exprimau liderii Uniunii Sovietice (n.a.).

Capitolul 16

1

4 octombrie 1957. Washington. Recepția organizată în onoarea fizicienilor din diferite țări. Președintele Comitetului Național al SUA pentru desfășurarea activităților prilejuite de anul internațional al geofizicii, doctorul Berkner, și academicianul Blagonravov poartă o discuție pe tema posibilității lansării unui satelit artificial al Pământului.

O persoană îmbrăcată în negru îi șoptește ceva lui Berkner în urechea stângă. Berkner tresare, îi cere să repete. Se întoarce spre sală:

— Doamnelor și domnilor, rușii au lansat un satelit artificial.

Apoi se întoarce spre Blagonravov, îi strânge mâna.

Profesorul american John Kaplan se scuză.

Trebuie să decoleze urgent spre California, pentru a organiza urmărirea satelitului.

Blagonravov intenționa să înmâneze fiecărui participant, la sfârșitul întâlnirii, câte o sticlă de „Stolicinaia”, dar profesorul Kaplan pleacă în grabă, fără a aștepta sfârșitul recepției. De aceea Blagonravov îl prinde de mânecă și-i înmânează totuși sticla.

În acest moment, ca o turmă de elefanți, năvălește în sală presa. Flash-urile aparatelor de fotografiat se contopesc într-o lumină orbitoare.

În dimineața zilei următoare, pe prima pagină a tuturor ziarelor, în prim-plan este o fotografie: Blagonravov întinzându-i o sticlă lui Kaplan. Și titluri cu litere uriașe: „Rusul consolează America!”.

2

A fost o adevărată explozie de entuziasm. Ziarele urlau: „În America, sută la sută vorbărie goală despre satelit, iar în Rusia – sută la sută acțiune!”.

Pe 5 octombrie, la ora 16.31, Sputnik a trecut pe deasupra Washingtonului. Cursa cosmică începuse.

America nu putea permite nimănui să o întreacă.

Hrușciiov nu-i putea permite Uniunii Sovietice să treacă pe locul al doilea.

Îl sună pe Koroliiov: pregătește cea de-a doua lansare. Urgent! Și pe a treia! Ce? Rachetele sunt destinate testării unei noi ogive? Ducă-se dracului noua ogivă! Toate rachetele – pentru demonstrarea realizărilor noastre!!!

3

Peste Uniunea Sovietică, peste poporul sovietic, peste conducătorii săi s-a abătut un val de feliicitări pline de entuziasm.

Între timp, Jukov era legănat de valuri în largul mării.

Pe 5 octombrie, detașamentul de nave sovietice a ieșit în Marea Egee. Pe 7 octombrie – în Marea Ionică. Pe 8 octombrie, crucișătorul „Kuibîșev” și distrugătoarele „Bivalii” și „Blestiașcii” au intrat în portul Zadar, au salutat cu salve de tun și au aruncat ancorele.

Jukov a coborât pe țarm. A fost întâmpinat de ministrul Apărării Iugoslaviei, generalul de armată Goșniak. Jukov și persoanele care-l însoțeau au plecat spre Belgrad. Îi urma tot personalul care deservea delegația.

Din cauză că pe crucișătorul „Kuibîșev” se afla un înalt oaspete și persoanele care-l însoțeau, din cauză că pe crucișător au fost desfășurate un punct de comandă și un centru de transmisiuni pentru ministrul Apărării, echipajul a fost nevoit să se mai restrângă. Din același motiv, echipa tehnică ce însoțea delegația a fost instalată nu numai pe crucișător, ci și pe cele două distrugătoare.

Referentul Secției Organelor Administrative a CC al PCUS, tovarășul Bulanov Iuri Sergheevici, mergea în Iugoslavia cu distrugătorul „Bivalii”. După ce delegația și toate persoanele care o deserveau au coborât în portul Zadar, Bulanov a rămas pe „Bivalii”.

Comandantul navei, căpitanul de rangul 3 V.H. Saakian, nu punea întrebări. Înainte de plecare a primit ordin să se restrângă și să instaleze câțiva oameni pe navă – s-au restrâns, i-au instalat. Toți pasagerii au coborât pe țarm, unul a rămas. Înseamnă că așa trebuie. Vizita se va încheia, pasagerii se vor întoarce

pe navă, vom pleca spre casă.

4

Pe 9 octombrie, în portul Zadar a fost permis accesul tuturor doritorilor pe crucișătorul sovietic și pe cele două distrugătoare. Pe țărm erau o mulțime de doritori. Marinarii au primit permisiunea de a coborî în port.

Comandantul navei „Bivalii” i-a propus pasagerului taciturn: rămâne secundul în locul meu, ce-ar fi să facem o plimbare pe chei?

Pasagerul a clătinat din cap: nu am voie.

5

În noaptea de 10 octombrie, detașamentul de nave a ieșit din Zadar, iar în cursul dimineții a intrat în Split. Navele sovietice au avut parte și aici de o primire la fel de călduroasă.

Portul următor – Dubrovnik. Aici navele trebuiau să-i aștepte pe Jukov și pe cei din delegația care-l însoțea.

Pe 11 octombrie, o mulțime de oameni se îmbulzeau din nou pe cheiuri, orchestrele navelor cântau, pe punțile superioare oaspeții erau serviți cu piure de hrișcă, carne din conserve și macaroane gătite marinărește. Seara, ansamblul de cântece și dansuri al Flotei Mării Negre a dansat cu măiestrie step, lovind puntea blindată cu tocurile pantofilor, corul i-a încântat pe toți cei prezenți cu bine-cunoscutele *Katiușa* și *Kalinka*. Grupuri mici de marinari sovietici (câte unul nu era voie) hoinăreau pe străzile acestui uimitor oraș-cetate.

În seara de 12 octombrie, referentul Secției Organelor Administrative a CC al PCUS, tovarășul Bulanov Iuri Sergheevici, a urcat la bordul crucișătorului „Kuibîșev”. A solicitat o întrevvedere cu comandantul navei, căpitanul de rangul 1 Mihailin.

În cabina comandantului, Bulanov s-a legitimat și a solicitat să fie invitat la discuții comandantul detașamentului de nave, contraamiralul Tiuniaev.

Tiuniaev a venit.

Funcționarul civil al Comitetului Central s-a prezentat militărește:

— Tovarășe contraamiral, sunt referentul Secției Organelor Administrative a Comitetului Central al PCUS, Bulanov. Am pentru dumneavoastră și pentru căpitanul de rangul 1 Mihailin documente de o importanță deosebită.

Bulanov și-a deschis servieta din piele, a scos o cutie metalică plată de dimensiunile unui atlas geografic, pe care a deschis-o cu grijă. În astfel de cutii metalice, curierii diplomați transportă documente de importanță excepțională: în caz de pericol, trag de o mică pârghie roșie și, într-o clipă, tot conținutul se transformă în niște lături scârboase, urât mirositoare.

Cutia conținea două plicuri cu adresele: „Contraamiralului Tiuniaev” și „Căpitanului de rangul 1 Mihailin V.V.”.

— Tovarăși comandanți, semnați-vă pe plicuri și dați-mi-le înapoi. Ordinele sunt strict secrete, aveți voie să le sigilați, să le înregistrați și să le dați spre păstrare secției secrete a crucișătorului. Pentru orice eventualitate: nu ați făcut decât să executați un ordin scris al președintelui Consiliului de Miniștri, Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin, al prim-loctiitorului ministrului Apărării, Mareșalul Uniunii Sovietice Malinovski, și al comandantului-șef al FMM, amiralul Gorșkov. După cum se menționează și în documentele pe care vi le-am prezentat, trebuie să luați legătura cu Sevastopolul, în rest nu aveți voie să mai luați legătura cu nimeni.

În cursul nopții, crucișătorul și cele două distrugătoare, executând ordinul scris al șefului guvernului, al prim-loctiitorului ministrului Apărării și al comandantului-șef al Flotei Maritime Militare, au ridicat ancorele și au dispărut lin în întuneric.

Fără să-și ia rămas-bun.

6

După ce a descoperit complotul Jukov-Ștemenko-Mamsurov, Hrușciiov l-a atras pe generalul-locotenent Mamsurov în policlinica de la Kremlin, l-a obligat să mărturisească totul, l-a ascultat cu atenție și l-a lăsat să plece: duceți-vă, reluați-vă activitatea.

Hrușciiov a judecat logic: Mamsurov i-ar putea raporta lui Jukov că le-a fost descoperit complotul, dar ar putea la fel de bine să nu-i spună nimic.

Dacă-i va raporta, Jukov va fi nevoit să declanșeze imediat o lovitură de stat. Dar dacă Jukov va pune mâna pe putere, oricum nu-l va ierta niciodată pe

Mamsurov.

Dacă Mamsurov nu-i raportează nimic lui Jukov, îi mai rămâne o speranță să se mențină la înălțimea unde a reușit să se cațere.

Concluzia: Mamsurov nu-i va raporta lui Jukov despre cele întâmplate.

Raționamentul s-a dovedit a fi corect: Mamsurov nu avea niciun interes să-i povestească lui Jukov că Hrușciiov știe totul.

După ce a descoperit complotul lui Jukov, Hrușciiov a început să pregătească un complot împotriva lui Jukov.

Știm deja că Jukov se purta ca un mitocan cu toți cei care-i erau inferiori în grad. În 1957, Jukov ajunsese foarte sus, de aceea îi considera pe toți inferiori lui. Din acest motiv nu putem spune că el avea mulți dușmani. Nu aceasta era realitatea. E puțin spus că Jukov avea mulți dușmani. Toți erau dușmanii lui.

Contra lui Jukov era întregul personal al Comitetului Central al PCUS, de când Jukov a afirmat că tancurile ascultă numai de el și de nimeni altcineva.

Contra lui Jukov erau întreaga Armată Sovietică și, cu siguranță, întreaga Flotă Maritimă Militară. Jukov a reușit să-și facă dușmani nu numai în Armata Sovietică, ci și în MVD și în KGB. Jukov încerca să ia aceste structuri sub controlul său, să treacă în subordinea Armatei Sovietice, adică a sa personală, trupele MVD și KGB, să numească oameni de-ai săi la conducerea acestor instituții. Șeful KGB, Serov, știa acest lucru și deja lua măsuri împotriva lui Jukov.

Voi fi, probabil, contrazis: cum se poate una ca asta? Păi, șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko, s-a aliat cu Jukov! Corect, dar el s-a aliat cu Jukov nu din prea multă iubire și admirație față de mareșalul Victoriei, ci întrucât era supărat pe Hrușciiov din cauză că l-a retrogradat la gradul de general-locotenent, când i-au lipsit doar cinci minute pentru a fi mareșal, apoi l-a alungat în Siberia. Alianța cu Jukov era pentru generalul-locotenent Ștemenko singura modalitate de a reveni la vechea poziție.

Nici Mamsurov nu s-a aliat cu Jukov din prea mult respect pentru acesta. În anul 1936, Mamsurov era comandantul unui corp de armată. Nu unul oarecare, ci primul corp de diversioniști din lume. Și nu pe timp de pace, ci în timpul războiului din Spania. Mamsurov a luptat toată perioada războiului, a primit titlul de Erou al Uniunii Sovietice, însă în anul 1954 era tot comandant de corp de armată.

Jukov l-a promovat pe Mamsurov în funcția de comandant al Armatei a XXXVIII-a, Jukov i-a făcut rost de funcția de prim-loctiitor al șefului GRU. Și i-a promis un viitor luminos în cazul în care...

După ce a descifrat planurile lui Jukov și după ce a calculat data cea mai probabilă a loviturii de stat plănuită de acesta, Hrușciiov, prin intermediul ambasadorului Firiubin, a organizat vizita lui Jukov în Iugoslavia. Nu o simplă vizită, ci una de lungă durată. Imediat după Iugoslavia – o vizită în Albania. La fel de lungă și de încărcată.

Hrușciiov a pregătit fără nicio dificultate ordinul de revenire în Sevastopol pentru comandantul detașamentului de nave, contraamiralul Tiuniaev, și pentru comandantul crucișătorului „Kuibîșev”, căpitanul de rangul 1 Mihailin.

Jukov îl ura pe președintele Consiliului de Miniștri al URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin. Bulganin îi plătea lui Jukov cu aceeași monedă. Cu trei luni în urmă, Jukov, salvându-l pe Hrușciiov (dar în primul rând pe sine însuși), i-a înlăturat de pe culmile puterii pe Molotov, Malenkov și Kaganovici, zdruncinând poziția lui Bulganin. Chiar înainte ca Jukov să decoleze din Moscova spre Sevastopol, Hrușciiov a intrat în cabinetul lui Bulganin, spunând: acum suntem amândoi contra lui Jukov!

Vai, ce bine! Bulganin a semnat imediat ordinul de revenire a navelor la Sevastopol.

Cea de-a doua semnătură de pe ordin îi aparținea prim-locțiitorului ministrului Apărării, Mareșalului Uniunii Sovietice Malinovski. În noiembrie 1942, când trupele lui Vatutin și Rokossovski au înconjurat gruparea germană din apropierea Stalingradului, Hitler i-a ordonat lui Manstein să rupă încercuirea și să salveze armata lui Paulus. Pentru a-l opri pe Manstein, Stalin a trimis în întâmpinarea acestuia Armata a II-a de Gardă a generalului-locotenent Malinovski. Malinovski l-a oprit pe Manstein, iar pentru aceasta a fost avansat la gradul de general-colonel. A devenit general de armată 75 de zile mai târziu. Și iată că Jukov, care nu se afla atunci lângă Stalingrad, se declară erou al bătăliei Stalingradului. Cum s-au simțit oare adevărații eroi, auzind acest lucru?

În august 1945, Mareșalul Uniunii Sovietice Malinovski a înfăptuit un adevărat miracol. Generalul-maior german von Mellenthin scria:

Pentru a ilustra flexibilitatea tot mai mare a acțiunilor militare ale Armatei Roșii și capacitatea acesteia de a desfășura cu succes ample și impetuoase operațiuni cu tancurile, vreau să evidențiez marșul senzațional al mareșalului Malinovski spre Manciuuria în anul 1945 (Von Mellenthin F.W., *Tankovîe srajenia. 1939-1945 [Bătăliile cu tancuri. 1939-1945]*, Moscova, Editura pentru literatura străină, 1957, p. 249).

Saltul lui Malinovski spre ocean reprezintă o capodoperă a artei militare. Cât a trăit, Jukov nu a realizat nimic asemănător sau apropiat. Jukov era invidios pe succesele altora. Relațiile dintre Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov și prim-locțiitorul său, Mareșalul Uniunii Sovietice Malinovski, au ajuns până în punctul în care Malinovski mergea să-i dea raportul lui Jukov de fiecare dată cu următoarea intenție fermă: dacă Jukov mă pocnește, nu stau ca o momâie, îi dau și eu una peste bot „marelui strateg” (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 363).

Cunoscând relațiile dintre Jukov și prim-locțiitorul său (și ceilalți subalterni), Hrușciiov i-a dat lui Malinovski două hârtii la semnat și a obținut imediat două semnături de toată frumusețea – energice, lăbărțate.

A treia semnătură pe ordinul de revenire la Sevastopol a detașamentului de nave aparținea amiralului Gorșkov. Nici cu acesta Hrușciiov nu a avut niciun fel de probleme. Jukov ura flota. Flota îl ura pe Jukov.

Lui Hrușciiov nu-i rămânea decât să găsească omul potrivit care să facă parte din delegația lui Jukov, fără a atrage atenția nici printr-o funcție prea importantă, nici printr-un titlu sonor, care să aibă asupra sa ordinele și să li le înmâneze la momentul oportun comandantului detașamentului de nave și comandantului crucișătorului. A fost ales referentul Secției Organelor Administrative a CC al PCUS.

Au fost pregătite ordine separate pentru cei doi comandanți. Însă aceștia trebuiau să le citească în același timp, aflându-se în aceeași încăpere. Dacă unul dintre ei ar fi avut îndoieli, cel de-al doilea ar fi executat oricum ordinul.

Contraamiralul Tiuniaev, conform prevederilor ordinului, a luat legătura cu Sevastopolul și a primit confirmarea.

Capitolul 17

1

Pe 12 octombrie a fost expediată din Iugoslavia la Moscova o telegramă cifrată:

Prioritar.

Strict secret.

Tovarăşului Hruşcirov N.S.

Pe 8 octombrie, la dejunul oferit de Goşniak, secretarul de stat cu problemele apărării naţionale a Iugoslaviei, am ţinut cuvântări atât eu, cât şi Goşniak. Toate ziarele iugoslave au publicat în întregime textele acestor cuvântări. În schimb, *Pravda* noastră s-a limitat să menţioneze că ministrul Apărării URSS G.K. Jukov şi secretarul de stat cu problemele apărării naţionale a Iugoslaviei Goşniak au ţinut cuvântări.

Consider că această atitudine a presei sovietice faţă de vizita mea în Iugoslavia poate fi interpretată nefavorabil de conducerea şi opinia publică iugoslavă.

Dacă CC al PCUS consideră inutilă publicarea în întregime a cuvântărilor, cred că ele ar fi putut fi date publicităţii măcar în rezumat, înainte de plecarea mea din Iugoslavia.

G.K. Jukov (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 171)

2

Prima etapă a planului: atragerea lui Jukov în Iugoslavia.

A doua etapă: revenirea în ţară a navelor pe care se aflau punctul de comandă şi centrul de transmisiuni ale ministrului Apărării.

Pe 12 octombrie, noaptea târziu, din Sevastopol s-a raportat la Moscova: detaşamentul de nave a ieşit în larg.

Jukov s-a pomenit în Iugoslavia fără mijloace de transport pentru revenirea

în țară și cu un singur canal de legătură: de la ambasada sovietică din Belgrad la Ministerul Afacerilor Externe al URSS. Acest canal se închidea la tovarășul Firiubin și era deservit de instituția în fruntea căreia se afla tovarășul Serov.

Jukov nu știa că a rămas fără mijloace de conducere și comunicare și chiar și fără mijloace de transport pentru a se întoarce la Moscova. Teoretic, Jukov putea să-și cumpere bilet de avion și, făcând o escală la Budapesta, să decoleze spre Uniunea Sovietică. Însă oamenii tovarășului Serov, pe care Jukov îl săpa adânc și energic, puteau, legându-se de orice amănunt, să-l rețină pe Jukov. Ai noștri se pricep la așa ceva. Numai că Jukov nu a făcut asemenea încercări, pentru simplul motiv că încă nu-și dădea seama că a nimerit într-o capcană.

Hrușciiov știa asta.

Acesta a fost semnalul pentru intrarea în acțiune a etapei a treia.

3

Hrușciiov a decolat imediat spre Kiev. Acolo, la grandioasele aplicații ale Regiunii Militare Kiev, s-a adunat tot corpul superior de comandă al Armatei Sovietice.

Prima întrevvedere a avut-o cu Mareșalul Uniunii Sovietice Ciuikov Vasili Ivanovici, comandantul trupelor Regiunii Militare Kiev. Cu doi ani în urmă, Hrușciiov a obținut pentru Ciuikov titlul de Mareșal al Uniunii Sovietice, deși acesta era doar comandant al unei regiuni militare. Hrușciiov i-a pus întrebări despre starea trupelor, despre procesul pregătirii de luptă. Ciuikov răspundea cu vioiciune. Și brusc:

— Vasili Ivanîci, dar ce probleme atât de grave sunt aici la dumneavoastră?

— Ce probleme?

— A ajuns la urechile mele că aveți niște probleme pe care nu le puteți rezolva nicicum în absența lui Jukov. Chiar nu vă descurcați fără el?

— Ne descurcăm, Nikita Sergheevici!

— Puteți rezolva problemele fără Jukov?

— Putem! Sigur că putem! O să ne străduim!

— Străduiți-vă, Vasili Ivanîci.

Legătura guvernamentală pe canale speciale de comunicare era protejată. Nu putea fi ascultată de nimeni. De nimeni în afară de președintele KGB, tovarășul Serov, în obligațiile căruia intrau organizarea acestei legături, asigurarea și protecția ei. Imediat ce Jukov a pretins ca în locul lui Serov să fie

numit un om de-al său, toate telefoanele lui Jukov, inclusiv telefonul guvernamental pe canal special, au fost puse sub supraveghere specială.

E drept că și până în acel moment ele erau ascultate cu foarte mare atenție.

Serov urmărea să-l dea jos pe Jukov cu mâinile lui Hrușcirov. De aceea, convorbirile cele mai interesante ale lui Jukov îi erau imediat raportate lui Nikita Sergheevici. După ce a primit conținutul avertizării lui Jukov de către Ciuikov, Hrușcirov i-a făcut o aluzie lui Vasili Ivanîci, că are la ce reflecta ca să ia o decizie corectă, de partea cui să treacă.

Uneori este util ca liderul să le facă astfel de aluzii subalternilor săi: eu văd totul, știu totul.

Și subalternii înțeleg!

Și se străduiesc să se îndrepte.

4

În continuare Hrușcirov a avut convorbiri cu fiecare dintre mareșalii prezenți. Individual. Într-o atmosferă relaxată.

Planul discuției era simplu: Jukov este puternic, influența sa este uriașă. Curând se va întoarce din Iugoslavia și va pune mâna pe putere. Iar dumneata, Serghei Semionîci Biriuzov (Andrei Ivanîci Eremenko, Ivan Stepanîci Konev, Kirill Afanasievici Merețkov, Kirill Semionovici Moskalenko, Konsantin Konstantinovici Rokossovski, Vasili Danilîci Sokolovski), vei rămâne subalternul său. Eu, Hrușcirov Nikita Sergheevici, n-am să mai fiu prin preajmă. Sunt un om slab, o să fiu mătrășit cât ai clipi. Dar nu despre mine-i vorba. *Dumneata* cum ai să te simți sub geniala sa conducere?

5

Între timp, presa sovietică și-a schimbat tonul în relatările despre Jukov. În Iugoslavia, Jukov primea ziarele a doua zi după apariția lor. Ziarele comunicau că Jukov a vizitat Iugoslavia și că pe 17 octombrie a plecat spre țara vecină, Albania. Atât.

Correspondentul ziarului *Pravda* Tkacenko raporta la Moscova:

Într-o discuție pe care am avut-o cu Mareșalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov, acesta și-a exprimat vehement nemulțumirea că ziarele moscovite au publicat materiale seci, concise, despre vizita sa în Iugoslavia (*ibidem*, pp. 177-178).

Nu încercați să vă imaginați ce înseamnă că tovarășul Jukov și-a exprimat vehement nemulțumirea. Este imposibil de imaginat sau de descris. Redactorul-șef al publicației *Krasnaia zvezda*, colonelul Makeev, a primit o telegramă în care Jukov îl făcea cu ou și cu oțet și-i promitea că-i arată el când se întoarce din Albania. Makeev a încercat să se justifice: a fost lansat în cosmos Sputnik, lumea întreagă jubilează, nu prea mai au loc în ziar.

Ca răspuns, Jukov a explodat, așa cum numai el putea exploda. Expedia la Moscova ordine amenințătoare, însă, nu se știe de ce, Moscova a încetat să răspundă. Și atunci Jukov l-a trimis pe generalul-locotenent Kitaev la Dubrovnik, pentru ca acesta, utilizând centrul de transmisiuni de pe crucișător, să-l înjure de mamă nu numai pe redactorul-șef de la *Krasnaia zvezda*, ci și pe cel de la *Pravda*. Jukov nu era numai ministru al Apărării, ci, în primul rând, membru al Prezidiului CC al PCUS! De ce principalul organ al partidului înserează atât de puține materiale despre vizită? Unde sunt fotografiile enorme? Unde sunt articolele de o pagină?

6

Hrușcirov a discutat personal nu numai cu fiecare Mareșal al Uniunii Sovietice, ci și cu fiecare comandant al trupelor tuturor regiunilor militare. Întâlnirile erau între patru ochi. Planul discuțiilor era simplu și concis: fiecărui general Hrușcirov îi schița același tablou. Eu voi pleca, nu mă pot măsura cu Jukov, voi veți rămâne sub comanda sa. Cum apreciați această perspectivă?

Pe 17 octombrie 1957 a avut loc o ședință a Prezidiului CC al PCUS, în timpul căreia a fost dezbătută problema stilului de conducere al lui Jukov.

Tovarășul Kiricenکو a afirmat: suntem conectați la conducerea armatei prin intermediul unei singure persoane, prin intermediul lui Jukov.

Tovarășa Furțeva: lichidarea consiliilor militare înseamnă tendința spre putere nelimitată.

Tovarășul Hrușcirov: nu vom pune problema lui Jukov, ci a intensificării activității partinice și astfel nimeni nu va îndrăzni să ridice obiecții.

S-a decis pregătirea unei rezoluții a CC al PCUS privind „îmbunătățirea activității politice și de partid în cadrul Armatei Sovietice și Flotei”.

Pe 1 octombrie a avut loc o nouă ședință a Prezidiului CC al PCUS. Rezoluția privind îmbunătățirea activității politice și de partid a fost adoptată și distribuită trupelor. În cadrul aceleiași ședințe a fost adoptată hotărârea desfășurării unei consfătuiri a activului de partid în zilele de 22-23 octombrie la Moscova, Leningrad, Kiev și în alte orașe unde existau state-majore ale regiunilor militare și ale flotelor. Membrii Prezidiului CC al PCUS Hrușciov, Kozlov, Mikoian, Brejnev și alți tovarăși urmau să prezinte referate la aceste consfătuiri.

7

În seara de 19 octombrie, generalul-locotenent Kitaev a ajuns cu automobilul de la Dubrovnik în capitala Albaniei, Tirana.

Jukov se afla la o recepție oferită de ministrul Apărării Albaniei, generalul-colonel Bekir Baluku. Partea oficială se terminase, transformându-se pe neobservate într-o beție cazonă între prieteni.

Palid, generalul-locotenent Kitaev l-a luat pe Jukov deoparte:

- Nici crucișătorul, nici distrugătoarele nu mai sunt în Dubrovnik.
- Cum adică nu mai sunt?

Capitolul 18

1

Pe 22 și 23 octombrie, Uniunea Sovietică a fost străbătută de un val al adunărilor activului de partid din regiunile militare.

Ziua începe în Orientul Îndepărtat, când Moscova abia se duce la culcare. De aceea prima ședință a avut loc la statul-major al Regiunii Militare Orientul Îndepărtat din orașul Habarovsk. La Casa Ofițerilor s-au adunat: comandantul trupelor regiunii, generalul-colonel V.A. Penkovski, loțiitorii acestuia, șeful statului-major al regiunii, șefii secțiilor statului-major, comandanții de armate, loțiitorii acestora și șefii statelor-majore, comandanții de corpuri, divizii, brigăzi și regimente cu loțiitorii și șefii statelor-majore, comisarii militari ai regiunilor și ținuturilor, procurorii militari, membrii consiliilor militare ale regiunii și armatelor, loțiitorii politici ai corpurilor, diviziilor, brigăzilor și regimentelor, redactorul ziarului regional *Suvorovski natisk*^{1*}, precum și alte persoane care controlau o masă uriașă de trupe. În total erau prezenți în sală 880 de ofițeri.

Referatul a fost prezentat de un membru al Prezidiului CC al PCUS sosit de la Moscova, generalul-locotenent Brejnev Leonid Ilici. Tema referatului: „Îmbunătățirea activității politice de partid în cadrul Armatei Sovietice și Flotei”.

De atunci s-a convenit să se considere că Jukov nu pregătea niciun complot, nu au fost prezentate niciun fel de dovezi ale pregătirii vreunui complot, marele comandant militar a fost destituit pur și simplu pentru că nu a apreciat cum se cuvine pălăvrăgeala partinică.

Vă propun să privim aceleași evenimente dintr-un alt unghi.

În primul rând, în Uniunea Sovietică nu li se spunea lucrurilor pe nume, cu atât mai puțin celor grave.

În aviație și cosmonautică nu aveau loc niciodată accidente. Doar situații

neprevăzute.

La noi, populația civilă și militarii nu au fost expuși radiațiilor radioactive. S-au intoxicat cu fum. Așa scria în documente: expunere la fum. Leucemia era numită cu un termen medical complicat: de exemplu, în scopul păstrării secretului, membrilor echipajului submarinului atomic K-19, victime ale accidentului reactorului nuclear din anul 1961, li s-a pus diagnosticul oficial de „sindrom asteno-vegetativ”, nu de leucemie.

Deținuții din Kolîma nu căutau aur, ci metal. Ce metal anume, nu se specifica în niciun document.

Despre rachete și încărcături nucleare presa pomenea doar atunci când îl demasca pe dușman și proslăvea forțele noastre. Când venea vorba de rachete concrete și încărcături concrete, reieșea că noi nici nu aveam așa ceva. Nu erau menționate nici în documentele strict secrete. În locul acestora apăreau „produse” și „încărcături speciale”.

În anul 1979 nu au fost uciși membrii conducerii legitime a Afganistanului și nu a existat nicio invazie a trupelor sovietice în această țară. A fost doar îndeplinirea cu noblețe și eroism a datoriei internaționale. Iar din Afganistan nu erau transportate acasă sicrie de zinc. Era transportată „Încărcătura 200”. În mod regulat.

Ni se spune că motivul înlăturării lui Jukov a fost doar nu știu ce subestimare idioată a pălăvrăgelii politice de partid. Nu vom contesta acest lucru, dar, având în vedere „intoxicarea cu fum”, „produsele” și „instanțele”, vom încerca să ne dăm seama ce se ascunde de fapt în spatele acestei formulări stranii.

Să ne imaginăm cu toții: putea oare Partidul Comunist, cu două săptămâni înainte de a 40-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, să anunțe miile de ofițeri și generali, lumea întreagă, că unul dintre conducătorii Uniunii Sovietice se pregătea să smulgă toată puterea din mâinile acestui partid? Și că, în mare parte, a reușit acest lucru?

Și încă ceva. Cetățeni bărbați, spuneți drept: dacă soția dumneavoastră nu este mulțumită într-o anumită problemă foarte importantă, o să vă reproșeze acest lucru în mod deschis și direct? Nu, vipera o să bombăne și o să se lege de toate fleacurile. Așadar, credeți că dragul și înțeleptul nostru Partid Comunist era mai prost decât soția dumneavoastră?

În Regiunea Militară Caucazul de Nord, la ședința activului de partid erau prezenți 875 de ofițeri. Referatul a fost prezentat de un membru al Prezidiului CC al PCUS sosit de la Moscova, tovarășul Mikoian. El le-a comunicat celor prezenți că tovarășul Jukov cam subestimează activitatea politică de partid și, în general, în ultimul timp pe tovarășul Jukov l-a cam luat valul. Cei prezenți au fost de acord în unanimitate cu acest lucru. Faptul că pe Jukov l-a luat valul îl simțeau pe propria piele. În aceeași zi, tovarășul Mikoian a plecat în Regiunea Militară Odessa, pentru ca a doua zi să-și prezinte referatul în fața ofițerilor.

La Kuibîșev, în Casa Ofițerilor Regiunii Militare Privoljje, s-au adunat 1.250 de ofițeri. Referatul a fost citit de membrul Prezidiului CC al PCUS tovarășul Beliaev.

La Leningrad, activul s-a întrunit în Sala de Festivități de la Smolnii. Referatul a fost prezentat de membrul Prezidiului CC al PCUS tovarășul Kozlov.

Adunarea principală a avut loc la Palatul Mare al Kremlinului. Aici s-au întrunit activul de partid al Ministerului Apărării, al Regiunii Militare Moscova, al Regiunii Militare de Apărare Antiaeriană Moscova. Prim-secretarul CC al PCUS, tovarășul Hrușciiov Nikita Sergheevici, a prezentat o amplă expunere. Printre altele, el a comunicat:

Am aflat că s-a luat decizia organizării unei școli de diversioniști cu peste 2.000 de cursanți. În această școală au fost înscriși pentru 6-7 ani oameni cu studii medii care și-au terminat stagiul militar. Soldații sunt plătiți cu 700 de ruble, în afară de costul întreținerii lor, sergenții cu 1.000 de ruble. Ceea ce este cel mai important, Comitetul Central nu a emis nicio decizie în acest sens, această problemă nu a fost adusă la cunoștința Comitetului Central. Șef al acestei școli a fost numit generalul-locotenent Mamsurov. Mamsurov a trecut la organizarea școlii, dar, din câte se pare, a început să aibă unele îndoieli. El s-a prezentat la Comitetul Central și a spus că întotdeauna Comitetul Central a fost cel care l-a confirmat, dar cu această numire nu este nimeni la curent. Doar trei persoane trebuiau să știe, tovarășii Jukov, Ștemenko și Mamsurov. Ștemenko nu a procedat corect. În calitate de comunist, ar fi trebuit să ne spună. Ar fi fost mai liniștit. Diversioniști. Dracu' știe ce fel de diversioniști mai sunt și ăștia, ce diversiuni or să facă (râsete în sală) (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, pp. 217-218).

Două mii de ofițeri ai Ministerului Apărării, Marelui Stat-Major, direcțiilor centrale ale Ministerului Apărării și direcțiilor principale ale Marelui Stat-Major, conducerea Regiunii Militare Moscova și a Regiunii Militare de Apărare Antiaeriană Moscova, conducerea academiilor militare și altor instituții de învățământ militar întreprindeau expunerea tovarășului Hrușciiov cu aplauze furtunoase și cu aceleași aplauze furtunoase i-au însoțit coborârea de la tribună.

3

În noaptea de 22 spre 23 octombrie a fost expediată din Moscova la Tirana o telegramă cifrată: directorul ordonă navigatorului să-i comunice oaspetelui: a avut loc ședința activului Ministerului Apărării, este necesar să revină urgent la Moscova².

4

Jukov a fost trezit în toiul nopții de un bărbat în haine civile – prim-secretarul ambasadei URSS în Albania. Bărbatul s-a prezentat scurt:

— Rezident GRU, colonel Polișciuk. Tovarășe Mareșal al Uniunii Sovietice, șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko, a comunicat că la Moscova a avut loc ședința activului de partid al Ministerului Apărării. Trebuie să vă întoarceți de urgență la Moscova.

5

În zorii zilei de 23 octombrie, generalul cu misiuni speciale pe lângă ministrul Apărării, generalul-locotenent Kitaev, a expediat din Tirana la Moscova o cerere: trimiteți de urgență un avion. Răspunsul a venit abia spre seară: avionul va sosi mâine. Pe 24 octombrie s-a comunicat că avionul este reținut și că va sosi pe 26 octombrie.

În aceeași zi, generalul-locotenent Kitaev a expediat la Moscova un ordin pentru locțiitorul său:

Generalului-maior Kolobov. Mareșalul a ordonat să pregătești și să-i predai la sosirea sa pe aeroport, pe 26.10.57, următoarele materiale:

1. Lista celor mai importante decizii ale Prezidiului CC al PCUS referitoare la Forțele Armate și Ministerul Apărării, adoptate în absența sa.
2. Lista și conținutul pe scurt ale celor mai importante evenimente deosebite și măsurile care s-au luat.
3. O notă informativă despre ședința activului de partid al Ministerului Apărării și istoricul acestei chestiuni. În plus, te rog să-i pregătești comunicatele TASS³ și rezumatul celor mai

importante reacții pe linie TASS legate de călătoria sa.

General-locotenent Kitaev. 24.10.57 (*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 658).

6

Generalul-maior Kolobov, conform instrucțiunilor pe care le avea, i-a transmis imediat prim-locțiitorului ministrului Apărării, Mareșalului Uniunii Sovietice Malinovski, o copie a ordinului. Malinovski s-a repezit la Kremlin să-i raporteze lui Hrușciiov.

Hrușciiov l-a chemat pe șeful Direcției Generale a CC al PCUS, tovarășul Malin, i-a ordonat să multiplice ordinul generalului-locotenent Kitaev și să-l trimită membrilor și membrilor supleanți ai Prezidiului CC al PCUS.

Ordinul generalului-locotenent Kitaev conținea un straniu punct 3, care a generat în mod inevitabil întrebarea: de unde știe Jukov de ședința activului de partid al Ministerului Apărării?

7

25 octombrie 1957

Strict secret.

H. 120/16 privind convocarea plenarei CC al PCUS.

Plenara CC al PCUS va fi convocată pe 28 octombrie a.c. la ora 10 dimineața.

Plenara va dezbate problema îmbunătățirii activității politice de partid în cadrul Armatei Sovietice și Flotei.

Secretarul CC.

(*ibidem*, p. 224)

Momentul-cheie

În rezoluția CC al PCUS „Îmbunătățirea activității politice de partid în cadrul Armatei Sovietice și Flotei” din 19 octombrie 1957 putem găsi multe lucruri

neinteresante de citit, a căror relatare ar fi la fel de neinteresantă. Însă, după multe fraze goale, finalul rezoluției conținea principalul:

În scopul intensificării controlului de partid în privința selecției și repartiției cadrelor de conducere și militare, va fi extinsă lista funcțiilor de conducere și politice confirmate de CC al PCUS (*ibidem*, p. 188).

Aceasta este acuzația care i s-a adus lui Jukov. Este adevărat că a fost formulată astfel încât să înțeleagă doar cei care trebuiau să înțeleagă.

Jukov îi numea pe unii, îi destitua pe alții, fără să ceară permisiunea Comitetului Central al Partidului Comunist. Li s-a dat de înțeles șefilor importanți că în această importantă chestiune se va face ordine deplină. Controlul partidului în privința alegerii și numirii cadrelor va fi intensificat. Lista funcțiilor în care cadrele vor fi numite numai pe baza unei decizii a Comitetului Central va fi extinsă. Nu oricui îi va fi permis amestecul în problemele delicate ale selecției și numirii cadrelor.

Cel care și-a permis asemenea libertăți va fi aspru pedepsit. E drept că va fi acuzat doar de faptul că nu a acordat suficientă atenție pălăvrăgelii politice de partid.

¹* „Asaltul lui Suworov” (n.tr.).

². În telegramele cifrate ale GRU, directorul era șeful GRU, iar navigatorii – rezidenții (conducătorii structurilor secrete de informații din străinătate) (n.a.).

³. S-a păstrat stilul sursei inițiale. Pentru membrii conducerii superioare a statului se editau așa-numitele „tassovka” – broșuri conținând o selecție specială a știrilor, pentru ca aceștia să nu piardă timpul cu lectura ziarelor sovietice obișnuite, în care informațiile importante erau deseori denaturate sau expuse cititorului sub un strat gros de „garnitură” ideologică și propagandistică. Broșurile conțineau informații nerecomandate oamenilor muncii. Tassovka avea trei nivele: simplă, PUP (pentru uzul personalului) și S (secretă). În funcție de rang, demnitarii primeau în mod regulat tassovka: simplă (inaccesibilă totuși poporului de rând), cu parafa PUP sau secretă (n.a.).

Capitolul 19

1

Comunicatul TASS despre revenirea lui Jukov la Moscova a fost semnificativ mai scurt decât comunicatul TASS despre plecarea lui Jukov în vizită în Iugoslavia:

Plecarea din Albania a Mareșalului G.K. Jukov

Tirana. 26 octombrie. (TASS) Astăzi Mareșalul G.K. Jukov a plecat din Tirana spre Patrie.

În aceeași zi, Mareșalul G.K. Jukov a revenit la Moscova.

Cine este înclinat să dea atenție lucrurilor mărunte observă imediat.

Unu. Gradul oficial al lui Jukov era Mareșal al Uniunii Sovietice. Așa a și fost numit în momentul plecării sale spre Iugoslavia. Sigur, putea fi numit doar mareșal, dar acest lucru însemna încălcarea etichetei de stat și militare. Acest titlu ascundea o doză destul de mare de lipsă de respect.

Doi. În comunicatul TASS, Jukov nu a fost numit ministru al Apărării.

2

26 octombrie 1957. Pe Aeroportul Central din Moscova, un vânt rece zvântase băltoacele de după ploaia din ziua precedentă. Era frig comparativ cu blânda Adriatică.

Avionul a rulat în direcția unde trebuia să fie covorul roșu. Numai că primirea a fost cam ciudată. Nici orchestră, nici covor roșu, nici gardă de onoare. Iar grupul de persoane oficiale era de-a dreptul jalnic.

Mareșalul Uniunii Sovietice Konev, ducând mâna la cozoroc, îl anunță pe

Jukov că trebuie să se prezinte de urgență la Kremlin.

— Chiar acum?

— Chiar acum.

Fiica lui Jukov, Era, îi sare de gât, îl îmbrățișează, șoptindu-i la ureche: am ceva important să-ți spun.

Jukov îi spune lui Konev: trec puțin pe acasă, mă schimb și vin.

Konev îi aruncă o privire fiicei. Dacă ar fi putut, ar fi prefăcut-o în cenușă.

3

În mașină, Era își anunță tatăl că se întâmplă ceva ciudat, prin Moscova circulă tot felul de zvonuri de neînțeles, dar e clar că cineva pune ceva la cale.

Jukov pricepea și singur că se întâmplă ceva ciudat. În sufletul său clocotea furia. Acum o să le arate el! Acum o să se răfuiască el cu toți!

În apartamentul de pe strada Granovski, Jukov înșfacă receptorul telefonului. Îl sună pe șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko.

Nu răspunde.

Jukov îl sună pe prim-loctiitorul șefului GRU, generalul-locotenent Mamsurov.

Nici acesta nu răspunde.

Jukov îl sună pe vechiul său prieten, președintele KGB, generalul de armată Serov:

— Vania, ce s-a întâmplat aici la voi?

Serov se miră:

— Nu s-a întâmplat nimic, Jora. Duminică mă duc la vânătoare, să împușc prepelițe. În rest, nimic deosebit.

Jukov se grăbește spre Kremlin. S-a urcat în mașină și, imediat ce aceasta s-a pus în mișcare, în apartamentul lui Jukov a țărâit telefonul de legătură guvernamentală. Fiica a ridicat receptorul. În receptor – liniște mormântală. Legătura guvernamentală cu apartamentul lui Jukov a fost tăiată (*Jukovî Era i Ella. Marșal Pobedî. Vospominania i razmîșlenia*, Moscova, Voenizdat, 1996 [*Era Jukova, Ella Jukova. Mareșalul Victoriei. Amintiri și reflecții*]).

4

De la Aeroportul Central s-a raportat: avionul a aterizat, Jukov a coborât. Avionul a fost trimis în terminal.

Hrușcirov a pus receptorul în furcă și a declarat deschisă ședința Prezidiului CC al PCUS. Pe ordinea de zi erau zece chestiuni diferite. În procesul-verbal al ședinței, problemele dezbătute erau numerotate cu cifre romane. Fuseseră deja soluționate cinci probleme când a intrat Jukov. Hrușcirov l-a invitat să ia loc. Dezbaterile a continuat. Au fost soluționate pe rând punctele cinci, șase, șapte și opt. La punctul nouă al ordinii de zi figura darea de seamă a lui Jukov despre vizita în Iugoslavia și Albania. Hrușcirov l-a invitat să raporteze despre rezultatele călătoriei. Jukov a raportat. A fost adoptată rezoluția:

26 octombrie 1957.

Strict secret.

H 121/IX

Călătoria t. Jukov este considerată utilă pentru apropierea poporului sovietic de poporul iugoslav și de poporul albanez.

De menționat concluziile pripite și nu tocmai corecte ale t. Jukov în aprecierea situației din Iugoslavia.

Secretarul CC al PCUS N. Hrușcirov.

(*Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 225)

După validarea celei de-a noua rezoluții s-a trecut la punctul al zecelea. Conținutul ședinței nu a fost stenografiat. Există doar înregistrarea scrisă din procesul-verbal care menționează doar cine a luat cuvântul și despre ce a vorbit. Dar ce anume au spus vorbitorii nu vom afla niciodată.

După dezbaterile celui de-al zecelea punct a mai fost adoptată o rezoluție:

26 octombrie 1957.

Strict secret.

H 121/X

1. T. Jukov G.K. va fi eliberat din funcția de ministru al Apărării URSS.

2. T. Malinovski R.I. va fi numit ministru al Apărării URSS.

Secretarul CC al PCUS N. Hrușcirov.

(*Ibidem*, p. 227)

a plecat la vânătoare, să împuște prepelițe. Sau poate și altceva. În orice caz, așa a spus: la vânătoare. Unde a fost el în ziua aceea eu nu știu.

Pe 27 octombrie, generalul-colonel Ștemenko a fost retrogradat general-locotenent. Cu o zi în urmă fusese destituit din funcția de șef al GRU. Aceasta a fost prima chestiune analizată la ședința Prezidiului CC al PCUS din ziua precedentă.

În acea zi, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov s-a decis să predea inventarul. Însă accesul în Ministerul Apărării nu i-a fost permis. Generalul-locotenent Kitaev i-a comunicat lui Jukov că trebuie să predea cheile de la seifurile personale, al căror conținut va fi preluat de o comisie specială. Obiectele personale îi vor fi înapoiate mareșalului în zilele următoare.

6

Luni, 28 octombrie, la Kremlin s-au deschis lucrările plenarei CC al PCUS. Raportul a fost prezentat de un membru al Prezidiului CC al PCUS, secretar al CC al PCUS, tovarășul Suslov:

Faptele demonstrează tendința t. Jukov spre putere nelimitată. Recent, t. Jukov a propus înlocuirea președintelui Comitetului pentru Securitatea Statului și a ministrului Afacerilor Externe cu persoane din cadrul armatei. Ce anume i-a dictat această propunere? Nu cumva intenția de a numi oameni de-ai săi în posturile de conducere ale acestor organe, în funcție de devotamentul față de el? Nu reprezintă acest lucru intenția de a controla Comitetul pentru Securitatea Statului și Ministerul Afacerilor Externe? (*Ibidem*, p. 244)

Suslov a povestit că Jukov le-a interzis tuturor militarilor, inclusiv șefului Direcției Politice Principale, care oficial funcționează ca secție a Comitetului Central al PCUS, să se adreseze Comitetului Central al PCUS.

Tov. Jukov ignoră Comitetul Central. Recent, Prezidiul Comitetului Central a aflat că tov. Jukov, fără știrea CC, a luat decizia de a înființa o școală, chipurile, o școală de diversioniști – așa se numește, cu un contingent de peste două mii de oameni. Școala funcționează în condiții deosebite, extraordinare. Tov. Jukov nici măcar nu a considerat necesar să informeze CC despre existența acestei școli. Însă generalul Mamsurov, în calitate de comunist, a considerat că este datorია lui de a informa CC în legătură cu această acțiune ilegală a ministrului.

La plenara CC al PCUS, Jukov a explicat că școala de diversioniști nu reprezintă absolut nimic deosebit. În cadrul Armatei Sovietice existau companii separate cu destinație deosebită și acestea au fost concentrate laolaltă.

Aveam 17 companii, răspândite prin toate regiunile militare. Întrucât în regiunile militare această activitate nu poate fi desfășurată în mod calificat, cu meticulozitate, păstrându-se secretul militar, și pentru că acolo nu se învață limbajul militar, am luat decizia să reunesc aceste 17 companii și să organizez o școală. Într-adevăr, am considerat că trebuie să avem militari reangajați, nu militari în termen (*ibidem*, p. 261).

Orice translator militar știe că atenția unui prizonier interogat, atunci când acesta minte, este concentrată pe cele mai importante lucruri. Aproape că nu dă atenție detaliilor secundare. De aceea îl ia gura pe dinainte.

Avem în față un exemplu clasic de confirmare a acestei reguli: Jukov i-a adunat pe toți diversioniștii într-un singur loc, pentru ca aceștia să învețe „limbajul militar”.

Limbajul militar? Ce mai e și asta? Este un indicator al minciunii.

Un alt motiv pentru care Jukov i-a adunat pe toți diversioniștii laolaltă a fost păstrarea secretului militar. Într-adevăr, diversioniștii au fost reuniți sub comanda unică a lui Mamsurov, dar nu laolaltă. Subunități separate ale CDD al GRU se aflau la Tambov, Kursk, Voronej, Alabino și în alte locuri. Astfel că argumentul potrivit căruia 17 companii au fost adunate într-un singur loc este fals.

În justificările lui Jukov sunt numai neconcordanțe. Existau 17 companii separate cu destinație deosebită formate din soldați și sergenți în termen. Serviciul militar dura trei ani.

În organizația diversionistă a lui Mamsurov activau militari reangajați. 17 companii formate din soldați și sergenți în termen pot fi reunite sub o comandă unică, numai că este imposibil ca aceștia să fie transformați cât ai clipi în militari reangajați.

Militarul reangajat, după cum reiese din denumire, este militarul care și-a satisfăcut stagiul militar obligatoriu. Cum a reușit Jukov să transforme niște soldați și sergenți obișnuiți în militari reangajați, dacă aceștia nu-și terminaseră stagiul?

Militarul reangajat este voluntar. Printre soldați și sergenți sunt relativ puțini astfel de voluntari. Cum a fost posibil ca în CDD al GRU să fie reunite sub

comandă unică 17 companii, și toți soldații și sergenții au optat pentru reangajare?

Minciunile lui Jukov au fost descoperite de fostul său prim-loțtiitor, ulterior ministru al Apărării, Mareșalul Uniunii Sovietice Malinovski:

El spune că nu este nimic necurat la mijloc, că au existat companii de diversioniști în toate regiunile militare și că aceste 17 companii au fost strânse la un loc. Nici vorbă. Pentru această școală s-a dat ordin să fie adunat efectivul necesar, în afară de cele 17 companii existente în regiunile militare (*ibidem*, p. 368).

Momentul-cheie

În problema Centrului cu Destinație Deosebită al GRU, care în timpul certurilor dintre lideri și în materialele publicate ulterior era numit școală de diversioniști, există un moment care necesită o clarificare.

Jukov i-a raportat de două ori lui Hrușciiov despre această școală. Jukov însuși a spus acest lucru de la tribuna plenarei, iar Hrușciiov a tăcut, nu l-a contrazis, confirmând astfel adevărul spuselor mareșalului (Naumov V.P., „«Delo» marșala Jukova. 1957”, *Novaia i noveșiaia istoria*, nr. 6, Moscova, Nauka, 2000, p. 85 [„«Dosarul» mareșalului Jukov. 1957”, *Istoria recentă și foarte recentă*]).

În titlul seriei de articole ale istoricului serios Naumov, cuvântul „dosar” este scris între ghilimele. Încă din titlu ni se dă de înțeles că nu a existat niciun dosar, că mareșalul Victoriei a fost calomniat!

Această serie de articole a fost publicată în revista Institutului de Istorie Universală din cadrul Academiei Ruse de Științe. Numele acestora figurează pe coperta revistei: Institut, Academie. Dedesubt este și numele editurii: „Nauka”^{1*}. Cu alte cuvinte, aceasta este adevărata istorie! Pentru a-i da un plus de greutate științifică, redacția a plasat seria de articole a lui Naumov în secțiunea „Pe baza materialelor de arhivă desecretizate”. Credem.

Și dacă tot credem, să verificăm. Deschidem materialele de arhivă desecretizate despre care se vorbește și citim ce a spus Jukov pentru a se justifica, încercând să înțelegem de ce Hrușciiov nu s-a decis să comenteze adevărul spuselor mareșalului Victoriei.

La plenară Jukov a afirmat:

I-am spus de două ori tovarășului Hrușciiov: tovarășe Hrușciiov, am conceput o organizație,

vă voi raporta despre această chestiune. Am încercat de două ori să-i raportez, dar nu i-am raportat, pentru că împrejurările au fost de așa natură, încât nu am reușit să-i raportez (*Gheorghi Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente*, p. 261).

Nu glumesc! Așa scrie în stenogramă: AM ÎNCERCAT DE DOUĂ ORI SĂ-I RAPORTEZ, DAR NU I-AM RAPORTAT!

Și în continuare: „Consider că a fost greșeala mea”.

Aceasta este o mărturisire!!!

Și iată că Academia Rusă de Științe comunică în paginile publicației sale științifice: Jukov a raportat de două ori! Iar Hrușciiov nu a obiectat! În felul acesta, Hrușciiov a confirmat adevărul spuselor marelui comandant militar!

Descoperirile istoricului serios Naumov au fost puse imediat în circulație, intrând în tezaurul cunoștințelor noastre despre faptele aproape sfântului Gheorghi. În mediile științifice, descoperirile lui Naumov sunt relatate deseori: Jukov a raportat de două ori! N-a existat niciun „dosar”! Descoperirile cu pricina sunt imediat citate și de alți autori, inclusiv din străinătate: a raportat de două ori! Cu tăcerea sa, Hrușciiov a confirmat adevărul excepționalului strateg!

Rezultă că sărmanul Jukov a organizat totuși o unitate militară secretă de diversioniști, cu niște condiții absolut incredibile pentru soldați. Timp de peste trei luni, Jukov a găsit timpul necesar să se poarte ca un mitocan cu toți cei din jur, inclusiv cu Hrușciiov, inclusiv în public. Însă împrejurările au fost de așa natură, încât nu a reușit să raporteze.

Naumov continuă:

Funcția de șef al școlii nu fusese încă introdusă în nomenclatorul CC al PCUS. Generalul Mamsurov numit pe acest post s-a adresat unei secții a CC, unde, evident, nu a putut primi explicații clare.

Există o ordine în toate: așa cum mai întâi trebuie să plătești la casa magazinului și abia apoi să-ți iei cumpărăturile și să pleci, la fel trebuia mai întâi introdusă funcția în nomenclatorul CC și abia apoi putea fi numit cineva pe acest post.

Prin urmare, Jukov l-a numit pe generalul-locotenent Mamsurov într-o funcție care nu era menționată nicăieri, care nu exista. Se pare că Jukov a uitat, ceea ce este omenește, să înființeze această funcție.

În schimb, nu a uitat să-l numească pe prim-locțiitorul șefului GRU. Și nu a mirat pe nimeni ciudățenia că o școală de diversioniști, care pregătea două mii de soldați și sergenți, nu avea drept comandant un locotenent-colonel sau colonel, ci un general-locotenent, și nu unul oarecare, ci prim-locțiitorul șefului

GRU.

Și de ce comanda Mamsurov nu știe ce școală prin cumul de funcții? Nu avea destul de lucru ca prim-loctiitor al șefului GRU? Două mii de militari înseamnă un regiment. Puneți la comanda regimentului un locotenent-colonel. Dacă se descurcă, avansați-l colonel. Sau în Armata Sovietică nu s-a găsit niciun locotenent-colonel pentru o treabă ca asta?

Pe istoricii noștri nu i-a mirat nici atitudinea stranie a lui Jukov atunci când a afirmat că „militarii reangajați nu-și mai au rostul în cadrul forțelor armate”, care a ordonat ca numărul acestora să fie drastic micșorat în Armata Sovietică, care a desființat contractele pe termen lung pentru militarii reangajați, în schimb, a înființat o structură diversionistă secretă formată exclusiv din militari reangajați pe termen lung. Acest lucru contravenea legii privind reangajarea militarilor, pe care Jukov însuși a înaintat-o spre dezbateră Consiliului de Miniștri al URSS în martie 1956, obținând aprobarea acestuia.

Istoricii serioși mă îndeamnă să-mi scriu cărțile sprijinindu-mă pe documentele de arhivă desecretizate. Le ascult sfatul, scriu „sprijinindu-mă”. În același timp, demonstrez că istoricii serioși utilizează acest sprijin pentru denaturarea reprezentărilor noastre despre trecut.

[1*](#) „Știința” (n.tr.).

Capitolul 20

1

S-au găsit apărători și pentru șeful GRU. Iată ce spune despre Ștemenko generalul-locotenent I. Potapov:

El a venit la Marele Stat-Major după absolvirea Academiei de Trupe de Tancuri și Blindate, având gradul de maior. A ajuns general de armată, șef al Marelui Stat-Major. Era mâna dreaptă a lui Antonov, care nu făcea un pas fără el...(*Krasnaia zvezda*, 11 februarie 2006).

Așa este. Într-adevăr, Ștemenko era un om foarte deștept, o adevărată enciclopedie ambulantă. Ascultați ce s-a întâmplat mai departe:

Ștemenko a început formarea unor brigăzi cu destinație deosebită – acele brigăzi pe care ulterior le-am transferat în Afganistan, însă el nu știa că acest lucru trebuia raportat la Marele Stat-Major. Cineva l-a „turnat”, iar urmarea a fost retrogradarea sa la general-locotenent (*Krasnaia zvezda*, 11 februarie 2006).

Obiectez. În primul rând, Ștemenko nu a format niciun fel de brigăzi. El a înființat doar un Centru cu Destinație Deosebită, care, din rațiuni de camuflaj, se numea școală. CDD al GRU nu avea nimic în comun, nici măcar numele, cu brigăzile care au luptat ulterior în Afganistan. Deosebirea era de ordin terminologic: în Afganistan au luptat unități cu destinație specială, nu deosebită. Dar nu acesta este esențialul.

Soldații și sergenții din cadrul unităților cu destinație specială care au luptat în Afganistan au fost înrolați, ca toți ceilalți, în conformitate cu Legea satisfacerii stagiului militar obligatoriu. În schimb, Ștemenko, la ordinul lui Jukov, a înființat un centru de diversioniști format din mercenari pe bază de contract, care primeau o soldă apropiată de cea a ofițerilor sau chiar mai mare. Și în Afganistan nu exista nicio brigadă cu destinație specială, comandată de

prim-locțiitorul șefului GRU, cu epoleți de general-locotenent pe umeri. Prin urmare, să nu confundăm păcătosul cu evlaviosul.

Ștemenko este prezentat de generalul-locotenent Potapov ca un om inteligent, ceea ce corespunde pe deplin realității. Apoi, brusc, același Potapov îl face imbecil: locțiitorul șefului Marelui Stat-Major, generalul-colonel Ștemenko, el însuși fost șef al Marelui Stat-Major, nu știa că înființarea oricărei noi formațiuni militare trebuia raportată șefului Marelui Stat-Major.

Orice om poate fi prezentat astfel încât să pară complet cretin, dar nici chiar așa!

În toamna anului 1957, ierarhia era următoarea:

1. ministrul Apărării, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov;
2. șeful Marelui Stat-Major, Mareșalul Uniunii Sovietice Sokolovski;
3. locțiitorul șefului Marelui Stat-Major, șeful GRU, generalul-colonel Ștemenko.

Se întâmpla ceva despre care știau ministrul Apărării Jukov și locțiitorul șefului Marelui Stat-Major Ștemenko, dar șefului Marelui Stat-Major Sokolovski, care era capul „creierului armatei”, au uitat să-i împărtășească secretul. Locțiitorului șefului Marelui Stat-Major nu i-a trecut prin cap să-l pună la curent cu acțiunile sale pe șeful său direct și nemijlocit.

Așadar: înființarea din proprie inițiativă a oricăror unități, fie că este vorba despre un batalion de construcții sau de o companie de reparații, este strict interzisă. Cu atât mai mult, înființarea unei unități secrete.

GRU era Direcția a 2-a Principală a Marelui Stat-Major, adică una dintre subdiviziunile Marelui Stat-Major, o componentă organică a acestuia. În cadrul GRU, adică în cadrul Marelui Stat-Major, ia ființă CDD, dar șeful Marelui Stat-Major nu știe nimic despre acest lucru. Jukov a acționat peste capul șefului Marelui Stat-Major, dând ordine locțiitorului acestuia, generalului-colonel Ștemenko. Dacă aceasta nu este o conspirație, atunci ce este?

Pentru aceste fapte, atât Jukov, cât și Ștemenko ar fi putut răspunde penal. Însă lui Hrușciiov nu-i convenea deloc să atragă atenția întregii țări și a lumii asupra faptului regretabil că în Uniunea Sovietică se pregătea, într-adevăr, o lovitură de stat.

În octombrie 1957, la plenara Comitetului Central au fost invitați nu numai

mareșalii, generalii și amiralii care erau membri sau membri supleanți ai CC al PCUS și ai Comisiei Centrale de Revizie, ci și 60 de mareșali, generali și amirali care nu erau membri și membri supleanți ai CC sau ai CCR.

S-au înscris la cuvânt 80 de persoane. În afară de Jukov, la plenară au mai luat cuvântul 26 de participanți – 10 civili (unii dintre aceștia, de exemplu, Brejnev, Hrușciiov și Ustinov, aveau grade militare) și 16 militari. După aceea discuțiile au încetat. Totul era clar.

Tonul plenei nu l-au dat grangurii de partid, așa cum vor unii să se creadă, ci comandanții militari, din care nouă nu erau nici membri ai CC și nici măcar membri supleanți.

Jukov a fost aspru criticat de mareșalii Uniunii Sovietice Biriuzov, Konev, Eremenko, Malinovski, Rokossovski, Sokolovski, Timoșenko, Ciukov. În afară de aceștia, s-au înscris la cuvânt mareșalii Uniunii Sovietice Bulganin, Bagramian, Merețkov, Moskalenko. E lesne de ghicit ce anume intenționau să spună aceștia: după încetarea dezbaterilor, cei prezenți au votat în unanimitate împotriva lui Jukov.

În afară de Jukov, la plenară erau prezenți 12 mareșali ai Uniunii Sovietice. Toți l-au criticat pe Jukov. Au lipsit de la plenară trei mareșali ai Uniunii Sovietice – Budionnii, Voroșilov și Vasilievski. Nu este dificil să ne imaginăm pe ce poziție s-ar fi situat acești mareșali, dacă ar fi fost prezenți în sala de ședințe. De exemplu, pe Vasilievski, prim-locuitor al său și rudă prin alianță (Iuri, fiul lui Vasilievski, era căsătorit cu fiica lui Jukov, Era), Jukov l-a înlăturat din Armata Sovietică, sfătuindu-l „prietenește” să se retragă¹.

Este posibil ca mareșalii să se fi speriat de Hrușciiov? Nu. Acești oameni nu se speriau cu una, cu două. Toți trecuseră nu numai prin război, ci și prin școala stalinistă de conducere a țării și a armatei. Stalin plănuia ca după război să-l trimită pe Jukov în judecată pentru infracțiunile de drept comun comise, dar tocmai acești mareșali și generali au fost împotriva. Atunci ei îl salvaseră pe Jukov de o pedeapsă binemeritată.

De Hrușciiov nu aveau de ce să se teamă. În 1957, doar un firicel subțire îl mai ținea legat de putere pe Hrușciiov. Dacă ar fi vrut, acești mareșali și generali l-ar fi dat jos în cadrul aceleiași plene nu numai pe Jukov, ci și pe Hrușciiov. Însă Jukov le făcuse tuturor atât de mult rău, încât l-au avut în vedere doar pe el.

În afară de mareșali, Jukov a fost criticat și de generalii de armată Zaharov, Lucinski, Batov, Kazakov, de amiralul Gorșkov, de generalul-colonel Jeltov, de generalul-locotenent Aleksandrov, de contraamiralul Torik. S-au mai înscris la cuvânt, dar nu au mai reușit să vorbească: mareșalul principal de aviație

Jigariov, mareșalii de aviație Verșinin și Sudeț, generalii de armată Galițki, Gorbatov, Krîlov, Malinin, generalii-colonei Penkovski, Radzievski, Ghetman, Kuznețov, Leliușenko, Stepcenko, amiralul Harlamov, generalii-locotenenți Lisițîn, Nacinkin, Țibenko, Efimov, viceamiralul Komarov, generalii-maiori Egorov și Lukașin. Toți cei care nu au reușit să ia cuvântul au predat la Prezidiul CC al PCUS note individuale sau colective în care condamnău cu asprime acțiunile lui Jukov.

Condamnarea lui Jukov era unanimă. Și nu numai în cadrul plenarei CC. Înainte de aceasta, după cum vă amintiți, au avut loc adunările activului de partid al Ministerului Apărării, regiunilor militare și flotelor, la care au fost prezenți în total 13.000 de ofițeri. În analiza acțiunilor lui Jukov a fost antrenat practic întregul corp superior de comandă al Armatei Roșii.

Iar întregul corp superior de comandă al Armatei Roșii s-a exprimat împotriva bunului plac, a fărădelegii și samavolniciei acestui comandant militar incompetent.

3

Desfășurarea votului pentru destituirea lui Jukov din toate posturile de conducere este descrisă în stenograma plenarei cu răceală și cu o necruțătoare exactitate.

29 octombrie 1957.

Ședința de seară [a plenarei CC al PCUS – n.a.]

În cadrul ședinței au luat cuvântul tovarășii Jukov și Hrușcirov.

Președintele ședinței tov. Hrușcirov. Există propunerea de a încheia dezbaterile. Au luat cuvântul 27 de tovarăși, s-au înscris 80. Este cineva împotriva?

Voci. Nu.

Președintele ședinței tov. Hrușcirov. Există propunerea să rezolvăm acum problema excluderii tov. Jukov din rândul membrilor Prezidiului CC al PCUS și din rândul membrilor CC. Să rezolvăm această problemă, apoi vom vorbi despre rezoluție. Este cineva împotriva?

Nu.

Cum vom vota – în același timp excluderea din Prezidiul CC și din CC sau separat?

Voci. În același timp.

Președintele ședinței tov. Hrușcirov. Votează membrii CC al PCUS. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din Prezidiul CC vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Acum votează membrii supleanți ai CC al PCUS în același mod. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din Prezidiul CC vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este

împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Votează membrii Comisiei Centrale de Revizie. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din Prezidiul CC vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Poate ar trebui să-i întrebăm și pe tovarășii invitați la plenară, care nu sunt membri ai CC – comandanții de regiuni militare, armate, flote, membrii consiliilor militare, pe toți comuniștii invitați. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din Prezidiul CC vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Următoarea propunere este excluderea tov. Jukov din Comitetul Central al PCUS. Votează membrii CC. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din CC al PCUS vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Votează membrii supleanți ai CC. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din CC al PCUS vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Votează membrii Comisiei Centrale de Revizie. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din CC al PCUS vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

Votează toți invitații. Cine este pentru ca tov. Jukov să fie exclus din CC al PCUS vă rog să ridicați mâinile. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nimeni. Se aprobă în unanimitate.

(Tov. Jukov a părăsit sala.)

(Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente, p. 233)

4

Pentru a-i deruta pe cetățenii curioși și pentru a-i împiedica să găsească sursa informațiilor care le-ar fi permis să descopere complotul lui Jukov, Hrușciiov a lansat simultan în circulație două versiuni ale evenimentelor petrecute.

Prima: generalul-locotenent Mamsurov s-a prezentat la Comitetul Central, declarând că a fost numit pe o funcție ciudată, de șef al unui Centru cu Destinație Deosebită al GRU.

A doua versiune: generalul-locotenent Mamsurov nu s-a prezentat la Comitetul Central, ci și-a mărturisit îndoielile în legătură cu Centrul cu Destinație Deosebită al GRU generalului-locotenent Tumanian, o rudă îndepărtată a lui Anastas Mikoian, membru al Prezidiului CC al PCUS. Tumanian i-a povestit, chipurile, toate acestea lui Mikoian.

Mikoian era un vulpoi bătrân. A fost membru al Biroului Politic al CC al PCU(b) din 1935 până în 1966 (vă reamintesc că din 1952 până în 1966 Biroul Politic s-a numit Prezidiul CC al PCUS, rămânând organul de conducere al CC al PCUS, care dicta politica partidului și statului). Bătând toate recordurile, Mikoian s-a menținut în Comitetul Central peste o jumătate de secol, din anul 1922 până în anul 1976.

De la Lenin la Brejnev.

De la Ilici la Ilici, fără infarct sau paralici.

Mikoian i-ar fi raportat, chipurile, lui Hrușciov, după care acesta l-a chemat pe Mamsurov. Mamsurov, așa cum îi șade bine unui comunist onest, i-a povestit totul cu sinceritate.

Așadar, două versiuni.

Prima: Mamsurov a venit și a povestit totul de bunăvoie.

A doua: Mamsurov și-a exprimat îndoiala în privința legalității acțiunilor lui Jukov, dar și-a exprimat această îndoială în cuvinte care au ajuns la urechile lui Hrușciov. Adică, într-un fel, Mamsurov a recunoscut aproape de bunăvoie.

Niciuna din aceste versiuni nu are nicio logică. Dacă Mamsurov ar fi venit de bunăvoie sau aproape de bunăvoie, de ce s-a apucat Hrușciov să-și dezvăluie sursa informațiilor? Câtă vreme nu l-a amețit încă succesul, Hrușciov nu era prost. El ar fi avut interes să treacă drept atotștiutor, fără a divulga sursa care-i furniza informațiile: eu văd totul! Eu știu totul!

Dar Hrușciov l-a arătat cu degetul pe Mamsurov în public: priviți-l, turnătorul. În felul acesta Hrușciov le-a tăiat tuturor potențialilor delatori chefurile de a mai denunța pe cineva: spune-i lui Hrușciov, că te dă în vileag imediat.

Atunci de ce i-a organizat Hrușciov această săpuneală publică celui care a mărturisit de bunăvoie sau aproape de bunăvoie? De ce l-a făcut de râs pe turnător în public? Pentru că Mamsurov nu a mărturisit de bunăvoie. El a fost prins. Iar Hrușciov, la plenara CC, în fața a sute de granguri din partid și din armată, „l-a lăsat baltă”. Hrușciov l-a biciuit în public pe Mamsurov, ca pe un găinar mărunt: priviți-l, turnătorul, admirați-l.

Faptul că mărturisirea nu a fost nici benevolă, nici aproape benevolă este demonstrat și de faptul următor: gradul de general-colonel i-a fost acordat lui Mamsurov pe 27 aprilie 1962.

Din anul 1955, Mamsurov a comandat Armata a XXXVIII-a. Funcția de comandant de armată oferă doar două posibilități în carieră: comandantul militar poate fi lăsat cu gradul de general-locotenent sau, pentru merite deosebite, poate fi avansat general-colonel. În anul 1956, armata a XXXVIII-a s-a remarcat în Ungaria. Atunci Hrușciov nu l-a avansat în grad pe Mamsurov, în

schimb l-a distins cu un prestigios ordin militar.

Din anul 1957, Mamsurov este prim-loctiitor al șefului GRU. Funcția de loctiitor al șefului GRU, și cu atât mai mult cea de prim-loctiitor, este o funcție pentru general-colonel. Să admitem că în iunie 1957 Mamsurov a venit de bunăvoie la Hrușciiov și i-a mărturisit cinstit totul. Adică l-a salvat pe Hrușciiov. În acest caz, el trebuia recompensat!

Să admitem că Mamsurov a venit aproape benevol: și-a împărtășit îndoielile unui vechi camarad, acest lucru a ajuns la urechile lui Hrușciiov. Dar și în acest caz Mamsurov trebuia răsplătit. Fie și numai pentru a-i momi cu turtă-dulce pe viitorii turnători.

Hrușciiov nu se zgârcea la acordarea gradelor militare. Pe timp de pace, el a acordat mai multe grade de mareșal decât a acordat Stalin pe timp de război. Dar nu despre recompense este vorba. Mamsurov ocupa o funcție importantă, deci trebuia să fie avansat la gradul corespunzător acestei funcții.

Însă după anul 1957 Mamsurov a rămas general-locotenent încă aproape cinci ani, până a primit gradul care i se cuvenea, în concordanță cu funcția ocupată. Hrușciiov nu numai că nu l-a recompensat pe Mamsurov, dar o perioadă destul de lungă nu i-a dat nici măcar ceea ce i se cuvenea!

Acest lucru dovedește o totală lipsă de recunoștință din partea lui Hrușciiov.

Acest lucru exclude caracterul benevol sau aproape benevol al colaborării dintre ei.

Dar atunci de ce nu l-a dat Hrușciiov afară pe Mamsurov, dacă acesta a luat parte la complot? De ce l-a lăsat într-o funcție atât de importantă?

O! Aceasta a fost o decizie înțeleaptă.

La început, Hrușciiov l-a făcut de răs pe Mamsurov în anturajul său politic și militar, apoi l-a lăsat în postul de răspundere, înțelegând limpede că de acum înainte Mamsurov este omul său și al nimănui altcuiva. După ce Mamsurov a fost public declarat turnător, nimeni niciodată nu va mai intra cu el în discuție pe teme alunecoase.

Așa s-a și întâmplat. Mamsurov și-a continuat activitatea, dar nu a mai luat parte niciodată la niciun complot. Nu a reușit să scape de reputația de turnător nici în timpul vieții, nici după moarte, iar ascensiunea sa în carieră s-a întrerupt atunci.

Judecați și singuri. În anul 1956 au intrat în Ungaria două armate sovietice – a VIII-a Mecanizată, a generalului-locotenent de trupe de tancuri Babadjanian, și a XXXVIII-a, a generalului-locotenent Mamsurov. Ulterior, Babadjanian a urcat până la funcția de șef al trupelor de tancuri ale Armatei Sovietice, primind și gradul de general-colonel de trupe de tancuri, apoi – mareșal de trupe de

tancuri și blindate, mareșal principal de trupe de tancuri și blindate. Iar el nu l-a salvat pe Hrușcirov de la moarte.

În Ungaria, generalul-locotenent Lașcenko a comandat Corpul Special. Nici Lașcenko nu l-a salvat pe Hrușcirov de la moarte, dar el l-a depășit pe Mamsurov, adăugându-și pe epoleți cea de-a treia, apoi cea de-a patra stea, ajungând să ocupe funcția de prim-locțiitor al comandantului-șef al Trupelor Terestre.

Pentru generalul-colonel Mamsurov, funcția de prim-locțiitor al șefului GRU a fost ultima.

5

Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov a participat la complotul împotriva unui membru al Prezidiului CC al PCUS, prim-locțiitor al președintelui Consiliului de Miniștri al URSS, ministru al Afacerilor Interne, Mareșalul Uniunii Sovietice Beria, pe care l-a arestat personal.

Folosindu-se de poziția sa ca ministru al Apărării, Jukov i-a înlăturat de la putere pe mareșalii Uniunii Sovietice Vasilevski, Biriuzov, Bagramian, precum și pe amiralul Flotei Uniunii Sovietice Kuznețov.

Amenințând să folosească tancurile Armatei Sovietice, Jukov a comis personal o lovitură de stat, anihilând conducerea colectivă instaurată după moartea lui Stalin. Jukov i-a înlăturat de la putere pe cei mai mulți dintre conducătorii de stat, validând la putere o minoritate în frunte cu Hrușcirov, care ocupa o funcție ce nu era prevăzută în Statutul Partidului Comunist.

Printre cei dați afară de Jukov se aflau și doi foști șefi ai guvernului Uniunii Sovietice, Molotov și Malenkov, și prim-locțiitorul șefului în exercițiu al guvernului, Kaganovici. Jukov a zdruncinat poziția președintelui de atunci al Consiliului de Miniștri al URSS, Mareșalul Uniunii Sovietice Bulganin, pecetluindu-i soarta.

În Uniunea Sovietică rămăsese o singură persoană care, potrivit funcției sale, era mai sus decât Jukov – membrul Prezidiului CC al PCUS, prim-secretarul CC al PCUS, Hrușcirov Nikita Sergheevici.

Cu toate acestea, în anul 1957 Hrușcirov nu ocupa nicio funcție de stat. El era șeful Partidului Comunist, ocupând o funcție, repet, care nu era prevăzută de Statutul PCUS. Jukov nu recunoștea puterea Partidului Comunist în general și puterea lui Hrușcirov (ca șef al acestui partid) în special, prin urmare, nici nu se răfua cu aceasta.

Puterea Partidului Comunist consta în monopolul asupra repartizării funcțiilor de conducere. Jukov încerca să înlăture Partidul Comunist de la conducerea forțelor armate, diminuând samavolnic rolul consiliilor militare de toate nivelele și transformându-le din organe de control în organe consultative.

Jukov lua de unul singur deciziile privind numirile în posturi de conducere, fără să întrebe pe nimeni, fără să informeze pe nimeni.

Luarea deciziilor de numire în posturile de conducere înseamnă de fapt acapararea puterii.

6

Alungarea lui Jukov de pe culmile puterii a constituit o lovitură devastatoare pentru relațiile cu Iugoslavia și Albania. Pentru guvernele și popoarele acestor țări, destituirea lui Jukov din toate funcțiile de conducere a însemnat o jignire.

Și cum altfel? Guvernele și popoarele celor două țări l-au întâmpinat pe Jukov ca pe un oaspete de seamă, dar s-a dovedit ulterior că ospitalitatea lor a fost folosită drept capcană.

Jukov a fost primit ca o stea de primă mărime, cu orchestre și gărzi de onoare, când el era de fapt o nulitate, care nu merita o primire la nivel de stat.

Guvernele Iugoslaviei și Albaniei au purtat convorbiri serioase cu Jukov, dar s-a dovedit că au discutat cu un om care de fapt fusese deja înlăturat de la putere.

Convorbirile nu s-au purtat cu un conducător de stat, ci cu un pensionar.

7

Pe 4 octombrie 1957, în ziua în care Jukov se afla la bordul unui crucișător în drum spre Iugoslavia, racheta-purtător 8K71PS a propulsat pe orbită primul satelit artificial. Sputnik a efectuat 1.440 de rotații în jurul Pământului, iar ultima treaptă a rachetei-purtător a intrat curând în straturile dense ale atmosferei și a ars.

În perioada aceea circula o glumă: Jukov l-a propulsat pe Hrușciiov pe orbită, iar el s-a ars.

Trebuie s-o spun direct: în perioada cât a domnit, numită de lingăi Marele Deceniu, Nikita Hrușcirov a făcut multe prostii. Lucrul acesta nu poate fi contestat.

Cu toate acestea, el merită un monument impunător.

Pentru că Hrușcirov a izbăvit țara și lumea de Jukov.

Momentul-cheie

Să trecem de la *Fiasco* la *Spărgătorul de gheață*. Mi se spune deseori: totul pare să se potrivească în *Spărgătorul de gheață*, numai că nu există niciun document care să confirme faptele.

Cetățeni, un astfel de document există. Este păstrat în Arhiva Rusă de Stat a Istoriei Foarte Recente (ARSIFR), fond 2, opis 1, dosar 263, ff. 59-60. Este stenograma celei de-a doua ședințe a plenarei CC al PCUS din 28 octombrie 1957, în cadrul căreia șeful Marelui Stat-Major, Mareșalul Uniunii Sovietice Sokolovski, a afirmat în intervenția sa că Jukov plănuia să declanșeze al Treilea Război Mondial:

Tov. Jukov, oricât a insistat, a raportat și a argumentat Marele Stat-Major, a reușit să înscrie în documentul respectiv [Planul Operativ – n.a.] că noi vom ataca primii... Cum poate fi întocmit un plan pentru a împinge țara noastră într-un război, și încă de bunăvoie!

Stenograma plenarei a fost desecretizată și publicată în culegerea *Gheorghii Jukov. Stenograma plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS și alte documente* (p. 300). Documentul nu a fost publicat de niște adversari oarecare ai lui Jukov, ci de oameni care pot fi considerați cei mai importanți slujitori ai cultului lui Jukov – A.N. Iakovlev, G.A. Arbatov, E.T. Gaidar, E.M. Primakov, S.V. Mironenko, A.O. Ciubarian; toți aceștia erau membri ai consiliului de redacție al culegerii sus-menționate. Toate comentariile, atât la diferite documente, cât și la întreaga culegere, reprezintă un imn închinat măreției lui Jukov: el voia să-l demaște pe sângherosul tiran Stalin! Voia să ducă până la capăt linia Congresului al XX-lea! Voia să-i pedepsească pe călăii sângheroși! Voia să spună tot adevărul despre război!

Această culegere a fost editată în urma unei „hotărâri a Comisiei din cadrul Președinției Federației Ruse de reabilitare a victimelor represiunilor politice, comisie care a studiat materialele privind acuzațiile formulate de conducerea

de partid și de stat a URSS împotriva mareșalului Jukov” (*ibidem*, p. 12).

Așadar, Jukov este o victimă a represiunilor neîntemeiate. Culegerea respectivă a fost editată în scopul reabilitării acestei victime nevinovate. Documentele „erau secrete, fiind desecretizate special pentru această culegere” (*ibidem*, p. 13). Însă chiar și în această culegere, al cărui scop era dezvinovățirea lui Jukov, apar niște fapte absolut uimitoare: ajungând în vârful ierarhiei militare, Jukov a pretins să fie menționat în preambulul planului viitorului război faptul că Uniunea Sovietică va ataca prima.

Trebuie să menționez că, evident, nu era vorba doar de preambul. Era imposibil ca în preambulul planului celui de-al Treilea Război Mondial să existe mențiunea că noi vom ataca primii, iar în continuare să fie expuse acțiunile pur defensive ale Armatei Sovietice. Se înțelege de la sine că și restul planului era în concordanță cu preambulul. Numai că noi obișnuiam să ne ascundem în spatele unor afirmații despre politica pașnică a URSS: dacă dușmanii ne vor constrânge, nu ne rămâne altceva de făcut decât să-i atacăm noi primii.

În timpul elaborării planului, se pare că șeful Marelui Stat-Major, mareșalul Sokolovski, intenționa ca de obicei să includă în documentul secret de importanță deosebită obișnuita formulă introductivă despre incredibila noastră fire pașnică, numai că ministrul Apărării, mareșalul Jukov, a cerut să se consemneze direct. De ce să ne jenăm, dacă documentul va rămâne pentru totdeauna accesibil numai unui cerc foarte restrâns de persoane?

Unii ar putea să mă întrebe: și cum ar putea acest lucru să confirme faptul că Uniunea Sovietică se pregătea să atace Germania, așa cum se afirmă în *Spărgătorul de gheață*?

Răspuns: în anul 1956, perspectiva strategică a Uniunii Sovietice era într-un impas.

În primul rând: existau armele nucleare, iar dacă Uniunea Sovietică ar fi declanșat un nou război, ar fi riscat inevitabil o ripostă din partea țărilor Occidentului, care ar fi lovit Moscova, Leningradul și alte orașe, prin urmare, posibilitatea unui război era cel puțin absurdă.

În al doilea rând: inamicii Uniunii Sovietice erau Statele Unite, Marea Britanie, Franța, Germania Occidentală și multe alte țări. Din punct de vedere economic, demografic și militar, atacarea acestor țări ar fi fost o nebunie.

În al treilea rând: în Europa se instalase pacea, iar în cazul atacării Germaniei și altor țări de către URSS, Uniunea Sovietică ar fi pierdut din punct de vedere politic – acțiunile sale ar fi fost condamnate de toată lumea.

Și totuși, chiar și în aceste condiții, blajinul, pașnicul și democratul Jukov plănuia un război în care Uniunea Sovietică trebuia să fie partea atacantă.

În primăvara anului 1941, situația era complet diferită, era fantastic de favorabilă Uniunii Sovietice.

În primul rând: nu existau arme nucleare, prin urmare, posibilitatea unei riposte nu constituia o amenințare.

În al doilea rând: Occidentul era scindat. Marea Britanie, în spatele căreia se aflau Statele Unite, era în război cu Germania. Majoritatea statelor europene erau ocupate de Germania și așteptau să fie eliberate.

În al treilea rând: atât Marea Britanie, cât și Statele Unite încercau prin orice mijloace să atragă Uniunea Sovietică de partea lor, promițându-i ajutor militar, economic și de altă natură; liderii acestor două țări îl trăgeau efectiv de mânecă pe Stalin în tabăra lor.

În al patrulea rând: din punct de vedere economic, demografic și militar, Hitler nu mai putea câștiga, pierduse deja războiul.

În al cincilea rând: dacă Stalin s-ar fi întors împotriva lui Hitler, acțiunea sa ar fi fost salutată de toată Europa ocupată și de lumea întreagă.

În situația fără ieșire din anul 1956, Jukov pregătea totuși un război pe care trebuia să-l declanșeze Uniunea Sovietică. De ce același Jukov, în condițiile excepționale din primăvara anului 1941, a trebuit să plănuiască altceva?

În anul 1962, Hrușciov a expus întreaga lume pericolului distrugerii totale într-un război nuclear. Din prostie. Hrușciov nu s-a așteptat la o asemenea întorsătură a evenimentelor.

În schimb, Jukov plănuia perfect conștient un al Treilea Război Mondial, încă din anul 1956. Și chiar mai devreme, când, după moartea lui Stalin, s-a oferit să demonstreze practic că ocuparea Europei prin metoda ruperii frontului cu ajutorul exploziilor nucleare este posibilă.

Hrușciov l-a îmbrâncit pe nebunul de Jukov de pe culmile puterii.

Dacă Hrușciov nu ar fi făcut acest lucru, astăzi viața pe planeta noastră ar fi fost complet diferită, dacă ar mai fi existat viață. Eu n-aș mai fi scris această carte, iar dumneavoastră nu ați fi citit-o.

1. Mai pe larg despre acest subiect puteți să citiți în cartea lui Victor Suvorov *Protiv vseh* [Numele ei era Tatiana, Polirom, Iași, 2013 – n.tr.] (n.red., în ed. rus.).

Epilog

În iunie 1957, când Molotov, Malenkov, Kaganovici, Vorosilov, Bulganin și alți membri ai Prezidiului Comitetului Central au luat decizia de înlăturare a lui Hrușciov de la putere, șeful GRU, generalul-colonel Serghei Matveevici Ștemenko, la ordinul ministrului Apărării, Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, se afla pe Aeroportul Central din Moscova pentru a-i întâmpina pe membrii Comitetului Central al partidului, sosiți în capitală cu avioane ale FMA. Ștemenko le dădea tuturor sfaturi prețioase, pe cine să parieze în încăierarea care se încinsese.

Exact în perioada aceea, Ștemenko, la ordinul lui Jukov, începuse constituirea Centrului cu Destinație Deosebită al GRU, în fruntea căruia Jukov l-a numit pe prim-loțiitorul lui Ștemenko, generalul-locotenent Mamsurov. Însă Hrușciov a parat lovitură, trimițându-l pe Jukov în Iugoslavia și destituindu-l din funcția de ministru al Apărării, pe 26 octombrie 1956. În aceeași zi, Ștemenko a fost destituit din funcția de șef al GRU, iar pe 27 octombrie a fost retrogradat pentru a treia oară în viață la general-locotenent.

Timp de o jumătate de an, Ștemenko nu a avut nicio funcție. În mai 1958, Hrușciov i-a încredințat o funcție, dar a făcut acest lucru, așa spune eu, oarecum în bătaie de joc. Pe 15 ianuarie 1958, Regiunea Militară Uralul de Sud a fost desființată. Trupele și cea mai mare parte a teritoriului, inclusiv poligonul Toțk, au fost incluse în Regiunea Militară Privoljje. Hrușciov s-a descotorosit de generalul-locotenent Ștemenko, numindu-l loțiitor al comandantului Regiunii Militare Privoljje. Ștemenko trebuia să se stabilească cu slujba în Kuibîșev. (Din nou Kuibîșev! Parcă-i un făcut!)

În primul rând, nu era o funcție propriu-zisă, Ștemenko era doar loțiitor. În al doilea rând, încă o coincidență simbolică (dar era oare o coincidență?): pe poligonul Toțk te-ai înțeles cu Jukov, așa că acum stai lângă lagărele din Toțk. Respiră aerul curat al poligonului.

În iulie 1962, conducerea sovietică a început pregătirile pentru operațiunea

„Anadîr” – instalarea de rachete în Cuba. Lucrurile se îndreptau spre o deteriorare gravă a situației internaționale, dacă nu chiar spre un război. În acel moment, Hrușciov și-a amintit de talentele lui Ștemenko și l-a numit în funcția de șef al statului-major al Trupelor Terestre și prim-locțiitor al comandantului-șef al Trupelor Terestre.

În aprilie 1964, Ștemenko a fost numit șef al Direcției Principale de Organizare și Mobilizare a Marelui Stat-Major. Era singurul general care, în perioade diferite, a avut nu numai funcția de șef al Marelui Stat-Major, ci și de șef a trei direcții principale diferite ale Marelui Stat-Major – operativă, de informații și organizare-mobilizare. În anul 1966 a fost avansat la gradul de general-colonel. Pe 22 februarie 1968, în ajunul semicentenarului forțelor armate ale URSS, Ștemenko a primit gradul de general de armată.

Ștemenko a fost general-maior o singură dată și numai cinci luni incomplete. Acest grad i-a fost acordat în anul 1942, când avea doar 35 de ani. General-locotenent a fost de trei ori. A primit aceste grade în 1943, 1953 și 1957. Prima dată, ca recompensă, în celelalte două rânduri, drept pedeapsă. General-colonel a devenit tot de trei ori – în 1945, 1956 și 1966 –, iar la gradul de general de armată a fost avansat doar de două ori – în 1948 și 1968. A doua avansare a avut loc la 20 de ani distanță de prima.

În august 1968, în momentul intrării trupelor sovietice și aliate în Cehoslovacia, generalul de armată Ștemenko a fost numit șef al statului-major al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia. Serghei Matveevici Ștemenko a murit în anul 1976.

Ekaterina Alekseevna Furțeva a pierdut titlul de membru al Prezidiului CC al PCUS în octombrie 1961, dar a rămas membru al CC al PCUS și ministru al Culturii URSS. A murit subit în noaptea de 24 spre 25 octombrie 1974 de insuficiență cardiacă, deși prin Moscova circulau cu insistență zvonuri despre sinuciderea sa.

Nikolai Pavlovici Firiubin a ocupat postul de adjunct al ministrului Afacerilor Externe din anul 1957 până la moartea sa, în 1983.

Distrugătorul „Bivalii”, la bordul căruia referentul Secției Organelor Administrative a CC al PCUS, tovarășul Bulanov, urma crucișătorul „Kuibîșev” spre Iugoslavia, a participat în iulie 1961 la operațiunile de salvare a submarinului atomic K-19, al cărui echipaj, prin eforturile sale eroice, a evitat o explozie nucleară în Oceanul Atlantic, plătind pentru aceasta cu viețile câtorva

marinari.

Maiorul Iuri Sergheevici Bulanov a fost avansat la gradul de locotenent-colonel și, curând, la gradul de colonel. În anul 1962 a absolvit Academia Diplomatică Militară, care pregătea ofițeri de informații și analiști pentru serviciile de informații strategice. După aceea a plecat să lucreze sub acoperire, adică în spionajul ilegal. Destinul său ulterior nu mi-e cunoscut.

Bristol

2013

Bibliografie

- Gheorghe Jukov. Stenogramma oktiabrskogo (1957 g.) plenuma ȚK KPSS i drugie dokumenti*, Moscova, Mejdunarodnii fond „Demokratia”, 2001.
- Jukovi Era i Ella. Marșal Pobedi. Vospominania i razmișlenia*, Moscova, Voenizdat, 1996.
- Istoria Velikoi Otecestvennoi Voini Sovetskogo Soiuz, 1941-1945. V șesti tomah*, Moscova, Voenizdat, 1960-1965.
- Kokurin, A.I., Petrov, N.V., *Lubianka. VCK-OGPU-NKVD-NKGB-MGB-MVD-KGB. 1917-1960*, Moscova, Mejdunarodnii fond „Demokratia”, 1997.
- Mellenthin, F.W. von, *Tankovîe srajenia. 1939-1945*, Moscova, Izdatelstvo inostranoi literaturî, 1957.
- Merșalov, A.N., Merșalova, L.A, *Inoi Jukov*, Moscova, 1996.
- Molotov, Malenkov, Kaganovici. 1957. Stenogramma iunskogo plenuma ȚK KPSS i drugie dokumenti*, Moscova, Mejdunarodnii fond „Demokratia”, 1998.
- Naumov V.P., „Delo» marșala G.K. Jukova. 1957”, *Novaia i noveișaiia istoria*, nr. 6, Moscova, Nauka, 2000.
- Pravila noșenia voennoi formi odejdi*, Moscova, Voenizdat, 1956.
- Sovetskaia voennaia ențiklopedia. V vosmi tomah*, Moscova, Voenizdat, 1976-1980.